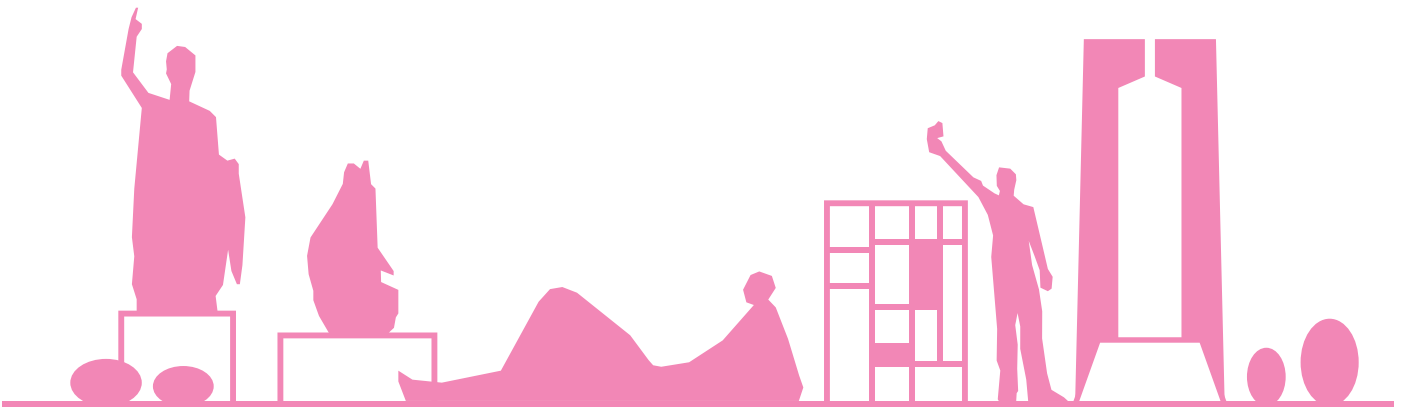

KENDİMİZE AİT

BİR

ALAN

Kesişimsel Kamusal Alanlarda
Toplumsal Cinsiyet ve Anıtlar
Üzerine Bir El Kitabı

KENDİMİZE AİT BİR ALAN

Kesişimsel Kamusal Alanlarda
Toplumsal Cinsiyet ve Anıtlar
Üzerine Bir El Kitabı

óμιλος ιστορικού διαλόγου
και έρευνας association
for historical dialogue
and research τμήση
διαλογό και έρευνας

Iceland
Liechtenstein
Norway
Active
citizens fund

Tarihsel Diyalog ve Araştırma
Derneği (AHDR)

Bu yayın, Avrupa Ekonomik Alanı (EEA) ve Norveç
Hibeleri 2014-2021 Mali Mekanizması kapsamındaki
bir Sivil Toplum Programı olan Active Citizens Fund
(Türkçe: Aktif Vatandaşlar Fonu) tarafından finanse
edilmektedir.

Yasal Uyarı: Bu kaynakta ifade edilen görüşler
hibede bulunan kurum veya kuruluşların görüşlerini
yansıtmayabilir. Telif hakkı sahipleriyle iletişime geçmek
için her türlü çaba gösterilmiştir. Hakları yanlışlıkla
göz ardı edilen herkesten özür dileriz ve hataları ve
eksiklikleri düzeltmekten memnuniyet duyarız.

Proje Koordinatörü:
Özge Özoğul

Bilimsel Danışman:
Gal Harmat

Yazarlar:
Thekla Kyritsi
Stalo Lesta
Eleni Pashia
Esra Plümer-Bardak
Derya Ulubatlı

Editör
Esra Plümer-Bardak

Yayın Danışmanları:
Özge Özoğul
Loizos Loukaidis
Loizos Kapsalis
Theodora Heracleous
Melis Guvensoy Okalper

Çeviri:
Berin Myisli

Çeviri Editörü:
Özge Özoğul

Düzen ve tasarım:
Philippos Vasiliadis

Baskı:
KAILAS Printers
and Lithographers Ltd,
Lefkoşa, Kıbrıs

© Tarihsel Diyalog ve Araştırma Derneği, 2023
Tüm hakları saklıdır.

ISBN 978-9963-703-67-8

İ Ç İ N D E K İ L E R

Önsöz	4	2. KISIM - EĞİTİM MATERYALLERİ	24
Danışmanın önsözü	5	ÜNİTELERE, DERS PLANLARINA VE ETKİNLİKLERE GİRİŞ	25
1. KISIM – TEORİK ARKA PLAN	6	TEMATİK ÜNİTE 1: Kadın açısından – Erkek açısından (Herstory – History) Tarihi Anlatmak	26
1. BÖLÜM: EL KİTABINA GİRİŞ	7	Ders Planı 1: Adın ne?	28
Kendimize Ait Bir Alan: Kesişimsel Kamusal Alanlarda Toplumsal Cinsiyet ve Anıtlar	7	Ders Planı 2: Bilin bakalım kim!	30
Bu El Kitabı Nasıl Kullanılır	7	Ders Planı 3: Anıtlar ve toplumsal cinsiyet kalıpları	36
Başlamadan Önce... Hakkımızda, Yazarlar	10	TEMATİK ÜNİTE 2: Anıtlar	46
2. BÖLÜM: TOPLUMSAL CİNSİYET, ANITLAR VE KAMUSAL ALAN KAVRAMLARININ TANITILMASI	12	Ders Planı 1: Anıt nedir?	48
Toplumsal cinsiyet	12	Ders Planı 2: Ne Gördüğünü Söyle - Söylediğini Görüyor musun?	54
Kolektif hafıza ve mirasın işaretleyicileri olarak anıtlar: geleneksel tanımlar ve sorunları	13	Ders Planı 3: Haydi bir “anıt” inşa edelim!	58
Kamusal alan	14	TEMATİK ÜNİTE 3: Kamusal Sanata Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Üzerinden Bakmak	62
Toplumsal dönüşüm aracı olarak kamusal alan	15	Ders Planı 1: Gerçek ve Hayali Mekânlar Yaratmak	64
Kamusal sanatın farklı deneyimleriyle anıtların çeşitlendirilmesi	15	Ders Planı 2: Kahramanınız kim?	72
3. BÖLÜM: METODOLOJİLER VE GENEL YAKLAŞIMLAR	17	Ders Planı 3: Eşitlik için Heykeller	76
Nerede? Yerel mi? Küresel mi yoksa küyerel mi?	17	TEMATİK ÜNİTE 4: Kamusal Alan ve Çeşitliliğin Keşfi	84
Söylem ve anlatıların yapışöküme uğratılması, ataerkil bakış açısından sıyırılması ve dekolonize edilmesi	18	Ders Planı 1: Kamusal alanın bir mikrokozmosu olarak okul	86
Eleştirel Pedagoji Çerçevesi	18	Ders Planı 2: Yaşamak istediğimiz şehri tasarlamak	92
Bu çerçeve nasıl kullanılır?	19	Ders Planı 3: Kendini başkalarının yerine koymak	100
Pratik Eleştirel Çerçeve	19	3. KISIM - SÖZLÜK	110
Feminist pedagoji ilkelerinden yola çıkarak metodolojimizde eleştirel pedagoji çerçevesini bir adım öteye taşıyoruz	20	SÖZLÜK	111
Katılımcı öğrenme ve diyalog	20	KAYNAKÇA	116
Atölye çalışmaları için güvenli, rahat ve kapsayıcı bir alan yaratmak	22	Bölüm 2’de atıfta bulunulan referanslar	116
		Bölüm 3’te atıfta bulunulan referanslar	117
		Ünite 1 için Daha Fazla Okuma	118
		Ünite 2 için Daha Fazla Okuma	119
		Ünite 3 için Daha Fazla Okuma	120
		Ünite 4 için Daha Fazla Okuma	120
		Sözlükte belirtilen referanslar	120

Ö N S Ö Z

AHDR, eğitimciler ve öğrenciler için yenilikçi ve pratik eğitim yayınları içeren koleksiyonuna yeni bir ilave yapmaktan gurur duyar. AHDR'nin yerleşik uygulamalarını takip eden "Kendimize Ait Bir Alan: Kesişimsel Kamusal Alanda Toplumsal Cinsiyet ve Anıtlar Üzerine Bir El Kitabı", alanında uluslararası bir uzmanın liderliğinde bir grup Kıbrıslı eğitimci ve araştırmacının kolektif çalışmasının ürünüdür.

AHDR, son yirmi yıldır Kıbrıs'ta tarih eğitiminin geliştirilmesi için çalışmakta, öğretmenlere, eğitimciler ve öğrencilere yüksek kalitede ek eğitim materyalleri sağlamaktadır. Bu materyaller her zaman Avrupa'da ve dünya çapında tarih eğitimindeki güncel eğilimlerle uyumludur. Tarih öğretimi ve öğreniminde toplumsal cinsiyetin önemli bir parametre olarak ele alınması, egemen erkek merkezli tarihsel anlatı ve yaklaşımların yol açtığı bazı hata ve yanılgıları gidermemizi sağlayabilecek yararlı bir eğitim aracı olabilir. Elinizdeki kitap, AHDR'nin tarih öğretimi ve anlayışında toplumsal cinsiyet ilişkisini ele alan ve anıtların kolektif hafızanın inşasındaki rolünü inceleyen üçüncü yayın çalışmasıdır. Bu kitabın sadece Kıbrıs'ta değil, öğrencilerinin tarihsel anlayışını geliştirmek isteyen tüm öğretmenler için mükemmel bir eğitim aracı olacağından eminiz.

Alev Tuğberk ve Kyriakos Pachoulides
AHDR Eş Başkanları

Kendimize Ait Bir Alan'ı eğitimcilerle tanıtmaktan onur duyuyoruz. Kıbrıs'ın özel bağlamı göz önünde bulundurularak geliştirilen bu el kitabının amacı, eğitimcilerle sınıflarında ve ötesinde toplumsal cinsiyet eşitliğini ve çeşitliliği teşvik etmek için pratik araçlar ve kaynaklar sağlamaktır.

Son yıllarda, kamusal alanların ve anıtların sistemik eşitsizlikleri ve dışlanmayı nasıl güçlendirebileceğine dair farkındalığın arttığını görüyoruz. Bu el kitabı, bu sorunları ele almak ve Kıbrıs'taki sınıfların kendine özgü ihtiyaçlarına göre uyarlanmış daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir toplumu teşvik etmek için daha büyük bir çabanın parçasıdır.

Eğitimciler olarak, gençlerin tutum ve inançlarını şekillendirmede kritik bir rol oynuyorsunuz. Uygulamalarınızla toplumsal cinsiyet eşitliğini, çeşitliliği ve kesişimsellik farkındalığını teşvik ederek daha adil ve kapsayıcı bir toplum yaratılmasına yardımcı olabilirsiniz. Bu el kitabı, bu önemli çalışmanızda size destek olmak üzere tasarlanmıştır. El kitabı, ders planları ve kapsayıcı bir sınıf ortamı yaratmaya yönelik pratik ipuçları da dahil olmak üzere bir dizi kaynak içermektedir. Ayrıca, bireylerin ve toplulukların deneyimlerini şekillendiren kimliğin kesişen boyutlarını göz önünde bulundurarak, toplumsal cinsiyet, ırk ve diğer çeşitlilik biçimleriyle ilgili hassas konuların nasıl ele alınacağı konusunda rehberlik sağlamaktadır.

Kıbrıs'taki bölünmüşlüğü her iki tarafındaki öğretmenlerin bu el kitabını değerli bir kaynak olarak göreceklelerini ve toplumlar içinde ve arasında daha fazla anlayış ve saygının teşvik edilmesine yardımcı olacağını umuyoruz. Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bir dünya arayışı ulusal sınırları ve bölünmeleri aşan ortak bir kaygı olduğundan, dünyanın dört bir yanındaki eğitimcileri bu el kitabındaki kaynakları ve rehberliği kendi bağlamlarına uyarlamaya teşvik ediyoruz.

Özge Özoğul, Proje Koordinatörü
ve **Loizos Loukaidis**, AHDR Direktörü

DANIŞMANIN ÖNSÖZÜ

Dayanışma Evi'nde AHDR ile ilk karşılaşmamda, Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk toplumları arasındaki dinamiğin İsrail ve Filistin'deki bağlamıma ne kadar benzediğini düşünmeden edemedim. Bir yandan kamusal alan, söylem ve insani sıcaklık, diğer yandan toplumsal cinsiyet ve ulusal bölünme bana ülkemdeki çalışmalarımı ve aktivizmimi hatırlattı. Birkaç yıl sonra barış eğitiminde toplumsal cinsiyet analizi konulu bir atölyede isimlerimizi paylaşarak bir kesişimsel analiz atölyesi gerçekleştirdik. İsimler biraz farklıydı, ancak etraflarındaki hikayeler ve anlatılar temelde aynıydı. İnsanların isimlerinde yansıyan çatışma, etnik köken, din ve miras benim çalıştığım çatışma bağlamıyla örtüşüyordu. Paylaştığımız pratikler, fikirler ve benzerlikler, insani bağlar ve manzara bana evimdeymişim gibi hissettirdi.

Birkaç yıl sonra, kamusal alandaki kesişimsel toplumsal cinsiyet ve barış temsillerini araştırmaya başladım. Niteliksel ve niceliksel bir metodoloji kullanarak sokak ve meydan isimlerini analiz ettim. Kimin temsil edildiğini ve kimin eksik olduğunu, hangi hikayelerin anlatıldığını ve bunları kimin anlattığını sordum. Kamusal alanlardaki sanat analiz edildi ve toplumsal cinsiyet ve barış eğitimi bileşenlerine ayrıştırıldı: tarihsel anlatılarını kim anlatıyor? Erkekler ve kadınlar nasıl temsil ediliyor ve neler anlatılmıyor? Nonbinary bireyler, erkeklerin, kahramanların ve onları destekleyen kadınların isimlerinin verildiği sokaklarda kendilerini nasıl hissediyor? Eleştirel düşünmeyi teşvik etmek ve barış ve eşitlik için eğitim vermek üzere kamusal alana ve okul girişine başka neler yerleştirilebilir?

Bu el kitabı, AHDR ile yapılan bu etkileşimlerden ve beyin fırtınasından doğdu.

Bu el kitabının geliştirilmesi ve tasarlanmasına katılmak üzere harika kadınlar seçildi. Eğitim, tarih, sanat tarihi, toplumsal cinsiyet çalışmaları, çatışma analizi ve şehir planlama alanlarından geliyoruz. Birbirimizi güçlendirmek ve daha fazla yaratıcılığı teşvik etmek için birlikte yazıyoruz.

Gal Harmat
Bilimsel Danışman

1. KISIM

7 1. BÖLÜM: EL KİTABINA GİRİŞ

Kendimize Ait Bir Alan: Kesişimsel Kamusal Alanlarda Toplumsal Cinsiyet ve Anıtlar

Kamusal alanların inşa edilme biçimi, her toplumdaki birçok **hiyerarşiyi**, eşitsizliği, sınırlamayı ve **temsili** yansıtır ve yeniden üretir. Cinsiyet, etnik köken, milliyet, sınıf, cinsel yönelim, yaş ve medeni durum, bir kamusal alanın farklı insanlar için ne kadar erişilebilir, ne kadar sınırlayıcı veya ne kadar elverişli olduğunu, her bir kişi ve topluluğun onu nasıl deneyimlediğini ve ne tür duygu ve düşünceleri tetiklediğini belirleyen başlıca kimliklerden bazılarıdır. Kamusal alanlarda bir arada var olan tüm bu güç dinamikleri ve kimlikler, kesişimsel kamusal alanları oluşturan unsurlardır.

Bunun pek çok örneği vardır. Kötü inşa edilmiş ya da engebeli kaldırımlar bir mekânı farklı engelliler, yaşlılar, bebek arabası taşıyan bir ebeveyn vb. için erişilmez kılar; kamuya açık yolların pahalı özel kafe ve restoranlarla kaplanması bir yolu yoksul sınıflar için erişilmez kılar; alt geçitler ve karanlık yollar gibi kötü aydınlatılmış ya da izole edilmiş yerler kadınlar için erkeklere kıyasla daha tehlikeli olabilir ve daha fazla güvensizlik ve korku duygusuna neden olabilir; Bebek değiştirme ünitesinin sadece kadınlar tuvaletine yerleştirilmesi, bebeğin altını değiştirmesi gerekenlerin sadece kadınlar olduğunu ima ederken, çocuk sahibi olan erkekler için fiziksel bir engel oluşturmaktadır; reklam panoları gibi kamuya açık reklamlarda aşırı cinselleştirilmiş kadın temsilleri güvensizlik ve yabancılaşma duygularını tetikleyebilirken, belirli toplumsal rollerdeki diğer kadın ve erkek temsilleri toplumsal cinsiyet kalıplarını pekiştirmekte ve buna uymayanları yabancılaştırmaktadır.

Tüm bunların içinde kamusal anıtların da yeri vardır. Aynı anıtın önünden geçen iki kişiyi hayal edersek, biri kendini dahil edilmiş ve temsil edilmiş hissederken diğeri yabancılaşmış ve görmezden gelinmiş hissedebilir. Anıtlarda kadınların ve daha da ötesi liderlik rolündeki kadınların aşırı derecede az temsil edilmesi, kamusal anıtlarda kadın ve erkeklerin farklı şekillerde tasvir edilmesine bir örnektir.

Bununla birlikte, her kadın bu durumla aynı şekilde karşılaşmaz çünkü birçok kimlik kesişerek kişinin deneyimini şekillendirir. Kıbrıs **bağlamında**, etnik köken ve din, kamusal anıtlarda özellikle yansıtılan ve milliyetçi ve militarist anlatılar yoluyla "ötekini" yalnızca dışlamakla kalmayıp aynı zamanda şeytanlaştıran kimliklerden bazılarıdır.

Sınıf ve cinsel yönelim gibi kimlikler de konuyla ilgilidir. Toplumsal cinsiyetin sınıf ve cinsel yönelim gibi diğer kimliklerle nasıl kesiştiğine dair bir örnek, kadınların anıtlarda nadiren görünür olması, görünür olmaları halinde ise bunların genellikle elit ya da eğitimli üst ve orta sınıflardan gelen heteroseksüel kadınlar olmasıdır. Buna karşılık, kadınlarda ve erkeklerde eşcinsellik genellikle resmin dışındadır.

Bu El Kitabı Nasıl Kullanılır

Bu eğitim el kitabı, Kıbrıs'taki anıtlar aracılığıyla toplumsal cinsiyet ve mekân arasındaki çok katmanlı ilişkileri araştıran uygulamalı eğitim içeriğine duyulan ihtiyacı ele almanın yanı sıra mevcut materyalleri desteklemek ve genişletmeye yardımcı olmak için tasarlanmıştır.

Eğitimcilerle, gençlik çalışanlarına, diğer profesyonellere ve aktivistlere, ilgili teorik arka planla birlikte, örgün eğitime ek veya müfredat dışı faaliyetler için kaynak olarak müfredattaki belirli konulara karşılık gelen kapsamlı bir dizi ders planı ve eğitim materyali sağlamayı amaçlamaktadır.

"Kendimize Ait Bir Alan" başlığı, Virginia Woolf'un ünlü kitabı *Kendine Ait Bir Oda*'ya bir göndermedir; burada bir kadının kendine ait bir odaya sahip olma hakkı, kadınların mahremiyete, finansal bağımsızlığa ve boş zamana eşit erişime sahip olmalarının önemini temsil etmektedir. Woolf'un çalışması özel alanda **toplumsal cinsiyet eşitliğinin** önemini vurgularken, bu yayın kadınların ve toplumsal cinsiyet kalıplarına uymayan kişilerin genellikle kamusal alanda görünmez olduğunun ve bu anlamda kendilerine ait bir alana, yani kadınlar ve nonbinary cinsiyet kimliklerine sahip kişiler de dahil olmak üzere tüm cinsiyetlerin ihtiyaç ve deneyimlerine eşit derecede saygılı ve kapsayıcı bir kamusal alana sahip çıkmanın çok önemli olduğunun kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır.

El kitabı, Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk toplumlarından eğitimciler ve öğrencilerin yanı sıra uluslararası bir uzman da dahil olmak üzere farklı geçmişlere sahip uzmanlardan oluşan bir ekip tarafından hazırlanmıştır. Anıtların birlikte keşfedilmesiyle, ataerkil normların, kadınların görünmezliğinin, şiddet kültürlerinin vb. bölünmüşlüğü her tarafında yaygın olduğu ortaya çıkarken, dersler aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği, barış ve karşılıklı saygı gibi ortak amaçları tanımlamakta ve geliştirmektedir.

El kitabı, eğitimcilerle ve öğrencilere, kadınların hikayelerinin susturulması yoluyla güçsüzleştirilmelerinin yanı sıra egemen sosyal normlara uymayan erkeklerin, kadınların ve diğer cinsiyetlerin farklı seslerinin güçsüzleştirilmesi ve susturulmasına meydan okumak için anıtların ve kamusal alanın rolü üzerine düşünme fırsatı verir.

El kitabının üç ana bölümü bulunmaktadır: 1) Teorik Arka Plan, 2) Eğitim Materyalleri ve 3) Sözlük. Yapı, önce arka plan bilgisi, ardından uygulamalı eğitim materyalleri ve son olarak da tamamlayıcı referans bilgileri verecek şekilde tasarlanmıştır.

Teorik Arka Plan: Bu, şu anda okumakta olduğunuz bölümdür. Bölüm 1, 2 ve 3'ü içerir. Bölüm 1, el kitabının yapısının arkasındaki mantığa bir giriş ve nasıl kullanılacağına dair bir rehber niteliğindedir. El kitabının farklı bileşenleri tanıtılmakta ve her bir yazarın kısa biyografisi verilmektedir. Bölüm 2, **toplumsal cinsiyet, anıt** ve **kamusal alan** kavramlarına giriş yapmakta ve yazarların kesişimsel kamusal alanları konumlandırması gibi bu kavramlara ilişkin tartışmaları bir literatür taraması

olarak sunmaktadır. Bu kavramların eğitim materyalleriyle nasıl ilişkilendirildiğine dair daha odaklı açıklamalar Bölüm 2'deki her bir ünitenin kapak sayfalarında bulunabilir. Bölüm 3, el kitabının arkasındaki kavramsal ve metodolojik çerçeve hakkında bilgi vermekte, müfredatı bağlamsallaştırmayı, bazı temel terimleri tanımlamayı ve pedagojik yaklaşımlar gibi eğitim içeriğinin arkasındaki teorileri ve ders planlarına rehberlik eden metodolojileri sunmayı amaçlamaktadır.

Eğitim Materyalleri: Bu bölüm, dört tematik üniteden oluşan eğitim materyallerinin yer aldığı kısımdır. Her ünite, ünitenin bağlamı ve ana hatları hakkında odaklanmış bilgi sağlayan bir kapak sayfası ile tanıtılmaktadır. Her tematik ünite, eğitim materyalleri ve referans listeleriyle birlikte ders planlarını uygulamak için eğitimcilere adım adım Direktifler ve ipuçları veren çeşitli ders planları ve etkinlikler içerir. İlgili konularda daha fazla okuma kitabın sonunda, 3. Kısımda verilmiştir.

Her ders planı, uygun yaş grupları, etkinlik süreleri ve “Tarih”, “Sosyal Bilimler” ve “Sanat” gibi müfredatla ilgili konu bağlantıları ile ilgili yol gösterici bilgilerle birlikte sunulmaktadır (Aşağıdaki **“Eğitim materyalleri bağlantıları”** ile ilgili daha fazla bilgiye bakınız). Her bir ünitenin farklı odak noktaları sayesinde tarih öğretimi, kamusal alan, kamusal sanat ve anıtlar gibi konulara geçmişin temsilleri, bugünün yorumları ve geleceğe yönelik beklentiler olarak farklı perspektiflerden yaklaşmaktadır. Ders planlarının hedef kitlesi on bir ila on sekiz yaş arasındaki öğrencilerdir. Pedagojik yaklaşım etkileşimli, deneyimsel ve katılımcıdır ve ders benzeri öğretim yöntemlerinden kaçınır. Bu kılavuzdaki etkinlikler Kıbrıs bağlamı için tasarlanmış olsa da, diğer toplumlara, özellikle de çatışma ve bölünmenin damgasını vurduğu toplumlara aktarılabilir ve uyarlanabilir.

Eğitimcilere ve kullanıcılara materyalleri kendi ortamlarına uygulamaları ve uyarlamaları konusunda rehberlik etmek için faydalı ipuçları, materyal listeleri ve mümkün olan yerlerde öneriler verilmiştir. Hepsinden önemlisi, materyaller hem eğitimcileri hem de öğrencileri alternatifler öngörmeleri için güçlendirecek şekilde tasarlanmıştır.

Her ünite ve içindeki ders planları bağımsızdır ve kendi başlarına uygulanabilir. Ancak, her bir ünite birbirini tamamlayarak ve birbiri üzerine inşa edilerek belirli bir akışı takip eden ders planları ile tutarlı bir eğitim deneyimi sunmak üzere inşa edildiğinden, ünitelerin tamamının uygulanmasını şiddetle tavsiye ediyoruz. Belirli ders planlarını mı, bütün bir tematik üniteyi mi yoksa kursun tamamını mı uygulamak istedikleri eğitimciye bağlıdır.

Eğitim materyalinin örgün eğitimdeki okul müfredatıyla bağlantıları: Ders planlarının Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk müfredatıyla ilgisi, her ünitenin başında ilgili konu bağlantılarıyla belirtilmiştir ve her ders planı ve etkinliğin hedefleriyle çapraz referans verilebilir. Tarih, Coğrafya, Sosyal Bilimler, Sanat ve Diller gibi ilgili müfredat konularında yerel ve uluslararası referanslar ile tematik ünitelerde incelenen konulara geniş bir arka plan sağlanmaktadır. Konular aracılığıyla eğitimciler ve öğrenciler hoşgörü, çeşitlilik, ırkçılık, klişeler, cinsiyet rolleri, cinsiyet eşitliği, sosyal adalet ve barış gibi çeşitli kavramları keşfetmeye davet edilmektedir.

Bu kavramlar, kamusal alanda, anıtlarda, sanatsal uygulamalarda ve sanat tarihinde nasıl konumlandırıldıkları veya keşfedildikleri araştırılarak sorgulanmaktadır. Bunlar, kapsayıcılık ve toplumsal cinsiyet eşitliği, çeşitlilik,

kesişimsellik yoluyla öğretme yaklaşımlarımızın, kamusal alan ve anıtların daha iyi anlaşılması yoluyla çevremizle aktif bir etkileşime girebileceğini göstermek amacıyla sunulmaktadır. Bu tartışmalar, geleneksel anıtlar ve daha çağdaş heykeller de dahil olmak üzere yapıları çevrede kamusal sanat örnekleri sunan kılavuzun diğer bölümlerinde sunulan etkinlikler için bir temel oluşturmaktadır.

Ders planlarının hedefleri ile ilgili müfredat konularını içeren ayrıntılı bir tablo yanda verilmiştir.

Ders planlarının okul müfredatlarıyla örtüşen hedefleri

Konu	Ders planlarının okul müfredatlarıyla örtüşen hedefleri
Tarih	<ul style="list-style-type: none"> Farklı toplumların tarihsel geçmişlerinin, özgünlükleri ve çeşitlilikleri açısından anlaşılması. Toplumlar arasında hoşgörü, uzlaşma ve karşılıklı güven ve farklı kültürler arasındaki faydalı etkileşimler. Tarihsel kaynakları eleştirel bir gözle değerlendirebilme ve tarihsel olay ya da olguların olası çoklu yorumlarını kabul edebilme becerisi. Tarihsel anlatım yoluyla temsil kavramı ve bunun bir uzantısı olarak kahraman kavramı.
Coğrafya	<ul style="list-style-type: none"> Mekânı algılamak ve yorumlamak. Farklı kültürel ve toplumsal cinsiyet değerlerinin, inançların ve teknolojik, ekonomik ve politik sistemlerin kamusal alanlardaki etkisi. Modern demokratik vatandaşlığı oluşturan değerler, tutumlar ve davranışlar. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve bunun ekonomik kalkınma, sosyal uyum ve demokrasi ile ilişkisi. Çeşitliliğe saygı ve kültürel çoğulculuğun takdir edilmesi. Çeşitli konuları araştırmak, çeşitli kaynaklardan elde edilen verileri yorumlamak ve bulguları yaratıcı bir şekilde birleştirmek için saha çalışması gibi farklı yöntemler uygulamak.
Sosyal Bilgiler ve Siyasi Eğitim	<ul style="list-style-type: none"> Günümüzün çok kültürlü toplumu bağlamında sosyal uyum, hoşgörü, barış içinde bir arada yaşama, iş birliği, kültürlerarası diyalog ve sosyal dayanışma kavramları aracılığıyla sosyal olayları ve olayların doğasını anlamak. Özgürlük, barış, eşitlik, adalet ve insan hakları ile demokrasinin temel ilkeleri. Daha iyi bir toplum ve dünya yaratan evrensel değerler. Sosyal ve kültürel farklılıklar, demokrasi, eşitlik, çok kültürlülük, ekoloji-çevre, sosyal adalet, dayanışma konularıyla bağlantılı çağdaş sosyal sorunların eleştirel olarak incelenmesi.
Sanat	<ul style="list-style-type: none"> Yaratım ve alımlamada eleştirel düşüncenin geliştirilmesi. Sanat eserlerinin/imgelerin sosyal, kültürel ve tarihsel bağlamlara yerleştirilmesi. Kendine ve başkalarına saygı (farklı cinsiyetlerden, kültürlerden vb. insanlar). Kimliğin keşfi ve çeşitliliğin kabulü. Çevre ve kültür hakkında duyarlılık ve eleştirel düşüncenin geliştirilmesi. Karar verme ve görsel eylemler için ekip çalışması ve katılımın geliştirilmesi. Özgüvenin, öz saygının ve güzellik hakkında kişisel görüşün geliştirilmesi. Görüntünün yorumlanması ve analizi yoluyla etkileme mekanizmalarının ele alınması.
Çevre çalışmaları	<ul style="list-style-type: none"> Sürdürülebilirlik ve kalkınma: ekolojik dayanışma ve sosyal adalet, özerklik, demokrasi, cinsiyet eşitliği, sorumluluk, hoşgörü. Farklı bir gelecek tasavvuru - insanların sürdürülebilirlik koşullarını ve genel olarak yaşamlarını şekillendirme gücü.
Edebiyat	<ul style="list-style-type: none"> Toplumsal cinsiyet eşitliği ve çeşitliliğe saygı, kalıp yargıların ve önyargıların yıkılması. Özgürlük, eşitlik, adalet, demokrasi, dayanışma, çeşitliliğe saygı, ırkçılık ve diğer sosyal ayrımcılıklarla mücadele, toplumsal cinsiyet eşitliği, sosyal sorumluluk gibi temel insani değerler ve haklar.
Sağlık Eğitimi	<ul style="list-style-type: none"> Çevrenin (fiziksel ve psikolojik) sağlıklı davranışların gelişimini nasıl desteklediği veya buna nasıl karşı çıktığı. Olumlu tutumların, ilişkilerin ve davranışların geliştirilmesi, kişilerarası ve sosyal becerilerin geliştirilmesi, çeşitliliğin kabul edilmesi ve saygı gösterilmesi. Klişeler, çok kültürlülük, çeşitlilik, cinsiyet, cinsellik, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve haklarının eleştirel bir şekilde incelenmesi. Çatışma çözümü, etkili iletişim, insan haklarına saygı ve olumlu ilişkilerin sürdürülmesi.

Terimler Sözlüğü:

Bu bölüm, el kitabının içeriğinin anlaşılması için gerekli olan materyallerden oluşmaktadır. Sözlük, el kitabı boyunca kullanılan anahtar terim ve kavramların tanımlarını içermektedir. Bu terimler el kitabı boyunca pembe renkle vurgulanmıştır ve eğitim materyallerine dahil edilebilir veya kendi kendine öğrenme için kullanılabilir.

Son olarak, 2. ve 3. Bölümler için tam bir referans listesi ve üniteler için önerilen okumalar Kaynakça'da 'İleri Okuma' olarak verilmiştir.

Başlamadan Önce... Hakkımızda, Yazarlar

Bu el kitabı, projenin gelişimi için hem ilham verici hem de verimli bir yöntem olan ortak yazma ve çalışmanın bir ürünüdür. Ne de olsa bu yayının odak noktası olan kamusal anıtlar ve mekânlar, birçok özelliğin, birçok işlev ve yorum düzeyinin bir arada var olmasıyla belirginleşiyor ve bu da bakış açılarının çokluğunu daha da önemli hale getiriyor. Bireyler olarak bizler, farklı tarihsel ve kültürel geçmişlere sahip farklı topluluklardan geliyoruz. Dahası, hepimiz farklı alanlarda uzmanlaşmış durumdayız. Bu nedenle kolektif çalışma, deneyimlerimizi ve bakış açılarımızı bir araya getirmemize ve disiplinlerimizin kesişme noktalarında buluşmamıza olanak tanıyarak kapsamlı ve çok yönlü bir çalışmaya katkıda bulundu.

Gal Harmat barış kültürü, kamusal alanlar ve toplumsal cinsiyet konularında uzmanlaşmış bir eğitimcidir. Halen BM Barış Üniversitesi'nde ve İsrail'deki Kibbutzim Eğitim Koleji'nde ders vermektedir. Gal, Slovakya'daki Nitra Üniversitesi'nden Barış Eğitiminde Toplumsal Cinsiyet Analizi ve Diyalog Karşılaşmaları alanında doktora derecesine ve Kosta Rika'daki BM Barış Üniversitesi'nden Toplumsal Cinsiyet ve Barış İnşası alanında yüksek lisans derecesine sahiptir. 2018 yılında Braunschweig'daki Georg Eckert Uluslararası Ders Kitabı Araştırma Enstitüsü'nde Georg Arnold Misafir Araştırma Profesörü olarak görev yaptı ve 2020 yılında Routledge ile Kesişimsel Pedagoji kitabını yayınladı. Harmat, BM, AGİT ve şirketler için kesişimsel toplumsal cinsiyet içerme stratejileri konusunda eğitimler vermektedir. Kamusal alanı ve sanatı eğitim metinleri olarak gören bir moda tutkudur. Kamusal kentsel alanlarda kesişimsel toplumsal cinsiyet temsilini ve anlatılarını araştırıyor ve yürüyüş turlarında detaylı barış ve toplumsal cinsiyet analizi sunan bir sosyal girişim olan The Genderator'ı yönetiyor.

Thekla Kyritsi, Kıbrıslı bir sivil toplum kuruluşu olan *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Tarih Merkezi*'nin direktörüdür. Atina'daki Panteion Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi ve Tarih alanında doktora adaydır. Doktora tezi, İngiliz döneminde, özellikle 1878'den 1950'ye kadar Kıbrıs'taki kadın hareketlerinin tarihi ile ilgilidir. Ayrıca Edinburgh Üniversitesi'nden Uluslararası Siyaset Teorisi alanında yüksek lisans derecesi almıştır. Thekla, kadın tarihi, Kıbrıs tarihi, çağdaş toplumsal cinsiyet sorunları ve toplumsal cinsiyet ile milliyetçilik arasındaki tarihsel ilişkiler gibi konularda çeşitli kitaplarda bölümler yayınlamıştır. Toplumsal cinsiyet, tarih ve barış eğitimi konularında eğitim atölyeleri geliştirme ve uygulama konusunda deneyim sahibidir. Halen Lefkoşa'da yaşamakta ve çalışmaktadır. Anadili Yunanca, özellikle de Kıbrıs Rumcasıdır. Ayrıca İngilizce konuşmakta ve Türkçe ve Fransızca öğrenmektedir.

Stalo Lesta insan hakları aktivisti, araştırmacı, atölye yöneticisi, gençlik çalışanı, STK danışmanı ve Kıbrıs'taki sivil toplum kuruluşlarının aktif bir üyesidir. Çalışmaları ağırlıklı olarak toplumsal cinsiyet hakları, LGBTIQ+ hakları, cinsel haklar, çocuk ve genç hakları, gençlerin güçlendirilmesi ve insan hakları eğitimi konularına odaklanmaktadır. Stalo, Kıbrıs Açık Üniversitesi'nden İnsan Hakları ve Sosyal Adalet için Eğitim alanında yüksek lisans ve California Üniversitesi, Davis'ten İstatistik ve Matematik alanında lisans derecesine sahiptir. Ayrıca Brno'daki Çek Kişi Merkezli Yakaşım Enstitüsü'nde Kişi Merkezli Psikoterapi eğitimi almıştır. Şu anda Cinsellik Eğitiminde Feminist Pedagoji üzerine bir doktora programına devam etmektedir. Lefkoşa'da yaşamaktadır. Stalo bir hayalperest, bir umutperest, bir aktivist ve tüm insanların "sesine" ve aktif katılımına ve sosyal değişimin araçları olma güçlerine sıkı sıkıya inanan biridir. Bu amaçla, farkındalık ve duyarlılık yaratmak, bilgi ve beceri geliştirmek, eleştirel düşünmeyi teşvik etmek, bilinci değiştirmek ve kişisel ve sosyal değişim için eylemi teşvik etmek için feminist eleştirel pedagojinin daha geniş bağlamında kullandığı yaygın eğitimin motive edici gücünü uzun zamandır benimsemiştir.

Eleni Pashia, Tasarım Odaklı Düşüncenin mekân, toplumsal cinsiyet eşitliği, kapsayıcılık, çeşitlilik ve kesişimsellik konularıyla kesiştiği noktalar ve bireyleri, yeterince temsil edilmeyen grupları ve kuruluşları güçlendirmek için katılımcı tasarım ve araştırma yöntemlerini veya uygulamalarını kullanma konusunda ilgi ve deneyime sahip bir mimar mühendis, araştırmacı ve eğitimcidir. Eleni, Kıbrıs Teknoloji Üniversitesi'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmakta ve üniversite topluluğu genelinde kapsayıcılık, çeşitlilik, eşitlik ve ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik çok sayıda eylemi koordine etmektedir. Aynı zamanda Kıbrıs'taki çeşitli kuruluşlarda Toplumsal Cinsiyet Tarihi, Irkçılık Karşıtı/ Barış Eğitimi, Öğrenci Girişimciliği ve STEAM alanlarında kız çocuklarının güçlendirilmesi konularında eğitimci, araştırmacı ve mentor olarak görev yapmaktadır. Deneyimi, deneysel ve katılımcı atölye çalışmaları tasarlamak ve kolaylaştırmanın yanı sıra eğitim materyalleri ve yayınlar oluşturmaktan hoşlandığı hem örgün hem de yaygın eğitim bağlamında şekillenmiştir. Eleni, Yunanistan'daki Patra Teknik Fakültesi'nden Mimarlık Mühendisliği alanında BEng/MEng derecesine ve İngiltere'deki Sheffield Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi'nden Mimarlık alanında doktora derecesine sahiptir.

Esra Plümer Bardak sanat tarihçisi, araştırmacı-egitimci ve sivil toplum kuruluşlarının aktif bir üyesidir. İngiltere'deki Nottingham Üniversitesi'nden Sanat Tarihi alanında yüksek lisans ve doktora derecelerinin yanı sıra Kuzey İrlanda'daki Belfast Queen's Üniversitesi'nden Sanat Yönetimi ve Kültür Politikası alanında ikinci bir yüksek lisans derecesine sahiptir. 2007'den bu yana öğretim görevlisi olarak akademik görevlerde bulunmuş ve Avrupa, Birleşik Krallık ve Kıbrıs'ta sanat, sanat yazarlığı ve sanat tarihi konularında davetli konuşmalar yapmıştır. Modernizm ve Kıbrıs Türk sanatına, özellikle de sanat tarihi yazımında kanonik anlatıları yeniden düşünmeye özel bir ilgisi vardır. Esra, monografiler, kitap bölümleri ve makaleler yayınlamanın yanı sıra, Birleşik Krallık ve Kıbrıs'ta araştırmalarını yansıtan çeşitli sergilerin küratörlüğünü de yapmıştır. Sivil toplum kuruluşlarında her düzeyde görev almış olan Esra, çatışmalardan etkilenen toplulukların yaşamlarına dokunan sanatın üretimine, anlaşılmasına ve yayılmasına aracılık eden bireyleri, kuruluşları ve iş birliğine dayanan projeleri desteklemeye devam etmeye kendini adanmıştır. Esra her zaman fikirleri iletmenin, yaratıcılıkta özgürlüğü desteklemenin ve barış ve eşitlik pratiğine farklı bakış açıları getirmenin yeni yollarını aramaktadır.

Derya Ulubatlı, Kıbrıs Sanatı, iki toplumlu sanat projeleri ve sanatın barış inşasındaki rolü konularında uzmanlaşmış bir sanat tarihçisidir. Halen Kıbrıs Türk sanatında savaş, göç, ötekilik ve sınır temaları üzerine doktora tezini yazmaktadır. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde Sanat Tarihi üzerine lisans eğitimini tamamladıktan sonra Milano Üniversitesi'nde (Università degli Studi di Milano) Sanat Tarihi ve Eleştirisi üzerine yüksek lisans yaptı. Yüksek lisans araştırması iki toplumlu sanat projeleri ve bunların adanın yeniden birleşmesine katkıları üzerinedir. Derya Kıbrıs'ta doğdu ve büyüdü. 17-27 yaşları arasında İstanbul, Floransa ve Milano gibi farklı şehirlerde yaşadıkten sonra 2019 yılında Kıbrıs'a döndü. Farklı kar amacı gütmeyen kuruluşların bir parçası olan Derya, fikirleri paylaşmanın ve iş birliği içinde çalışmanın 'öteki'ni anlamak ve baskın anlatıları sorgulamak için çok önemli olduğuna inanıyor. Yeni yerler ziyaret etmeyi, yeni insanlarla tanışmayı ve yeni hikayeler dinlemeyi seviyor. Çeşitliliğin zenginliğimiz olduğunu düşünen Derya, barışçıl, özgür ve eşit bir dünyada yaşama umuduyla çalışmalarına devam ediyor.

2. BÖLÜM: TOPLUMSAL CİNSİYET, ANITLAR VE KAMUSAL ALAN KAVRAMLARININ TANITILMASI

Bu bölüm, el kitabının temel dayanakları olan **toplumsal cinsiyet** ve **anıtları** teorik bir boyutta ve **kamusal alanla** ilgili söylemlerini tanıtmaktadır. Bir anıtın tanımı ve ne olabileceği, **kesişimsellik**, **empati** ve **çeşitlilik** anlayışımızı genişletmek için kamusal alanın **toplumsal cinsiyet**, **toplumsal kimlik** ve **toplumsal dönüşümün** inşası, yeniden üretimi ve pekiştirilmesi üzerindeki daha geniş etkileri çerçevesinde tartışılmaktadır. İlerleyen sayfalarda, kamusal alan ve anıtların erkek açısından – kadın açısından (**histories-herstories**) anlatılma biçimini nasıl şekillendirebileceğine ve bundan kaynaklanan sorunlara ilişkin bazı temel tartışmalar sunulmaktadır.

Yüzyıllar boyunca sanat, fikirlere meydan okuma, değerleri aşılama ve deneyimleri zaman ve mekân ötesine aktarma kapasitesiyle toplum üzerinde gösterici etkilere sahip olmuştur. Araştırmalar resim, heykel, müzik, edebiyat gibi sanat dallarının temel bir benlik duygusunu etkileme kapasitesine sahip olduğunu ve genellikle bir toplumun kolektif hafızasının deposu olarak kabul edildiğini göstermiştir. Esasen geniş halk kitleleri tarafından konumlandırılmak ve erişilmek üzere özel olarak yaratılan sanat eserleri olan kamusal sanat, bunun en görünür örneği olabilir. Dolayısıyla, anıtlar, heykeller ve farklı heykel biçimleri gibi kamusal sanat eserleri bir yerin ya da halkın temsil edilmesinde etkili olabilir; buna karşılık, kamusal sanat eserleri bir toplumun benlik, toplumsal cinsiyet ve kimlik gibi temel kavramlara ilişkin düşüncelerini sürekli olarak etkiler.

Kamusal sanatın ayrı bir kategorisi olarak anıtlar, kamusal alanın ayrılmaz bir parçasıdır. Kamusal alandaki rolleri düşünülürken, anıtlar aynı zamanda tarih yapma araçları olarak da tartışılmaktadır. Anıtlar çevremizdeki kamusal sanata karşı farkındalığımızı uyandırırken, başka önemli sorular da gündeme geliyor: özneler nasıl temsil ediliyor? Hangi özneler anılmıyor? Yerel ve ulusal ortak alanlarımızın kolektif tahayyülünden çıkarılmış bireyler, gruplar ya da özneler var mıdır? (Misztal, 2003). Dolayısıyla, her gün karşılaştığımız görsel temsillere kadar uzanan belirli hikayelerin ve kişilerin nasıl anıldığını sorgulamak, bunların çağdaş toplumun kolektif bilincini nasıl etkileyebileceğini anlamak için elzemdir.

Benzer şekilde, doğal peyzajların aksine kamusal alanlar, insanların mekâna müdahalesiyle inşa edilip tasarlanmakta ve dolayısıyla gündelik insan deneyimleri üzerinde (genellikle önceden aracılık edilen) belirli bir etkiye sahip olmaktadır. Aynı şekilde, toplumsal cinsiyet de bu kapsamda sosyal bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Kamusal alanda toplumsal cinsiyetin ve anıtların diğer kamusal sanat biçimleriyle birlikte temsiline odaklanarak, geleneksel tanımları genişletmek ve disiplinler arası yöntemleri tanıtmak için örnek alternatifler sunmayı amaçlıyoruz.

Kamusal sanata nasıl baktığımızı ve onu nasıl anladığımızı incelemek, toplumsal cinsiyet ve kimlik aracılığıyla benlik kavramlarıyla nasıl ilişki kurduğumuzu ve onları nasıl tanımladığımızı keşfetmek açısından önemlidir. Kamusal sanat, tanıdık-tanıdık olmayan duyguları keşfetmemize

ve zaman zaman yansıtmamıza yardımcı olacak yansıtıcı bir araç olabilir ve deneyimlerimizi tanımlamamıza ve tartışmamıza yardımcı olacak yollar sağlayabilir. Tanınmış filozof ve yazar Alain de Botton'un yaklaşımına göre sanat, bireysel yaşamdaki zor meselelerin çözümünde bir araç olarak işlev görebilir, ancak dünyamızda var olan nesnelere reddedilmemeli, bunun yerine onunla aktif bir şekilde ilişki kurmamız ve onu bir düşünme ve hayal gücü mekânı olarak görerek deneyimlerimizi incelememiz için fırsatlar sunmalıdır (Gormley, 2016).

Bu anlamda, kamusal sanat, anıtlar, kamusal alan ve toplumsal cinsiyet arasındaki kesişimler, kesişimsel toplumsal cinsiyet, kimlik inşası, ataerkil ve toplumsal normlar, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve insan hakları ihlalleri hakkındaki anlayışımızı ilerletmek için önemli bir kanal oluşturmaktadır.

Bu amaçla, bu el kitabında sunulan etkinlikler, okuyucuları ve katılımcıları farklı kamusal sanat örnekleriyle eleştirel bir şekilde etkileşime geçerek çevreleri hakkında farkındalık yaratmaları ve deneyimleri üzerine düşünmeleri için harekete geçirecek şekilde tasarlanmıştır. Bu bölüm ve sağlanan eğitim materyalleri boyunca okuyucular, bir anıtın kamusal alan, deneyim ve erkek açısından – kadın açısından öykülerle (histories-herstories) ilişkili olarak ne olduğunu ve potansiyel olarak ne anlama gelebileceğini gözlemlerken anlamın inşası üzerine eleştirel bir şekilde düşünmeye davet edilmektedir.

Toplumsal cinsiyet

Toplumsal cinsiyet, kadınlara, erkeklere ve ikili cinsiyet sınıflandırmasının dışındaki bireylere atfedilen sosyal olarak inşa edilmiş rolleri ve insanlar arasındaki ilişkileri ve toplumdaki sosyal, politik ve toplumsal rollerini ifade eder (Sterling, 1992). Toplumsal cinsiyetle ilişkili toplumsal ve kültürel beklentiler, normlar ve roller genellikle toplumsal kesişmeler tarafından tanımlanır ve yönlendirilir ve sosyalleşme ve eğitim sistemleri aracılığıyla anlaşılır. Bu nedenle, toplumsal ve kültürel beklentiler ve normlarla ilişkili olarak kişinin kişisel kimlik duygusuna da atıfta bulunabilir. **'Cinsiyet'** terimi, insanları kadın veya erkek olarak tanımlayan fiziksel özelliklere ve anatomiye atıfta bulunsa da (Lewontin & Kamin, 1990), toplumsal cinsiyet genellikle biyolojik cinsiyetten ayrı olarak düşünülür (Seidman, 2003). Toplumsal cinsiyet, cinsiyet rollerine ve kabul edilen davranışlara veya algılanan biyolojik cinsiyete dayalı bir dizi özellik olarak tanımlanabilir (Francis, 2002).

'Toplumsal cinsiyet ilişkileri', genellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğine katkıda bulunan **güç ilişkileri** ile karakterize edilir. **'Toplumsal cinsiyet normları'** kadınlara ve erkeklere belirli özellikler, yetkiler ve sorumluluklar atfeder ve bunları sürdürür - örneğin Batı'da geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinde yaygın olarak sürdürülen bir klişe, kadınların sevgi dolu, nazik, hassas ve ev halkına ve çocuklara karşı şefkatli olmalarının beklendiğidir. Buna karşılık erkeklerin güçlü, motive ve koruyucu olması beklenir. Bu tür özellikler, erkeklerin ailenin ve toplumun koruyucusu ve sağlayıcısı olması beklentisini

pekiştirmektedir (Francis, 2022). Tarihsel olarak, bu tür stereotipler, erkeklerin öncelikle **kamusal alanla**, kadınların ise özel alanla ilişkilendirildiği günlük sosyal hayata da dahil edilmiştir. Bu durum, erkeklerin ailelerini geçindirmek ve korumakla, kadınların ise evle ilgilenmek ve çocuk yetiştirmekle sorumlu olduğu düşüncesine yol açmıştır. Bu toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü genellikle sosyal normlar, kültürel uygulamalar ve yasal sistemler tarafından pekiştirilmektedir.

Yazar ve filozof Simone de Beauvoir *'İkinci Cinsiyet'* adlı kitabına kadınların kadın olarak doğmadıklarını, kadın olduklarını belirterek başlar (De Beauvoir, 1949). De Beauvoir bu kitabında, kadınların tarih boyunca "öteki" olarak muamele gördüğünü ve bu durumun onların boyun eğdirilmesine ve baskı altına alınmasına yol açtığını savunmaktadır. Ötekilik kavramı, kadınların etrafında sahte bir gizem havası yaratarak ve kadınları erkeklerin nihai karşıtı olarak tanımlayarak ve tasvir ederek geliştirilmiştir. De Beauvoir, kadınların erkekler tarafından nasıl klişeleştirildiğini göstermekte ve cinsiyete dayalı klişelerin kadınların başarılarının derin bir şekilde göz ardı edilmesine ve kadınların toplumda ilerlemelerinin engellenmesine yol açtığını savunmaktadır. Bu durumun ırk, sınıf ve din gibi diğer kimlik kategorilerine dayalı olarak da gerçekleştiğini yazmaktadır. Bununla birlikte, edebiyat, felsefe, sanat, tıp ve ilgili alanlarda kadınlara yönelik olumsuz kalıp yargıların erkeklerin toplumu ataerkillik şeklinde örgütlemesine yardımcı olduğuna inanmaktadır (De Beauvoir, 1949). Bununla birlikte, kadınların çoklu kimlikleri nedeniyle yaşadıkları çoklu baskıları ortaya koymak için burada kesişimselliği tanıtmak önemlidir. Audre Lorde'nin (1982, aktaran BlackPast, 2012) yazdığı gibi: "Tek sorunlu mücadele diye bir şey yoktur çünkü biz tek sorunlu hayatlar yaşamıyoruz."

1970'lerin sonu ve 1980'lerde Joan Wallach Scott ve diğer feminist tarihçiler, tarihçilerin birincil kaynaklardaki dile odaklanarak toplumsal cinsiyetin farklı zaman ve mekânlardaki inşasını anlamaya odaklanmaları gerektiğini savunmuşlardır (Wallach Scott, 1988). Judith Butler gibi akademisyenler, dil aracılığıyla toplumsal cinsiyetimizin bir parçası haline geldiğimiz ve dilin toplumsal cinsiyet (ve diğer) kimliklerimizin inşasına katkıda bulunduğu fikrini geliştirmeye devam etmiştir. Butler'ın iddia ettiği gibi, bebeğin kız mı erkek mi olacağı açıklandığında başlar ve 'o', 'kız' ya da 'erkek' olur. Daha sonra kadınlık ya da erkeklik, maskülinite veya feminite, toplumsal cinsiyet, toplumsal roller ve aile, toplum, okul ve akademik başarılar, işyeri ve sosyal hayatımız belirlenir (Butler, 1993).

Birçok toplumda, bireylerin hala sosyal ve kültürel olarak yönetilen toplumsal cinsiyet rollerini üstlenmeleri beklenmekte, bu da kamusal alana tam olarak katılma becerilerini sınırlandırmaktadır. Bu durum, eğitime, istihdam olanaklarına ve siyasette temsile sınırlı erişimin yanı sıra işyerinde ayrımcılığı da içerebilir. Kamusal ve özel alanların bu cinsiyete dayalı bölünmeleri sabit değildir ve kültür, sınıf, ırk ve diğer faktörlere bağlı olarak değişebilir. Bununla birlikte, bu geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ve stereotiplerinin birçok toplumda kadın ve erkeklerin fırsat ve deneyimlerini şekillendirmeye devam ettiği yaygın olarak kabul edilmektedir. Bu tür temsiller genellikle kamusal alanda görsel kültür ve anıtlar gibi daha kalıcı yapılar gibi çeşitli temsillerle yayılmaktadır. Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları ve Barış Eğitimi teorisi vasıtasıyla, toplumsal cinsiyeti bir kimlik özelliği olarak kullanarak, kamusal ve özel alanlardaki farklı temsil biçimlerinde yaratılmanın (biyolojik cinsiyete dayalı toplumsal cinsiyete göre sosyalleşme)

günlük hayatlarımızı düşünme, hareket etme ve yaşama biçimlerimizi nasıl etkilediğini yeniden düşünebiliriz.

Kolektif hafıza ve mirasın işaretleyicileri olarak anıtlar: geleneksel tanımlar ve sorunları

Anıt (monument) kelimesi Latince 'monere' ('hatırlatmak' veya 'uyarmak') ve 'mentum' ('zihin' veya 'düşünce') kelimelerinin birleşiminden oluşan 'monumentum' kelimesinden gelmektedir. Etimolojik olarak kelimenin kökeni Yunan mitolojisine, Zeus'un hafıza tanrısı ve Musaların annesi olan "Mnemosyne"ye de dayanmaktadır (Meriam-Webster Sözlüğü). Kelime genellikle, tarihi önemi veya ilgisi olduğu düşünülen bir kişi veya olayı anmak için heykel, bina veya mezar gibi **anıt** (Memorial) görevi gören bir yapı veya nesneye atıfta bulunmak için kullanılır. Bu tür çağrışımlar, sosyal ve siyasi kimliklerin hoparlörü olma özelliğini taşır (Adil, 2008) ve *"resmi tarih anlatılarına ilişkin mitolojileri yansıtan ve belirli imgeleri şehrin dokusuna ve sakinlerinin hayal gücüne yerleştiren" hafıza tezahürlerine katkıda bulunur* (Bakshi, 2013, s. 184).

Geleneksel anlamda anıtlar genellikle fiziksel gerçeklikte var olan yapılar olarak kabul edilir. Zaman içinde kelimenin anlamı, doğal bir özellik, arkeolojik bir alan veya tarihi bir bina gibi geçmişte hatırlanan herhangi bir yapı veya nesneyi içerecek şekilde genişlemiştir.

Arkeoloji alanında anıt terimi, mezar, heykel, bina veya anıt gibi belirli bir olayı veya kişiyi anmak veya işaretlemek amacıyla oluşturulmuş insan yapımı herhangi bir yapı veya özelliği ifade etmek için kullanılır. Sanat tarihi alanında ise bu terim, tarihi bir şahsiyeti ya da olayı anmak ya da onurlandırmak amacıyla inşa edilen bir heykel, bina ya da yapıyı tanımlamak için kullanılır. Örneğin, sanat tarihçisi Alois Riegl, *The Modern Cult of the Monument* (1903) adlı eserinde 'kasıtlı' anıt olarak adlandırdığı şeyi *"en eski ve en özgün anlamıyla [...] tek bir insan eylemini veya olayını gelecek nesillerin zihninde canlı tutmak gibi özel bir amaçla dikilen bir insan yaratımı"* olarak tanımlamıştır. (Riegl, 1982). Daha geniş anlamda, tarihte anıtlar, **mirasın** bir parçası olarak önemine meydan okuyan göstergeler taşır: *"miras bir ulusu birleştirmeye hizmet etse de inşası ve mülkiyetindeki eşitsizlikler, sınıflar ve sosyal gruplar arasında maddi ve sembolik bir mücadele alanı olarak analiz edilmesini gerektirir."* (García Canclini, 1999, aktaran Márquez & Rozas-Krause, 2016, s. 55). Bu da bir anıtın, aynı anda hem kapsayıcı hem de dışlayıcı olan, tarihsel olarak konumlanmış ideoloji ve pratiklerin karmaşık bir sosyal inşası olarak görülebileceği anlamına gelmektedir (Márquez & Rozas-Krause, 2016).

Antik tarihten günümüze kadar uzanan örneklerle bakıldığında, anıtların miras ve hafıza ile ilişkili olarak tarih versiyonlarının şekillendirilmesinde de merkezi bir rol oynadığı görülmektedir (Levinson, 2018). Miras, hafıza ve tarih birbiriyle bağlantılı kavramlardır ve sıklıkla birlikte kullanılırlar. Miras geçmişin somut ve soyut kanıtlarıdır: hafıza geçmişini nasıl hatırladığımız ve anımsadığımızdır; tarih ise geçmişini nasıl anladığımız ve yorumladığımızın incelenmesidir. Miras ve hafıza genellikle tarih anlatısını ve bir topluluğun, toplumun veya ulusun kimliğini inşa etmek ve şekillendirmek için kullanılır.

Anıtsal heykeller, binalar, kamusal meydanlar ve arenalar, şehir manzaraları ve sokak isimleri, tarih anlatısını şekillendirmek ve "ayrıcalıklı anlatıları teşvik etmek" için araçsallaştırılmış, böylece belirli bir tür ulusal bilinç oluşturmaya çalışılmıştır (Levinson, 2018, s. 7-8). Will Kymlicka, *Çokkültürlü Vatandaşlık* adlı kitabında, anıtlar, diller ve resmi tatiller de dahil olmak üzere devlet

uyandırdıkları tepki kutuplaştırıcı olabilmektedir (örneğin, Kristof Kolomb, Fidel Castro, Başpiskopos Makarios, Rauf Denktaş).

Peki, kamusal sanata bakışımızı nasıl çeşitlendirebiliriz? Deneyimlerimiz ve tepkilerimiz *“kaçınılmaz olarak güncel konusu ve onu çevreleyen siyasi rezonans hakkındaki bilgiden mi etkileniyor?”* (Levison, 2018, s. 33). Bu bölümde tartışıldığı üzere, kamusal alanlarda sanat dendiğinde aklımıza genellikle milliyetçi mesajları temsil eden figüratif anıtlar gelebilir. Ancak kamusal sanat bu tür örneklerle sınırlı değildir; bir kamusal sanat eserinin boyutu ve şekli değişebilir. Çok büyük ya da minimal olabilir. Soyut ya da gerçekçi (ya da her ikisi de) olabilirler ve biçimleri döküm, oyma, inşa, montaj ya da boyanmış olabilir (Bkz. Ünite 3). Kamusal sanat, toplum değerlerini ifade edebilir, çevremizi güzelleştirebilir, bir manzarayı dönüştürebilir, farkındalığımızı artırabilir veya varsayımlarımızı sorgulayabilir. Bu bazen Judith Baca'nın ABD'deki Los Angeles Seddi (Tselika, 2021) ve Colour the Court - Women in Peacebuilding in Cyprus (Visual Voices, 2022) çalışmalarında olduğu gibi sanatçıların yardımıyla halkın katılımıyla topluluk projeleri aracılığıyla oluşturulan kalıcı kamusal sanat eserleri şeklinde olabileceği gibi (l'm)permanence gibi kamusal alanlara yapılan geçici müdahaleler şeklinde de gerçekleşebilir: Mağusa Beyaz Geceler (2018) ve Moniker'in interaktif Şansa Dokunuşu (2022) gibi kamusal alanlardaki geçici müdahaleler. Kamusal sanat ve anıt tanımımızı genişletmek ve yalnızca belirli hegemonik anlatıları veya kişileri değil, tarafsızlık, renk, duygular ve doğa gibi daha ilişkilendirilebilir deneyimleri ve konuları temsil eden çeşitli örneklerle bakmak önemlidir (Bkz. Bölüm 3: Metodoloji).

Kıbrıs gibi çatışma geçmişi olan yerlerde, kamusal alanlar (ve buralarda temsil edilen sanat) tartışmalı siyasi tarihleri temsil eden alanlar olarak görülebilir. Bu nedenle, çeşitlilikle karşılaşılan yerler olarak daha da önemlidirler. Bir etkileşim forumu olarak kamusal alan, sosyal değişim, sivil eylem ve insanların sanatsal üretim sürecine katılımına odaklanmayı teşvik eder (Tselika, 2019, s. 35). Tselika'nın çalışması, sanat dünyası tarafından önerilen bazı yaygın terimleri kullanmaktadır: “Yeni tür kamusal sanat (Suzanne Lacy 1995), sosyal olarak iş birliğine dayalı ve katılımcı sanat (Claire Bishop 2012), diyalojik (Grant Kester, 2004) veya sosyal olarak konumlandırılmış sanat (Lorraine Leeson 2017). Etno-ulusal bölünme durumlarında sanatın potansiyelini göz önünde bulundurmak için sanat dünyasından ödünç alabileceğimiz en uygun terim, çok tartışılan sosyal amaçlı sanat fikridir (Helguera, 2011; Hope, 2011; Finkelpearl, 2013).” (Tselika, 2019, s. 7). Kamusal alanda yalnızca geleneksel tanımlara meydan okumakla kalmayıp yeni teknolojileri iş birliğine dayalı, katılımcı ve kapsayıcı yöntemlerle bir araya getiren yerel uygulama örnekleri, ortak ortamlarımızla aktif bir şekilde ilgilenme, etkileşim kurma ve tartışma yollarına ilham verebilir.

Bazı tanımlar anıtların sabit anlamları olduğunu ve kalıcı olduklarını öne sürerken, diğer yaklaşımlar anıtları ve kamusal alanları Andreas Huyssen'in **palimpsest** olarak adlandırdığı yapılara benzer yapılar olarak düşünebileceğimizi öne sürmektedir: bu terim, binaların ve şehirlerin zamanı ve hafızayı kaydetme şeklini tanımlamak için kullanılmaktadır (Huyssen, 2003). Huyssen'e göre kentsel palimpsest, sürekli olarak kendini yazan ve yeni baştan yazan bir şehirdir. Palimpsest yazısının değeri, katmanlarının her birinin kusurlu olmasında ve kaplamasının bitmemiş ve kırılğan doğasındadır. (Márquez & Rozas-Krause, 2016, s. 67).

Toplumsal cinsiyet, anıt ve kamusal alan tanımları sürekli değişebilmektedir. Her zamankinden daha fazla fırsat ve bilgiye erişimle birlikte, paylaşılan deneyimlere ilişkin anıtların değiş tokuş edilme biçimleri de değişmekte, bu da toplulukların bir kişinin, bir anıtın veya kamusal alanın kimliğinin yanı sıra deneyimlerini de (yeniden) oluşturma biçimlerini değiştirmektedir. Kamusal alanı ve ulusal anıtları toplumsal cinsiyet merceğinden eleştirel bir şekilde incelemek, zor ve hassas toplumsal meselelerle yüzleşmemizi sağlayabilir. Levinson'ın da belirttiği gibi, “sorulması gereken soruları ve bu sorulara, zaten aşırı ısınmış olan siyasetimizi daha da kızıştırmak yerine, iç barışı koruyacak şekilde nasıl cevap verebileceğimizi” düşünmemiz gerekiyor (Levinson, 2018, xv). Kamusal sanat eserlerine ve anıtlara bakmak gizli tarihleri ortaya çıkarabilir, ötekileştirilmiş toplulukların ve meselelerin seslerini yükseltebilir, marjinalleştirilmiş gruplar ve meseleler hakkında farkındalık yaratabilir ve egemen kültür tarafından şimdiye kadar görmezden gelinen ‘önemsiz’ yerlerin yeniden keşfedilmesini sağlayabilir (Kwon, 2004).

Bu bağlamda, bu el kitabında yer alan etkinlikler, öğrencilerin kamusal alanın eleştirel bir şekilde keşfedilmesini ve gözlemlenmesini sağlamayı amaçlamakta ve bu alanda ortaya çıkan, üretilen ve yeniden üretilen sosyal ilişkilere özellikle dikkat etmektedir. Bu eleştirel keşif özellikle toplumsal cinsiyetin fiziksel unsurlar (sokak adları, alan tahsisi, kadın ve erkeklerin alandaki yoğunluğu, baskın cinsiyetler, ayrıcalıklar, alandaki baskın sembolizmler veya metinler vb. gibi) aracılığıyla mekânda nasıl somutlaştığını aydınlatmayı ve farklı cinsiyetlerin deneyimlediği görünürlük, erişim, etkileşim, mekânın kullanımı ve keyfi ile rahatlık ve güvenlik duygularına ilişkin farklılıkları keşfetmeyi amaçlamaktadır. Esasen, kamusal alanın daha eleştirel bir analizi, öğrencileri çevreleriyle bir toplumsal cinsiyet merceği aracılığıyla etkileşime girmeye teşvik eder, alan, cinsiyet ve kimliğin nasıl kesiştiğinin ve bunun farklı hiyerarşilere, güç farklılıklarına ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine nasıl yol açabileceğinin daha fazla farkına varır.

Toplumsal cinsiyetin, anıtın ve kamusal alanla ilişkimizin ne olduğuna dair anlayışımızı genişleterek, bunların kolektif ve bireysel olarak katkıda bulunduğumuz kültürel ve sosyal yapılar olduğunun farklı boyutlarını düşünmeye başlayabiliriz.

3. BÖLÜM: METODOLOJİLER VE GENEL YAKLAŞIMLAR

Bu bölüm, öğrencileri erkek açısından – kadın açısından öyküler, anıtlar, kamusal alanlar ve kamusal sanatta sıklıkla mevcut olan ataerkil ve hegemonik anlatıları eleştirel bir şekilde incelemeye davet ederken kullandığımız genel metodolojiyi ve özel yaklaşımları özetlemektedir. **Toplumsal cinsiyet dönüştürücü** eğitim, **feminist pedagoji** ve kamusal alan pedagojisi ilkelerinden büyük ölçüde beslenen eleştirel pedagojik çerçeve, anıtları, **kamusal alanları** ve **kamusal sanatı** toplumsal cinsiyet, kimlik, kesişimsellik ve sosyal ilişkileri keşfetmek için kanallar olarak kullanmaktadır. Metodolojik yaklaşımlarımız, öğrencileri mevcut normlara meydan okumak, kalıp yargıları yıkmak, eşitsizlikleri kabul etmek ve bir toplumsal cinsiyet merceği ve barış kültürü kullanarak yeni perspektifler geliştirmek için diyalog, eleştirel düşünme ve eleştirel sorgulama, katılımcı ve deneyimsel öğrenmeye teşvik etmektedir. Dahası, metodolojimiz sadece en baskın ve yaygın olarak dolaşımda olan anlatı ve tarihlere değil, aynı zamanda mikro tarih olarak bilinen nispeten daha küçük ölçekli, daha az görünür ve daha kişiselleştirilmiş erkek açısından – kadın açısından öykülere de uzanmaktadır. Bir metodoloji olarak **mikro tarih**, bir olayı, yeri veya kişiyi mikroskobik ayrıntılarıyla inceler (Magnússon & Szijártó, 2013) ve *“normatif sistemlerin çelişkilerini ve dolayısıyla tüm sistemleri akışkan ve açık kılan parçalanma, çelişki ve bakış açılarının çoğulluğunu”* vurgular (Levi, 1992, s. 107). **Genel tarih** (ya da makro tarih) *‘büyük adamlar’* ya da *‘büyük olaylar’* hakkında hatıralar sunarken, genellikle bireysel deneyimlerden kopuktur ve yer ve zamanlardaki ayrıntıları ve farklılıkları, özellikle de kadınlar ve daha az baskın erkek gruplarıyla ilgili ayrıntıları gözden geçirir (Philo, 2000, s. 210). Buna karşılık mikro tarih, öğrencilerin gözlem ölçeğini küçültmelerine olanak tanır, böylece her bir sosyal ortamdaki bireysel ilişkilerin karmaşık işlevi ortaya çıkarılabilir ve kadın hikayeleri gibi genellikle yeterince temsil edilmeyen hikayeler aydınlatılabilir. Bu amaçla mikro tarih, büyük ‘tarihlerin’ eksikliklerine bir yanıt olarak kullanılabilir ve genellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yeniden üreten baskın ve hegemonik anlatılara meydan okumak için bir prizma görevi görür. Ayrıca, sosyal ve kültürel tarih eğitim-öğretimini daha ilgi çekici ve ulaşılabilir hale getirmeye yardımcı olur.

Nerede? Yerel mi? Küresel mi yoksa küyerel mi?

Bu el kitabını yazarken, her ne kadar tartışmalı olsa da bu iki kavramın birbirini tamamladığını kabul ederek, uzun süredir devam eden küresel ve yerel tartışmasına da katıldık. Yerel bir perspektifin dahil edilmesi, öğrencilerin ve eğitimcilerin yerel ve ulusal erkek açısından – kadın açısından hikayelere (histories-herstories), anılara ve miraslara ilişkin bilgilerini derinleştirmelerine ve genişletmelerine yardımcı olmak için hem tarihsel hem de kültürel nedenlerden dolayı gerekli görülmüştür. Erkek açısından – kadın açısından hikayeler, anılar ve miraslar sosyal ve tarihsel yapılar oluşturduğundan, bunların en iyi şekilde bu söylemi oluşturan ortamlar, yerler, kültürler ve sosyal normlar içinde ve bunlar için araştırılabileceği ve anlaşılabilceği ileri sürülebilir. Dahası, bu söylemler en iyi şekilde bizzat öğrenenlerin yaşadıkları deneyimler ve kişisel anlatıları aracılığıyla ifade edilebilir

ve öğrenilebilir. Kıbrıs'ın erkek açısından – kadın açısından hikayeleri (histories-herstories), anıtları ve kamusal alanlarıyla ilgili bağlamsallaştırılmış söylem ve örnekler, öğrencilerin ve eğitimcilerin bu el kitabında tartışılan çeşitli kavramları daha somut bir şekilde kavramsallaştırabilmeleri için elverişli bir çerçeve sunmaktadır; tanıdık, ilgili ve genellikle kişisel olarak uygulanabilir imgeler, tartışmalar, tasvirler, örnekler ve hikayeler aracılığıyla filtrelenmektedir. Dahası, erkek açısından – kadın açısından tarihin daha yerel bir şekilde araştırılması, öğrencilerin ve eğitimcilerin ‘yerlerinin’ veya yerel çevrelerinin temel değerleri ve kökeni hakkında tam olarak bilgi sahibi olmalarını, yerel kültür ve eski nesillerin katkıları hakkında daha fazla takdir geliştirmelerini ve dolayısıyla daha gelişmiş bir ‘kök’ duygusu ve daha büyük bir aidiyet duygusu geliştirmelerini sağlar. Daha da önemlisi, gençler kendi yerel bağlamlarını ve bu bağlamda mevcut olan eşitsizlikleri, ihmalleri, güç dinamiklerini, baskıları ve insan hakları ihlallerini anladıkça, sosyal değişim ve sosyal dönüşüm için harekete geçme konusunda daha fazla ilham alırlar.

Aynı zamanda, çocuklar, gençler, eğitimciler ve tüm insanlar da dünya vatandaşıdır ve bu yeni kimlikle birlikte, yerelliğin oldukça dar miyop sınırlarını aşan daha geniş ve daha bütüncül bakış açıları geliştirme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bugün dünya küresel bir köy haline gelmiştir ve yerel ve yabancı erkek açısından – kadın açısından hikayeler (histories-herstories) arasındaki çizgi sıklıkla bulanıklaşmaktadır (Sotshangane, 2002). Anılar, erkek açısından – kadın açısından hikayeler, eşitsizlikler, güç mücadeleleri, hegemonya, baskı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve insan hakları da küresel bir bileşen taşıyor ve esasen dünyanın her yerinde deneyimlenen, protesto edilen ve müzakere edilen konulardır. Bu bakımdan çocuklar, gençler ve eğitimciler şovenizm, etnosentrizm ve hegemonik eğilimlerin tuzağını aşabilir ve yabancı kültür ve medeniyetleri takdir etmeyi ve onlara saygı duymayı öğrenebilirler. Bu amaçla, el kitabı aynı zamanda dünyanın farklı yerlerinden çeşitli örnekler, anlatılar, vaka çalışmaları ve görüntüler sunarak gençleri kavramsallaştırma ufuklarını genişletmeye ve daha geniş ve bütüncül bir anlayış geliştirmeye, biz ve onlar görüşünden küresel vatandaşlar olarak biz görüşüne geçmeye teşvik etmektedir.

Sonuç olarak, iki perspektif, yerel ve küresel, ‘küyerel’ bir perspektif oluşturabilecek şekilde içsel olarak birbirine bağlıdır. Öğrenme ve öğretmede küyerelleştirilmiş bir bakış açısını benimsemek (Patel & Lynch, 2013'te sunulduğu gibi), sosyal sorumluluk, sosyal adalet ve sürdürülebilirlikle ilişkili olarak yerel ve küresel toplu bağlantısının pedagojik bir çerçevesini önermektedir. Küyerel bir merkezle öğretim yaparken, aktarılan mesajların ‘yerel-küresel ikiliğinden’ (Pullen, vd., 2010, s. 4) kurtulması ve herkes için kabul, saygı ve haysiyet, meta-kültürel duyarlılık ve eleştirel öz-yansıtma (Patel ve Lynch, 2013) ilkelerine bağlı kalması önemlidir. Bu amaçla, bu el kitabında küyerel bir yaklaşım benimserken, bireylerin ve grupların sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasi kaygıları kendi yerel perspektiflerinden eleştirel bir şekilde yansıtabilecekleri ve eleştirel bir

Feminist pedagoji ilkelerinden yola çıkarak metodolojimizde eleştirel pedagoji çerçevesini bir adım öteye taşıyoruz

Feminist pedagoji yukarıda özetlenen eleştirel pedagoji çerçevesinden gelmektedir ve öğrencileri ve eğitimcileri toplumsal cinsiyet perspektifini benimsemeye ve 'erkek egemen ataerkil merceğin kısıtlamaları' dışında yeni fikirler, kavramlar, anlayışlar, tutumlar veya eylemler geliştirmeye teşvik eder (Johnson, 2004, s. 25). Feminist pedagoji ataerkil egemenliğe meydan okur ve kadınları, kız çocuklarını ve susturulmuş ve geleneksel olarak güç ve ayrıcalıktan dışlanmış grupları güçlendirmeyi amaçlar (Shackelford, 1992).

Giderek büyüyen literatür, feminist pedagojinin aşağıda sıralanan altı ana ilkesine ışık tutmaktadır.

- 1) Öğrenen-eğitimci güç dinamiğinde reform yapılması: Feminist pedagoji, Freire'nin (1970) demokratik, özgürleştirici, otoriter olmayan eğitimci kavramını benimser ve eğitimciler ile öğrenenler arasındaki güç farkının en azından kısmen eşitlik ve paylaşılan güç olarak yeniden çerçevelenmesi çağrısında bulunur (Jackson, 1997). Bu, bilginin eğitimciden öğrenene yukarıdan aşağıya bir yaklaşımla ve pasif bir şekilde aktarılmasını değil, eğitimcilerin öğrenenleri öğrenme sürecine aktif bir şekilde katarak onlara bilgi üzerinde güç ve kontrol kazanmaları için alan ve fırsat sağlamasını gerektirir.
- 2) Yansıtma- bir bilgi kaynağı olarak kişisel deneyimler ve duygular: Kişisel deneyimler ve duygular, öğrenme ve bilinç geliştirmede merkezi bileşenler olarak kabul edilir (Parry, 1996; Fisher, 1987). Öğrenciler, günlük deneyimlerine sağlam bir şekilde dayanan yansıtıcı bir süreç aracılığıyla ders materyalini eleştirel bir şekilde analiz etmeye ve 'farklı deneyimlerin karşılıklı keşfini amaçlayan bir diyalogda eleştirel düşünme ve sürekli sorgulamayı kullanmaya' teşvik edilir (Shrewsbury, 1987, s. 9). Bunu yaparken, öğrenciler kendi yaşamları hakkında düşünmeye ve kuramsallaştırmaya, sorular sormaya, geri bildirim vermeye ve materyalle ve birbirleriyle eleştirel bir şekilde ilişki kurmaya davet edilirler (Middlecamp & Subramaniam, 1999). Bu amaçla, yansıtma, veya değerlendirme yapma, deneyimlerin çoğulculuğunun ortaya çıkmasını ve bunların bir kişinin farklı kimlik özelliklerinde ve bunlardan kaynaklanan sosyal konumunda nasıl derin köklere sahip olduğunun daha iyi anlaşılmasını teşvik eder (Parry, 1996).
- 3) Güçlendirme: Feminist pedagoji, eylemlilik, kendi kaderini tayin etme, kapasite, potansiyel ve yaratıcı topluluk enerjisi olarak güç kavramını benimser (Shrewsbury, 1987). Bu bağlamda güçlendirme hem kişisel eylemlilik duygusunu hem de sosyal değişim için çabalamada kolektif bir sorumluluğu geliştirerek hem özerkliği hem de karşılıklı artırır. Öğrenenler, öğrenme sürecine katılmayı öğrenerek kendi 'gerçeklikleri' üzerinde aktif ve eleştirel bir şekilde düşünür ve cinsiyet, ırk, cinsellik ve sınıf sınırlarını aşarlar (hooks, 1994). Dahası, öğrenenler dünyanın yaratıcıları olarak kendi güçlerine dair farkındalık geliştirir, dar, toplumsal cinsiyete dayalı rol ve ilişkilerden kurtulmaya teşvik edilir ve mevcut ayrımcı ve baskıcı yapıları değiştirmek için motive olurlar (Weiler, 1991; Freire, 1970). Ayrıca, uygulamada güçlendirme, eğitimcilerin öğrencileri kendi seslerini bulmaya teşvik eden ders planları veya etkinlikler kullanmalarını, 'sessiz seslerin' veya geleneksel olarak 'sessiz' olan insanların seslerinin katılımını artırmalarını ve empati, saygı ve çeşitliliğin kabulü yoluyla bakış açılarının ve deneyimlerin

çoğulluğunu harekete geçirmelerini ve benimsemelerini gerektirir (Shrewsbury, 1987; Welch, 1994).

- 4) Farklılığın tanınması: Farklılık kavramı, kimliklerin farklı inşası, çeşitlilik ve toplumda çoklu konumlandırma anlayışıyla ilgilidir (Phoenix, 1998). Bu anlayış, belirli kimlik kategorilerinde tekdüzelik ve evrensellik olduğu (yani tüm kadınların aynı olduğu) ve baskı deneyimlerinin benzer olduğu fikrini reddeder. Bu nedenle, feminist pedagoji **kesişimselliğin** tanınmasını, her bireyin sürekli olarak sosyal olarak inşa edilen, yeniden yaratılan ve müzakere edilen çoklu kimliklerden (örneğin, cinsiyetleri, ırkları, yaşları, etnik kökenleri, sınıfları, cinsellikleri, yetenekleri ve kimliklerinin diğer yönleri nedeniyle) oluştuğunun kabul edilmesini gerektirir (Weiler, 1991). Kesişimsel bir bakış açısını benimseyen öğrenciler, kişinin toplumdaki farklı konumlarından kaynaklanan birden fazla baskının aynı anda meydana gelebileceğini ve bunların farklı kimlik özelliklerinin kesişimleri ile ayrıcalık ve sosyal hegemonyanın kesişimleri tarafından nasıl bilgilendirildiğini kabul etmeye yöneliktir. Örneğin, beyaz, heteroseksüel, genç bir kadın baskıya maruz kalırken, deneyimleri lezbiyen olan yaşlı bir siyahi kadından farklı olacaktır.
- 5) Bir topluluk duygusu oluşturmak: Diyalog ve iş birliğine dayalı öğrenme yoluyla, öğrenciler birbirleriyle bağlantı kurar ve genellikle geleneksel sınıflarda var olan rekabetçilik ve bireyciliği aşan bir topluluk duygusu geliştirirler (Novak, 1999). Bu ruhla öğrenme, 'bölünme' ve 'ayırışma' yerine 'bütünlüğe' değer verir ve 'radikal bir açıklık', yani "farklılığı yok etmeyen bir yakınlık" yaratır (hooks, 2003; Palmer, 2001, aktaran hooks, 2003, s. 49). Dolayısıyla, bağlantılılık güçlendirici ve dönüştürücü bir potansiyel taşıyıcıdır: öğrenenler birbirleriyle karşılıklı üretken yollarla bağlantı kurdukça, ortak bir amaç duygusu geliştirir ve daha eşitlikçi ve adil bir toplum için çaba göstermeye motive olurlar (Webb, Allen ve Walker, 2002).
- 6) Katılımcı ve iş birliğine dayalı öğrenme: feminist pedagojinin yukarıda bahsedilen ilkelerinin eğitim uygulamalarında hayata geçirilmesi için önemli bir kanal görevi görür. Katılımcı öğrenme, herhangi bir eleştirel analizin uygulanmasında esastır. Bir sonraki bölümde daha ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

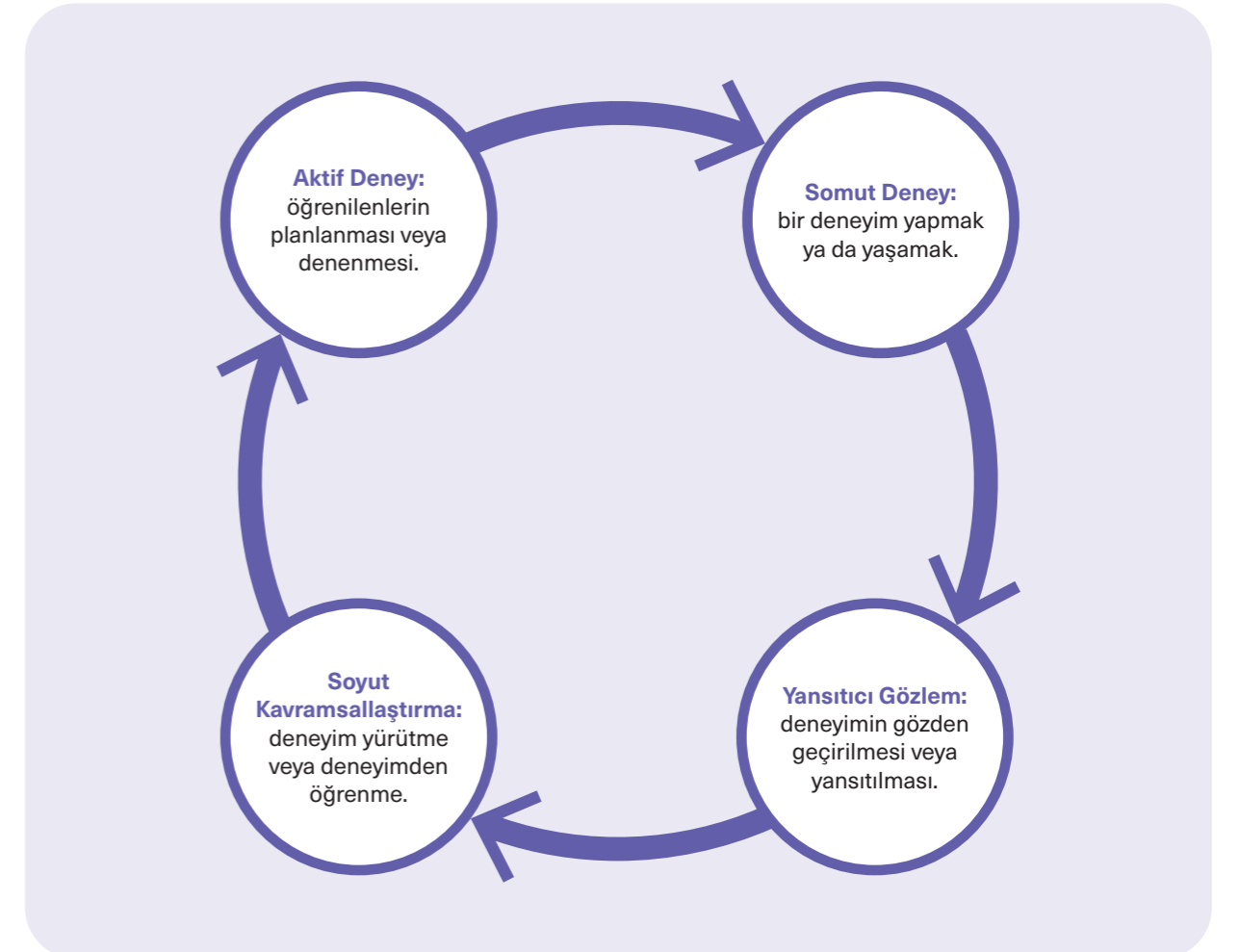
Katılımcı öğrenme ve diyalog

Katılımcı öğrenme, gençlerin öğrenme sürecinde aktif olarak yer alma, birbirleriyle etkileşime girme, diyalektik arayışlara ve diyaloga girme, paylaşma, tartışma, alternatifleri keşfetme, meydan okuma ve nihayetinde birbirlerinden öğrenme şansına sahip oldukları iş birliğine dayalı bir ortamda gerçekleşen öğrenmeyi ifade eder. Katılımcı öğrenme, bilginin pasif bir şekilde zihinlere 'depolandığı' geleneksel 'bankacı' eğitim modellerinin (örneğin ders verme gibi) aksine, gençleri aktif olarak dahil olmaya ve kendi öğrenme süreçlerini sahiplenmeye ve kontrol etmeye teşvik eder (Freire, 1970). Katılımcı öğrenme yoluyla hem öğrenciler hem de eğitimciler adaletsizlik, ayrımcılık, eşitsizlik ve baskıya dair daha büyük bir anlayış geliştiren açık uçlu, eleştirel ve iş birliğine dayalı sorgulamalara girişirler (Freire, 1970). Katılımcı sınıflar çoklu görüş ve perspektiflerin keşfedilmesini teşvik eder, kimliklerin çeşitliliğini tanıyarak ayrımcılığın kesişen biçimlerini kabul eder ve içeriği kendi kişisel deneyimleriyle ilişkilendirerek öğrencileri kendi seslerini bulmaları için güçlendirir (Weiler, 1995).

Katılımcı öğrenme hem güçlü hem de dönüştürücüdür. Bir düşünme ve yeniden değerlendirme süreci aracılığıyla gençler normlara meydan okumaya ve alternatifler düşünmeye, kalıp yargıları ve sınırlayıcı inançları yıkmaya ve eşitlik, kabul ve insan haklarına saygı temelinde yeni fikirler, algılar ve tutumlar (yeniden) inşa etmeye teşvik edilir. Bu bağlamda, yapısöküm ve inşa süreci nihayetinde bir tutum değişikliğini gerektirir. Bu amaçla, bu el kitabı gençleri 'tutum değiştiriciler' ve 'değişim taşıyıcıları' olmaları için güçlendirmeyi, kendilerinde ve kişisel yaşamlarında değişim yaratırken aynı zamanda toplumsal düzeyde de değişim yaratmayı amaçlamaktadır.

Katılımcı öğrenme büyük ölçüde bilginin yanı sıra becerileri geliştirmeye yöneliktir, bu nedenle gençlerin 'yaparak', 'hissederek' ve 'deneyimleyerek' öğrenmelerini sağlayan daha uygulamalı, iş birliğine dayalı ve etkileşimli metodolojileri içerir. Bu tür metodolojiler genellikle düşünümSELLİK, eleştirel analiz, diyalog, tartışma, norm-eleştirisini, beyin fırtınası, teatral doğaçlama, teatral oyun, rol yapma, interaktif simülasyon, vaka çalışması analizi, uygulamalı projeler, saha deneyimleri, topluluk araştırma projeleri ve benzerlerini içerir. Bu bağlamda, öğrenme esasen edinilen bir deneyimden sonra veya bu deneyim sayesinde gerçekleşir.

Eğitim bölümünde yer alan etkinlikler büyük ölçüde katılımcı öğrenmeye dayanmaktadır ve David Kolb'un deneysel öğrenme döngüsünde (1984) önerilen dört aşama etrafında yapılandırılmıştır: Deneyimleme, Yansıtma, Genelleme ve Uygulama. Bu amaçla, deneysel öğrenme, öğrencilerin "yaparak" öğrenebilecekleri *yapılandırılmış bir deneyim* (yani, rol yapma, simülasyon, tartışma vb. gibi yapılandırılmış bir aktivite) yoluyla maruz bırakılmasıyla başlar. Daha sonra öğrenciler *bu deneyim üzerinde düşünmeye* ve ortaya çıkan duygu, düşünce ve tepkileri paylaşmaya davet edilir. İlk yansımayı takiben, tartışma bir *genelleme* süreci aracılığıyla gerçek hayatta olanlara yakınlaştırılır. Bu, aktivite deneyimini 'gerçek dünyada' olup bitenlerle yan yana getirmeyi amaçlar. Son ve nihai aşama, katılımcıların öğrendiklerini hayatlarında uygulayarak ve nihayetinde eski tutum ve davranışlarını değiştirerek yeni bilgi, farkındalık veya becerilerini pekiştirmeye teşvik edildikleri bilginin pratik uygulamasını (*uygulama*) içerir. Bu bağlamda, katılımcı ve deneysel öğrenme nihayetinde kişisel veya sosyal değişimin provası için güvenli bir alan sağlar.

Atölye çalışmaları için güvenli, rahat ve kapsayıcı bir alan yaratmak

Deneyimsel ve katılımcı öğrenme uygulandığında, kapsayıcı, güvenli ve rahat bir eğitim ortamı son derece önemlidir. Amaç, tüm öğrencilerin kendilerini rahat hissetmelerini ve öğrenme sürecine aktif olarak katılmalarını sağlamaktır; bu nedenle güvenli bir ortamın empati, eşitlik, saygı, nezaket, açıklık, güven, gizlilik ve kişinin fikirlerini ifade etme özgürlüğünü, yargılama ve eleştirinin olmamasını ve ayrımcı, saldırgan veya taciz edici davranışların olmamasını teşvik etmesi gerekir. Güvenli bir ortam aynı zamanda her türlü farklılığın (cinsiyet, sınıf, etnik köken, din, yetenek/engellilik, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, statü vb. temelinde) sadece eğitim sürecinde hoş karşılanmasını değil, aynı zamanda görünür, aktif olarak mevcut, saygı görerek kabul edilmiş ve eşit şekilde dahil edilmiş olmasını da ifade eder. Grup içinde güvenli ve rahat bir ortam sağlamak için tüm katılımcıların özel ihtiyaçları dikkate alınmalı ve tüm farklı kimliklerin bakış açıları paylaşılmalı ve dinlenmelidir, bunun en başından itibaren, aktiviteler uygulanmadan önce oluşturulması önemlidir. Bu, buz kırıcılar ve ekip oluşturma egzersizleri, öğrencilerin birbirlerine nasıl davranacaklarına dair temel kuralların belirlenmesi, grupta olumlu bir iklimin sürdürülmesi, yanlış bilgilerin ortadan kaldırılması ve klişelere ve zararlı normlara meydan okunması, olumsuz duygulara veya davranışlara derhal yanıt verilmesi ve bunlarla başa çıkılması ve öğrencilerin yargılanmadan, eleştirilmeden, saldırıya uğramadan veya damgalanmadan fikirlerini ifade etmeleri için aktif olarak teşvik edilmesi yoluyla başarılabilir.

2. KISIM

ÜNİTELERE, DERS PLANLARINA VE ETKİNLİKLERE GİRİŞ

Bu bölüm uygulamalı eğitim materyallerinden oluşmaktadır. Eğitim materyalleri dört 'Tematik Ünite' altında yapılandırılmış ve sunulmuştur. Her Ünite, sınıf içinde ve dışında uygulanabilecek 'Aktiviteler' ile bir dizi farklı 'Ders Planı' içermektedir. Ders Planları geliştirilirken yatay bir yaklaşım benimsenmiş, geniş bir konu yelpazesi ve farklı müfredat hedefleri veya göstergeleri ile ilişkilendirilmiştir. Her Ünite, Ders Planlarının başlıkları, ilgili 'Anahtar Kelimeler', 'Öğrenme Çıktıları' ve temaya odaklanmış bir giriş ve her Ders Planının temaya ve metodolojiye nasıl uyduğunun ana hatlarını veren 'Arka Plan Bilgileri' içeren bir kapak sayfası ile sunulmaktadır. Eğitimciler, Üniteyi anlamalarına yardımcı olmak ve Ders Planlarının uygulanmasını desteklemek için bu bilgilerin yanı sıra Bölüm 3'te 'İleri Okuma' başlığı altında verilen ek kaynakları kullanmaya davet edilmektedir. Ders Planları uygun 'Seviye' ve 'Tahmini Süre' ile birlikte 'Hedefler' ile müfredata 'Konu Bağlantıları' ile sunulmaktadır. Konular ve Ders Planlarının Okul Müfredatlarıyla Örtüşen Hedefleri hakkında daha fazla bilgi için Giriş bölümüne (Bölüm 1) bakınız. Ders Planları ayrıca 'Direktifler', 'Tartışma' ve 'Kapanış ve Geri Bildirim' bölümlerinden oluşan Etkinliklere ayrılır. Ders Planında ikiden fazla etkinliğin olduğu yerlerde odaklanmış 'Etkinlik Hedefleri' verilmiştir. Tüm etkinlikler, uygulama sırasında kullanılan ve bazen gerektiğinde 'İpuçları' içeren 'Kaynak Sayfaları' içerir. 'Eğitimci Bilgileri' de her yerde verilmektedir; bunlar daha fazla içgörü, bilgi ve hazırlık için özel olarak hazırlanmış bilgiler içermektedir. Tüm sayfalar ilgili ünite ve ders numarası ile kodlanmıştır (örneğin, K1.2.3, Ünite 1'deki Kaynak Sayfası, Ders Planı 2, No. 3) ve Ders Planlarının sonunda verilmiştir. Ünitelerin bir özeti yanda görülebilir.

1

Tematik Ünite 1 – Kadın açısından – Erkek açısından (Herstory – History) tarihi Anlatmak toplumsal cinsiyetin - diğer kimlikler arasında bir kimlik olarak - tarihimizi nasıl anlattığımızı şekillendirdiğini araştırır. Bu durum, anıtlarda tasvir edilmeye değer görülen hikâyeler, olaylar ve kişiler ile farklı hikâyelerin, olayların ve kişilerin nasıl temsil edildiğinde açıkça görülmektedir. Örneğin, erkeklere kıyasla kadınlara çok daha az sayıda heykel ayrılırken, cinsiyetler basamaklıp rollerle tasvir ediliyor. Bu şekilde, tarihi anıtlar toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin yeniden üretilmesi için bir araç olabileceği gibi, geçmişin kapsayıcı ve dengeli bir şekilde temsil edilmesi için de bir araç haline gelebilir.

2

Tematik Ünite 2 - Anıtlar, Kıbrıs'tan bazı örnekler aracılığıyla öğrencilerin 'anıtın' ne anlama geldiğini, ne için inşa edildiğini ve nasıl kullanıldığını yeniden düşünmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Mevcut anıtlara eleştirel bir gözle bakmak ve görülenleri sorgulamak, katılımcıların anıtlar hakkında kendi perspektiflerini oluşturmalarını sağlayacaktır. Ünite ayrıca öğrencilerin hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını kullanarak yeni 'anıt' biçimleri oluşturmalarına yardımcı olacaktır.

3

Tematik Ünite 3 - Kamusal Sanata Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Üzerinden Bakmak, kamusal sanat eserinin ne olduğuna, potansiyel olarak ne olabileceğine ve kamusal alanın toplumsal cinsiyet, sosyal kimlik, çeşitlilik ve dönüşümle ilgili daha geniş etkilerine dair alternatif tanımları tanıtmak için duvar resimleri ve heykeller gibi kamusal alanlarda var olan küresel ve yerel sanat örneklerine odaklanmaktadır. Kamusal sanatın belirli özelliklerine bakmak, katılımcıların çeşitlilik, kapsayıcılık ve toplumsal cinsiyet eşitliği kavramlarını tanıtmının bir yolu olarak farklı bakış açılarını dinleme ve ifade etme pratiği yapmalarına olanak sağlayabilir.

4

Tematik Ünite 4 - Kamusal Alan ve Çeşitliliğin Keşfi, çevremizin ve kamusal alanların daha eleştirel bir şekilde keşfedilmesine odaklanır ve öğrencileri, toplumsal cinsiyet, farklılık ve kimliğin kamusal alanlarda nasıl kesiştiğini, üretildiğini ve yeniden üretildiğini araştırarak yeni bir mercek aracılığıyla ortak kamusal alanları görmeye teşvik eder.

TEMATİK ÜNİTE 1

Kadın açısından – Erkek açısından (Herstory – History) tarihi Anlatmak

Ders Planı 1:
Adın ne?

Ders Planı 2:
Bil bakalım kim!

Ders Planı 3:
Anıtlar ve toplumsal
cinsiyet kalıpları

Anahtar Kelimeler:

toplumsal cinsiyet, tarih, tarih anlatımı, tarih yazımı, anıtlar, kolektif hafıza, çeşitlilik, tarihsel düşünme, kültürel miras

Ünitenin Öğrenme Çıktıları:

- Tarihsel anlatılara ve kamusal anıtlara sıklıkla yansıyan toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını ve önyargılarını tespit etmek
- Tarihsel anlatılarda ve kamusal anıtlarda yer alan toplumsal cinsiyet kalıplarını sorgulamak ve/veya yapı sökme uğratmak
- Eleştirel ve tarihsel düşünmeyi geliştirmek
- Merak ve araştırmacı düşünceyi harekete geçirmek
- Kişinin eylemlilik ve aktif vatandaşlık duygusunu geliştirmek
- Tarihi anlatmanın kapsayıcı ve toplumsal cinsiyete duyarlı yollarını keşfetmek
- Anıtların inşası için kapsayıcı ve toplumsal cinsiyete duyarlı yollar keşfetmek

Arka plan bilgileri

Birçok tarihçi, sosyolog ve diğer araştırmacı, hafızanın bireylerin ait olduğu çeşitli gruplar ve kimlikler (aile, din, coğrafya, ulus, cinsiyet, vb.) tarafından şekillendirildiğini savunmuştur (Halbwachs, 1992). Amerikalı tarihçi Michael Kammen'in (1991) "toplumlar aslında geçmişlerini sadakatle kaydetmek yerine yeniden inşa ederler ve bunu çağdaş kültürün ihtiyaçlarını açıkça göz önünde bulundurarak yaparlar - bugünü şekillendirmek için geçmişini manipüle ederler" sözlerine pek çok kişi katılacaktır.

Bu ünite, diğer kimlikler arasında bir kimlik olarak **toplumsal cinsiyetin** tarihimizi anlatma biçimimizi nasıl şekillendirdiğini (Scott, 1986; Lerner, 1975) ve bunun da günümüzdeki toplumsal cinsiyet ilişkilerini ve hiyerarşilerini nasıl etkilediğini araştırmaktadır. Bu durum sadece tarih ders kitapları ve belgesellerde değil, aynı zamanda **kamusal anıtlarda** tasvir edilmeye değer görülen hikayeler, olaylar ve kişilerde de kendini göstermektedir. Örneğin, erkeklere kıyasla kadınlara çok daha az heykel ayrılırken, aynı zamanda kadınlar ve erkekler kamusal anıtlarda basmakalıp şekillerde tasvir edilmektedir (Kıbrıs için bkz. Karaiskou ve Christiansen, 2014). Bu şekilde tarih, eşitsizliklerin yeniden üretilmesi için bir araç haline gelmektedir.

Kişinin kendi **önyargıları** üzerine düşünmesi ve bunların etkilerinin farkına varması, genç nesil şehir planlamacılarını, sanatçıları ve vatandaşları geçmişin daha kapsayıcı ve dengeli temsillerini yaratma konusunda güçlendirebilir. Bu konuları keşfetmek için bu ünite üç ders planından oluşmaktadır.

İlki "Adın ne?" başlığını taşıy ve katılımcıları birbirleriyle ilk kez tanışıyorlarsa tanıştırmayı veya tarih, **çeşitlilik** ve **önyargı** konularını inceliklerle tanıtırken birbirlerini biraz daha derinlemesine tanımalarını sağlamayı amaçlar. Özellikle bu ders planı, öğrencilere kendi isimleri ve başkalarının isimleri üzerinde düşünme fırsatı sunarak, bir kişinin farklı kimliklerinin doğrudan bir göstergesi olduğu kadar sosyal beklentilerin, örtük ayrıcalıkların ve dezavantajların da bir göstergesi olduğuna değinmeyi amaçlar. Bu tartışmanın önemli bir yönü, isimler ve toplumsal cinsiyet arasındaki bağlantılara işaret etmektedir.

İkinci ders planı "Bil bakalım kim!" başlığını taşımaktadır. Bu ders planında, öğrencilerden belirli tarihi kaynakları incelemeleri ve yazarlarının ve hedef kitlelerinin kökenlerini, özelliklerini ve niteliklerini tahmin etmeleri istenir. Bu, öğrencilerin tarihsel kaynakların ve **tarih anlatımının veya tarih yazımının** onu anlatan kişinin görüşlerinden bağımsız olmadığını fark etmeleri için deneysel bir yoldur. **Tarih yazımı** tarafsız değildir ve kesinlikle **cinsiyet açısından da tarafsız** değildir.

Üçüncü ders planı "Anıtlar ve **toplumsal cinsiyet kalıpları**" başlığını taşımaktadır. Burada, öğrenciler Kıbrıs'ta bulunan ve özgürlük fikrine adanmış iki kamusal anıtın (Kıbrıslı Türk ve Rum toplumlarından birer anıt) görüntülerini gözlemler ve analiz ederler. Aktiviteler ve tartışma yoluyla, öğrenciler sadece kamusal anıtların yaratıcısının bakış açısıyla şekillendiğini ve hedef kitlelerinden ve diğer faktörlerden etkilendiğini değil, aynı zamanda erkeklerin ve kadınların genellikle belirli basmakalıp şekillerde tasvir edildiğini de fark ederler. Amaç, öğrencilerin tarihi anlatılar ve anıtlarla bağlantılı toplumsal cinsiyet klişelerini yapı sökme uğratmaları ve özgürlük ile toplumsal cinsiyet eşitliği arasındaki bağlantılar üzerine düşünmeleridir. Kapanış oturumu, öğrencilere alternatif bir özgürlük anıtını yeniden hayal etme ve yeniden yaratma fırsatı sunar.

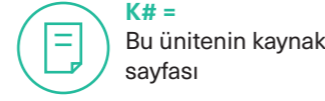
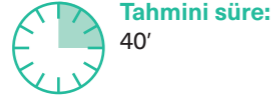
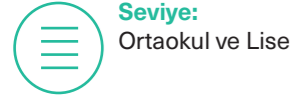
Not: Bu ünite kullanılan tarihi kaynaklar ve anıtlar Kıbrıs bağlamı için seçilmiştir. Bu üniteyi farklı bir bağlamda uygulamak isteyenlerin yapması gereken tek şey, bunları kendi ulusal veya kültürel bağlamlarına uygun benzer kaynaklar ve anıtlarla değiştirmektir.

Kaynaklar

- Halbwachs, M. (1992). *On collective memory [Kolektif hafıza üzerine]*. The University of Chicago Press.
- Kammen, M. (1991). *Mystic chords of memory: The transformation of tradition in American culture [Belleğin mistik akorları: Amerikan kültüründe geleneğin dönüşümü]*. Vintage Books.
- Scott, J. W. (1986). Gender: A useful category of historical analysis [Toplumsal cinsiyet: faydalı bir tarihsel analiz kategorisi]. *The American Historical Review*, 91(5), 1053-1075.
- Lerner, G. (1975). Placing women in history: Definitions and challenges [Kadınları tarihe yerleştirmek: Tanımlar ve zorluklar]. *Feminist Studies*, 3(1/2): 5-14.
- Karaiskou, V. ve Christiansen, A. (2014). Aphrodite's heirs: Beauty and women's suffering in Cypriot public sculpture [Afrodite'nin varisleri: Kıbrıs'ın kamusal heykellerinde güzellik ve kadınların ızdırabı]. Ioannou, M. Ve Kyriakidou, M. (Der.) *Female beauty in art, history, feminism, women artists* içinde. Cambridge Scholars Publishing.

Daha fazla kaynak için Kaynakça'daki "Ünite 1 için İleri Okuma" bölümüne bakınız.

Ders Planı 1: Adın ne?

Konu bağlantıları:

Tarih: Tarih ve kişisel kimlik, Tarih ve çeşitlilik, Farklı kültürel geçmişlere sahip bireylere saygı

Ders Planının Hedefleri:

- Buzları kırmak
- Grup içinde güven inşa etmek
- Katılımcıları birbirleriyle tanıştırmak (ilk kez tanışıyorlarsa) veya birbirlerini biraz daha derinlemesine tanımalarını sağlamak
- Sınıftaki çeşitliliği göstermek
- İsimlerin kişisel, ailevi ve kültürel tarihle bağlantılı olarak taşıdıkları hikayeleri, anlamları, sembolizmleri, varsayımları ve beklentileri analiz etmek
- Önyargıyı tartışmak

Etkinlik 1: Bize adını söyle (40 dakika)

Giriş

Sınıfı karşılayın ve birbirimizi daha iyi tanımak ve aynı zamanda kendimiz hakkında daha fazla şey öğrenmek için bir etkinlik yapacağınızı açıklayın! Bunu isimlerimizi ve bunların ailemizin, toplumumuzun ve kültürümüzün hikayeleri veya tarihi ile nasıl bağlantılı olduğunu keşfederek yapacağız.

Direktifler

Bu ders planını uygulamadan önce, bu tartışmayı kolaylaştırmanıza yardımcı olması için **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ İsimleri İncelemek**'i okuyun.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | İsimleri İncelemek

Bu ders planında isimler, ırk, etnik köken, cinsiyet, cinsel yönelim, sınıf, yetenek, medeni durum ve diğer kimlik özellikleri ve stereotipleri keşfetmek için uyarıcıdır. Harmat'ın gözlemediği gibi, "çoğu durumda isminiz, kişiliğinizin başkaları tarafından deneyimlenen ilk yönüdür. İsimlerimizin kökenleri, anlamları ve etkileri üzerine düşünerek, bu tür önyargılar bir kursun başlangıcında ortadan kaldırılabilir ve böylece yalnızca öğrencileri birbirleriyle tanıştırmak, katılımcıları ve eğitimcileri birbirlerinin isimlerini hatırlamaya teşvik ederek grup içinde hızla güven oluşturmak gibi basit, pragmatik bir amaca hizmet etmekle kalmaz, aynı zamanda diğer insanların isimlerini taşımanın, konuşmanın ve algılamının doğasında var olan kesişen karmaşıklıkları da en baştan vurgular" (Harmat, 2020, s. 1-2). Gerçekten de bir isim bir kişinin farklı kimliklerinin doğrudan bir göstergesi olabilirken, çoğu zaman toplumsal beklentileri de yansıtır. Örneğin, bir Hristiyan veya Müslüman ismi, kişinin ailesinin belirli bir dinin uygulayıcısı olması yönündeki beklenti ve umutlarını ima edebilir. Dahası, isimler örtük ayrıcalıklar ve dezavantajlar taşır.

Cinsiyet ve isimler

Bu tartışmanın önemli bir yönü de isimler ve cinsiyet arasındaki bağlantılara işaret etmektedir. Örneğin, 'kadınsı' nitelikler (neşe, sevgi, nezaket, saflık, ışık, vb.) taşıyan isimlerin ve 'erkeksi' nitelikler (cesur, güçlü, vb.) taşıyan erkek isimlerinin doğasında cinsiyetle bağlantılı toplumsal varsayımlar ve beklentiler de vardır. Aynı zamanda, çocuklara annenin soyadı yerine babanın soyadının verilmesi, çoğu toplumun ataerkil geçmişini yansıtmaktadır.

Kaynak:

Harmat, G. (2020). *Intersectional Creative education practices for gender and peace work. Kesişimsel pedagoji Toplumsal: cinsiyet ve barış çalışmaları için yaratıcı eğitim uygulamaları*. Routledge

Öğrencilerden aşağıdaki soruları kendileri hakkında bireysel olarak düşünmelerini ve cevaplamalarını isteyin. Bunu grupla paylaşacaklarını bilmelerini sağlayın. Onlara yaklaşık beş dakika verin. Erişimleri varsa interneti kullanabilirler. Herkesin yanıtlarını grupla paylaşmasına izin verin. Her sunum sırasında ve/veya sonrasında, isimler ile cinsiyet, dini geçmiş, etnik köken, kültür, toplumsal beklentiler ve klişeler, aile gelenekleri vb. arasındaki bağlantıları netleştirmeye veya vurgulamaya yardımcı olacak bazı sorular sorabilirsiniz.

- İsminiz nedir?
- İsminizin bir anlamı var mı? Ne anlama geliyor?
- İsminizin kökenini biliyor musunuz? İsminiz belirli bir kültür, ülke, din, olay veya tarih ile bağlantılı mı?
- İsminizi kimin seçtiğini ve sizin için neden ve nasıl seçildiğini biliyor musunuz?
- İsminizle ilgili hoşunuza giden bir şey var mı? İsminizle özdeşleşiyor musunuz? Niteliklerinizi desteklediğini düşünüyor musunuz?

Uygulama için ipuçları

- Öğrencilerinize önceden ebeveynlerine veya vasilerine isimlerinin kökenini sormalarını söyleyebilirsiniz.
- Katılımcılar utangaç veya ilgisiz görünüyorsa, daha fazla enerji kazanmanın ve buzları kırmanın bir yolu olarak onlardan bu soruları çiftler halinde gözden geçirmelerini isteyebilirsiniz.
- Öğrencilerin ilk cevabının genellikle isimlerinin bir anlamı olmadığı yönünde olduğunu unutmayın. Ancak, eğer araştırılırsa, çoğu ismin iyi bilinmeyen orijinal bir anlamı vardır. Öğrencilerin isimlerinin anlamını araştırmalarına izin verebilirsiniz. Çoğu zaman bu anlam eril veya dişil çağrışımlarla güçlü bir şekilde ilişkilidir. Dahası, genellikle isim ulusal veya dini tarihteki gerçek bir kişinin adıdır ve biyografisini öğrenmek bir tarih ve kültürün cinsiyete dayalı birçok yönünü ortaya çıkarır.

Tartışma (10 dakika)

Herkes isimlerini ve cevaplarını paylaştıktan sonra, aşağıdaki sorular temelinde sınıfla kısa bir yansıtıcı tartışma başlatın:

- Sizce bir kişinin ismi hayatını etkileyebilir mi?
- İsimleri onları geri bırakan veya bir yerlere erişmelerini engelleyen insanlar tanıyor musunuz?
- Bir kişiye bir isim verildiğinde, bu isim o kişi hakkında beklenti ve varsayımlara işaret eder mi?
- İsimlerde herhangi bir cinsiyet iması/çağırımı gözlemliyor musunuz?
- İnsanlar sadece isimlerinden dolayı başkaları hakkında bir şeyler varsayar mı? Bazı örnekler verin.

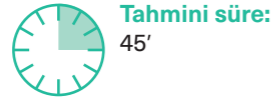
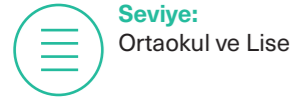
Kapanış ve geri bildirim

Bu, isimlerin kişisel, ailevi ve kültürel tarihle bağlantılı hikayeler, anlamlar, sembolizmler, varsayımlar ve beklentiler taşıdığı gerçeği üzerine düşünürken birbirimizi biraz daha derinlemesine tanımak için bir fırsattı. Görebildiğimiz üzere, isimler bir kişinin farklı kimliklerinin (ulusal, dini, cinsiyet) göstergeleri olabilir. Her ne kadar üzerinde düşünmesek de, başkalarını sadece isimlerinden dolayı çok çabuk yargılarız ve biz de isimlerimizden dolayı sık sık belirli şekillerde yargılanır veya muamele görürüz.

Tartışma için ipuçları

- Yardımcı olacağını düşünüyorsanız kendi adınızı da örnek olarak verebilirsiniz.
- Bazen eğitimcinin önemli bir konuyu gündeme getirmek için bazı sorular sorması gerekebileceğini unutmayın. Örneğin, katılımcılar isimlerin cinsiyete dayalı anlamları hakkında yorum yapmamışlarsa, eğitimci doğrudan sondaj soruları sorabilir. Bu tür sorular şöyle olabilir: "Sizce neden soyadlarımız genellikle annemizin değil de babamızın soyadıdır?" "Neden Aslan, Kaya, Kurt, Tayfun gibi isimler genellikle erkeklere ve Yağmur, Papatya, Ceren, İnci gibi isimler genellikle kızlara verilir?"

Ders Planı 2: Bilin bakalım kim!

Konu bağlantıları:

Tarih: Tarihsel kaynakların analizi, Eleştirel ve tarihsel düşünme, Tarih felsefesi, Tarih anlatma ve tarih yazma yöntemleri ve yaklaşımları (tarih yazımı), Tarih ve önyargı

Ders Planının Hedefleri:

- Herhangi bir biçimde (anıt, sanat, metin, vb.) tarih anlatımının, onu söyleyen/anlatan kişinin görüşlerinden bağımsız olmadığını kabul etmek. Tarafsız değildir ve cinsiyet ayrımı gözetmez.
- Yazılı kaynakları analiz etmek ve yorumlamak
- Eleştirel okuma becerilerini geliştirmek
- Merak ve araştırmacı düşünceyi harekete geçirmek
- Tarihte "birincil kaynak", "bakış açısı", "tarafsızlık", "nesnellik" ve "öznellik" gibi temel kavramları tanıtmak

Etkinlik 1: Bil bakalım kim! (30 dakika)

Giriş

Sınıfı karşılayın ve tarihi nasıl anlattığımızı, nasıl incelediğimizi ve nasıl yazdığımızı keşfetmek için bir etkinlik yapacağınızı açıklayın. Bunu gerçek tarihsel kaynakları analiz ederek yapacaksınız.

Direktifler

- Öğrencilere onları gruplara ayıracağınızı ve her gruba basılı bir tarihi kaynak verileceğini söyleyin (Bkz. **K1.2.1 Kaynaklar**). Kimin, ne zaman ve neden yazdığını bilmeyecekler. Bazı kaynakların kendi dillerinde olduğunu, bazılarının ise tercüme edildiğini ancak hangilerinin tercüme olduğunu bilmeyeceklerini unutmayın.

Görevleri, gruplarına atanacak kaynakla ilgili aşağıdaki unsurları tahmin etmek olacaktır:

- Materyal türü (makale, kitap, günlük, mektup, vb.)
- Yazıldığı zaman
- Yazarın cinsiyeti
- Yazarın sosyal sınıfı ve eğitim düzeyi
- Yazarın milliyeti/topluluğu

- Öğrencileri dört gruba ayırın ve her gruba bir kaynak verin. Kaynağı incelemeleri ve yukarıdaki soruları yanıtlamaları için onlara yaklaşık on dakika verin. Onlardan sadece bu soruların cevaplarını tahmin etmelerinin değil aynı zamanda tahminlerini açıklamalarının da isteneceğini açıklayın. Cevaplamaları gereken soruların, metinde atıfta bulunulan kişi ya

da kişilerle değil, metni yazan kişiyle ilgili olduğunu hatırlatın.

- On dakika geçtikten sonra, her gruptan önce kaynağı sınıfın geri kalanı için yüksek sesle okumalarını ve ardından tahminlerini sınıfın geri kalanına sunmalarını isteyin.
- Kolaylaştırıcı olarak, takip soruları sormanız ve her bir tahmini neden yaptıklarını açıklamalarını istemeniz gerekir (örneğin, neden yazarın cinsiyetinin erkek/kadın olduğunu veya neden yazarın eğitimi olduğunu tahmin ettiklerini vb.) Bu tartışmayı uygulamadan önce **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Kaynaklar Nasıl Okunur ve Takip Sorularına Örnekleri** okuyun.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Kaynaklar Nasıl Okunur

Öğrencilerden farklı geçmişlere sahip yazarlar (erkekler ve kadınlar, yerliler ve yabancılar, yönetici sınıflar ve halk tabakaları, Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler, zenginler ve fakirler, farklı eğitim geçmişlerine sahip kişiler, vb. tarafından yazılmış farklı türlerdeki kaynakları (günlükler, makaleler ve kitaplar dahil) incelemelerini isteyerek, bu etkinlik öğrencilerin tarihsel kaynaklara ve tarihsel anlatılara eleştirel yaklaşımlarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Öğrencileri, herhangi bir biçimde (anıt, sanat, metin, vb.) tarih anlatımının onu anlatan kişinin görüşlerinden bağımsız olmadığı gerçeğiyle tanıştırmak, etkinlik "tarih yazımı sürecinin seçici ve yorumlayıcı" olduğuna işaret etmeyi amaçlamaktadır (AHDR, 2015, s. 5). Tarih yazımının ve tarih anlatımının seçici doğasını kabul eden bu etkinlik, öğrencilere tarihsel bir kaynağın yazarının kendi önyargılarından arınmış olmadığı ve kişinin görüşlerinin cinsiyet, sınıf, milliyet ve içinde yaşadığı çağ ile bağlantılı olduğu gerçeği üzerine düşünme fırsatı sunmayı amaçlamaktadır. Benzer şekilde, yazarların güdüleri ve hitap ettikleri kitleler de kişinin bakış açısı ve dolayısıyla tarihsel bir kaynağın içeriği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Toplumsal cinsiyet, tarih yazımına ve tarih anlatımına yansıyan önyargılardan biridir. Bu nedenle, tarih anlatımı tarafsız olmadığı gibi, kesinlikle cinsiyetten de bağımsız değildir.

Kaynak:

Tarihsel Diyalog ve Araştırma Derneği (2015). *Tarih Öğretimine Toplumsal Cinsiyet Temelli Yaklaşımlar*. Tarihsel Diyalog ve Araştırma Derneği (AHDR).

K1.2.1 Kaynaklar

Kaynak 1:

Bugün akşam yemeğinde bir İngiliz hanımefendi vardı, Bayan Scott Stevenson, 42. Highlanders'da görevli bir subayın eşi, geçen kış Malta'da hakkında büyük bir skandal yaşanmıştı. Ona hayranlık duymadım, sesi rahatsız edici ve nahoştu ve belli ki çok aptal bir yaratıktı. Dün karaya çıktı ve bugün Larnaka'dan ata bindi ve yarın tepeleri aşarak kocasının ona iki odalı bir kulübe inşa ettiği Girne'ye gidecek. Flört edeceği ve kendisine hayranlık duyacak bir Alay'ı* olacak, bu yüzden her türlü rahatsızlığını telafi edeceğini sanıyorum.

*Alay, askeri birlik.

Kaynak 2:

Ne yazık ki Kıbrıs'ın Türk kadınları hiçbir açıdan Türkiye'deki kadınlarla eşit değildir. Bilim ve bilgide lider olması gereken Büyük Britanya'nın adayı 60 yıldır idare ettiği süre boyunca Kıbrıs'ta Türk kızlarının düzgün bir şekilde ilerlemesine yardımcı olacak tek bir kurum bile olmaması dikkate değerdir. [...] Bu kadar basit bir şekilde yetiştirilen kızlarımızdan yüksek bir kadınlık standardı yaratmalarını beklemek haksızlıktır. [Bayanlarımız arasında doktor, avukat, gazeteci vb. gibi yüksek mesleklere sahip bir kişi bile yoktur.

Kaynak 3:

Kadriye Hulusi'nin [...] hayatı "çalışma + disiplin + çok çalışma" arasında geçen başarılı bir kadın olduğunu söyleyebilirim. [Çünkü o dönemde koşulların çok açık bir şekilde erkeklerin lehine olduğu acımasız ve "eşitsiz yarış"ın ender kazananlarından biriydi [...]. Hayatını hep bir "yarış atı" gibi yaşadı. Her yarışa girdi ve yenilmeyeceğini ilan edercesine devam etti. Büyürken evden çıkıp bir meslek edinmek için olağanüstü bir cesarete sahip olmak gerekiyordu. Cesaret ve sabırla bunu başarmaya çalıştı ve bu nedenle hırsla başkalarının da onu takip etmesini bekledi. Kadına biçilen rolün sadece "ev ve çocuk yetiştirme yeri" olduğu bir dönemde böylesi bir "hırs" her türlü kurala aykırıydı... Hayatı hiç de kolay olmadı.

Kaynak 4:

İlk olarak aristokrasi kadınıncı incelerseniz, gelişiminin hatalı olduğunu görürüz [...]. Öte yandan, çalışan kadın var. [...] Ya birkaç yıl okulda okuyacak, eğer evinin maddi durumu buna elveriyorsa, sonra bir anaokulunda ya da okulda

öğretmen olacak ya da bir büroda çalışacak [...]. Köylü kızı için, genellikle altı yaşından itibaren başlayan bir hizmetçi olma yolu vardır. [...] Onun durumunda, insan aklı insanlık dışı muameleden önce durur [...]. O (hizmetçi) ağır işlerden tanınmaz hale gelir [...]. Bir fabrikada çalışan kadın işverenin insafına kalmıştır. Şikâyet etmeye cesaret ederse [...] azarlanacak ve kovuşturulmaya uğrayacaktır [...] çünkü adil taleplerde bulunmaya cesaret etmiştir [...].

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Takip Sorularına Örnekler

Materyal türü (makale, kitap, günlük, vb.)

- Neden bunun bir günlük ya da kitap olduğunu tahmin ediyorsunuz? Bunu ne ele verdi?
- Sizce kişinin kelime seçimi ve yazma tarzı hedef kitesinden etkilenir mi? Örneğin, kişi bir şeyi gizli tutmak ya da sadece arkadaşlarıyla paylaşmak yerine yayınlamayı düşünüyorsa, bu durum yazdıklarını etkiler mi?
- Benzer şekilde, bir kişinin bir hikâyeyi veya bir olayı anlatma şeklinin hedef kitesinden etkilendiğini düşünüyor musunuz? Örneğin, bir kişi bir şeyi gizli tutmak ya da sadece arkadaşlarıyla paylaşmak yerine yayınlamak niyetindeyse, bu durum yazdıklarını etkiler mi? Kişinin nereye vurgu yaptığını ya da hangi yönleri öne çıkarmayı veya ihmal etmeyi seçtiğini düşünün.

Yazıldığı yıl

- Bir kaynağın yazıldığı zaman dilimini tanımlamamıza hangi unsurlar yardımcı olabilir?
- Tahminde bulunmak için iyi bilinen tarihi olayları dikkate aldınız mı?
- Yazarın görüşleri yaşadığı zamanın bir göstergesi midir?

Yazarın cinsiyeti

- Kişinin cinsiyeti kendini ifade etme biçimini etkiler mi?
- Kişinin cinsiyeti bir olayı veya başka bir kişiyi algılama şeklini etkiler mi?

Yazarın sosyal sınıfı ve eğitim düzeyi

- Yazım tarzı veya bir olayın yorumlanması kişinin sosyal sınıfından ne ölçüde etkilenir?
- Yazım tarzı veya bir olayın yorumlanması kişinin eğitim seviyesinden ne ölçüde etkilenir?

Yazarın Milliyeti/Topluluğu

Yazarın milliyeti/topluluğu

- Bir yazar milliyeti/topluluğu nedeniyle ne ölçüde önyargılıdır?

Genel

- Yazarın önyargılarının görünür olduğu kısımları tespit edebildiniz mi?

Her sunumdan sonra, **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Kaynaklar Hakkında Bilgi** bölümünde verilen kaynağa ilişkin doğru yanıtları açıklayın.

Tartışma (10 dakika)

Doğru yanıtları ve kaynaklar hakkındaki bilgileri açıkladıktan sonra, aşağıdaki sorulara dayalı bir tartışma başlatın:

- Bu etkinlik tarih yazımı konusunda size ne düşündürdü?
- Tarih yazımının nesnel olduğunu düşünüyor musunuz?
- Eğer her şey öznel ise, geçmişî öğrenmenin bir amacı var mı?

Kapanış ve geri bildirim

Tartışmanın, hepimizin kendi bakış açımıza sahip olduğumuzu, dolayısıyla hepimizin önyargılara açık olduğumuzu aydınlatması beklenmektedir. Önemli olan bunların farkına varmak ve bir hikâyeyi anlama ve anlatma şeklimizi etkileyen kendi deneyimlerimiz, varsayımlarımız, önyargılarımız ve önyargılarımız olduğunun bilincinde olmaktır. Aynı zamanda, başkalarının da kendi bakış açıları ve önyargıları olduğunun ve bunların her zaman tarih yazımına yansdığıının farkında olmak önemlidir. Kişinin bakış açısını etkileyen unsurlardan bazıları yazarın amaçları ve güdüleri, hedef kitle, zaman, yazarın cinsiyeti, yazarın sosyal sınıfı ve eğitim düzeyi ve yazarın milliyeti/topluluğudur.

Uygulama için ipuçları

- > O anda tartışılan kaynağı sunmak için bir projektör veya sanal tahta kullanma fırsatınız varsa, bu, sınıfın geri kalanının sunum yapan grubun kaynağını okumasını kolaylaştıracaktır.
- > Gruba bağlı olarak, bu derse bir oyun olarak yaklaşarak biraz “aksiyon” eklemek faydalı olabilir! Örneğin, en çok doğru tahmin yapan grubun kazanacağını söyleyebilir ya da her doğru tahmin yaptıklarında heyecanlanıp grubu tebrik edebilirsiniz!

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Kaynaklar hakkında bilgi

Kaynak 1:
Cevaplar:

- Malzeme türü: Günlük
- Yazıldığı yıl: 1878
- Yazarın cinsiyeti: Erkek
- Yazarın sosyal sınıfı: Aristokrat (Sir), Askeri Subay ve
- Koloni Yöneticisi
- Eğitim seviyesi: Yüksek
- Yazarın milliyeti/topluluğu: İngiliz

Bu kaynağın orijinal dili İngilizcedir.

Geri bildirim:

Bu metin sömürgeci, asker, varlıklı, eğitimli ve ayrıcalıklı bir İngiliz tarafından yazılmıştır. Dahası, 19. yüzyıl İngiltere’sinde egemen olan toplumsal cinsiyet rollerine göre yetiştirilmiş ve eğitilmiştir.

Özellikle alıntılar, Kıbrıs’taki ilk İngiliz Yüksek Komiseri Sir Garnet Wolseley’in 1878 yılında, Kıbrıs’taki İngiliz Yönetiminin ilk yılında yazdığı günlüğünden alınmıştır. Garnet Wolseley (1833 - 1913) sömürge döneminde, yani Kıbrıs’ta 1878’de başlayan ve 1960’ta Bağımsızlık ile sona eren İngiliz yönetimi sırasında İngiliz Ordusunda görevli bir İngiliz-İrlandalı subaydı. Wolseley, İngiliz Ordusunun modernleştirilmesinde merkezi bir role sahip olan etkili İngiliz generallerinden biri olmuştur. Hindistan, Mısır gibi ülke ve vilayetlerin sömürge olarak işgal edilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Bayan Scott-Stevenson, seyahatlerini anlatan birçok kitabı bulunan İngiliz kadın yazar Esmé Scott-Stevenson’a (1853-1925) atıfta bulunmaktadır. Kitaplarından biri de “Kıbrıs’taki Evimiz “dir (1880). Scott-Stevenson, İngiliz kadınlarının oy kullanma ve mülkiyet hakkına sahip olmadığı, seyahat eden ya da kitap yazan kadınların çok nadir olduğu ve çağdaşları tarafından çokça eleştirildiği bir dönemde bir gezgin ve yazardı. Yine de Wolseley onu “aptal bir yaratık” olarak tanımlar ve Kıbrıs’ı ziyaret etmesinin nedeninin İngiliz askerleriyle flört etmek olduğunu varsayar.

Kaynaklar:

Sir Garnet Wolseley (1991). *The Journal of Sir Garnet Wolseley* (Ed. Anne Cavendish) Popular Bank Cultural Centre. P. 95.

Esme Scott-Stevenson (1880). *Our home in Cyprus [Kıbrıs’taki evimiz]*. Chapman and Hall.

Kaynak 2:

Cevaplar:

- Malzeme türü: Gazete makalesi
- Yazıldığı yıl: 1937
- Yazarın cinsiyeti: Kadın
- Yazarın sosyal sınıfı: Orta sınıf
- Eğitim seviyesi: Yüksek
- Yazarın milliyeti/topluluğu: Türk

Bu kaynağın original dili İngilizce'dir.

Geri bildirim:

Bu alıntı Ulviye Mithat’ın Kıbrıs’ta üç dilde yayınlanan Embros gazetesinde 15 Ekim 1937 tarihinde “Bayan Ulviye Mithat Kadınlarımız Hakkında” başlığı altında yayınlanan makalesinden alınmıştır. Mithat, Kıbrıs Türk toplumu içinde aktif olan ilk feministler arasındaydı. Makalelerinin çoğu 1930-1940 yılları arasında yayımlandı ve kadın hakları için

İlerici Talepler İçeriyordu

İlerici talepler içeriyordu. Mithat, Kıbrıslı Türk kadınlarını Türkiye’nin “ilerlemiş” ve “ilerici” kadınlarının aksine “geri kalmış” olarak gören Türkiyeli milliyetçi (Kemalist) bir feministti. Ayrıca, dönemin yoksul kırsal hanelerinde yaşayan ortalama Kıbrıslı kadının aksine, orta sınıf bir bakış açısına sahipti. Mithat, Kıbrıslı Türk kadınların ilk örgütü olan “Lefkoşa Türk Hanımlar Cemiyeti”nin kurucusuydu. Modernleşmenin ve kadınların eğitiminin destekçisiydi.

Kaynak:

Ulviye Mithat (25 Ekim 1937). “Mrs Ulviye Mithat on Our Women” [“Bayan Ulviye Mithat Kadınlarımız Hakkında”], *Embros*, Lefkoşa.

Kaynak 3:

Cevaplar:

- Malzeme türü: Kitap bölümü
- Yazıldığı yıl: 2008
- Yazarın cinsiyeti: Kadın
- Yazarın sosyal sınıfı: Orta sınıf
- Eğitim seviyesi: Yüksek
- Yazarın uyruğu/topluluğu: Kıbrıslı Türk

Bu kaynağın orijinal dili Türkçedir.

Geri bildirim:

Bu metin çağdaş bir Kıbrıslı Türk kadın tarafından kaleme alınmış olup, başka bir Kıbrıslı Türk kadına atıfta bulunmaktadır. Özellikle Neriman Cahit’in 2008 yılında yayınlanan “Kıbrıs Türk eğitim tarihinde öncü bir kadın” başlıklı bölümünden bir alıntıdır. Neriman Cahit 1937 doğumlu Kıbrıslı Türk bir yazar ve şairdir. Kadın hakları savunucusu olarak tanınmaktadır. Bu bölümde Cahit, aynı zamanda hocası olan Kadriye Ahmed Hulusi Hacıbulgur hakkında yazmaktadır. Hulusi, Kıbrıslı Türk bir eğitimci ve siyasi bir pozisyonda bulunan ilk Kıbrıslı Türk kadınlardan biriydi. Hulusi 1905 yılında doğdu ve 1988 yılında vefat etti. 1960 yılında Türk Cemaat Meclisi’ne seçilerek Kıbrıs’ta bir yasama organına seçilen ilk kadın oldu. Bu görevde 1970 yılına kadar kaldı. Cahit, Hulusi’nin hikâyesi aracılığıyla Kıbrıslı Türk kadınların önceki nesillerinin tarihini yeniden gözden geçiriyor.

Kaynak:

Cahit, N. (2008). Kıbrıslı Türk Eğitim Tarihinde İklere Sahip Bir Kadın: Kadriye Hulusi Hacıbulgur. Ü. V. Osam (Ed.), *İz Bırakmış Kıbrıslı Türkler* Cilt 4 (s. 270-271). Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınları.

Kaynak 4:

Cevaplar:

- Malzeme türü: Makale
- Yazıldığı yıl: 1942
- Yazarın cinsiyeti: Kadın
- Yazarın sosyal sınıfı: İşçi sınıfı
- Eğitim seviyesi: Ortalama
- Yazarın milliyeti/topluluğu: Kıbrıslı Rum

Bu kaynağın orijinal dili Yunancadır.

Geri bildirim:

Bu yazı 1942 yılında *Limasol Emekçi Kadınlar Birliği*’nin ilk bülteninde yayınlanan “Bu bizim elimizde” başlıklı Kıbrıs Rumcası kullanılan bir makaleden alıntıdır. Çalışan Kadınlar Birlikleri, liderleri ve üyeleri işçi sınıfı kadınları olan ilk

İlk Birlik, 1938 Yılında Mağusa’daki İplik Fabrikalarında Yaşanan Büyük Kadın Grevlerinin Etkisiyle

Kıbrıs örgütleriydi. İlk Birlik, 1938 yılında Mağusa’daki iplik fabrikalarında yaşanan büyük kadın grevlerinin etkisiyle 1939 yılında Mağusa’da kurulmuştur. Bundan önce Kıbrıs’taki kadın örgütleri sadece eğitimli, orta sınıf kadınlardan oluşuyordu. Bu metin, kadınları örgütlemek amacıyla Marksist-Solcu bir broşürde/el ilanında yazan Kıbrıslı Rum bir işçi kadının bakış açısını temsil etmektedir. Burada yazar, işçi sınıfı ve köylü kadınlara sempati duymakta ve üst sınıf kadınlara karşı eleştirel bir tutum sergilemektedir.

Kaynak:

Αντιγόνη Αρτέμη (1942). “Στη δική μας θέληση στέκει...”, *Δελτίο Ένωσης Εργαζομένων Γυναικών Λεμεσού*, Αριθμός δελτίου 1, Αρχείο ΠΟΓΟ, 1942. [Antigoni Artemi (1942). “Bu bizim elimizde...”, Limasol Emekçi Kadınlar Birliği Bülteni, No 1, POGO Arşivi, 1942].

K1.2.1 Kaynaklar**Kaynak 1:**

Bugün akşam yemeğinde bir İngiliz hanımefendi vardı, Bayan Scott Stevenson, 42. Highlanders'da görevli bir subayın eşi, geçen kış Malta'da hakkında büyük bir skandal yaşanmıştı. Ona hayranlık duymadım, sesi rahatsız edici ve nahoştu ve belli ki çok aptal bir yaratıktı. Dün karaya çıktı ve bugün Larnaka'dan ata bindi ve yarın tepeleri aşarak kocasının ona iki odalı bir kulübe inşa ettiği Girne'ye gidecek. Flört edeceği ve kendisine hayranlık duyacak bir Alay'ı* olacak, bu yüzden her türlü rahatsızlığını telafi edeceğini sanıyorum.

*Alay, askeri birlik.

Kaynak 2:

Ne yazık ki Kıbrıs'ın Türk kadınları hiçbir açıdan Türkiye'deki kadınlarla eşit değildir. Bilim ve bilgide lider olması gereken Büyük Britanya'nın adayı 60 yıldır idare ettiği süre boyunca Kıbrıs'ta Türk kızlarının düzgün bir şekilde ilerlemesine yardımcı olacak tek bir kurum bile olmaması dikkate değerdir. [...] Bu kadar basit bir şekilde yetiştirilen kızlarımızdan yüksek bir kadınlık standardı yaratmalarını beklemek haksızlıktır. [Bayanlarımız arasında doktor, avukat, gazeteci vb. gibi yüksek mesleklere sahip bir kişi bile yoktur.

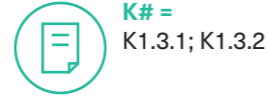
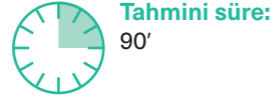
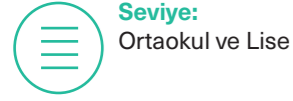
Kaynak 3:

Kadriye Hulusi'nin [...] hayatı "çalışma + disiplin + çok çalışma" arasında geçen başarılı bir kadın olduğunu söyleyebilirim. [Çünkü o dönemde koşulların çok açık bir şekilde erkeklerin lehine olduğu acımasız ve "eşitsiz yarış"ın ender kazananlarından biriydi [...]. Hayatını hep bir "yarış atı" gibi yaşadı. Her yarışa girdi ve yenilmeyeceğini ilan edercesine devam etti. Büyürken evden çıkıp bir meslek edinmek için olağanüstü bir cesarete sahip olmak gerekiyordu. Cesaret ve sabırla bunu başarmaya çalıştı ve bu nedenle hırsla başkalarının da onu takip etmesini bekledi. Kadına biçilen rolün sadece "ev ve çocuk yetiştirme yeri" olduğu bir dönemde böylesi bir "hırs" her türlü kurala aykırıydı... Hayatı hiç de kolay olmadı.

Kaynak 4:

İlk olarak aristokrasi kadınına incelersek, gelişiminin hatalı olduğunu görürüz [...]. Öte yandan, çalışan kadın var. [...] Ya birkaç yıl okulda okuyacak, eğer evinin maddi durumu buna elveriyorsa, sonra bir anaokulunda ya da okulda öğretmen olacak ya da bir büroda çalışacak [...]. Köylü kızı için, genellikle altı yaşından itibaren başlayan bir hizmetçi olma yolu vardır. [...] Onun durumunda, insan akli insanlık dışı muameleden önce durur [...]. O (hizmetçi) ağır işlerden tanınmaz hale gelir [...]. Bir fabrikada çalışan kadın için işverenin insafına kalmıştır. Şikâyet etmeye cesaret ederse [...] azarlanacak ve kovuşturmayla uğrayacaktır [...] çünkü adil taleplerde bulunmaya cesaret etmiştir [...].

Ders Planı 3: Anıtlar ve toplumsal cinsiyet kalıpları

Konu bağlantıları:

Tarih: Tarih ve stereotipler/önyargılar, Toplumsal cinsiyet ve kolektif hafıza, Eleştirel ve tarihsel düşünme, Tarih felsefesi, Tarih anlatımı ve tarih yazımına ilişkin yöntem ve yaklaşımlar (tarihyazımı), Kültürel Miras, Aktif vatandaşlık

Sanat: Sanat Tarihi, Yaratıcılık ve Sanatsal İfade

Ders Planının Hedefleri:

- Kamusal anıtların yaratıcılarının bakış açısıyla nasıl şekillendiğini ve hedef kitlelerinden, yaratıldıkları dönemlerden ve belirli bir topluma hâkim olan güç ve norm hiyerarşilerinden nasıl etkilendiğini incelemek
- Kamusal anıtlarda kadın ve erkeklerin belirli basmakalıp şekillerde nasıl tasvir edildiğini karşılaştırmak
- Eleştirel düşünceyi geliştirmek
- Tarihi anlatılar ve anıtlarla bağlantılı toplumsal cinsiyet stereotiplerini sorgulamak ve/veya yapıbozuma uğratmak

Etkinlik 1: Anıtları gözlemleyin

Giriş

Sınıfı karşılayın ve Kıbrıs'ta bulunan iki kamusal anıtı gözlemleyeceğinizi ve bu anıtlarda insanların nasıl tasvir edildiğini tartışacağınızı açıklayın. Bunu sınıfta resimler aracılığıyla yapacaksınız.

Direktifler

Sınıfı dört ya da beş kişilik gruplara ayırın. Her gruba iki anıtın resimlerini verin (**K1.3.1** ve **K1.3.2**).

Her grubun aşağıdaki soruları yanıtlayarak anıtların çeşitli yönleri üzerinde düşünmesi gerektiğini açıklayın. Tüm soruları bir kez okumalarını tavsiye edin. Daha sonra önce bir anıtla ilgili tüm soruları, ardından da diğer anıtla ilgili tüm soruları yanıtlamalıdır. Soruları yanıtlamak için yaklaşık 20 dakikaları olacaktır.

- Anıtta kim ya da kimler tasvir ediliyor?
- Neye benziyorlar (fiziksel özellikler, yaş, ne giyorlar, karakteristik özellikler, vb.)
- Ellerinde bir şey tutuyorlar mı?
- Nerede duruyorlar? Hepsini aynı seviyede mi? Neden bazı figürler diğerlerinden daha yüksekte duruyor? Sizce bu neyi gösteriyor?
- Figürlerin duruşu nasıl?
- Diğerlerinden daha baskın olan bazı figürler var mı? Ne şekilde?
- Figürlerin yüz ifadeleri nasıl?

- Sizce tasvir edilen kişiler nasıl hissediyor?
- Sizce anıtın anlattığı hikâye nedir? Sizce neyi temsil ediyor?
- Sizce bu anıtı kim ve neden yaptı? Akıllarında belirli bir izleyici grubu olduğunu düşünüyor musunuz?
- Erkek ve kadın figürlerine ilişkin herhangi bir gözleminiz var mı? Kadın figürlerine kıyasla erkek figürlerini karakterize eden farklılıklar ya da benzerlikler buluyor musunuz?
- İki anıt arasında herhangi bir benzerlik gözlemliyor musunuz? Örneğin, figürlerin tasvir edilme biçimlerinde benzerlikler var mı ya da cinsiyete dayalı farklılıklarda benzerlikler var mı?

Uygulama için ipuçları

- Eğer bu aktiviteyi iki toplumlu* bir grupla yapıyorsanız, en iyisi her iki toplumun çocuklarını da gruplara dahil etmektir.
- Eğer bu etkinliği tek toplumlu bir grupla (sadece Kıbrıslı Rumlar veya sadece Kıbrıslı Türkler) yapıyorsanız, her iki anıtı da sınıfa göstermenizi öneririz çünkü bu, öğrencilerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının ve hiyerarşilerinin bölünmüşlük boyunca ilgili anıtlarda nasıl bulunduğunu gözlemlemeleri için bir fırsat olacaktır.
- Bununla birlikte, diğer toplumda bulunan anıtı kullanmanın diğer topluma ve anıtlarına karşı düşmanlık duygularını harekete geçireceğinden şüpheleniyorsanız, yalnızca sınıfınızdaki topluma karşılık gelen anıtı kullanmaya da karar verebilirsiniz.

*İki toplumlu' terimi Kıbrıs bağlamına atıfta bulunmaktadır. Farklı bir bağlamda bu, çok toplumlu veya çok kültürlü bir grup vb. anlamına gelebilir.

Tartışma (ilk döngü): Figürlerin cinsiyeti (20 dakika)

Gruplar genel kurula döndükten sonra, her grubun cevaplarını sunmasına ve cevaplarına dayalı bir tartışma yürütmesine izin verin. Bu tartışmayı kolaylaştırmadan önce **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Anıtlarda kadınlar ve erkekler** ve **Anıtların hikayesi bölümünü** okumuş olmanız önemlidir.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Anıtlarda kadınlar ve erkekler

Kıbrıs'taki anıtları inceleyenler, kadınlara adanmış anıtların erkeklere adanmış anıtlardan çok daha az olduğunu görecektir. Aynı zamanda, cinsiyetler basmakalıp şekillerde tasvir edilmektedir. Anıtların çoğu erkekleri lider veya başarılı olarak sunarken, kadınlar çoğunlukla anne veya kurban olarak tasvir edilmektedir. Genel olarak, Kıbrıs anıtlarındaki kadın ve erkek temsilleri üç genel kategoriye ayrılabilir:

SEMBOLİK FIGÜRLER

Her iki toplumun anıtlarında da kadınlar çoğunlukla anne olarak tasvir edilirken, kamusal anıtlarda çocuklarıyla birlikte bir babanın temsiline çok nadiren rastlanır. Birçok insan için annelik olağanüstü ve kutlanmaya değer bir şey olarak görülse de, bu bir kadının hayatının sadece bir yönüdür. Kamusal anıtlarda görünmeyen pek çok kadın şair, entelektüel, sporcu, sanatçı ve bilim insanı olmuştur. Dahası, babalık da dikkate değer ve kutlanmaya değer bir şeydir, ancak bir erkeğin hayatının bu yönüne yer verilmez. Kadınlar genellikle kocalarının ya da oğullarının yasını tutan kadınlar gibi acı çeken ve mağdur rollerinde tasvir edilmektedir. Kıbrıs Rum toplumundaki anıtlarda, anne ve kayıp sevdiklerinin yasını tutan ya da onları bekleyen kadınlar özellikle baskındır (Karaiskou & Christiansen, 2014, s. 134). Kıbrıs Türk toplumundaki anıtlarda da kadınlar benzer şekilde anne olarak ve/veya ölü erkek bedenleri için yas tutarken tasvir edilmekte ve yine sıklıkla milliyetçi anma fikirleriyle ilişkilendirilmektedir (Karaiskou & Christiansen, 2014, s. 134). Dahası, kadınlar defalarca ölmüş ya da kaybolmuş sevdiği (kocaları, oğulları, erkek kardeşleri, vs.) için yas tutarken ve feryat ederken tasvir edilmelerine rağmen, erkekler benzer şekilde sevdiklerini kaybetmiş ve onlar için ağlıyor olsalar da asla bu şekilde tasvir edilmezler. Buna karşılık, erkek figürler neredeyse her zaman asker, savaşçı, **kahraman** ve lider olarak tasvir edilirken, kadınlar çok nadiren gururlu savaşçı duruşlarıyla tasvir ediliyor, bu da kadınların başkalarını koruduğu, cesaret gösterdiği ve cesur eylemlerde bulunduğu onların hiç olmadığını ima ediyor. Bununla birlikte, savaş ve çatışma sırasındaki pek çok tanıklık, kadınların başkalarını korumak için cesurca hareket ettiğini hatırlamaktadır. Çok daha nadiren kahraman bir kadın figürü ya da işçi hareketi gibi toplumsal mücadelelerde yer alan kadın işçiler ve aktivistler görülebilir. Bazen de eşit ve ayakta duran olarak tasvir edilen modern kadın figürü vardır (Kıbrıs Türk toplumundaki Millî Mücadele ve Kurtuluş Anıtı'nda bir kadın ve bir erkeğin özgürlük ateşini tutarak sırt sırta durduğu bir sahnede olduğu gibi).

SOYUT FİKİRLER VE KAVRAMLAR

Soyut fikirler ve kavramlar dünya çapında sıklıkla kadın figürleri olarak kişileştirilmektedir. ABD'deki Özgürlük Heykeli, Fransa'daki özgürlük-eşitlik-kardeşliği temsil eden üç kadın heykeli ve Rusya'daki Anavatan (The Motherland Calls) heykeli buna örnek olarak gösterilebilir. Kıbrıs'ta özgürlük veya hürriyet, anıtlarda en çok tasvir edilen fikirlerden biridir. Kıbrıs Rum toplumundaki anıtlarda bu tür fikirler, Özgürlük Heykeli'ndeki özgürlük figürü örneğinde olduğu gibi, genellikle klasik antik Yunan estetiğine uygun olarak tasvir edilmektedir (Karaiskou & Christiansen, 2014, s. 134). Kıbrıs Türk toplumundaki anıtlar ise, Girne'deki Özgürlük figüründe olduğu gibi, genellikle daha modern bir görünüm sergilemekte ve özgürlüğü kadınsı ve çağdaş bir renk tonunu takip eden bir kadın formu olarak tasvir etmektedir (Karaiskou & Christiansen, 2014, s. 140, s. 163). Bununla birlikte, soyut fikirler ile gerçek kadınları temsil eden figürler arasında doğrudan bir zıtlık vardır: fikirler kadın olarak tasvir edilirken, bu fikirlerin somut düzenlemeleri erkeklerdir; gerçek kadın figürleri ise genellikle itaatkârlık ve boyun eğme gibi zıt nitelikleri somutlaştırmaktadır. Buna karşılık, erkek figürleri nadiren soyut fikirlerin kişileştirilmesini temsil eder, ancak bu tür fikirleri somutlaştırmanın somut örneği olarak tasvir edilenlerdir. Örneğin, cesaret kavramı bir kadın figürü olarak tasvir edilebilir (Rusya'daki Cesaret Heykeli), ancak askerleri, kahramanları, liderleri temsil eden ve dolayısıyla cesaretin niteliklerini somutlaştıran erkek figürleridir. Kıbrıs örneğinde, özgürlük kavramı genellikle bir kadın figürü olarak tasvir edilir, ancak özgürlük savaşçıları, kahramanları ve liderleri temsil edenler erkeklerdir.

GERÇEK KİŞİLER

Çok az anıt gerçekten yaşamış kadınlara adanmıştır. Buna karşılık, çok sayıda anıt tarihteki gerçek erkeklere adanmıştır: askerler, siyasi liderler, düşünürler, yazarlar, şairler, bilim insanları, vs. Dahası, toplumsal cinsiyet sınıf ve diğer hiyerarşilerle etkileşim halindedir. Sonuç olarak, temsil edilen çok az sayıda kadın, kraliçe, Meryem, hayırsever, eğitimci gibi ayrıcalıklı geçmişlerden gelmektedir. Kıbrıs örneğinde, bu tür kadınlar bile kamusal anıtlarda tasvir edilmekten ziyade çoğunlukla sokak isimlerinde ve alan adlarında görünürdür. Buna karşılık, erkekler de çoğunlukla ayrıcalıklı geçmişlerden gelmelerine rağmen, birçoğu başka bir şeyden ziyade başarıları nedeniyle tasvir edilirken, kadınların sadece başarıları nedeniyle (örneğin, kadın şairler, sporcular, savaşçılar, entelektüeller, sanatçılar, bilim insanları, aktivistler, liderler) temsil edilmesi çok daha nadirdir.

Kaynaklar:

Karaiskou, V. ve Christiansen, A. (2014). 'Aphrodite's Heirs: Beauty and Women's Suffering in Cypriot Public Sculpture' ['Afrodit'in Varisleri: Kıbrıs Kamusal Heykellerinde Güzellik ve Kadınların Acısı']. Ioannou, M. ve Kyriakidou, M. (Der.) *Female Beauty in Art. History, Feminism, Women Artists* içinde (s. 126-179). Cambridge Scholars Publishing. Council of Europe (2016). Training Unit 3: Gender and inclusivity [Eğitim Birimi 3: Toplumsal cinsiyet ve kapsayıcılık]. *Developing a culture of co-operation when teaching and learning history* içinde (s. 124-158).

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Anıtların hikayesi**Özgürlük Heykeli, Lefkoşa**

Bu anıt Başpiskopos Makarios tarafından yaptırılmıştır. Yunan heykeltıraş Ioannis Notaras tarafından yapılmıştır. Anıt 1973 yılında dikilmiştir. Anıt, dört görünür kadın figürü ve hapishanenin içinde bulunan iki kadın da dahil olmak üzere 17 gerçekçi bronz figüre sahiptir. Anıtın en yüksek noktasında, klasik bir chiton giyen bir kadın figürü olarak tasvir edilen Özgürlüğün kişileştirilmesi durmaktadır. "İşaret parmağı gökyüzünü göstermekte ve kendisinden bir seviye aşağıda hareket halinde duran askeri kıyafetli iki figüre direktif vermektedir. Birinin başında askeri bir bere vardır, ikisinin de omuzlarında silahlar asılıdır ve bir hücrenin kapısını kaldıran zinciri çekmekle meşguldürler' (Loizidou, 2010). Bir kat aşağıda, ortada yer alan hücreden çıkan ya da anıtın sağ ve sol tarafındaki merdivenleri tırmanan on dört figür vardır. Kuzeye doğru ilerleyen diziyi, bir elini arkasındaki rahibin omzuna dayamış takım elbiseli bir adam yönetmektedir. Onu, adımlarının ortasında ortodoks usulüne göre haç çıkaran genç bir kadın ve onun arkasında da ellerini birbirine kenetlemiş yaşlı bir adam takip eder. Arkasındaki duvara dayanmış, gökyüzüne doğru bakan orta yaşlı bir adam acı çekmektedir. Vraka (dizlik, geleneksel Kıbrıs kıyafeti) giyen bir adam sırayı güneye doğru yönlendirmektedir. Onu merdivenlerden yukarı doğru takip eden genç bir adam gökyüzüne bakmakta ve onun arkasında birkaç basamak aşağıda ellerini kaldırmış bir rahip bulunmaktadır. Rahibin arkasında genç bir kadın avuçlarını açmış yukarı doğru durmaktadır. Hücrenin kapısında başörtülü, kederli, yaşlı bir kadın vardır. Arkasında genç bir öğrenci omuzlarını kucaklayarak ona destek olur. Hücrenin ortasında sağ tarafta aşağıya bakan genç bir kadın, sol tarafta yine yere bakan orta yaşlı bir adam ve başörtülü orta yaşlı bir kadın vardır.

Kaynak:

Loizidou, C. (2010). Lefkoşa Özgürlük Anıtı üzerine. T. Stylianou-Lambert, N. Philippou, P. Loizos (Der.), *Re-envisioning Cyprus* içinde (s. 89-101). Lefkoşa Üniversitesi Yayınları.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Anıtların hikayesi**Milli Mücadele ve Kurtuluş Anıtı, Gönyeli**

Milli Mücadele ve Kurtuluş Anıtı 1988 yılında dikilmiştir ve Lefkoşa, Girne, Gazimağusa ve Güzelyurt'a giden ana otoyolların kavşağında yer almaktadır (Besim ve Kaşif, 2017, s. 73). Alan ve peyzaj Kıbrıslı Türk mimar Hasan Emiralı tarafından tasarlanmıştır. "Kıbrıs Kredi Bankası, travertenle kaplı dört sembolik sütunun yapımını finansal olarak desteklemiştir. Sütunlar gökyüzüne doğru yükselirken birlikte zemin seviyesinde bir iç mekân oluşturmaktadırlar. Anıtın dört tarafında heykeller ve tasvirler kaideyi çevrelemektedir" (Besim ve Kaşif, 2017,

s. 73). Belediye, ilk kurulumundan sonra havuzlar ve anıtın geceleri aydınlatılması için ışıklar eklemiştir. Bu anıtta dört sahne (her iki tarafta birer sahne) ve toplam dokuz figür bulunmaktadır. Sahnelerden birinde, kucağında yatan ölü oğlunun yasını tutan bir anne tasvir edilmiştir. Kocası arka planda durmaktadır (Karaiskou ve Christiansen, 2014, s. 143). Başka bir sahnede askerler tasvir edilmiştir. Bir başka sahnede iki erkek siyasetçi, Fazıl Küçük ve Rauf Denktaş tasvir edilmiştir. Bu sahne ünlü Türk heykeltıraş Prof. Ferit Özsen tarafından tasarlanmıştır. Anıtın bir diğer yüzünde ise sırt sırta vermiş, her biri özgürlük ateşini tutan ve geleceğe güvenle bakan modern bir erkek ve kadın görülmektedir (Karaiskou ve Christiansen, 2014, s. 144). Son sahne özellikle ilgi çekicidir çünkü modern bir kadın (modern kıyafetinin de işaret ettiği gibi) yanındaki erkekle eşit olarak tasvir edilmiş ve kendine güvenle ayağa kalkmıştır. Bu durumda bu, Kıbrıs Türk toplumunun geleceğini simgelemektedir. Bu şekilde, toplumsal cinsiyet eşitliği kalkınma ve ilerleme idealiyle ilişkilendirilmektedir.

Kaynaklar:

Besim, D. Y. ve Kaşif, A. (2017). An overview of existing monuments of of Nicosia [Lefkoşa'nın mevcut anıtlarına genel bir bakış]. *Journal of Cyprus Studies*, 19(43), 67-81. Karaiskou, V. & Christiansen, A. (2014). 'Aphrodite's Heirs: Beauty and Women's Suffering in Cypriot Public Sculpture' ['Afrodit'in Varisleri: Kıbrıs Kamusal Heykellerinde Güzellik ve Kadınların Acısı']. Ioannou, M. and Kyriakidou, M. (Der.) *Female Beauty in Art. History, Feminism, Women Artists* içinde (s. 126-179). Cambridge Scholars Publishing.

Bu tartışma sırasında, cinsiyetlerini göz önünde bulundurarak farklı figürlerin özelliklerine veya niteliklerine atıfta bulunan notlar alabilirsiniz. Birisi bebek tutan bir figürü tarif ettiğinde, figürün cinsiyetini göz önünde bulunduracak ve tahtanın bir tarafına ilgili bir not düşeceksiniz. Örneğin, bebeği tutan bir kadın figüründen bahsediliyorsa, gruptan öğrenildiği takdirde "anne" kelimesini tahtanın bir tarafına yazabilirsiniz. Bu taraf kadın figürlerinin özelliklerine veya niteliklerine ayrılacaktır. Tahtanın diğer tarafı ise erkek figürlerinde gözlemlenen özelliklere ya da niteliklere ayrılacaktır. Bu aşamada, eğitimci olarak siz bir tarafı kadın figürlerine, diğer tarafı da erkek figürlerine ayırdığınızı bileceksiniz, ancak öğrenciler bunu henüz bilmeyeceklerdir.

Bu "tarafaların" veya "sütunların" oluşturulması bu etkinliğin amacı değildir. Bu sadece sizin ve öğrencilerin cinsiyetlerin anıtlarda sıklıkla temsil edildiği basmakalıp, ikili veya dikotomik yolları belirlemenize yardımcı olacak bir araçtır. Ders planının amacı, kadınların her zaman kurban, pasif, ağlayan vb. erkekler ise her zaman kahraman, lider, güçlü ve gururlu vb. olduğunu varsayan bu tür ikilikleri yapısöküme uğratmak ve sorgulamaktır. Gerçek hayatta hem kadınlar hem de erkekler tüm bu özellikleri üstlenebilir: kadınlar aynı zamanda kahramanlık, liderlik, güçlü ve gururlu davranma (bu eylemler toplum veya topluluk tarafından resmi olarak tanınmasa bile) rollerini üstlenirken, erkekler de kurban olmuş ve yas tutma, ağlama ve çaresiz hissetme anları yaşamıştır. Gerçek hayatta, bir birey günlük yaşamının farklı anlarında tüm bu rolleri üstlenir. Sorulan temel soru, neden belirli nitelikleri bir cinsiyetle ilişkilendirmeyi seçerken diğer cinsiyeti bu niteliklerden tamamen mahrum bıraktığımızdır. **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Anıtlarda kadınlar ve erkekler**, bu tartışmanın uygulanması için bağlam ve geri bildirim sağlar.

Bu nedenle, eğer bir öğrenci eğilmiş ve ağılıyor gibi görünen bir kadın figürü tarif ederse, tahtanın sol tarafına "yas tutan", "ağlayan", "eğilmiş" gibi kelimeleri not etmelisiniz. Dik duran ve gururlu görünen bir kadın figürü tarif ediyorlarsa, öğrencilerin tanımlarını ve kelime seçimlerini göz önünde bulundurarak "gururlu" ve "dik" gibi ilgili nitelikleri not etmelisiniz. Benzer şekilde, birisi silah tutan veya dik duran bir erkek figürünü tanımladığında, öğrencilerin tanımını ve kelime seçimini göz önünde bulundurarak tahtanın sağ tarafının altına "asker / savaşı", "dik", "gururlu", "başkalarını korumak" gibi kelimeleri not etmelisiniz. Diğer olası notlar arasında "hapsedilmiş", "zincirlenmiş", "çaresiz", "acıma", "bağımlı", "sivil", "cesur", "koruyucu", "lider", "umutlu", "yol gösteren" vb. yer alabilir. Bu aşamada, öğrencilerin, kolaylaştırıcı olarak tahtaya not edeceğiniz figürlerin cinsiyetle ilgili niteliklerine odaklanmalarına yardımcı olmak için gerektiğinde açıklayıcı sorular sormalısınız. Tüm gruplar her iki anıtla ilgili cevaplarını sunduktan sonra, anıtların yaratıcılarını ve hikayelerini açıklayın (**Bkz. EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Anıtların hikayesi**).

Tartışma için ipuçları

- > Öğrencilerin bir soruyla ilgilenmelerinin ve bu nedenle zamanın nasıl geçtiğini anlamamalarının çok kolay olduğunu unutmayın. Bu nedenle, bu etkinlik sırasında grupları dolaşmanız ve onlara tüm sorular için zaman ayırmalarını hatırlatmanız önemlidir.
- > Her gruba her bir anıt için yaklaşık 10 dakika harcamalarını tavsiye etmeniz de en iyisi her grubun farklı bir anıtla başlamasıdır. Bu şekilde, zamanlarının ve dikkatlerinin çoğunu ilk anıt üzerinde harcarlarsa, diğer grup diğer anıta gereken ilgiyi göstermiş olacaktır. Bu, her iki anıtın da gereken ilgiyi görmesini sağlamak içindir.

Tartışma (ikinci döngü): Toplumsal cinsiyet eşitliği ve özgürlük (15 dakika)

Cinsiyetlendirilmiş sütunlara geri dönün ve öğrencilere her bir tarafın veya sütunun neyi temsil ettiğini tahmin edip edemeyeceklerini sorarak başka bir tartışma döngüsü başlatın. Anıtlarda tasvir edilen kadın ve erkek figürlerinin özelliklerini temsil ettiklerini açıklayın. Aşağıdaki sorulara dayanarak tartışmaya devam edin. Tartışma sırasında bağlam ve geri bildirim için **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Anıtlarda kadınlar ve erkekler** başvurmaya unutmayın.

- İki sütun hakkında ne gözlemliyorsunuz? Kadınlar ve erkekler için tekrarlanan nitelikler veya kelimeler var mı?
- Kadın ve erkek sütunları arasında farklılıklar gözlemliyor musunuz?
- Neden bir cinsiyet için belirli nitelikler vurgulanırken diğer cinsiyet için aynı nitelikler yok? Örneğin, neden kadınlar çocuklarıyla birlikte anne olarak tasvir edilirken, erkekler nadiren çocuklarıyla birlikte tasvir ediliyor? Kadınlar neden kahramanca eylemlerde veya liderlik rollerinde tasvir edilmez?
- Tüm insanları hayatlarının farklı yönlerinde farklı perspektiflerden tasvir etmek yerine (örneğin erkekler de baba ve kadınlar da başarılı, erkekler de kurban ve kadınlar da savaşı olarak) kadınları ve erkekleri bu dikotomik-basamakalıp şeklinde temsil etmenin etkisi nedir?
- Bir önceki derste gözlemlenen iki anıtın da özgürlüğü sembolize etmek amacıyla inşa edildiği gerçeğinden yola çıkarak, öğrencilerden figürleri toplumsal cinsiyet ve özgürlük perspektifinden gözlemlenmelerini isteyin. Kendilerini ifade etmekte ne kadar özgürler?

- Toplumsal cinsiyet kalıpları kişinin özgürlüğünü sınırlandırabilir mi?
- Özgürlük fikrinin kişileştirilmesi olarak tasvir edilen kadınlar (Kıbrıs Rum toplumundaki heykelde "özgürlük" ve Kıbrıs Türk toplumundaki heykelde bir erkekle birlikte özgürlük ateşini tutan kadın) ile gerçek kadınları sembolize eden figürler arasında bir çelişki var mı?
- Bu temsiller veya tasvirler kadınların gündelik yaşamına yansıyor mu? Eğer yansıtıyorlarsa, nasıl farklılaşıyorlar? Kamusal anıtlarda neden bu tür tasvirler kullanılıyor?

Tartışma için ipuçları

- > Gözlemlenen heykelerde özgürlük ulusal ve/veya etnik özgürlük olarak anlaşılmıştır. Ancak bu etkinliğin amacı, toplumsal cinsiyet boyutunu da işin içine katarak özgürlüğün ne olduğunun kapsamını genişletmektir. Bu nedenle, öğrenciler özgürlüğün ulusal yönüne odaklanırlarsa, ulusal özgürlüğün tek özgürlük biçimi olup olmadığını sorarak tartışmayı başlatın ve yukarıdaki sorularla devam edin.

Etkinlik 2: Özgürlük heykelini yeniden yaratın (20 dakika)**Direktifler**

Öğrencileri yaklaşık üç ila altı kişiden oluşan gruplara ayırın ve şimdi özgürlüğü temsil eden bir anıtı yeniden tasarlayacaklarını açıklayın. Yarattıkları şeyin kamusal bir alana yerleştirileceğini hayal etmelidirler. Bu, yanından geçen herkes üzerinde bir etkiye sahip olacaktır. Aşağıdaki soruları sorun:

- Özgürlüğü temsil edecek kamusal bir anıt tasarlamamız istenseydi, bunu tüm kimlikleri ve/veya sizden farklı görünen, düşünen, inanan insanları kapsayacak şekilde nasıl tasarladınız?
- Anıtınızın önünden geçen insanların nasıl hissetmesini isterdiniz?
- Anıt aracılığıyla Kıbrıs halkına ne gibi mesajlar vermek isterdiniz?

Her gruba kendi anıtlarını düşünmeleri ve tasarımları için 20 dakika verin. Büyük beyaz kâğıt (A2), boya kalemleri, kolaj malzemesi vb. gibi farklı malzemeler sunun. Her grup daha sonra eserlerini sınıfın geri kalanına sunacaktır.

Uygulama için ipuçları

- > Bu etkinliğin amacının ne estetik ne de kişinin çizim becerilerini kontrol etmek olduğunu, bunun yerine iletmek istedikleri mesajı tanımlamak olduğunu açıklayın.

Kapanış ve geri bildirim (10 dakika)

Her gruptan anıtlarını sunmalarını isteyin. Her grubun anıtlarını sunmasıyla dersi sonlandırın.

K1.3.1 Özgürlük Heykeli, Lefkoşa

Özgürlük Heykeli, Lefkoşa
Fotoğrafçı: Eleni Pashia

Özgürlük Heykeli (detay), Lefkoşa
Fotoğrafçı: Eleni Pashia

Özgürlük Heykeli (detay), Lefkoşa
Fotoğrafçı: Eleni Pashia

K1.3.2 Milli Mücadele ve Kurtuluş Anıtı, Gönyeli

Milli Mücadele ve Kurtuluş Anıtı, Gönyeli
Fotoğrafçı: Derya Ulubatlı

Millî Mücadele ve Kurtuluş Anıtı (detay), Gönyeli
Fotoğrafçı: Derya Ulubatlı

Millî Mücadele ve Kurtuluş Anıtı (detay), Gönyeli
Fotoğrafçı: Derya Ulubatlı

TEMATİK ÜNİTE 2

Anıtlar

46

47

Ders Planı 1:
Anıt nedir?

Ders Planı 2:
Gördüğünü Söyle -
Söylediğini Gör?

Ders Planı 3:
Haydi bir 'anıt' inşa
edelim!

Anahtar Kelimeler:

anıtlar, anma anıtları, toplumsal cinsiyet
eşitliği, tarih

Ünitenin Öğrenme Çıktıları:

- Bir sanat eserinin/anıtın nasıl inceleneceğini öğrenmek
- Nasıl iş birliği yapılacağını ve birlikte üretileceğini öğrenmek
- Anıtlar aracılığıyla yeni perspektifler için alan yaratmak
- Eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek
- Mevcut anlatılar hakkında sorular sormak

Arka plan bilgileri

Anıtlar genellikle geçmiş nesillerden gelecek nesillere aktarılan bir hafıza parçası, bir tarih unsuru olarak düşünülür (Bkz. **Bölüm 2**), ancak yine de anıt fikrine bakışımızı genişletmek ve başka anlamları olup olamayacağını düşünmek gerekir. Yıllardır kullanılan ve birçok kitapta yer alan geleneksel tanımıyla anıt; bir olayın, bir kişinin ya da bir topluluğun anısına adanmış herhangi bir yapı ya da heykeldir. Bu tanım günümüzde büyük ölçüde geçerliliğini yitirmiş olup, 'anıt'ın anlamı farklı bağlamlarda ve biçimlerde değişmektedir. Örneğin, bir heykel ürünü olarak anıt, bir olaya, kişiye ya da kişilere adanmış olsun ya da olmasın, kentsel bir mekânda yer alan herhangi bir eser anlamına gelmektedir. Kentin bir parçası olarak anıt, kentin genel dokusu içinde diğer yapıların çoğundan ayırt edilebilen yapıdır. Bu anlamda anıt kentsel ve aynı zamanda kırsal dokuda zıt bir unsurdur. Bu ünite genel olarak öğrencilerin anıtlar hakkında kendi bakış açılarını oluşturmalarına, etrafta gördükleri anıt türlerinden başka ne tür yapılar yaratılabileceği üzerine düşüncelerine ve yeni 'anıt' formlar üretmek için hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını kullanmalarına yardımcı olmaya çalışacaktır.

İlk ders planının başlığı '**Anıt nedir**' olup, bir anıtın olduğu hakkında farklı sorular sormayı ve öğrencilerin anıtlar hakkında kendi fikirlerini oluşturmalarına yardımcı olacak çıkarımlar yapmayı amaçlamaktadır. Bu ders planı özellikle sınıfta uygulanmak üzere tasarlanmıştır ve süresi 45 dakikadır.

Öte yandan, ikinci ders planı olan '**Gördüğünü Söyle - Söylediğini Gör?**' bir açık hava etkinliği olarak kullanılabilir. Bu 90 dakikalık ders planı, öğrencileri sınıflarından çıkarmayı ve kamusal alanlarda görecekları sanat eserlerini yorumlamalarını sağlamayı önermektedir.

Son olarak, üçüncü ders planı '**Haydi bir anıt inşa edelim**', öğrencileri araştırma yapmaya ve hayal güçlerini kullanarak toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden olağanüstü bir anıt yaratmaya teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu 45 dakikalık etkinliğin araştırma kısmı evde ve okulda, 'yaratma' kısmı ise sınıfta yapılacaktır.

Kaynaklar:

ICOMOS (<https://www.icomos.org/en>)
Rossi, A. (1982). *The Architecture of the city [Şehrin mimarisi]*. MIT Press.
Virginia Cooperative Extension, 'Making the Future Project', The History of Monuments ['Geleceği İnşa Etme Projesi', Anıtların Tarihi] (https://ext.vt.edu/content/dam/ext_vt_edu/topics/4h-youth/makers/files/ww1-history-behind-it-monuments.pdf)

Daha fazla kaynak için Kaynakça'daki "**Ünite 2 için İleri Okuma**" bölümüne bakınız.

Ders Planı 1: Anıt nedir?

Seviye:
Ortaokul

Tahmini süre:
45'

K# =
K2.1.1

Konu bağlantıları:

Sosyal Bilgiler: Toplumsal olayları anlama, Sosyal ve kültürel farklılıklar, Demokrasi kültürü, Toplumsal yaşamda insan hak ve özgürlükleri, Hak ve özgürlüklerin kullanımında sorumluluk alma

Sanat: Heykel, Figürler

Ders Planının Hedefleri:

- Bir sanat eserinin/anıtın nasıl yorumlanacağını öğrenmek
- Eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek
- Mevcut anlatıları incelemek ve farklı bakış açıları sunmak
- Anıtlar aracılığıyla yeni perspektifler için alan yaratmak
- Anıtlardaki klişeleşmiş cinsiyet temsillerini tartışmak
- Anıtlardaki farklı kadın ve erkek temsillerini analiz etmek

Giriş

Bu dersin amacı, öğrencilerin anıtlara ilişkin algılarını sorgulamak ve genişletmektir.

Bazı sorular aracılığıyla, öğrenciler 'anıtın' ne olduğuna dair anlayışlarını yeniden gözden geçirecek ve bu da bakış açılarını genişletmelerine veya değiştirmelerine yardımcı olacaktır.

Bu ders, öğrencilere hayal güçlerini ifade etme ve bir 'heykel' veya 'anıt' temsili aracılığıyla 'toplumsal cinsiyet rollerini' anlama biçimlerini sorgulama fırsatı verecektir.

Etkinlik 1: Anıt nedir? (30 dakika)

Bu etkinliğe öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak başlayın:

- Sizce 'anıt' kelimesi ne anlama geliyor olabilir?
- Anıt nedir?
- Anıtların amacı nedir?
- Anıtlar neyi temsil eder? Ya da insanlar neden anıtlar inşa eder?
- Kişisel ve kolektif yaşamlarımız üzerinde bir etkileri var mı?
- Bir anıt inşa edilirken hangi faktörler göz önünde bulundurulmalıdır?
- Eski bir bina bir anıt mıdır? Benzer şekilde, yerdeki bir resim gibi bir sanat eseri de bir anıt mıdır?

Ardından, öğrencileri dört veya beş kişilik gruplara ayırın ve her gruba **R2.1.1**'in bir kopyasını dağıtın. Ayrıca kendi anıt seçiminizi ekleyebilir veya bazılarını kendi örneklerinizle değiştirebilirsiniz.

Her bir anıt için aşağıdaki soruları tartışmaları için onlara yer verin:

- Bu resimde ne görüyorsunuz?
- Sizce bu bir anıt mı?
- Kadın ve erkek temsilleri arasında herhangi bir fark görüyor musunuz?
- Erkek ve kadın figürler arasında bir dengesizlik var mı?
- Bu anıtlardaki kadın ve erkek rollerini değiştirirsek ne olur?
- Bu heykelde 'eksik bir unsur' var mı? Eğer varsa, nedir?
- Bu anıtta bir şeyi değiştirebilecek olsaydınız, bu ne olurdu?

Tartışma (10 dakika)

Aşağıdaki sorulara dayalı bir tartışma başlatın:

- Bu anıtlar hakkında sormak istediğiniz başka bir soru var mı?
- Sizce anıtlar tarihin aktarılmasında kilit rol oynar mı?
- İnsanlar tarihi anıtlar aracılığıyla doğru bir şekilde öğrenebilir mi?
- Eğer bir anıt yapabilseydiniz, bu figüratif mi yoksa soyut mu olurdu?
- Bir anıtta yer alan bir figür olsaydınız, nasıl temsil edilmek isterdiniz?

Kapanış ve geri bildirim

Anıtlar günümüzde çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Amaç, öğrencilerin farklı örnekler üzerinden bu kavram üzerine sorular sorması ve anıt fikrini düşünmek için yeni yollar bulmaya çalışmasıdır. Dersin sonunda, öğrencilerin bir anıtın ne olduğu ve ne olmadığı hakkında yeni sorular üretebilmeleri ve çevrelerindeki yapılara daha eleştirel bakabilmeleri önemlidir. Eğitimciler ders planının bu doğrultuda işlediğinden emin olmalıdır.

R2.1.1 Anıtların Resimleri

Kıbrıs Türk toplumunun en büyük anıtı olan Zafer Anıtı, Zafer Öktem tarafından yapılmıştır. Anıtta savaşta ölen askerler, ağlayan kadın figürleri ve bazı siyasi figürler tasvir edilmiştir. Anıtın en üst kısmında ise Mustafa Kemal Atatürk'ün başı yer almaktadır.

Tankut Öktem, Zafer Anıtı, 1979, Anıt Çemberi, Gazimağusa, Fotoğraf: AHDR

Sanatçı, demokratik değerleri oluşturan kavramlardan yola çıkarak 'ev' temasını irdeliyor. Metal yapımı, bölünmüş ve kapalı pencereler insan yaşamının içinde gerçekleştiği fiziksel yapıları, kuş imgeleri ise insanı temsil ediyor.

Sinem Akin, EV - The Earth, 2021, Dr Fazıl Küçük Parkı, Lefkoşa, Fotoğraf: AHDR

Bu heykel, doğayla ve toprakla bütünleşmiş, tüm ağırlığını toprağa vermiş ve tüm sakinliğiyle orada yatan bir insan figürüdür. Bu heykel, ona bakan herkese huzur ve sakinliği hatırlatıyor. Sanatçı, çocukların üzerine tırmanıp oynayabileceği kucaklayıcı bir heykel yaratmayı amaçlamıştır.

Naz Atun, Yere uzanan insan, 2021, Dr. Fazıl Küçük Parkı, Lefkoşa, Fotoğraf: AHDR

Lefkoşa Türk Belediyesi ve Studio 21 iş birliğinde, kişilikleri ve temsil ettikleri değerlerle Surlariçi'nin simgesi haline gelmiş kişileri hatırlamak amacıyla 2017 yılında 'Hatırlamak Güzeldir' Projesi başlatıldı. Bu proje kapsamında yapılan 10 duvar resminden biri olan Naciye Koroğlu, burada Lefkoşa Surlariçi'ne olan bağlılığını temsil ediyor. Tüm ailesi başka semtlere kaçmasına rağmen ölene kadar Surlariçi'ndeki bir dükkânda yaşamaya devam eden Koroğlu, Surlariçi'nin 'koruyucusu' olarak sunuluyor.

Stüdyo 21, 'Naciye Koroğlu', 2017, Surlariçi, Lefkoşa, Fotoğraf: AHDR

2016'da Girne'de düzenlenen bir heykel sempozyumuna davet edilen Gürcü sanatçı Ivan Tsiskadze, Yunan mitolojisinde bir karakter olan kanatlı at Pegasus'u tasvir eden bir heykel yaptı. Sanatçı, genellikle beyaz renkte tasvir edilen ve saflığın sembolü olan at için beyaz mermer kullandı. Heykel, sempozyumun ardından Girne'deki Karavas kavşağına yerleştirildi.

Ivan Tsiskadze, Pegasus, 2016, Karavas Kavşağı, Girne, Fotoğraf: Derya Ulubatlı

Bu heykel Korfulu sanatçı Angelos Gerakaris tarafından yapılmıştır. Çiftçi heykeli bronzdan yapılmıştır ve 2.10 metre yüksekliğindedir. Emeklerinin meyvelerini toplayan ve ilahi hasat için minnettar olan 'toprağın ve emeğin kadını'na bir övgü olarak dikilmiştir.

Angelos Gerakaris, Çiftçi Kadın, 2015, Kryo Nero ve Makarios Caddesi kavşağındaki döner kavşak, Ayia Napa, Fotoğraf https://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g262055-d10161749-Reviews-The_Lady_Farmer-Ayia_Napa_Famagusta_District.html

Sanatçı Maria Kyprianou, yaşamın arketipik sembolü olan yumurtayı gebelik ve zamanın bir benzetmesi olarak kullanıyor. Molos olarak bilinen sahil şeridinde yer alan açık hava heykel parkındaki olağanüstü sanat eserlerinden biri. Çoğu kişi bu heykeli "Dinazor Yumurtaları" olarak adlandırmaktadır.

Maria Kyprianou, Doğum, 2009, Molos Heykel Parkı, Limasol, Fotoğraf: <https://in-cyprus.philenews.com/things-to-do/attractions/nicosia-attractions/the-most-beautiful-sculptures-in-cyprus/>

Bitkisel motiflerle birleştirilmiş bir kadın figüründen oluşan bu heykele, yaprak motifleriyle süslenmiş metal bir plaka eşlik ediyor. Loizidou, sosyal ve politik meseleleri "kırılganlığın gücüne" vurgu yaparak ele alıyor. Kullandığı malzemeler ve kırılgan görünen formlarıyla bellek ve zaman konularını şiirsel bir üslupla irdeliyor. *Bir Ağaç Gibi* enstalasyonu, kamu binalarının sanat eserleriyle zenginleştirilmesine yönelik %1 kamu yarışmasının bir parçası olarak gerçekleştirilmiştir. Kimlik kavramına, bir kişinin bir yere derinlemesine bağlanma özlemine, köklerini bir ağaç gibi yaymasına atıfta bulunuyor.

Maria Loizidou ve Sokratis Stratis, Bir Ağaç Gibi, 1999, Strovolos Caddesi, Lefkoşa, Fotoğraf: Sokratis Stratis

Ders Planı 2: Ne Gördüğünü Söyle - Söylediğini Görüyor musun?

Seviye:
Lise

Tahmini süre:
90'

K# =
K2.2.1

Konu bağlantıları:

Sanat: Heykel, Figürler

Sosyal Bilgiler: Toplumsal olayları anlama, Sosyal ve kültürel farklılıklar, Demokrasi kültürü, Toplumsal yaşamda insan hak ve özgürlükleri, Hak ve özgürlüklerin kullanımında sorumluluk alma

Ders Planının Hedefleri:

- Sanat eseri kavramının gerçek bir mekâna nasıl uygulandığını anlamak
- Farklılık ve çeşitliliğin kabulüne yönelik becerileri geliştirmek veya iyileştirmek
- Gerçek ve hayali mekânların nasıl ilişkilendirilebileceğini gözlemlemek

Giriş

Bu derste, mümkünse bir gezi gerçekleştirecek ve kamuya açık bir sanat eserine bakacağız. Eğer mümkün değilse, iki heykeli gözlemleyecek ve fotoğraflarıyla çalışacağız.

Burada sunulan sanat eserleri heykellerdir. Heykel, dört temel süreçten biriyle yapılan üç boyutlu bir sanat eseridir: oyma, modelleme, döküm ve inşa etme.

Uygulama için ipuçları

> Konum ve erişilebilirliğe bağlı olarak başka bir kamusal sanat eseri de aktiviteye entegre edilebilir. Sanat eseri, yerinde ziyaret gerçekleştirilememesi durumunda bir kaynak sayfası olarak da sağlanabilir.

Etkinlik 1: Ne Gördüğünü Söyle - Söylediğini Görüyor musun?

Giriş

Bunun bireysel bir etkinlik olduğunu, ancak öğrencilerden daha küçük gruplar içinde ve daha sonra tüm sınıfta paylaşımları ve tartışmaları isteneceğini açıklayın.

Direktifler

İlk olarak, **K2.2.1 Sanat eserlerinin resimlerini** paylaşın. Öğrencilerden sanat eserine bakmalarını ve odaklanmalarını isteyin. Onlardan bir hikâye anlattığını hayal etmelerini isteyin ve hızlı bir taslak çizerken aşağıdaki soruları düşünmelerini isteyin.

- Baş kahraman kim?
- Ne yapıyorlar?
- Öncesinde ne olduğunu ve sonrasında ne olduğunu hayal edin?

Öğrencilere çizimlerinin mükemmel olması gerekmediğini, sadece en çok dikkatlerini çeken kısımları çizmeleri gerektiğini hatırlatın. Bunu yapmaları için onlara 2 dakikaya kadar süre verin.

Öğrencilerden sanat eseri çizimlerini temsil eden bir kelime seçmelerini isteyin. Bunu kelime hakkında düşünmek için bir başlangıç noktası olarak kullanın: örneğin, "UMUT" kelimesini seçmişlerse, umutlu hissettikleri bir zamanı düşünmelerini isteyin. Şunları sorun: "Ne hakkında umutluydunuz?" "Bu nasıl hissettirdi?" "Umudun bazı sembolleri nelerdir?" "O anı düşündüğünüzde aklınıza gelen kelimelerin bir listesini oluşturun. "Bu kelimeleri kullanarak umudun size nasıl hissettirdiğini anlatan bir şiir veya çizimler oluşturun. Öğrencilere bunun için yaklaşık 5 dakika verin.

Sınıfı bir araya getirin ve mümkünse dairesel bir düzende oturun.

Öğrencilerden çizimlerini aynı anda kaldırmalarını veya herkesin diğerinin çizimini görebileceği bir yüzeye yerleştirmelerini isteyin. Bu çizimlerin ne kadar benzer veya farklı olduğunu gözlemleyin.

Şimdi onlardan çizimlerini ve şiirlerini yan yana getirmelerini isteyin ve yazılarını ve çizimlerini paylaşmalarını isteyin.

Resim ve şiirin birbiriyle nasıl bir ilişki içinde olduğunu tartışın ve aşağıdaki soruları sorun:

- Diğerinin temsil ettiğine benzer mi yoksa farklı mı?
- Sanat eserinde en çok dikkatinizi çeken şey neydi? Çizimleriniz birbirine benziyor mu yoksa birbirinden farklı mı?
- Aynı kelimeleri mi seçtiniz?
- Herhangi bir kelimeyi veya görüntüyü birden fazla şekilde yorumladınız mı? Nasıl yorumladınız?
- En çok neyi şaşırtıcı buldunuz?

Tartışma

- Sizce belirli bir geçmişten ya da cinsiyetten geliyor olmak çevremizi deneyimleme ya da tanımlama biçimimizi nasıl etkiliyor? (Potansiyel cevap: Bakış açımız, içinde yaşadığımız sosyal ve tarihsel bağlamlar tarafından şekillendiği için farklıdır.)
- Bunun memleketinizde gördüğünüz diğer kamusal sanat eserlerinden farkı ya da benzerliği nedir?
- Nesnelere, insanlar veya hisler (duygular) farklı şekillerde nasıl temsil edilir?
- Resminizi yeniden çizecek ya da şiirinizi yeniden yazacak olsaydınız herhangi bir şeyi değiştirir miydiniz?
- Vatandaşlar, kamusal sanat ve kamusal alanlar da dahil olmak üzere çevrelerini şekillendirmede nasıl söz sahibi olabilirler? Anıtların nasıl anlam alanları olarak konumlandırıldığını ve bireylerin anlamın birlikte inşasına nasıl katıldığını tartışın.

Kapanış ve geri bildirim

İnsanlar fikirlerini ve duygularını farklı şekillerde, kelimeleri ve bazen de görüntüleri kullanarak iletir ve paylaşır. Görüntüleri tanımlama ve fikirleri görselleştirme yöntemlerimiz gerçekten çok çeşitlidir. Bunlardan bazıları ortak olabileceği gibi bazıları da oldukça farklı olabilir. Aynı görüntü ya da kelimeye ilişkin farklı bakış açıları ve yorumları dinleyerek ne öğrenebiliriz? Kamusal alana baktığımızda, çevremize nasıl baktığımız üzerine düşünebiliriz ve bazen bu bize görmek istediğimiz veya görmek istemediğimiz şeyleri fark ettirebilir. Fikirleri ve duyguları hayal etme şeklimiz farklıdır, tıpkı renkleri farklı şekilde ilişkilendirdiğimiz gibi ve bunlar çeşitli şekillerde temsil edilebilir. Farklılık ve çeşitliliğe ne kadar çok maruz kalırsak, hem çevremiz hem de kendimizle ilgili anlayışımız o kadar genişler.

Uygulama için ipuçları

- > Zaman varsa, sanat eserinin başlığını açıklayın, sanatçının ne demek istediğini tartışın ve bunu umudun veya başka bir kelimenin bireysel tanımlarıyla karşılaştırın. **Sanat eserleri hakkında arka plan bilgisi için EĞİTİMCİ BİLGİLERİ bölümüne** bakınız.
- > Zamanınız varsa, öğrencilerden kamusal alanda ne tür görüntüler veya renkler görmek isteyeceklerini düşünmelerini isteyin. Ne tür kamusal sanat eserleri görmek isterlerdi ve onlara bu tür alanların ortak yaratıcıları olabileceğimizi hatırlatın.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Sanat eserleri hakkında arka plan bilgileri

Sanatçı: Nurtane Karagil, Eda Zeybel, Gönen Karagil
Eserin Adı: "Rağmen - in despite of"
Tarih: 2021
Malzemeler: Karışık teknik

Nasıl yapıldı? Heykel, Akdeniz Avrupa Sanat Derneği'nin AB tarafından finanse edilen 'Herkes için Sanat' projesi kapsamında sanatçı ve tasarımcılara açık bir misafir sanatçı programı ve Lefkoşa Türk Belediyesi tarafından finanse edildi. Nurtane Karagil, kardeşi Gönen Karagil ve arkadaşı Eda Zeybel'den oluşan bir ekip tarafından yapılmıştır. Bir buçuk ay içinde yerinde tamamlandı. Ekip ilk olarak heykelin minyatür bir modelini yaptı ve bu model uzmanlardan oluşan bir jüri tarafından incelendi. Jürinin değerlendirmesinin ardından heykelin seçilmesine ve finanse edilmesine karar verildi. Ekip bir araya geldi ve seçilen diğer dört sanatçıyla birlikte yaratıcı sürece başladı.

Sanatçı: Kostas Varotsos
Başlık: Şair
Tarih: 1983
Malzemeler: Demir ve cam

Nasıl yapıldı? Heykel Deste Çağdaş Sanat Vakfı tarafından Lefkoşa'ya bağışlanmıştır. "Şair" 1983 yılında Kostas Varotsos tarafından yapılmış ve 1985 yılında Lefkoşa surlarının doğu girişi olan Mağusa Kapısı'na, Yeşil Hat'a yakın bir yere yerleştirilmiştir. Kendi kuşağının en tanınmış Yunan heykeltıraşlarından biri olan Varotsos, hareketin gücünü yakalamak ve şairin kamusal alandaki varlığını adeta genişletmek için camı kullanmıştır. Cam, Varotsos'un çalışmalarının karakteristik bir malzemesidir, ancak "Şair" bu ölçekte denediği ilk çalışmadır. Heykel 6 metre yüksekliğindedir. Şu anda Lefkoşa'nın merkezindeki Eleftheria Meydanı'nın yanında yer almaktadır.

K2.2.1 Sanat eserlerinin resimleri

Nurtane Karagil, Eda Zeybel, Gönen Karagil, 2021, "Rağmen - in spite of", Karışık teknik, 170x370x90cm, Lefkoşa'da Dr. Fazıl Küçük Parkı'nda kalıcı heykel. Fotoğraf: AHDR

Kostas Varotsos, "Şair", 1983, Demir ve cam. 6 metre. Eleftheria Meydanı, Lefkoşa. Fotoğraf: AHDR

Ders Planı 3: Haydi bir “anıt” inşa edelim!

Seviye:
Lise

Tahmini süre:
45'

K# =
K2.3.1; K2.3.2

Konu bağlantıları:

Tarih: Tarih ve Zaman, Tarih Eğitiminin Önemi, Kahraman Kavramı, Anlatılar

Sanat: Heykel, Figürler, Ekspresyonizm

Ders Planının Hedefleri:

- Mevcut anlatılar hakkında sorular sormak ve eksik parçaları bulmak
- Eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek
- Tarih ve tarihi şahsiyetler hakkında eleştirel düşünce geliştirmek
- Tarih anlayışımız ve önemli figürleri değiştğinde neler olduğunu görmek için
- Kadınların tarihin şekillenmesine katılımını kabul etmek
- İş birliği yapmak ve birlikte yaratmak

Malzemeler: Büyük bir çizim sayfası, boya kalemleri, makas ve yapıştırıcı

Giriş

Bu ders, öğrencilerin 'kendi' anıtlarının yardımıyla anıtlara yeni bir yorum ve bakış açısı getirmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Öğrencileri egemen anlatılar hakkında sorular sormaya ve yeni bakış açılarıyla yeni hikayeler keşfetmeye teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Öğrencileri tarihi olaylara eleştirel bakmaya, onları sorgulamaya ve hatta tarih anlayışımız ve kilit figürleri değiştğinde neler olduğunu görmek için onları değiştirmeye davet edecektir. Bu ders için öğrenciler alacakları materyallerle ortak bir anıt yapacaklardır.

Etkinlik 1: Haydi bir 'anıt' inşa edelim!

Ön çalışma: Bu aktivite için, öğrencileri üç ila beş kişilik gruplara ayırın ve her gruptan bir sonraki ders için kendi araştırmalarını yapmalarını ve başarılı bir Kıbrıslı veya uluslararası kadın hikayesi bulmalarını isteyin. Bu kadın ünlü bir kişilik veya kendi çevrelerinden biri olabilir. Bu kadınlar hakkında buldukları ve/veya hazırladıkları materyalleri sınıfa getirmelerini isteyin.

Bölüm 1: Beyin Fırtınası (5 dakika)

Örnek 1: Her/Story Anıtının Kısa Hikayesi: Sanatçı Serap Kanay'a göre anıtlar hep erkek kahramanların hikayelerini anlatır. Sanatçı bu alternatif anıt aracılığıyla tarihe en az erkekler kadar kahraman olan kadınların hikayelerini de eklemek istemiştir. Bu yüzden çalışmaya Kadının Hikayesi

(Her/Story) Anıtı adı verildi. Sanatçı, ailesinin 5 kuşağından 7 kadının hikayesini metinler ve fotoğraflar aracılığıyla anlatarak onları görünür kılmak istedi. Daha fazla bilgi için bakınız **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Her/Story (Kadının/Hikayesi) anıtı.**

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Her/Story (Kadının/Hikayesi) anıtı Kıbrıslı sanatçı Serap Kanay, büyükannesinin hikayesinden yola çıkarak ailesindeki farklı kadınların hikayelerine odaklanan bir anıt yarattı. Mevcut anıtların fazla maskülen olduğunu ve güçlü kadın hikayeleri içermediğini düşünen sanatçı, 'alternatif' bir anıt inşa etti. Fotoğraflardan ve sanatçının kendi notlarından oluşan bu anıt, hem biçim hem de içerik olarak farklı bir anıt fikrine sahip olmanın mümkün olduğunu gösteriyor.

Daha Derine Bakmak - Bağlantılar Kurmak (Serap Kanay tarafından 'anıt' hakkında yazılan metin)

Enstalasyonum bir anıt olarak nasıl çalışıyor ve ne tür bir anıt?

Avesta Sanat 2010 kataloğunda da bunu söyledim: *Çalışmalarım 'dışarıda' tutulanı 'içerinin' merkezine getirmekle ilgili. Avesta Sanat için bir 'Anıt' yarattım. Normalde isimleri bir 'anıt'ta yer almayan insanların hikayelerini anlatmanın yanı sıra anıtların hayatımızdaki rolünü sorgulama fikrine kapıldım; hangi amaca hizmet ediyorlar, gerçekten kimin için varlar? Anıtın içeride olması, geleneksel olarak dışarıya yerleştirilen anıtların izolasyonunu ortadan kaldıracaktır.*

Örnek 2: Mnemosyne (Hafıza Tanrıçası) ve suflörün kısa hikayesi - Ben anıtım (*Mnemosyne and the Prompter, I am the monument*) enstalasyonu Maria Loizidou, Sokratis Sokratous ve Sokratis Stratis'in AA&U iş birliğiyle gerçekleştirdikleri kolektif bir sanat çalışmasıdır. Konuşma, hafıza ve sahne gibi tiyatro eyleminin unsurlarını, ona ev sahipliği yapan binanın unsurlarıyla birleştirir. İnok, bronz ve geri dönüştürülmüş plastikten yapılmıştır. Mekânları nesnelere ilişkilendirmenin anımsatıcı kuralına dayanan proje, hatırlama pratiklerini yorumluyor. Daha fazla bilgi için bakınız **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Mnemosyne ve suflör - Ben anıtım.**

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Mnemosyne ve suflör - Ben anıtım (Maria Loizidou tarafından kolektif 'anıtları' hakkında yazılan metin)

Mnemosyne and the Prompter, I am the monument enstalasyonu, konuşma, hafıza ve sahne gibi tiyatro eyleminin unsurlarını, ona ev sahipliği yapan binanın unsurlarıyla birleştiriyor. Bir şey ile mekân arasındaki ilişki ziyaretçiye belirli bir duygu uyandırır. Ziyaretçi girişinden itibaren başka bir sahnenin varlığını kabul eder. Bir heykelin belirli parçalarını ayırt etmeye başlar -elden başlayarak, önünde uzatılmış, onu karşılamaya hazır bir tokalaşma jesti. Yaklaşmaya davet edilir; diğer birçok heykelin bir beden parçaları olduğunu fark eder. Dolaşmaya, diğer katları ziyaret etmeye, başka bir şeyi, başka bir nesneyi, bir nesnenin başka bir yönünü keşfetmeye yönlendirilir. Görünürlük olasılıkları sonsuzdur. Yerlere ve nesnelere yaptığı art arda zihinsel ziyaretler hatırlamasını sağlar. Dolaşır ve sözcüklerini nereye yerleştirdiğini hatırlar.

Prompter (suflör), sahnede görünmeden oyuncuya repliklerini hatırlatan isimsiz kahraman, bizim kahramanımızdır. Suflör, Mnemosyne'in sembolüdür. Olaylar zincirini sürdürerek oyunun gelişimini sağlar. Oyuncunun metne bedenini vermesini sağlayan bir mekanizmanın sembolüdür.

Öğrencilere **K2.3.1** ve **K2.3.2** resimlerini gösterin ve aşağıdaki soruları sorun:

- Sizce bu bir anıt mı? Neden ya da neden değil?
- Sizce sanatçı bu anıtı neden inşa etti?
- Etrafımızda gördüğümüz anıtlardan farklı mı?
- Gizli kalmış kadın hikayeleri nasıl gün ışığına çıkarılıyor?

Bölüm 2: Ortak bir anıtın çizilmesi (20 dakika)

- Her gruba büyük bir resim kâğıdı, boya kalemleri, makas ve yapıştırıcı verin.
- Her grubun buldukları kadının hikayesine dayanan bir anıt yaratması gerektiğini açıklayın.
- Bunu yapmak için, 'kolektif anıtlarını' oluşturana kadar her bir kişi kâğıda bir unsur veya şekil ekleyecek şekilde sırayla hareket etmelidirler.
- Bu anıt, kadınla ilgili malzemelerin kesilip yapıştırılmasıyla ya da çizilerek yapılabilir.
- Anıtın, kadının hikayesini en iyi anlatacak şekilde inşa edilmesine özen gösterilmelidir.

Sunumlar ve tartışma (15 dakika)

Her grup kendi anıtını oluşturduktan sonra, grubun geri kalanına sunmalarını ve aşağıdaki sorulara dayalı bir tartışma başlatmalarını isteyin:

- Kim bu kişi?
- Onun hikayesi nedir?
- Neden onun için bu anıtı inşa etmeye karar verdiniz?
- Ne mesaj vermek istiyorsunuz?
- Bu alıştırmada ne öğrendiniz?

Kapanış ve geri bildirim

Bu ders, öğrencilerin anıtları kendi bakış açılarından yorumlamalarını sağlamak üzere tasarlanmıştır. Mevcut kamusal anıtlardaki kadın ve erkek figürlerinin sayısında ve tasvir edilme biçimlerinde bazı eşitsizlikler olabilir. Hâkim tarih anlatılarında kadınlar erkeklerden daha az görünür olma eğilimindedir. Anıtlar da tarihsel anlatıların bir parçası olarak görülebileceğinden, onları analiz etmek ve eşitsizlikleri bulabilmek önemlidir. Öğrenciler tartışma bölümündeki soruları cevaplarırken bunu göz önünde bulundurmalıdır. Ortak çizim, öğrencilerin yeni bir bakış açısıyla iş birliği içinde yaratacakları alternatif bir anıt olduğu için değerlidir. Bu ortak resim daha sonra okulda sergilenebilir ve diğer öğrencilere örnek teşkil edebilir.

K2.3.1 Her/Story (Kadının Hikayesi) Anıtı

Serap Kanay, Anıt: Her/story, 2010, Avesta Art, İsveç, Fotoğraf: Serap Kanay

K2.3.2 Mnemosyne ve suflör - Ben anıtım

Kolektif çalışma: Maria Loizidou, Sokratis Sokratous, Sokratis Stratis, AA&U iş birliğiyle, Mnemosyne ve suflör-Ben anıtım, 2021, 19x12x08 m. Inox, bronz, geri dönüşüm plastik, Kamusal Enstalasyon, Kıbrıs Tiyatro Örgütü (THOC) Lefkoşa, Fotoğraf: Maria Loizidou

TEMATİK ÜNİTE 3

Kamusal Sanata Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Üzerinden Bakmak

1

Ders Planı 1:
Gerçek ve hayali
mekânlar yaratmak

2

Ders Planı 2:
Kahramanınız kim?

3

Ders Planı 3:
Eşitlik için Heykeller

Anahtar Kelimeler:

kamusal sanat, anıt, duvar resmi, heykel, çeşitlilik, dışavurumculuk, sanat felsefesi, kahraman temsilleri

Ünitenin Öğrenme Çıktıları:

- Kamusal sanatın ne olduğu ve nerede var olabileceği konusunda temel bir anlayış kazanmak
- Kamusal sanatla ilişkili olarak egemen anlatılar, erkek hegemonyası ve toplumsal cinsiyet eşitliği kavramlarını tanıtmak
- Çeşitlilik ve iletişim ile ilgili kavramlar olarak görsel yorumlama ve ifadeyi tartışmak
- Gözlem, yorumlama ve yazma becerilerini sergilemek ve bunları kamuya açık bir sanat eserine uygulamak

62

63

Arka plan bilgileri

Bu ünite de yer alan ders planları, kamusal alanlarda var olan sanat eseri örneklerine odaklanmaktadır. Bunlar duvar resimlerinden anıtlara ve heykellere kadar uzanmakta, kamusal sanat eserinin ne olduğu, potansiyel olarak ne olabileceği ve kamusal alanın toplumsal cinsiyet, sosyal kimlik, çeşitlilik ve dönüşümle ilgili daha geniş etkileri hakkında alternatif tanımlar sunmak için küresel ve yerel örnekler içermektedir. Bu konuların derinlemesine tartışılması için **2. Bölüm** bakınız. Önceki ünitelerde incelenen anıtlar ve anma yerleri kamusal sanatın ayrı bir kategorisidir. Ancak kamusal sanat bu örneklerle sınırlı değildir; soyut ya da gerçekçi (ya da her ikisi de) olabilirler ve formları döküm, oyma, inşa, montaj ya da boyama olabilir. Kamusal sanat toplum değerlerini ifade edebildiği, çevremizi güzelleştirebildiği, bir manzarayı dönüştürebildiği, farkındalığımızı artırabildiği ya da varsayımlarımızı sorgulayabildiği için kamusal sanat tanımımızı geleneksel anıtların ötesine genişletmek ve yalnızca belirli hegemonik anlatıları ya da insanları değil, daha ilişkilendirilebilir deneyimleri temsil eden çeşitli örneklerle bakmak önem kazanmaktadır. Bu ünite, anıtsal kamusal sanatın geleneksel biçimlerinden farklı olan duvar resimleri gibi çağdaş kamusal sanat örneklerini tanıtmaktadır. Sanat örneklerine bakarak, kamusal sanat eserinin ne olduğu, neye benzediği ve yer, deneyim ve erkek açısından - kadın açısından öyküleriyle (histories-herstories) ilişkili olarak ne anlama gelebileceği tartışmaya açılır. Okuyucular ve katılımcılar, kamusal sanatın farklı örnekleriyle eleştirel bir şekilde ilgilenmeye, çevreleriyle ilgili farkındalıklarını artıracak etkinliklere katılmaya ve deneyimleri üzerine düşünmeye davet edilmektedir. Aktiviteler, sanat eserlerini nasıl algıladığımız ve bunun kendimizi anlamamıza nasıl yardımcı olabileceği üzerine tartışmalar başlatmanın yanı sıra paylaşarak - farklı bakış açılarını dinleyerek çeşitlilik gibi kavramları tanıtmak amacıyla örnekler sunmaktadır. Kamusal alana ilişkin bireysel ve kolektif deneyimlerin paylaşılması yoluyla çeşitliliğe ilişkin farkındalığın artırılması ve çeşitliliğin anlaşılması, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin hassas konuların tanıtılması ve önyargıların yıkılması açısından kilit önem taşımaktadır. Bunlar arasında parklar ve basketbol sahaları gibi kamusal alanların yerel örneklerine ve farklı temsil biçimleri sunan uluslararası örneklerle bakmak yer almaktadır.

Ders Planı 1: Gerçek ve Hayali Mekânlar Yaratmak, kamusal sanata bakmanın ve onunla etkileşim kurmanın çeşitli yollarını tanıtmaktadır. Kamusal sanata nasıl baktığımızı ve onu nasıl anladığımızı incelemek, toplumsal cinsiyet ve kimlik aracılığıyla benlik kavramlarıyla nasıl ilişki kurduğumuzu ve onları nasıl tanımladığımızı keşfetmek açısından önemlidir. Kamusal sanat, tanıdık-tanıdık olmayan duyguları keşfetmemize ve zaman zaman yansıtmamıza yardımcı olacak düşündürücü bir araç olabilir ve bu tür örneklerle yaklaşımlar, renk, ifade ve dil gibi araçları kullanarak deneyimlerimizi tanımlamamıza ve tartışmamıza yardımcı olacak yollar sağlayabilir. **Ders Planı 2: Kahramanınız kim?** çeşitlilik kavramını ve hepimizin nasıl farklı olduğunu tanıtmaktadır. Bu, kahraman kavramını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini tanıtmamızın bir yolu olarak, katılımcıların farklı bakış açılarını dinleme ve ifade etme pratiği yapmalarını sağlamak için erişilebilir araçlar olarak kullanılan konu, renk ve stil gibi sanat örneklerinin belirli özellikleri üzerine odaklanmış tartışmalar yoluyla yapılır. Bir kamusal sanat eserinin boyutu ve şekli değişebilir, çok

büyük veya çok küçük olabilir. Bazı şehirlerde, belirli kişileri ve mesajları temsil eden figüratif anıtlar kamusal alanlara hakimdir. Dünyanın pek çok şehrinde yüzlerce kamusal sanat heykeli bulunmaktadır, ancak bunların yalnızca çok küçük bir yüzdesi kadınları temsil etmektedir. Tarih boyunca pek çok başarılı kadın siyaset, spor, sanat ve bilim gibi farklı alanlarda etkili olmuştur. Ancak tarihe baktığımızda, kadınların hikayeleri eşit şekilde temsil edilmemiş ve çoğu zaman göz ardı edilmiştir. **Ders Planı 3: Eşitlik için Heykeller**, ağırlıklı olarak erkek olan kamusal figürlerin diğer temsillerinin aksine, gerçek hayattaki kadınların heykellerini anma anıtları olarak tanıtmaktadır. Parklar, sokaklar ve meydanlar gibi halkın erişimine açık kamusal alanlara yerleştirilen ve mekâna özgü olan sanat eserleri kamusal sanat olarak tanımlanır.

*Bu ünite de sunulan yerel kamusal sanat örnekleri, Kıbrıslı yerel dernekler Visual Voices, PeacePlayers ve Akdeniz Avrupa Sanat Derneği (EMAA) tarafından insan hakları, çeşitlilik, çok kültürlülük ve barış inşasında kadın konularına odaklanarak geliştirilmiştir.

Daha fazla kaynak için Kaynakça'daki "Ünite 3 için İleri Okuma" bölümüne bakınız.

Ders Planı 1: Gerçek ve Hayali Mekânlar Yaratmak

Seviye:
Lise

Tahmini süre:
75'

K# =
K3.1.1; K3.1.2; K3.1.3;
K3.1.4; K3.1.5

Konu Bağlantıları:

Tarih: Dünya tarihi, Kahraman kavramı, Anlatılar

Sosyal Bilgiler: Olayları, süreçleri, demokrasi ve çeşitlilikle ilgili temel kavramları anlama

Sanat: Renk teorisi, Heykel, Ekspresyonizm

Felsefe: Sanat Felsefesi

Ders Planının Hedefleri:

- Toplumsal cinsiyet perspektifinden kamusal sanat örneklerini tanıtmak
- Çeşitli ifade ve iletişim türlerini denemek
- Kamusal alan ve kamusal sanatın farklı biçimlerine aşina olmak
- Anlam yaratma yoluyla kamusal sanatın yorumlanmasına katılımı ve aktif katılımı teşvik etmek
- Varsayımları sorgulamak, alternatif toplumsal cinsiyet tasvirleri yoluyla parçalara ayırmak ve toplumsal cinsiyet ikiliklerini açmak
- Farklı yaşam deneyimlerine karşı empati kurmak

Derse giriş (5 dakika)

Bu ders planı, kamusal sanata bakmanın ve onunla etkileşim kurmanın çeşitli yollarını tanıtmaktadır. Resim, heykel, müzik, edebiyat gibi genel olarak sanat, temel bir benlik duygusunu anlamaya ve oluşturmaya yardımcı olma kapasitesine sahiptir ve bir toplumun kolektif hafızasının deposu olarak düşünülebilir (Tanım için bkz. **Bölüm 2 ve Sözlük**). Kamusal alanlarda konumlandırılmak ve halkın erişimine açık olmak üzere özel olarak yaratılan görsel sanat eserleri olan kamusal sanat bunun en görünür örneği olabilir; dolayısıyla anıtlar, heykeller ve/veya farklı heykel türleri gibi kamusal sanat eserleri bir yerin, bir halkın temsil edilmesinde ve dolayısıyla bir toplumun **biyosellik, toplumsal cinsiyet ve kimlik gibi** temel kavramlara ilişkin düşüncelerini etkilemede etkili olabilir. Kamusal sanata nasıl baktığımızı ve onu nasıl anladığımızı incelemek, toplumsal cinsiyet ve kimlik aracılığıyla benlik kavramlarıyla nasıl ilişki kurduğumuzu ve onları nasıl tanımladığımızı keşfetmek açısından önemlidir. Kamusal sanat, tanıdık-tanıdık olmayan duyguları keşfetmemize ve zaman zaman yansıtmamıza yardımcı olan düşündürücü bir araç olabilir ve bu tür örneklerle yaklaşımlar, renk, ifade ve dil gibi araçları kullanarak deneyimlerimizi tanımlamamıza ve tartışmamıza yardımcı olacak yollar sağlayabilir.

Etkinlik 1: Görünür Kılın (25 dakika)

Aktivite Hedefleri:

- Renk aracılığıyla farklı ifade ve iletişim türlerini denemek
- Öğrencileri birbirlerini tanımaya teşvik etmek
- Stereotipler ve kahramanlar gibi kavramları tanıtmak

Giriş

Bu, öğrencilerin hayal güçlerini açma, farklı ifade ve iletişim türlerini deneme ve renklere, renklerin üzerimizdeki etkisine ve kamusal alanlara uygulanmasına aşina olma fikrine alışmalarını sağlamak için bir giriş alıştırmadır. Etkinliğin arkasındaki ilham kaynağı hakkında daha fazla bilgi için **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Kortu Renklendirin**'e bakınız.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Kortu Renklendirin

Bu etkinlik, Visual Voices ve PeacePlayers tarafından yürütülen ve hem Kıbrıs Rum hem de Kıbrıs Türk toplumundaki halka açık basketbol sahalarını yeniden canlandıran 'Sahayı Renklendir' projesinden uyarlanmıştır. 'Sahayı Renklendir' projesi, kadınların barış inşasındaki rolünü genişletmeyi ve Kıbrıslı gençleri barış aktivistleri olmaları için güçlendirmeyi amaçlamıştır. Proje, eğitim, sanat ve spor atölyelerini barış inşasına yönelik yaratıcı bir yaklaşımla birleştirmiştir. Bu etkinlik, basketbol sahasının tanıdık motifini kullanarak, önemli konular üzerinde düşünürken yaratıcı ifadeye başvurmayı amaçlıyor. Daha fazlasını buradan görebilirsiniz: <http://bit.ly/3lDevhj>

Direktifler

1. Tahtaya kalın ve görünür harflerle "Barışçıl", "Umutlu", "Güçlü", "Savunmacı", "Kırılğan", "Uyumlu" kelimelerini yazın.
2. Katılımcıların ikili gruplar halinde çalışacağını ve her bir çiftin tahtadan üç renk kartı ve bir kelime seçeceğini açıklayın.
3. **K3.1.1 Renk kartlarını** dağıtın.
4. Çiftlerden birbirlerinin karşısına oturmalarını isteyin. Çiftlere aşağıdaki soruları tartışmaları için 5 dakika verin:
 - Her bir renk senin için ne ifade ediyor?
 - Sana nasıl hissettiriyor?
5. Şimdi tanıdığınız birini düşünün. Bu kişi akrabalarınızdan biri, tanıdığınız biri ya da bir sporcu veya müzisyen gibi ünlü biri olabilir.

6. Şimdi çiftlere birer adet **K3.1.2 Sahayı renklendirin diyagramını** dağıtın. Seçilen renkleri kullanarak sahanın kendi tarafınızdaki yarısına seçtiğiniz kişinin resmini yapın.
7. Resminizi partnerinize gösterin ve o kişiyi ismi veya cinsiyeti gibi tanımlayıcı özelliklerini söylemeden partnerinize tarif edin. (Örnek: bu kişinin ne yaptığı, neden onu seçtiğinizi açıklayın veya o kişiyle bir anınızı paylaşın veya o kişi hakkında ne hissettiğinizi açıklayın).

Tartışma

Tüm çiftler soruları tartıştıktan sonra, her çifte aşağıdaki tartışma sorularını yöneltin:

- Bu alıştırma sırasında birbiriniz hakkında ne öğrendiniz?
- Sizce resimdeki kişi kim? Bir erkek mi yoksa bir kadın mı? Nereden biliyorsunuz?
- Bu kişi bir kahraman mı? Cevabınız evet ise, neden?
- Kahramanları nasıl temsil ediyoruz? Bu, sıradan insanları temsil etme şeklimizden farklı mı yoksa benzer mi?
- Renkleri ve kelimeleri kısıtlayıcı mı yoksa ilham verici mi buldunuz?
- Bu oyunda keşfettiğiniz şaşırtıcı bir şey var mıydı?
- Çok iyi tanımadığınız insanlar hakkında öğrendiğiniz ilginç bir şey var mıydı?

Uygulama için ipuçları

- > Zamanı yönetmek için öğrencilere soruları okumaları için yaklaşık 1 dakika ve cevaplamaları için 2'şer dakika süre tanıyın.
- > Eğer zamanınız varsa, her öğrenciden kendi resimlerini sunmasını isteyin.

Kapanış ve geri bildirim (10 dakika)

- Aynı sayfada iş birliği içinde çalışmak nasıl bir duyguydu?
- "Görünür kılınacak" kişiyi nasıl seçersiniz?
- Renk seçiminin bu süreç üzerinde bir etkisi oldu mu?
- Bu kişinin ayırt edici niteliklerini temsil etmek için renkleri nasıl kullandınız?
- Önemli kişilerin temsil edildiği diğer yollar nelerdir? Bunlar sizin resminize ne kadar benziyor ya da ne kadar farklı?

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Renkler hakkında bilgilendirme

Renkler güçlü olabilir ve yaşamlarımızda ve çevremize nasıl tepki verdiğimiz konusunda önemli bir rol oynayabilir. Kendimizi çevrelediğimiz renkler, bakış açımızı ve duygularımızı olduğu kadar çevremizdekileri de etkileyebilir. Renkler bazen kodlanmış ve kalıplaşmış anlamlar taşıyabilir. Bu çağrışımlardan bazılarını düşünebilir miyiz? (Örnek: kırmızı ateşin sıcaklığını, mavi karın serinliğini gösterir) Peki ya kızlar için pembe ve erkekler için mavi, bunun doğru olduğunu düşünüyor muyuz? Renkler belirli şeyleri temsil edebilir ve bu bazen klişelere yol açabilir, ancak aynı zamanda yararlı da olabilir. Örneğin, renkler daha iyi anılara sahip olmamıza yardımcı olur: "Renk, görüntüleri renksiz (siyah beyaz) sahnelerden daha verimli bir şekilde saklamamıza ve işlememize yardımcı olur" (Morton, çevrimiçi), bu nedenle renkli görüntüleri daha iyi hatırlarız. Bir sonraki etkinlikte öğrenciler daha büyük gruplar halinde çalışacak ve tıpkı sınıfta yaptığınız gibi basketbol sahalarını resmeden iki sanatçının çok renkli iki dışa vurumcu (ekspresyonist) sanat eserine bakacaklardır.

Etkinlik 2: Gerçek ve Hayali Mekânlar Yaratmak (25 dakika)

Aktivite Hedefleri:

- Kamusal alan ve barış ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konularla ilgilenen farklı kamusal sanat biçimlerini (duvar resimleri, sürükleyici enstalasyonlar, heykeller) keşfetmek
- Ortak bir amaç için iş birliği içinde çalışmak
- Sözel beceriler aracılığıyla görsel gözlemi kullanarak iletişim ve sunum becerilerini geliştirmek
- Dışavurumculuğu tanıtmak

Giriş

Etkinliği açıklayın. Katılımcılar, kamusal sanat eseri olarak duvar resmi olarak tasarlanmış iki resme bakacaklardır. **Duvar resmi**, genellikle kamusal bir alanda doğrudan bir duvara veya yüzeye uygulanan bir resimdir. Bu durumda duvar resmi, bir basketbol sahasının zeminine doğrudan uygulanan bir resimdir.

Lefkoşa'da bulunan iki duvar resmi, Kıbrıslı Türk sanatçı Nurtane Karagil ve Kıbrıslı Rum sanatçı Christina Christofi tarafından 'Colour the Court' projesi kapsamında yapılmıştır. Bu resimler, **dışavurumcu** kamusal sanatın çok renkli örnekleridir ve sadece fiziksel olarak orada olanlardan ziyade, resminiz aracılığıyla duygu ve hisleri iletir. Dışavurumculuk, sanatçının nesnel gerçekliği değil, insanların, nesnelere ve olayların kişide uyandırdığı öznel duyguları ve tepkileri tasvir etmeye çalıştığı sanatsal bir tarzdır.

Daha fazla bilgi için bakınız **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Duvar resimleri nasıl yapıldı?**

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Duvar resimleri nasıl yapıldı?

Kıbrıs'taki her toplumdaki gençlerle iki grup atölye çalışması yapıldı. Gençler (12-16 yaş arası) barış üzerine tartışmalara katıldılar ve kadın barış inşacılarının ilham verici çalışmalarını incelediler. Katılımcı gençlerden ayrıca barış inşasında aktif olan kadınlar hakkında grup araştırması yapmaları istendi. Bu atölye çalışmaları, kadınlara ve genç kızlara ses vererek, gençleri (hem kız hem de erkek) toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemi konusunda eğiterek ve kadınların barış inşasına önemli katkıları vurgulayarak Kıbrıs'ta toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Atölye çalışmalarının ardından, öğrencilerin kadın barış inşacıları hakkındaki araştırmalarından esinlenen tasarımlar, bu projeye liderlik eden kadın sanatçılar Nurtane Karagil ve Christina Christofi tarafından yaratıldı. Gençlerden ilham alan her bir tasarım dev bir duvar resmine dönüştürüldü ve yerel topluluktaki bir basketbol sahasına boyandı. Hem kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan gönüllüler hem de atölyelerden gençler sahaları boyadı. (Visual Voices tarafından yapılan açıklama)

Direktifler

1. Sınıfı iki gruba ayırın. Büyük grupları dört ila beş katılımcıdan oluşan alt gruplara ayırın. Kız ve erkeklerden oluşan karışık gruplar halinde olduklarından emin olun.
2. Her gruba resim şeklinde bir vaka çalışması verin (**K3.1.3** ve **K3.1.4**). Her grubun **K3.1.5 Tartışma soruları** bölümünde verilen soruları vaka çalışmasını kullanarak tartışması ve cevaplaması gerekecektir.
3. Katılımcılara yorumlarını bir flipchart kağıdına yazmaları ve sonunda sunmaları gerektiğini söyleyin.
4. Sunulan görsellerin barış inşasında kadınlardan ilham alan iki farklı dışavurumcu duvar resmi olduğunu hatırlatın.
5. Her gruptan önce sanatçı tarafından çizilen duvar resimlerine bakmalarını isteyin. Katılımcılardan bu eseri daha önce hiç görmemiş birine anlatmak zorunda olduklarını hayal etmelerini isteyin. Ellerinde gösterecekleri herhangi bir görsel yok ve bunu sözlü olarak açıklamaları gerekecek.
6. Grupları birleştirin ve gönüllülerden ilk cevaplarını paylaşmalarını isteyin.

Tartışma

Şimdi öğrenciler gruplarına geri dönerler. Gruplara resimleri hakkında daha fazla bilgi verin, **K3.1.6** ve **K3.1.7 Sanatçı hakkında daha fazla bilgi edinin**. Her gruptan duvar resmi hakkında daha fazla bilgi okumalarını ve aşağıdaki soruları tartışmalarını isteyin:

- Duvar resimleri hayal ettiğiniz gibi miydi?
- Görüntüleri tanımlamak için yaygın olarak hangi kelimeler kullanılmıştır?
- Duvar resimleri size ne ifade ediyor? Bir kişiyi veya özneyi mi temsil ediyorlar? Evet ise, bu kişiyi veya özneyi nasıl hayal ettiniz? Peki ya cinsiyetleri?
- Bir önceki etkinlikte yaptığınız resmi düşünün... Sanatçılarla ortak kelimeleriniz, imgeleriniz ya da renklerin var mı?

Kapanış ve geri bildirim (10 dakika)

Kamusal sanatın sanatçının bulunduğu zamana ve yere verdiği tepkiyi nasıl yansıtabileceğini ve bunun daha geniş bir kitlenin kendi kimlik duygusuyla nasıl ilişkilendirilebileceğini tartışın. Öğrencilere dışavurumculuğun kamusal alanda kişileri veya tarihi olayları temsil etmeden deneyimleri yansıtmaya nasıl yardımcı olabileceğini düşündüklerini sorun. Gruptan aşağıdaki soruları daha fazla düşüncelerini isteyin:

- İncelediğimiz eserlerin yaşadığınız yerdeki diğer kamusal sanat eserleriyle benzerlikleri ya da farklılıkları nelerdir?
- Bu kamusal sanat eserleriyle figüratif heykeller veya anıtlardan daha fazla veya daha az ilişki kurabilir miyiz?
- Temsil ettikleri kişiler veya konular figüratif heykeller veya anıtlardan daha mı önemli yoksa daha mı önemsiz?

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Fikirlerin, duyguların ve temsilin ifade edilmesinde çeşitlilik

İnsanlar fikirlerini ve duygularını farklı şekillerde, kelimeleri ve bazen de görüntüleri kullanarak iletir ve paylaşır. Görüntüleri tanımlama ve fikirleri görselleştirme yöntemlerimiz gerçekten çok çeşitlidir. Bunlardan bazıları ortak olabileceği gibi bazıları da oldukça farklı olabilir. Aynı renk, görüntü veya kelimeye ilişkin farklı bakış açıları ve yorumları dinleyerek ne öğrenebiliriz? Kamusal alana baktığımızda, çevremize nasıl baktığımız üzerine düşünebiliriz ve bazen bu bize görmek istediğimiz ya da istemediğimiz şeyleri fark ettirebilir. Fikirleri ve duyguları hayal etme şeklimiz farklıdır, tıpkı renkleri farklı şekilde ilişkilendirdiğimiz gibi ve bunlar çeşitli şekillerde temsil edilebilir. Farklılık ve çeşitliliğe ne kadar çok maruz kalırsak hem çevremiz hem de kendimizle ilgili anlayışımız o kadar genişler.

Uygulama için ipuçları

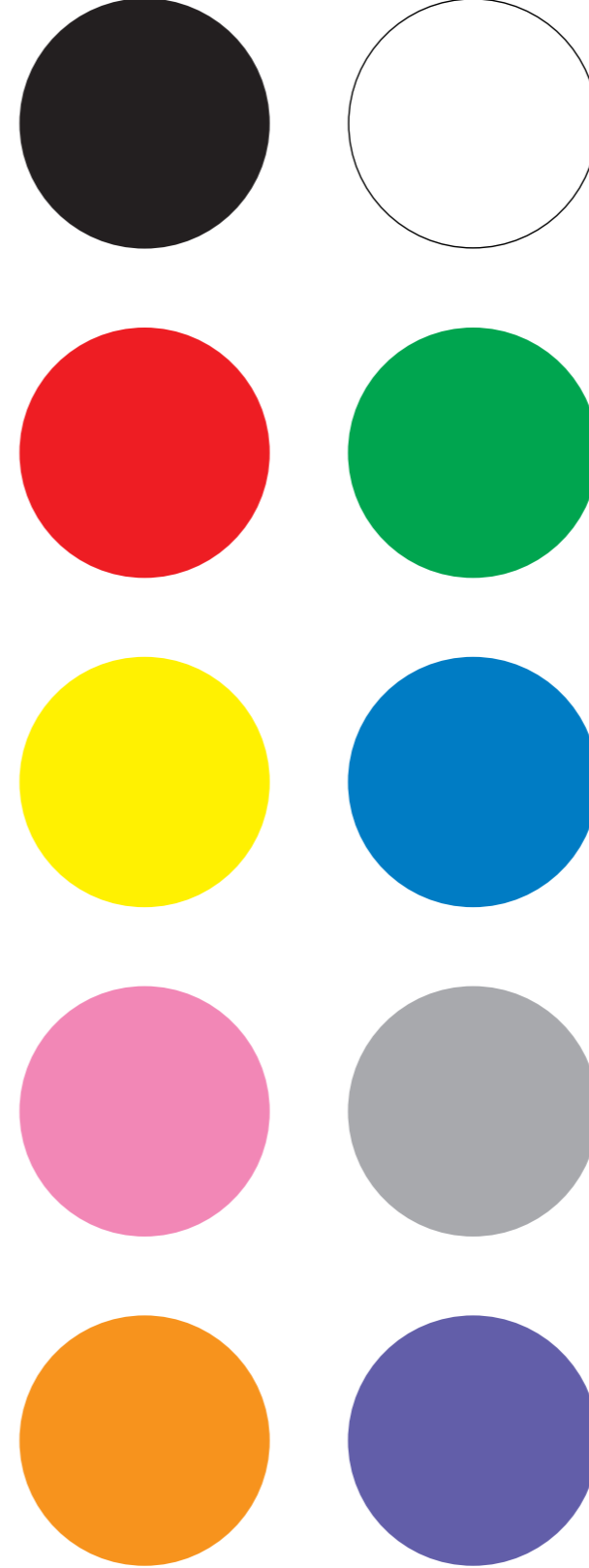
- > Alternatif duvar resmi örnekleri için, sanatçılar Aslı Bolayır ve Vasilis Vasiliou ile iş birliği içinde Agios Sergios ve Lefkoşa'da gerçekleştirilen ilk Colour the Court'a bakınız.
- > Mümkünse, alanları ziyaret etmek için bir gezi planlayın veya alanları Google Earth üzerinden sanal olarak görüntüleyin.
- > Öğrencilerin hızlı çalışmasını sağlayın. Büyük gruplarda, insanların kimin hangi noktaları yazması gerektiğini bulması çok uzun sürebilir.

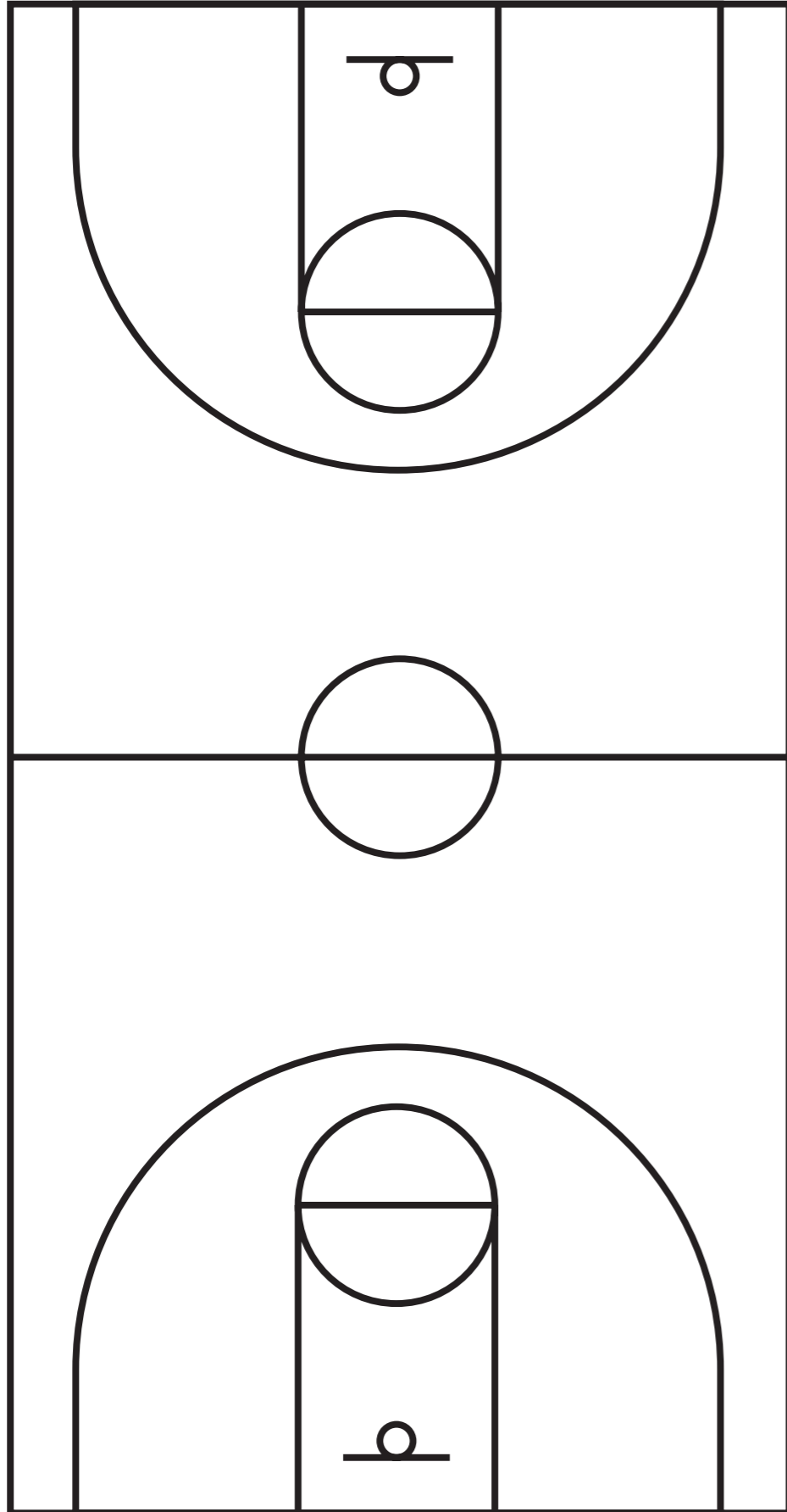
Tartışma için ipuçları

- > Gruplar arasında dolaşın ve sorulara yardımcı olun.
- > Zamanınız varsa, Visual Voices ve Peace Players tarafından yürütülen, adanın her iki tarafındaki halka açık basketbol sahaslarını yeniden canlandıran ve kadınların barış inşasındaki rolünü artırmayı ve Kıbrıslı gençleri barış aktivistleri olmaları için güçlendirmeyi amaçlayan 'Sahayı Renklendir' projesi hakkında daha fazla bilgi paylaşın. Zaman varsa videoyu gösterin: <http://bit.ly/3lDevhj>
- > Zamanınız varsa, öğrencilerden kamusal alanda ne tür görüntüler veya renkler görmek isteyeceklerini düşüncelerini isteyin. Ne tür kamusal sanat eserleri görmek isterlerdi. Onlara bu tür alanların ortak yaratıcıları olabileceğimizi hatırlatın.

K3.1.1 Renk kartları

siyah, beyaz, kırmızı, yeşil, sarı, mavi, pembe, gri, turuncu ve mor

K3.1.2 Kort diyagramını renklendirin
PeacePlayers Cyprus ve Visual Voices'in izniyle.

K3.1.3 Nurtane Karagil, Colour the Court Cilt 2 için Duvar
Resmi: Barış İnşasında Kadınlar.
Fotoğraf: Giorgos Stylianou, PeacePlayers Cyprus ve
Visual Voices'in izniyle.

K3.1.4 Christina Christofi, Colour the Court Cilt 2: Barış İnşasında Kadınlar için duvar resmi. PeacePlayers Cyprus ve Visual Voices'in izniyle.

K3.1.5 Tartışma soruları

Sanatçı tarafından çizilen duvar resmine bakın. Bu resmi daha önce hiç görmemiş birine tarif etmek zorunda olduğunuzu düşünün. Onlara gösterecek herhangi bir görseliniz yok ve resmi grubun geri kalanına sözlü olarak sunmanız gerekecek.

Aşağıdaki soruları tartışın ve cevaplarınızı yazın:

- Ne görüyorsunuz? Hangi ayrıntıları fark ediyorsunuz?
- Bu görüntüde neler oluyor?
- Sizce neredeler? Ortam hakkında ne fark ettiniz? Size bir şey hatırlatıyor mu?
- Sizce hangi unsurlar gerçek, hangileri hayal ürünü? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- Sizce duvar resmi hangi mesajı iletmeye çalışıyor? (İki-üç kelimeyle)
- Bu resme nasıl bir isim verirdiniz?

Nurtane Karagil (K 3.1.3) hakkında daha fazla bilgi edinin

Nurtane Kıbrıs, Gazimağusa'da yaşamakta ve çalışmaktadır. Çalışmalarında hafızanın gücünü, rüyaları ve gerçeküstü imgelemeleri kullanarak, oyunlarla ilişkilendirilebilecek, düşünce ve duygular için bir oyun alanı görevi gören eserler yaratıyor. Bunlar, sanatçının çocukluk anılarını ve Kıbrıs'ta yaşamının gündelik deneyimlerini birleştiren alternatif gerçeklikler yaratmaya yönelik rastgele girişimlerdir.

İşte bu proje hakkında söyledikleri: *Bu duvar resminde, çiçek açmış, sağlıklı bir ağacı taşıyan kız çocuğuna benzeyen çıplak ayaklı bir çocuğa bakıyoruz. Ağaç, askeri bir füzenin üzerinde dururken kendisinden daha ağır görünüyor. Kız çocuğunun gücü, genellikle kırılgan ve narin varlıklar olarak klişeleştirilen kadınlar için bir semboldür. Temel düzeyde, çıplak ayaklarının durumunu, doğayla olan bağını ve gökyüzüne doğru bakışındaki umut sembolünü gözlemleyebiliriz. Ancak, daha yakından bakıldığında, kabul edilmesi gereken asıl nokta, inatçı bir duruşa dönüşen içselleştirilmiş öfkesidir. Genç kız, her şeye rağmen, hayatındaki tüm saçmalıkları bir kenara atıyor ve kendi şartlarında yaşamaya ve var olmaya karar veriyor. Klişelerin ve toplumun beklentilerinin üstesinden gelerek iç huzura, güce ve uyuma hizmet eden, daha geniş bir evrenin parçası olan bir kız-kadın olarak var olabiliyor. Onun yolculuğunun imgesi tamamlanmışlık sunuyor ve bize eksikliklerimizi hatırlatıyor. (Sanatçı Nurtane Karagil'in betimlemesinden uyarlanmıştır)*

İşte sanat ve barış hakkında söyledikleri: Visual Voices Artist in Residence 2020 sırasında alıntılanmıştır: "Barış sadece uluslar, toplumlar ve genel olarak insanlar arasında savaşın olmadığı bir durum değil, yaptığımız her şeye barış düşüncesiyle yaklaştığımız bir ruh hali anlamına gelmelidir."

Christina Christofi (K 3.1.4) hakkında daha fazla bilgi edinin

Christina Lefkoşa, Kıbrıs'ta doğdu ve daha sonra Güzel Sanatlar ve Sanat Bilimi okumak için yurtdışına gitti. Sanatçı olarak eserlerini üretmenin ve sergilemenin yanı sıra Christina, Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk sanatçılar arasındaki iş birliğini teşvik etmek için çağdaş sanat proje koordinatörü olarak da çalıştı.

İşte bu proje hakkında söyledikleri: *"Eserin merkezinde yaşamın yaratılışını sembolize eden bir kadın eli var, bu el barış güvercinini tutuyor ve yeryüzündeki canlıları tohumlarla besliyor ve bu hareketle yaşam döngüsü başlıyor. Kozmik bir evrende güneşin denizle, gökyüzüyle ve ayla buluştuğu huzurlu bir ortamda tüm unsurlar ahenkli bir şekilde daireler çizerek hareket ediyor".*

İşte sanat ve barış hakkında söyledikleri: Visual Voices misafir sanatçı programı sırasında alıntılanmıştır, 2020: "Sanat, toplumlar arasında diyalogu, uzlaşmayı ve katılımı teşvik edebilir. Ne kadar çok insan buna katılabilirse, toplum o kadar iyi olacaktır. Sanat, toplumun mevcut durumu hakkında düşünür ve onu olması gerektiği gibi yeniden hayal edebilir." "Benim barış vizyonum, yönelimleri ne olursa olsun tüm insanlar arasında uyum ve anlayışın olduğu, şiddetin olmadığı bir dünya. Barış, nihayet eşitlik, adalet ve diğerlerine karşı gerçek kabulü yeniden düşünebildiğimiz bir durumdur."

Kaynaklar: EMAA Herkes İçin Sanat heykel rezidansı videosu (<https://www.youtube.com/watch?v=rGdgA6FFYT0>) ve Visual Voices ve PeacePlayers "Sahayı Renklendir" Projesi (https://vimeo.com/462911930?embedded=true&source=vimeo_logo&owner=109310404)

Bu Ders Planındaki bazı sorular kısmen MoMA ile Pazartesi günleri haftalık ders planı formatından esinlenmiştir.

Ders Planı 2: Kahramanınız kim?

Konu Bağlantıları:

Tarih: Kahraman kavramı

Sanat: Renk teorisi, Heykel, Ekspresyonizm

Sosyal Bilgiler: Olayları, süreçleri, demokrasi ve çeşitlilikle ilgili temel kavramları anlama

Ders Planının Hedefleri:

- Renk çağrışımı yoluyla çeşitlilik kavramlarını tanıtmak
- Kamusal sanat eserlerini kahraman kavramı ve toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında tartışmak
- Görsellere bakma alıştırmaları yapmak, görsel gözlem becerilerini geliştirmek

Etkinlik 1: Hızlı Düşün! (15 dakika)

Aktivite Hedefleri:

- Çocukları birbirleriyle tanıştırmak
- Farklı renk çağrışımlarını öğrenmek
- Öğrencilere bir sonraki etkinliğe hazırlık için enerji vermek

Direktifler

1. Tüm öğrenciler bir renk kartı seçer ve sizin de parçası olduğunuz bir daire oluşturur.
2. Öğrencilere sırayla diğer katılımcılara kendilerini tanıttıklarını, önce isimlerini yüksek sesle söyleyeceklerini ve seçtikleri renk kartını göstereceklerini açıklayın. Bakınız **K3.1.1 Renk kartları** (bu ünitenin birinci Ders Planında verildiği gibi).
3. Tüm öğrenciler ayrıca renk kartlarındaki aynı harfle başlayan bir kelime söylemelidir. (Örnek: Eğer birisi "Kırmızı" renk kartını seçtiyse, "K" harfi ile başlayan bir kelime söylemelidir).

Tartışma

Her bir renk için aklınıza gelen kelimeler nelerdi? Herhangi bir kalıp veya örüntü görüyor muyuz? Belli renklerle ilişkilendirdiğimiz belli şeyler var mı?

Uygulama için ipuçları

- > Tüm katılımcıların bu oyunu çok hızlı oynadıklarından ve çok fazla düşünmediklerinden emin olun.
- > Zamanınız varsa, oyunu birden fazla tur oynayın ve aynı kartları kullanın.
- > Aktiviteyi zorlaştırmak için, öğrencilerden renk kartlarını değiştirmelerini isteyin (saat yönünde veya saat yönünün tersine) ve tekrar oynayın!

Etkinlik 2: Görünür Kılın (45 dakika)

Aktivite Hedefleri:

- Çeşitlilik ve kahraman kavramlarını tanıtmak
- Renkler aracılığıyla ifade özgürlüğünü kullanmak
- Öğrencilerin birbirlerini daha iyi tanımalarını teşvik etmek

Direktifler (30 dakika)

Resimler yaparak renkleri nasıl kullanacağınızı deneyeceğinizi açıklayın. Öğrencileri ikiye bölün. Her çift üç renk kartı seçecektir (**K3.1.1**). İlk bölüm için öğrenciler bireysel olarak çalışacak ve daha sonra çalışmalarını çiftleriyle paylaşacaklardır. Çiftler birbirlerinin karşısına oturacaktır.

Bölüm 1

1. Öğrencilerden bireysel olarak tanıdıkları birini düşünmelerini isteyin. Bu onlar için önemli herhangi biri olabilir. (Örnek: gerçek hayatta tanıdıkları biri veya bir sporcu veya müzisyen gibi ünlü biri).
2. Öğrencilerden sadece renk kartlarındaki renkleri kullanarak düşündükleri kişinin resmini oluşturmalarını isteyin.
3. Aktivitenin bu kısmı bireysel olarak ve sessizlik içinde yapılır.

Bölüm 2

1. Şimdi öğrencilerden partnerleriyle birlikte resimlerine bakmalarını ve o kişiyi ismi veya cinsiyeti gibi tanımlayıcı özelliklerini söylemeden partnerlerine tarif etmelerini isteyin. Örneğin, bu kişinin ne yaptığını, neden onu seçtiğinizi açıklayın veya o kişiyle bir anınızı paylaşın.
2. Tahtaya kalın ve görünür harflerle: "mutlu", "güçlü", "zayıf", "güvenli", "korkmuş", "umutlu", "komik", "üzgün" kelimelerini yazın.
3. Öğrencilerden, o kişinin kendilerini nasıl hissettirdiğini anlatmak için tahtadan bir kelime seçmelerini isteyin.

Tartışma

Her çiftten eşlerinin resimlerini sunmalarını, tarif etmelerini ve aşağıdaki soruları yanıtlamalarını isteyin:

- Sizce resimdeki kişi kim? Bir erkek mi yoksa bir kadın mı? Nereden biliyorsunuz?
- Bu kişiyi bir kahraman olarak tanımlayabilir misiniz? Cevabınız evet ise, neden?
- Kahramanları nasıl temsil ediyoruz? Bu, sıradan insanları temsil etme şeklimizden farklı mı yoksa benzer mi?
- Renkleri ve kelimeleri kısıtlayıcı mı yoksa ilham verici mi buldunuz?
- Bu oyunda keşfettiğiniz şaşırtıcı bir şey var mıydı?
- Çok iyi tanımadığınız insanlar hakkında öğrendiğiniz ilginç bir şey oldu mu?

Kapanış ve geri bildirim (15 dakika)

Bu etkinliği nasıl buldunuz? Bazı renklerle çalışıp diğerleriyle çalışmamak zor muydu?

Etrafımızı sardığımız renkler, bakış açımızı ve duygularımızı olduğu kadar çevrenizdekileri de etkileyebilir. Renkler bazen kızlar için pembe, erkekler için mavi gibi kodlanmış ve kalıplaşmış anlamlar taşıyabilir, ancak bunun doğru olduğunu düşünüyor muyuz? İyi mi? Kötü mü?

- Bu alıştırma sırasında birbiriniz hakkında ne öğrendiniz? Benzer ya da farklı insanları mı temsil ettiniz?
- Kimin resmini yapacağınızı nasıl seçtiniz? Onlar kahraman mı?
- Kahraman nedir?
- Önemli kişilerin temsil edildiği diğer yollar nelerdir? Bunlar sizin resminize ne kadar benziyor ya da farklı?
- Seçtiğiniz renklerin seçtiğiniz kişi üzerinde bir etkisi oldu mu?

Her insanın farklı olduğunu ve öznel deneyimlere sahip olduğunu açıklayın. Bu, insanların gerçekten çok çeşitli olduğu ve farklı şeyleri bilip sevebileceği anlamına gelir. Bunlardan bazıları ortak olabileceği gibi bazıları da oldukça farklı olabilir. Aynı renk, görüntü veya kelimeye ilişkin farklı bakış açıları ve yorumları dinleyerek ne öğrenebiliriz? Kamusal alana baktığımızda, çevremize bakışımız üzerine düşünebiliriz ve bazen bu, görmek istediğimiz veya görmek istemediğimiz şeyleri fark etmemizi sağlayabilir. Fikirleri ve duyguları hayal etme şeklimiz farklıdır, tıpkı renkleri farklı şekilde ilişkilendirdiğimiz gibi ve bunlar farklı şekillerde temsil edilebilir. Örneğin, sizin yeşili doğayla bağdaştırmanız, herkesin bağdaştırdığı anlamına gelmez. Farklılık ve çeşitliliğe ne kadar çok maruz kalırsak hem çevremiz hem de kendimizle ilgili anlayışımız o kadar genişler.

Uygulama için ipuçları:

- > Zamanınız varsa, öğrencilerden kamusal alanda ne tür görüntüler veya renkler görmek isteyeceklerini düşünmelerini isteyin. Ne tür kamusal sanat eserleri görmek isterlerdi ve onlara bu tür alanların ortak yaratıcıları olabileceğimizi hatırlatın.
- > Bireysel sunumlar için zamanınız yoksa, bazı öğrencilerden gönüllü olmalarını isteyin.
- > Öğrencilerin seviyesine bağlı olarak, etkinlik kelime seçmeden de yapılabilir.

Alternatif Etkinlik: Ne görüyorsunuz? (45 dakika)

Aktivite Hedefleri:

- Farklı bakış açılarını ve çeşitliliği tanıtmak
- Kamusal alanda temsiliyet üzerine düşünmek
- Kamusal sanat çalışmaları örneklerine bakmak

Direktifler (30 dakika)

1. Katılımcıların dört ya da beş kişilik gruplar halinde çalışacaklarını açıklayın. Her grup **kamuya açık bir sanat eserine** bakacaktır.
2. Her gruba halka açık bir heykelin resmini bilgi ile birlikte dağıtın. Resimler için **K3.2.1 Vaka Çalışmaları bölümüne** ve **Vaka Çalışmaları Hakkında EĞİTİMCİ BİLGİLERİ bölümüne** bakın.
3. Öğrencilerden aşağıdaki soruları okumalarını, tartışmalarını ve cevaplarını sunmalarını isteyin:

- Bu neye benziyor?
- Sizce neyi temsil ediyor?
- Rengi ne? Renk önemli mi?
- Öne çıkan diğer fiziksel özellikler nelerdir?
- Sizce dişi mi yoksa erkek mi?
- Farklı açılardan bakarsak değişir mi?
- Bu, yaşadığınız yerde gördüğünüz diğer kamusal heykellerden farklı mı?

Uygulama için ipuçları

- > Etkinliğin süresi, görselleri daha büyük bir grupta tartışarak kısaltılabilir.
- > Bu aktivite, öğrencilerden cevapları bireysel olarak önceden hazırlamalarını ve sınıfta tartışma veya sunum yapmalarının istendiği bir ev ödevine de uyarlanabilir.

Kapanış ve geri bildirim (15 dakika)

Grupları resimlerini sunmaya ve resimlerde gördükleri renk ve heykel çeşitliliğini tartışmaya davet edin. Onlara gruplar halinde çalışmanın nasıl olduğunu ve soru-cevaplar üzerinde anlaşılıp anlaşmadıklarını sorun.

- Bu kamusal anıtları/sanatı bizim kamusal sanatı anlama biçimimizle karşılaştırmaya çalışın. Ne gibi farklılıklar var?
- Bunda toplumsal cinsiyetin rolü nedir?
- Bu alıştırma sırasında kamusal sanat hakkında ne öğrendiniz?
- Bu alıştırma sırasında renk hakkında ne öğrendiniz?
- Arkadaşlarınız hakkında keşfettiğiniz şaşırtıcı bir şey var mıydı?
- Çok iyi tanımadığınız insanlar hakkında öğrendiğiniz ilginç bir şey var mıydı?

Çeşitliliği bir kavram olarak ve hepimizin nasıl farklı olduğunu tanıttın. Öğrencilere bu örnekleri beğenip beğenmediklerini sorun. Evet ise, neden? Beğenmedilerse, ne görmek isterlerdi ve neden? Sanata bakmanın öznel olduğunu ve farklı ifade biçimlerinin farklı bakış açıları anlamamıza yardımcı olarak olumlu bir şey olabileceğini açıklayın.

K3.2.1 Vaka Çalışmaları

Örnek Çalışma 1: Başlık: "Maman", Sanatçı: Louise Bourgeois, Yer: Musée Guggenheim, Bilbao.

dalbera tarafından yüklenen görsel CC BY 2.0 ile lisanslanmıştır. Bu lisansın bir kopyasını görüntülemek için <https://creativecommons.org/licenses/by/2.0/> adresini ziyaret edin.

Örnek Çalışma 2: Başlık: "Sunbather", Sanatçı: Ohad Meromi, Tarih: 2016, Malzemeler: döküm bronz, endüstriyel boya, Yer: New York.

Fotoğraf: Kristof Wickman. CC BY-NC-SA 2.0 ile lisanslanmıştır. Bu lisansın bir kopyasını görüntülemek için <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.0/> adresini ziyaret edin.

Örnek Çalışma 3: Başlık: "Kasık Köprüsü ve Kiraz", Sanatçılar: Claes Oldenburg ve Coosje van Bruggen, Tarih: 1988, Malzemeler: Paslanmaz çelik ve alüminyum ve boya, Yer: Minneapolis Heykel Bahçesi, Minnesota.

Fotoğraf: Jeff Knight, Flickr. Bu lisansın bir kopyasını görüntülemek için <https://flic.kr/p/aaxRC8> adresini ziyaret edin.

Örnek Çalışma 4: Başlık: "Bulut Kapısı", Sanatçı: Anish Kapoor, Tarih: 2006, Malzemeler: Paslanmaz çelik, Yer: Millennium Park, Chicago.

Fotoğraf: Edwin Wagner tarafından Flickr'da paylaşılmıştır. Bu lisansın bir kopyasını görüntülemek için <https://flic.kr/p/2mbVBvQ> adresini ziyaret edin.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Vaka çalışmaları hakkında bilgi

VAKA ÇALIŞMASI 1:

Maman başlığı doğrudan Fransızcadan çevrildiğinde 'anne' anlamına gelmektedir. Maman, Louise Bourgeois tarafından sanatçının annesiyle paylaştığı sevgi dolu ama çalkantılı ilişkiye bir övgü olarak yaratılmıştır. Maman, ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerinin karmaşıklığını ifade etmek için yaratılmıştır. Büyük örümcek, tıpkı bir anne adayının yaptığı gibi yumurtaları karın bölgesinde tutacak şekilde tasarlandı. Örümcekler en iyi dokumacılar bazılarının olduğu için, koruyucu örümcek kısmen bir dokumacı ve goblen restoratörü olarak yaptığı işe saygı göstermek için yaratıldı. Bourgeois'a göre annesi tıpkı bir örümcek gibi sabırlı, yatıştırıcı, incedikli ve faydalıydı. Maman, dünya çapında 10 farklı yerde kalıcı olarak sergileniyor: Kanada, Japonya, Katar, Rusya, Güney Kore, İspanya, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri (Kansas City, Iowa, Arkansas).

Referanslar: Kaynak: <https://publicdelivery.org/louise-bourgeois-spider-maman/>; Daha Fazla Bilgi: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/bourgeois-maman-t12625>

VAKA ÇALIŞMASI 2:

Sunbather, Ohad Meromi tarafından ne cinsiyeti ne de yaşı belli olmayan, güneşlenen belirsiz bir insanı olarak yaratıldı. Boyutları bir teslimat kamyonunun şasisine yaklaşıktır. Yaklaşık 400 kilo bronzdan yapılmıştır. Okul öncesi bir çocuğun sıcak pembe boru temizleyicilerinden yapabileceği bir şeyin bir milyon kat büyütülmüş haline benziyor. Heykel, New York Kültür İşleri Departmanı tarafından, New York'un en önde gelen kamusal sanat organizasyonlarından biri olan Percent for Art Programı kapsamında yaptırılmıştır.

Referanslar: Kaynak: <https://hyperallergic.com/368978/the-trials-of-a-hot-pink-sunbather/>; Daha fazla bilgi: <https://www.sculpture-center.org/materials/11142/sc-conversations-ohad-meromi/>; Daha fazla resim: <http://www.ohadmeromi.com/stepanova-1>.

VAKA ÇALIŞMASI 3:

Spoonbridge and Cherry, Claes Oldenburg ve Coosje van Bruggen tarafından tasarlanmış heykelsi bir çeşmedir. Sanat koleksiyoncusu Frederick R. Weisman tarafından finanse edilmiştir ve kalıcı olarak Minneapolis Heykel Bahçesi'nde yer almaktadır. Eser 1988 yılında Heykel Bahçesi'nin açılışı için tamamlanmış ve yerleştirilmiştir ve kısmen küçük bir göletin üzerinde duran büyük bir kaşık üzerinde duran büyük bir kirazdan oluşmaktadır. Kiraz, heykel bahçesinin tasarımındaki resmîyetten, Versailles Sarayı'ndan ve Fransa'nın 14. Louis sarayının yemek görgü kurallarından ilham alan van Bruggen tarafından katkıda bulunulmuştur. Walker küratörü Siri Engberg 2013 yılında yaptığı açıklamada kaşığın çanağının Oldenburg ve van Bruggen için "bir Viking gemisinin pruvası, sudan yükselen bir ördek, çeşitli flora ve fauna [ve] buz pateni" ile ilişkilendirildiğini söyledi. Walker'ın direktörü Martin Friedman eserle ilgili olarak, sanatçıların "Minneapolis'in heykelsi bir sembolünü" yaratma niyetinde olmadıklarını, ancak Spoonbridge ve Cherry'nin "bir dönüm noktası olacağına ve pek çok insana zevk vereceğine" inandığını söyledi.

Referanslar: Kaynak: https://kids.kiddle.co/Spoonbridge_and_Cherry; Daha fazla bilgi: <http://oldenburgvanbruggen.com/largescaleprojects/spoonbridge.htm>

VAKA ÇALIŞMASI 4:

Bulut Kapısı, çeşitli taşlardan, yüksek doygunluktaki pigmentlerden ve en ünlüsü yüksek yansıtıcı paslanmaz çelikten yapılmış büyük ölçekli eserleriyle tanınan Hindistan doğumlu İngiliz heykeltıraş Anish Kapoor tarafından yaratılmıştır. Heykel, 168 devasa paslanmaz çelik plakanın bilgisayar teknolojisi kullanılarak hassas şekillerde kesilmesi ve daha sonra bir bulmaca gibi bir araya getirilerek kaynakla kapatılmasıyla oluşturulmuştur. Tamamen monte edildikten sonra, 12 fit yüksekliğindeki merkezi kemer, heykelin alt tarafındaki içbükey odaya bir "kapı" sağlayarak Kapoor'u resmi olarak parçaya Bulut Kapısı adını vermeye teşvik etti. İki büyük iç halkadan oluşan bir ağ, heykelin monte edilmesini ve ağırlığın tabandaki iki noktaya yönlendirilmesini sağlayan bir makası birbirine bağlamaktadır. Paslanmaz çelik kaplama, Chicago'daki aşırı hava koşullarına yanıt olarak genişleyip daralmasını sağlayan esnek bağlantılarla iç yapıya tutturuldu. Cloud Gate, Kapoor'un Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ilk kalıcı kamusal açık hava çalışmasıdır ve en ünlü eserlerinden biri haline gelmiştir.

Referanslar: Kaynak: <https://millenniumparkfoundation.org/art-architecture/cloud-gate/>; Diğer görseller: <https://www.chipublib.org/>

Ders Planı 3: Eşitlik için Heykeller

Seviye:
Lise

Tahmini süre:
60–75' dakika olarak
uyarlanabilir

K# =
K3.3.1

Konu Bağlantıları:

Sanat: Renk teorisi, Heykel, Ekspresyonizm

Sosyal Bilgiler: Olayları, süreçleri, demokrasi ve çeşitlilikle ilgili temel kavramları anlama

Tarih: Dünya tarihi, Kahraman kavramı, Anlatılar

Ders Planının Hedefleri:

- Kamusal sanat örneklerini tanıtmak ve toplumsal cinsiyet perspektifinden tartışmak
- Egemen anlatının ne olduğunu anlamak
- Kamusal sanat tarafından anlatılan anlatılardaki erkek hegemonyasını anlamak
- Kayıp hikayeleri ve daha az egemen anlatıları keşfetmek
- Öğrencileri kadınları tasvir eden anıtları aramaya teşvik etmek
- Kadınların tarihe katkılarıyla eleştirel bir şekilde ilgilenmek

Derse giriş (5 dakika)

Bu derste, özellikle kadınları temsil eden anıtlar ve heykeller gibi kamusal sanat örneklerine odaklanacağız. Parklar, sokaklar ve meydanlar gibi halkın erişimine açık kamusal alanlara yerleştirilen ve mekâna özgü olan sanat eserleri kamusal sanat olarak tanımlanmaktadır.

Dünyanın pek çok şehrinde yüzlerce kamusal sanat heykeli bulunmaktadır, ancak bunların yalnızca çok küçük bir yüzdesi kadınları temsil etmektedir. Tarih boyunca pek çok başarılı kadın siyaset, spor, sanat ve bilim gibi farklı alanlarda etkili olmuştur. Ancak tarihe baktığımızda, kadınların hikayeleri eşit şekilde temsil edilmemiş ve çoğu zaman göz ardı edilmiştir.

Tarihin anlattığı hikayelerde **erkek hegemonyası** olarak bilinen bu eşitsizlik, küresel kamusal sanat örneklerinin sayısına da yansımaktadır. Bu etkinlikte, kadın heykellerinin belirli örneklerine bakacağız, kim oldukları hakkında okuyacağız ve hikayelerinin heykel aracılığıyla nasıl anlatıldığını ve temsil edilmelerinin neden önemli olduğunu düşüneceğiz.

Etkinlik 1: Uyanık olun (35 dakika)

Aktivite Hedefleri:

- Öğrencileri kadınları tasvir eden anıtları aramaya teşvik etmek
- Kayıp hikayeleri veya daha az baskın anlatıları ve özellikle kadınları tasvir eden heykeller aracılığıyla kadınların hikayelerini keşfetmek
- Egemen anlatının ne olduğunu anlamak için
- Kamusal sanat tarafından anlatılan anlatılardaki erkek hegemonyasını anlamak

Giriş

Bu etkinlikte çevremizi gözlemleyeceğiz ve yeterince temsil edilmeyen anlatıları ve eksik hikayeleri temsil eden sanat eserlerini arayacağız. Bunun gerekliliğinin altını çizmek için, dünya çapındaki heykellerin sadece %3'ünün kadınları tasvir ettiğinden bahsedin.

Kaynaklar: [Eşitlik için Heykeller](#) ve Gilli ve Marc

Direktifler

Varyasyon 1: Hazırlık zorunluluğu ile sınıf içi

1. Sınıf içi tartışmaya hazırlık olarak, öğrencilerden yaşadıkları yerdeki anıtlar gibi farklı kamusal sanat örneklerini gözlemlemelerini ve bir kadını temsil eden veya kadın karakteri olan bir örnek seçmelerini isteyin.
2. Öğrenciler seçtikleri örneği tanımlayan bir paragraf yazmalı ve mümkünse kamuya açık sanat eserinin bir çizimini yapmalı veya fotoğrafını çekmelidir. Bunların anıtlar, heykeller veya duvar resimleri olabileceğini açıklayın.
3. Öğrenciler bulgularını yazılı açıklama ve görseller de dahil olmak üzere sınıfa getirmeli ve her biri en fazla 3 dakika olmak üzere tek tek sunmalıdır.
4. Sunumlar sırasında **tarih, egemen anlatılar, toplumsal cinsiyet eşitsizliği** ile **kadın açısından tarih (herstory)** ve **feminizm** terimlerini tanıttın.

Varyasyon 2: Ev Ödevi

Öğrencilerden ülkelerindeki veya yurtdışındaki anıtlar gibi farklı kamusal sanat örneklerini araştırmalarını ve incelemelerini isteyin. Bunların anıtlar, heykeller veya duvar resimleri olabileceğini açıklayın.

Öğrencilerden bir kadını temsil eden veya kadın bir karakteri olan bir örnek seçmelerini ve not almalarını ve mümkünse, erkekleri mi yoksa kadınları mı temsil ettiklerini belirleyerek halka açık sanat eserinin bir çizimini yapmalarını veya fotoğrafını çekmelerini isteyin.

Öğrencilerden seçtikleri kamusal sanat eseri hakkında aşağıdaki soruları yanıtlamalarını isteyin.

- Neden özellikle bu kadını seçtiniz?
- Bu kadının hikayesi size ne ilham verdi?
- En büyük başarıları nelerdi?
- Bu kadının hikayesini okurken neler hissettiniz?
- Heykelini tarif edin.
- Heykeli hangi mesajları iletmeye çalışıyor?

Tartışma

Tartışmayı, tarih tasvirlerinde kadınların seslerinin veya temsillerinin olmamasının nedenleri üzerine düşünmeye açın. Kadınların kamusal alanda daha az görünür olmasının nedenlerinden bazıları neler olabilir?

Erkek egemen anlatıları ve erkek hegemonyasını tartışın.

Ayrıca bu erkek egemen anlatıların toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin sürdürülmesindeki etkisini de tartışınız:

- Bu kadınlar hakkında okurken neler hissettiniz?
- Üzerinizde özel bir etki bırakan heykeller var mıydı? Neden?
- Bu heykelleri ve hikayeleri ilham verici buldunuz mu? Hangi açıdan?
- Bu kadınlar hakkında okuduğunuz kısa tanımlamalarda sizin için öne çıkan neydi?
- Bu kadınların en büyük başarıları neydi?
- Hangi alanlarda başarılı oldular? (Çeşitli alanları dahil etmeye çalışın: sanat, bilim, toplum çalışmaları, vb.)
- Kamusal sanatta bu kadınların seslerinin veya tasvirlerinin neden bahsi geçmiyor?

Uygulama için ipuçları

> Alternatif olarak, zamanınız kısıtlıysa, bu etkinlik "Eşitlik için Heykeller" etkinliği ile birleştirilecek bir evde öğrenme etkinliği olarak tasarlanabilir. Buradaki tartışma bölümünü atlayabilir ve öğrencilere sunmak üzere önceden seçilmiş heykelleri tartışmayı tercih edebilir, ardından yerel ve küresel örnekleri içeren kapsamlı bir tartışma yapabilirsiniz.

Kapanış ve geri bildirim (5 dakika)

Anıtlar ve heykeller kamusal alanlar için yapılıp ve buralara yerleştirilir; çoğu zaman unutulurlar, yani günlük hayatımıza onlara pek dikkat etmeden devam ederiz. Ancak farkına varmadan bu tasvirler tarih algımız, anlatılarımız ve kendi benlik algımız üzerinde etkili olmaktadır. Aktivite üzerinde düşünün ve aşağıdaki soruları sorarak kapanışı yapın:

- Etrafımızdakilerin bizi ya da toplumun tamamını temsil etmediğini hissettiğimizde sizce ne olur? Göz ardı edilen veya dışlanan gruplar olsaydı kendinizi mutsuz hissedermiydiniz?
- Tarih tasvirlerindeki baskın erkek sesini değiştirmek için yapabileceğimiz bazı şeyler nelerdir?

Etkinlik 2: Ayağa kalkın (15 dakika)

Aktivite Hedefleri:

- Grubu enerjik hale getirmek
- Katılımcıların birbirlerini daha iyi tanımlarını teşvik etmek
- Öğrencileri, etkili buldukları kadınları savunarak güçlendirmek
- Kadınların tarihe katkılarını onurlandırmak

Giriş

Bu, Amerikalı şair ve sivil haklar aktivisti Maya Angelou'nun bir zamanlar söylediği "Bir kadın kendisi için her ayağa kalktığında, muhtemelen bilmeden, tüm kadınlar için ayağa kalkar" sözünden esinlenen bir enerji veren bir egzersizdir. Bu aktivite, öğrencilerin gevşemelerini ve tanıdıkları önemli kadınlar hakkında düşünmeye başlamalarını ve onlar için ayağa kalkmalarını sağlamayı amaçlar. Bu, öğrencilerin birbirlerini daha iyi tanımlarını, kendilerini ifade etmeleri ve etkili-ilham verici kadınlar hakkında bilgi edinmeleri için bir şanstır.

Direktifler

Tüm öğrencileri odanın ortasında toplayın ve bir daire şeklinde diz çökün veya oturun.

Sırayla ayağa kalkın ve isminizi söyleyin. Daha sonra her öğrenci bir önceki konuşmacının adıyla aynı harfle başlayan ünlü veya etkili bir kadının adını söylemelidir. (Örnek: John ayağa kalkar ve Greta Thunberg der, bir sonraki öğrenci Judith Butler gibi "J" harfiyle başlayan bir kadının adını söylemelidir). İlk konuşmacı istediği herhangi bir ismi söyleyebilir. Öğrencilerin aynı ismi iki kez tekrar etmelerine izin verilmez.

Tartışma

- Bu etkinliği nasıl buldunuz?
- Bilmediğiniz bir isim duyduunuz mu?
- Daha yakından tanımak istediğiniz isimler var mı?
- Bir kadın ismi bulmak sizin için zor oldu mu? Nasıl oldu?

Uygulama için ipuçları

- > Etkinlik çok zor gelirse, öğrencilerin bir önceki öğrencinin isminin baş harfiyle başlayan bir isim söylemeden akıllarına gelen herhangi bir ismi söylemelerine izin verin.
- > Çok kolay gelirse, sıradaki öğrenciden okunan ismin başarılarını açıklamasını isteyin.
- > Eğlenceli bir değişiklik için, öğrencilerden dairenin ortasına geçmelerini ve okudukları kadını en iyi temsil eden bir poz vermelerini isteyin.

Etkinlik 3: Eşitlik için Heykeller (40 dakika)**Etkinlik Hedefleri:**

- Bilinmeyen hikayeleri ve daha az baskın anlatıları özellikle kadınları tasvir eden heykeller aracılığıyla keşfetmek
- Farklı zamanların veya dönemlerin en ilham verici kadınlarından bazılarının heykellerini inceleyerek kamusal sanatta daha eşit bir cinsiyet temsilini araştırmak
- Kadınların tarihe katkılarını onurlandırmak için

Direktifler

Öğrencileri dört ya da beş kişilik gruplara ayırın. Her gruba **K3.3.1 Vaka çalışmaları**ndan bir vaka çalışması verin. Öğrenciler bu kamusal sanat örneklerini aşağıdaki sorulara dayanarak analiz etmek için kullanacaktır. Her grubun kendi vaka çalışmasını tüm sınıfa sunacağını açıklayın.

Bu süreçte onlara rehberlik etmek için aşağıdaki soruları yazılı olarak paylaşın:

- Heykelde tasvir edilen kişi kimdir?
- Heykeli tarif edin, nasıl tasvir ediliyor?
- Heykeli hangi mesajları iletiyor?
- En büyük başarıları nelerdi? Hikayesinde size ilham veren bir şey var mı?
- Onun hikayesinde heykelde eksik olan bir şey var mı? Abartılmış bir şey var mı?

Tartışma

Öğrencilerden vaka çalışmalarını tüm sınıfa sunmalarını isteyin.

- Bu kadınlar hakkında okurken neler hissettiniz?
- Kamusal sanatta kadınların nasıl temsil edildiğine dair en çok dikkatinizi çeken şey ne oldu?
- Üzerinizde özel bir etki bırakan bir heykel oldu mu? Neden?
- Bu kadınların en büyük başarıları neydi?
- Hangi alanlarda başarılı oldular? (Çeşitli alanları dahil etmeye çalışın: sanat, bilim, toplum çalışmaları, vb.)
- Örnekler arasında hangi kadınlar eksik? Dünyanın hangi bölgelerinden? Sizce bu kadınlar hakkında neden daha az şey biliyor olabiliriz?

Uygulama için ipuçları

- > Zamanınız kısıtlıysa, sunumlar yerine öğrencilerden kendi aralarında grup tartışması yapmalarını isteyebilirsiniz.
- > Bu aktivite, "Uyanık olun" aktivitesi ile birleştirilecek bir ev ödevi olarak da tasarlanabilir. Buradaki tartışma bölümünü atlayabilir ve öğrencilere sunmak için yerel örneklerden önceden seçilmiş heykelleri tartışmayı ve ardından yerel ve küresel örnekleri içeren kapsamlı bir tartışmayı tercih edebilirsiniz.
- > Kaynak sayfalarında verilen örneklerden herhangi bir vaka çalışması kombinasyonu seçebilir veya yerel ve küresel kamusal sanat eserlerinden kendi örneklerinizi ekleyebilirsiniz.
- > Tartışmaya başka bir katman eklemek için, tasvir edilen gerçek hayattaki kadınların fotoğraflarını araştırabilir ve görünüşlerinin heykeldeki temsilleriyle nasıl bir ilişki içinde olduğunu tartışabilirsiniz. Kayda değer benzerlikler var mı, sanatçı herhangi bir inisiyatif almış mı, hangi nitelikler farklı veya abartılı?

Geri bildirim (10 dakika)

Tartışmayı, tarih tasvirlerinde kadınların seslerinin veya temsillerinin olmamasının nedenleri üzerine düşünmeye açın. Kadınların kamusal alanda daha az görünür olmasının nedenlerinden bazıları neler olabilir?

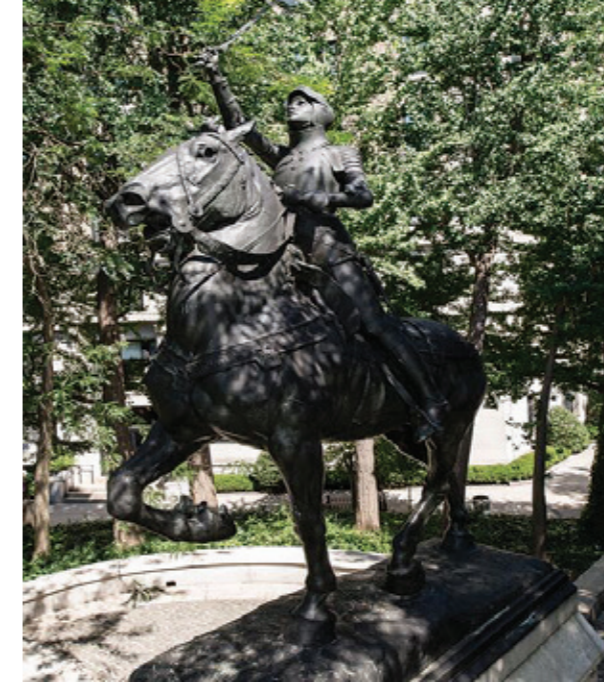
Erkek egemen anlatılar ve erkek hegemonyası terimlerini tanıttın, tanımlayın ve tartışın (Bkz. Sözlük).

- Sizce bu kadınların sesleri veya tasvirleri kamusal sanatta neden sessiz kaldı?
- Tarih tasvirlerindeki baskın erkek sesini nasıl değiştirebiliriz?

Erkeklerin başarıları gibi erkek egemen anlatıları temsil eden kamusal anıtların etkisi, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini sürdürerek kadınların başarılarına ilişkin farkındalık eksikliğine yol açmaktadır. Kamusal sanat anıtları, kadınların deneyimleri, bakış açıları ve önemli başarıları gibi farklı hikayeleri içerebilir. Bu tür temsilleri kamusal alana dahil ederek, kamunun daha kapsayıcı ve bütüncül bir temsilini yaratmış oluruz.

K3.3.1 Vaka çalışmaları

(<https://statuesforequality.com/> sayfasından uyarlanmıştır)

Vaka Çalışması 1: Joan Of Arc (1412-1431)

Yer: Riverside Park, New York

Sanatçı: Anna Vaughn Hyatt Huntington

Daha sonra Jeanne d'Arc olarak bilinen Jeanne La Pucelle'in heykeli 6 Aralık 1915 tarihinde açılmıştır. Bu kahramanca ve karmaşık detaylara sahip bronz heykel, köylü genç kızı tam zırhı içinde, kılıcını havada tutarken ve savaş atının eyerinde dururken tasvir etmektedir. Fransa'nın İngiliz egemenliğinden kurtuluşuna yardım etmek için ilahi bir ilham aldığı söylenen Joan, bu gerçek boyutlardaki başarılarında savaştan ziyade spiritüel olarak tasvir edilmiştir.

Vaka Çalışması 2: P!NK (1979-)

Yer: Finans Bölgesi, New York

Sanatçı: Sanatçı Ohad Meromi

P!nk, yedi stüdyo albümü, ilk 10'a giren 15 single'ı, dünya çapında satılan 50 milyondan fazla albümü ve kapalı gişe turneleriyle 21. yüzyılın pop ikonu, başarılı şarkıcı-söz yazarı ve Grammy ödüllü bir sanatçıdır. Pop müziğe açık, dürüst ve keskin yaklaşımı ve güçlü vokal performanslarıyla tanınan P!nk, aynı zamanda UNICEF Elçisi olarak hizmet vermek, hayvan hakları, LGBTQ hakları ve kadın hakları gibi çeşitli amaçları savunmakta, beden olumlama (body positivity) ve kadın temsiline odaklanarak onu birçok kişi için gerçek bir ilham kaynağı haline getirmiştir.

Vaka Çalışması 3: Harriet Tubman (1822-1913)

Yer: Manhattan, New York

Sanatçı: Alison Saar

Harriet Tubman, köleleştirilmiş bireyleri Yeraltı Demiryolu aracılığıyla özgürlüğe kavuşturan bir kölelik karşıtı ve özgürlük savaşçısıydı. Alison Saar tarafından yapılan 4 metrelik bronz ve Çin graniti 'Swing Low' heykeli 2008 yılında açılmıştır. Tubman'ı, köleliğin köklerini simgeleyen eteğinin arkasından çekiştiren köklere rağmen ileriye doğru adım atarken tasvir ediyor. Heykelin alt kısımlarında Tubman'ın hayatından önemli anların illüstrasyonları ve geleneksel yorgan sembolleri yer almaktadır. Heykel 2004 yılında Kamusal Tasarım Komisyonu tarafından Tasarımda Mükemmellik Ödülü'ne layık görülmüştür.

Vaka Çalışması 4: Amelia Earhart (1897-1939)

Yer: West Lafayette, Indiana

Sanatçı: Ernest Shelton

Earhart Amerikalı bir havacılık öncüsü ve yazardı. Atlantik Okyanusu'nu tek başına uçarak geçen ilk kadın havacıdır. Başka birçok rekora imza atmış, uçuş deneyimleri hakkında çok satan kitaplar yazmış ve kadın pilotlar için bir organizasyon olan Doksan Dokuzlar'ın kurulmasında etkili olmuştur.

Vaka Çalışması 5: Emmeline Pankhurst (1858-1928)

Yer: St Peter's Meydanı, Manchester

Sanatçı: Hazel Reeves

Resmi adı "Rise Up Women" olan Emmeline Pankhurst heykeli, Manchester'daki St Peter's Meydanı'nda bulunan ve İngiliz siyasi aktivist ve Birleşik Krallık'taki süfrajette (kadınların seçme hakkını savunan kadın) hareketinin lideri Emmeline Pankhurst'u tasvir eden bronz bir heykeldir. Pankhurst, 100 yıldan uzun bir süre önce Kraliçe Victoria'dan bu yana şehirde heykeli dikilerek onurlandırılan ilk kadındır.

Vaka Çalışması 6: Greta Thunberg (2003-)

Yer: West Downs Merkezi, Winchester Üniversitesi

Sanatçı: Christine Charlesworth

Greta Thunberg, aktivizm yolculuğuna İsveç parlamento binası önündeki okul greviyle başlayan ünlü bir İsveçli iklim aktivistidir. Çevreciliği destekleme konusundaki yorulmak bilmeyen çabaları sayesinde 2019 yılında TIME dergisi tarafından 'Yılın İnsanı' seçildi. Winchester Üniversitesi'nin 2019 yılında iklim acil durumu ilan etmesini anmak ve sürdürülebilirlik ve sosyal adalet konularındaki süregelen kararlılığını onurlandırmak amacıyla Greta'nın 'Make a Difference' (Fark Yarat) başlıklı gerçek boyutlu bronz bir heykeli yaptırıldı. Sanatçı Christine Charlesworth tarafından yapılan heykel sadece Greta'nın başarılarını kutlamakla kalmıyor, aynı zamanda gençlere engelleri aşma ve dünya üzerinde olumlu bir etki yaratma konusunda ısrarcı olmaları için ilham veriyor.

Vaka Çalışması 7: Barış Heykeli

Yer: Seul, Güney Kore

Sanatçılar: Kim Seo-kyung ve Kim Eun-sung

Güney Koreli sanatçılar Kim Seo-kyung ve Kim Eun-sung tarafından yaratılan Barış Heykeli, İkinci Dünya Savaşı sırasında Japon ordusu tarafından cinsel köleliğe zorlanan ve "konfor kadınları" olarak bilinen genç Koreli kadınların bir sembolü ve temsili olarak genç bir kızı tasvir etmektedir. Başlangıçta Barış Heykeli, Japon hükümetine mağdur olanları tanıması ve onlara saygı göstermesi için baskı yapmak amacıyla Seul'e yerleştirildi. Sıkı bir yumruk ve yanında boş bir koltukla oturan genç bir kızın bronz heykeli, hayatta kalamayan köleleri temsil ediyor ve Japonya'nın resmi olarak özür dilemesine rağmen, kurbanları tanımak için hala daha fazlasını yapmaları gerektiğini ima ediyor. Japon hükümetini kışkırtarak kararlı bir ifadeyle konsoloslukta doğru bakıyor. Ancak, çektikleri acılar için hiçbir zaman tazminat ödenmeyen ya da tanınmayan sayısız kadın için, boyun eğmeyen bir direniş sembolü olarak duruyor.

Kaynak: <https://www.businessinsider.com/comfort-woman-statue-testing-landmark-agreement-between-japan-south-korea-2015-12>

Vaka Çalışması 8: Benazir Bhutto (1953-2007)

Konum: Quetta, Pakistan

Sanatçı: Fakeero Khemoom

Pakistan'ın Quetta kentinde bulunan Benazir Bhutto heykeli, 2007 yılında bir suikast sonucu öldürülen merhum Başbakan ve Pakistan Halk Partisi (PPP) Genel Başkanı'na bir saygı duruşu niteliği taşıyor. Heykel 2018 yılında Bhutto'nun önemli bir desteğe sahip olduğu Belucistan eyaletinde açıldı. Bhutto'yu kollarını açmış bir şekilde tasvir eden heykel, Bhutto'nun demokrasiye ve kadınların güçlendirilmesine olan bağlılığını simgeliyor. Bronzdan yapılmış olan heykel bir altlık üzerinde durmakta ve altlık üzerinde Bhutto'nun adı yazılı bulunmaktadır. Geleneksel Pakistan şalvarı giymiş ve başının üzerine bir eşarp örtmüş olarak tasvir edilmiştir. Heykelin yerleştirilmesi, bazı muhafazakar grupların karşı çıkması nedeniyle tartışmalarla karşılandı. Ancak heykel Quetta'da popüler bir simge haline geldi ve Bhutto'nun siyasi cesaret ve liderlik mirasından ilham almaya devam eden pek çok Pakistanlı için bir umut sembolü oldu. Yine de heykel, güzel olmadığına ve Benazir Bhutto'nun gerçek yüzünün hakkını vermediğine inanan PPP destekçileri tarafından kısa süre önce kaldırıldı.

Kaynak: <https://dailyoutcome.pk/statue-of-benazir-bhutto-controversy-a-statue-of-a-woman-but-where-is-benazir-bhutto/>

TEMATİK ÜNİTE 4

Kamusal Alan ve Çeşitliliğin Keşfi

84

85

Ders Planı 1:
Kamusal alanın bir
mikrokozmosu olarak okul

Ders Planı 2:
Yaşamak istediğimiz
şehir tasarlamak

Ders Planı 3:
Kendini başkalarının
yerine koymak

Anahtar Kelimeler:

kamusal alan, eleştirel analiz, mekânın somutlaşması, çeşitlilik, farklılık, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, cinsiyetçilik, kesişimsellik, eşitsizlik, toplumsal yapılar, toplumsal eşitsizlikler, empati

Ünitenin Öğrenme Çıktıları:

- Çevrelerini (okul, mahalleler, şehir merkezleri, işlek caddeler, parklar, meydanlar, alışveriş merkezleri, vb.) toplumsal cinsiyet merceğinden gözlemleyip keşfetmek ve toplumsal cinsiyetler başta olmak üzere farklı sosyal grupların kamusal alanda nasıl farklı deneyimler yaşadığını belirlemek
- Toplumsal cinsiyetin **kamusal alanda** nasıl **somutlaştığını** (fiziksel olarak, binalarda, belirli alanlara sık sık giden insanların yapısında, sokak isimlerinde, alanın kendisinin kullanımında, vb.) ve bunun kapsayıcılığı, eşitliği, güvenliği ve alandan keyif almayı nasıl etkilediğini araştırmak
- Öğrencileri, çevrelerindeki alanlarda toplumsal cinsiyetin **kesişen** yönlerine özellikle dikkat etmeye teşvik etmek
- Empati, çeşitliliğe saygı ve kabullenme duygularını geliştirerek barış kültürüne katkıda bulunmak
- Mekânda **ayrıcalık** ve **erkek hegemonyasını** ve bunun toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine nasıl yol açtığını tartışmak
- Belirli grupların kamusal alanlarda eşit 'duruşunu' sağlayabilecek ve toplumsal cinsiyet ve sosyal eşitsizlikleri ortadan kaldıracak olası çözümler üzerine beyin fırtınası yapmak

Arka Plan Bilgileri

Bu ünitedeki ders planları, öğrencileri kamusal alanlarla eleştirel bir şekilde ilgilenmeye (**Bölüm 2'de** ana hatlarıyla belirtildiği ve daha ayrıntılı olarak açıklandığı gibi) ve kamusal alanları yeni bir toplumsal cinsiyet, kesişimsel ve insan hakları merceğinden görmeye davet etmektedir; yani toplumsal cinsiyet, farklılık ve kimliğin kamusal alanlarda nasıl keşitildiğini, üretildiğini ve yeniden üretildiğini araştıran bir mercektir. Bu eleştirel inceleme, bir yandan toplumsal cinsiyet ve farklılığın kamusal alanda fiziksel unsurlar (sokak isimleri, alan ayırma, kamusal alanın erkekler ve kadınlar tarafından farklı kullanımları, erkeklerin alandaki hakimiyeti gibi) aracılığıyla nasıl **somutlaştığını** aydınlatmayı amaçlarken, diğer yandan da kadınların, erkeklerin ve farklı grupların erişim, görünürlük, etkileşim, alanın kullanımı ve keyfi ile rahatlık ve güvenlik duyguları açısından farklı deneyimlerini araştırmaktadır.

Ders Planı 1: Kamusal alanın bir mikrokozmosu olarak okul, öğrencileri kendilerine özellikle tanıdık gelen bir kamusal alanı, okul ortamını keşfetmeye teşvik etmekle başlar. Okullar, eşitsiz güç ilişkilerini ve toplumda mevcut **yapısal eşitsizlikleri** yansıtan kamusal alanların bir mikrokozmosu olarak hareket eder: daha geniş toplumda ötekileştirilen, dışlanan ve ayrımcılığa uğrayan kimlikler, okul içinde de ötekileştirme, ayrımcılık, dışlama, zorbalık ve şiddete maruz kalır. Özellikle, okullar kızlar için oldukça düşmanca yerler olmaya devam etmektedir. Erkek çocuklar okul ortamındaki 'seslere' ve 'alanlara' hükmetme eğilimindedir: sınıf içinde ve dışında varlıklarını daha kolay ortaya koyarlar, tartışma sırasında tahakküm kurmalarına daha kolay izin verilir, konuşmaları keser ve bölerler (özellikle kızlar konuşurken), ihtiyaçlarını daha fazla öne sürer ve talep ederler, cinsiyetleri daha fazla görünürlüğe sahiptir (okul metinlerinde, söylemde, dilde, okul etkinliklerinde vb.) ve tüm sosyal etkileşimlerde **erkek ayrıcalıklarını** ortaya koyarlar. Bu da kız çocuklarının özel ihtiyaçlarını giderek daha fazla görünmez kılmaktadır. Dahası, okullar **toksik erkeğin** tolere edildiği ve yeniden üretildiği yerler haline gelebilir; **cinsiyetçilik, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet**, cinsel taciz, cinsiyetçi dil ve toplumsal cinsiyet stereotipleri okul ortamlarında oldukça yaygındır (Bkz. MIGS, 2019). Cinsel tacizin bir sonucu olarak, kızlar "daha az yer kaplamayı" öğrenmekte ve fark edilmekten ve istenmeyen ilgiye maruz kalmaktan kaçınmak için stratejiler benimsemektedir; bu, daha olumlu ilgiyi ve başarılarının tanınmasını kaçırmaları anlamına gelse bile" (UK Feminista, 2017, s. 6). Bu tür deneyimler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin herkes için daha güvenli ve kapsayıcı okul alanları sağlamak için ne kadar temel olduğunu ortaya koymaktadır.

Ders Planı 2: İçinde Yaşamak İsteddiğimiz Şehri Tasarlamak, öğrencileri daha geniş kamusal alanları (işlek caddeler, şehir merkezi, mahalleler veya halka açık meydanlar gibi) fiziksel, duygusal ve 'somut' olarak yeniden deneyimlemeye davet eder. Öğrenciler, görsel imgeleri, sokak isimlerini, anıtları ve heykelleri, sesleri ve kamusal alandaki insan etkileşimlerini eleştirel bir şekilde analiz etmeye ve alanda kimin daha baskın olduğunu, kimin daha az görünür olduğunu ve hangi grupların kendilerini daha güvende ve alana daha dahil hissettiklerini anlamalarına yardımcı olabilecek sorular sormaya teşvik edilir. Eleştirel ve toplumsal cinsiyet merceği uygulayarak, cinsiyet, yaş, etnik köken, cinsellik, din ve kültürün sosyal bölünmelerinin

kamusal alanlarda nasıl ortaya çıktığını fark edebilir ve gizli ve açık toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini belirleyebilirler. Ders planı ayrıca öğrencileri kamusal alanları kadınların ve daha az baskın grupların eşit görünürlüğe sahip olabileceği ve alan üzerinde eşit hak iddia edebileceği alanlara dönüştürmek için bu alanları yeniden hayal etmeye ve yeniden tasarlamaya teşvik etmektedir. Bu şekilde öğrenciler, kamusal alan dönüşümünün iktidarın yeniden müzakere edilebildiği, insan haklarının korunduğu, yeni yorumların yapılabildiği, yeni anıtların inşa edildiği ve yeni erkek açısından (histories) ve kadın açısından (herstories) hikayelerin aydınlatıldığı yeni alanlara nasıl yol açabileceğini keşfedebilirler.

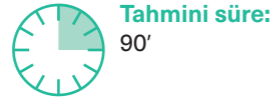
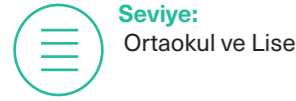
Tartışmasız bir şekilde, tüm gruplar herhangi bir kamusal alanda eşit hakka sahiptir; var olma, görünür olma, dahil edilme, temsil edilme, güvende olma, eğlenme ve gelişme hakkına sahiptir. Ancak kadınlar, göçmenler, etnik veya dini azınlıklar, **LGBTIQ+** bireyler, yaşlılar ve engelliler genellikle kamusal alanlarda eşit haklardan tam olarak yararlanamamaktadır. Kesişimsel bir mercektir kullanıldığında, farklı kesişimsel kimliklere sahip kadınların (örneğin, aynı zamanda göçmen, LGBTIQ+, engelli vb. olan kadınlar), eşdeğer erkek gruplarına kıyasla kamusal alanlarda önemli ölçüde daha az hak deneyimleyen grupları oluşturduğu açıktır. Bu amaçla, **Ders Planı 3: Kendini başkalarının yerine koymak**, kamusal alanda farklılık ve 'öteki' anlayışını geliştirmeyi ve empati, tanıma, kabul etme ve çeşitliliğe saygı duyma duygularını geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Kaynaklar:

- Freiler, T. J. (2008). Learning through the body [Beden aracılığıyla öğrenme]. *New Directions for Adults & Continuing Education*, 2008(119), 37-47. <https://doi.org/10.1002/ace.304>
- Mediterranean Institute of Gender Studies (2019). *GenderEd Combating gender stereotypes in education- Research Report [GenderEd Eğitimde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıyla mücadele- Araştırma Raporu]*. <https://bit.ly/3uCsR2y> adresinde mevcuttur.
- Ulusal Eğitim Sendikası & UK Feminista (2017). "It's just everywhere": A study on sexism in schools – and how we tackle it. ["Her yerde var": Okullardaki cinsiyetçilik ve bununla nasıl başa çıkabileceğimiz üzerine bir araştırma]. UK Feminista. Erişim adresi: <https://bit.ly/2Z39O2H>

Daha fazla kaynak için Kaynakça'daki "Ünite 4 için İleri Okuma" bölümüne bakınız.

Ders Planı 1: Kamusal alanın bir mikrokozmosu olarak okul

Konu bağlantıları:

Coğrafya: Mekân eleştirel olarak algılama ve yorumlama, Farklı ortamlarda farklı kültürel ve toplumsal cinsiyet değerlerinin, inançlarının ve politik sistemlerin etkisi, Toplumsal cinsiyet eşitliği

Çevre Çalışmaları: Sosyal adalet, Özerklik, Demokrasi, Toplumsal cinsiyet eşitliği, Sorumluluk

Edebiyat: Toplumsal cinsiyet eşitliği, Çeşitliliğe saygı, Geleneksel kalıp yargıların ve önyargıların yıkılması, Özgürlük, eşitlik, adalet, demokrasi, dayanışma gibi temel insani değerler ve haklar

Sağlık Eğitimi: Okul içinde olumlu tutum, ilişki ve davranışların oluşturulması, Kişilerarası ve sosyal becerilerin geliştirilmesi, Çeşitliliğin kabulü ve saygı gösterilmesi, Basmakalıp yargıların eleştirel bir şekilde incelenmesi, çok kültürlülük, çeşitlilik, toplumsal cinsiyet, cinsellik, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve hakları

Ders Planının Hedefleri:

- Okul ortamını toplumsal cinsiyet merceğinden incelemek, kız ve erkek çocukların mekânda nasıl etkileşime girdiğini ve davrandığını ve farklı cinsiyetlerin nasıl farklı deneyimler yaşadığını belirlemek
- Cinsiyetçiliğin, toplumsal cinsiyet kalıp yargıların ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin okul ortamında nasıl ortaya çıktığını belirlemek için gündelik imgeleri, söylemleri, mekânları ve kişiler arası ve sosyal etkileşimleri eleştirel bir şekilde analiz etmek
- Kesişimselliği ve toplumsal cinsiyetin kimliğin diğer yönleriyle (etnik köken, kültür, din, cinsellik, vb.) kesişiminin ayrımcılık deneyimlerini nasıl artırabileceğini araştırmak
- Toplumsal cinsiyet stereotiplerine meydan okumak ve bunları yıkmak ve okulun herkes için eşit bir alan haline gelmesinin olası yollarını araştırmak

Ders 1.1

Etkinlik: Cinsiyetlendirilmiş bir alan olarak okul (45 dakika)

Aktivite Hedefleri:

- Okulu cinsiyetlendirilmiş bir alan olarak eleştirel bir şekilde incelemek ve okul ortamında yeniden üretilen toplumsal cinsiyet kalıplarını ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini tespit etmek
- Kesişimselliğin ayrımcılık deneyimlerini nasıl güçlendiriyor olabileceğini araştırmak

Malzemeler: Renkli A4 kâğıt parçaları

Giriş

Sınıfı karşılayın ve bugün okul ortamınızı toplumsal cinsiyet perspektifinden keşfedeceğinizi açıklayın. Bu, kızların, erkeklerin ve farklı cinsiyetlerin okuldaki farklı deneyimlerini keşfedeceğiniz, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine dikkat edeceğiniz, kesişimselliğin eşitsizlik ve ayrımcılık deneyimlerini nasıl artırabileceğini anlayacağınız ve ardından okulun herkes için nasıl daha kapsayıcı, güvenli ve eşit bir alan haline gelebileceğini birlikte tasarlama şansına sahip olacağınız anlamına gelir. Uygulamadan önce **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Arka plan bilgilerini** okuyun.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Arka plan bilgileri

Her zaman kolayca fark edilmese de toplumsal cinsiyete ilişkin basmakalıp algılar doğrudan veya dolaylı olarak müfredatta, ders kitaplarında, dilde, okul ortamındaki genel söylemde ve "gizli" müfredatta (okulda resmi müfredatın dışında gerçekleşen günlük faaliyetler) üretilir ve yeniden üretilir. Öğrenciler siyaset, tarih, bilim, teknoloji, sanat ve spor alanlarında hangi cinsiyetin daha değerli ve dolayısıyla daha önemli olduğunu, önemli erkek figürlerin resimleri, örnekleri, hikayeleri ve başarıları ile karşılaştıklarında öğrenmektedirler (MIGS, 2017). Öte yandan, kadınlar genellikle yardımcı karakterler olarak sunulmakta veya kamusal alanda ikincil roller üstlenirken, katkıları daha az görünür olmaktadır. Okul ortamındaki mekânlar da hem nasıl göründükleri hem de kız ve erkek çocuklar tarafından nasıl farklı kullanıldıkları bakımından cinsiyetlendirilmiş olmaya devam etmektedir. Farklı süslemeler veya eserler de mekânın 'erkekliğine' işaret etmektedir (örneğin, kupalar). Buna ek olarak, okul ortamındaki belirli alanlar bazı öğrenciler için güvenli olmayan alanlar oluşturabilir, çünkü denetleyici yetişkinlerin yokluğunda bu alanlar zorbalık veya taciz için zemin haline gelebilir (MIGS, 2017; UK Feminista, 2016).

Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, ayrımcılık ve istismarla mücadele etmek, toplumsal cinsiyet normlarına sürekli meydan okumayı ve bu normları yapı bozumuna uğratmayı ve cinsiyetçi olaylara anında karşılık vermeyi gerektirir. Okullar, kız çocuklarının ve saldırıya maruz olan tüm sesleri dinlemeli, deneyimlerini anlamalı ve güvenli alanlar oluşturmalarıdır. Eğitimciler ve öğrenciler, toplumsal olarak miras alınan inançlara meydan okumada aktif bir rol üstlenmeli ve 'norm' olarak kabul ettikleri şeyleri, özellikle de cinsiyet ayrımcılığını veya cinsiyet eşitsizliklerini sürdüren inançları, tutumları ve davranışları sorgulamalıdır. Aynı zamanda, gençlerin saygı, **eşitlikçilik** ve toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı yeni kavramlar ve yeni idealler inşa etmeleri için desteklenmeleri gerekmektedir. Cinsel taciz ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin temelinde yatan zararlı tutumlara meydan okumak için erkek çocuklar da bu sürece aktif olarak dahil edilmelidir.

Direktifler (15 dakika)

- Güvenli alan için grup temel kurallarını veya grup anlaşmasını belirleyerek başlayın. Bakınız: **Bölüm 3**.
- Toplam öğrenci sayısının yarısı kadar A4 boyutunda renkli kâğıdı düzensiz bir şekilde yere koyun.
- Müzik açın ve öğrencileri alanda dolaşmaya davet edin. Müzik durduğunda, en yakın renkli kâğıda koşmaları ve kendilerine en yakın kişiyle bir çift oluşturmaları gerektiğini açıklayın.
- Çiftler oluştuğunda, ilk soruyu okuyun (**K4.1.1 Sorular**) ve öğrencileri bu soruyu yanıtlamaya ve kendi aralarında tartışmaya davet edin. Bunu yapmak için 60 ila 90 saniyeleri vardır ve tüm çiftler aynı soruyu aynı anda tartışır.
- Soruyu tartışırken, öğrencileri kız ve erkek çocuklar arasındaki farklılıklara ve bu farklılıkların nasıl ayrımcılık yaratabileceğine özellikle dikkat etmeye davet edin. Öğrencileri, okullarında tanık oldukları toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle ilgili örnekleri, ilgili kişilerin isimlerinin gizli kalmasına özen göstererek paylaşmaya teşvik edin. Onlara saygı ve gizlilikle ilgili temel kuralları hatırlatın.
- Süre dolduğunda, müziği tekrardan başlatın ve bulunduğunuz yer ve koşullarla ilgili soruları seçerek kalan sorular (**K4.1.1**) için aynı işlemi tekrarlayın. Yaklaşık 8-10 soru için zamanınız olacaktır.
- Sorular tartışıldıktan sonra, öğrencileri beşer kişilik gruplar oluşturmaya ve aşağıdaki soruları yanıtlayarak

küçük gruplarında 5 dakika boyunca etkinlik üzerine düşünmeye davet edin:

- Çiftler halinde yaptığınız tartışmalarda sizi özellikle etkileyen ne oldu?
- Hangi cinsiyet farklılıklarını gözlemlediniz?
- Herhangi bir toplumsal cinsiyet eşitsizliği tespit ettiniz mi?

Uygulama için ipuçları

- Çok kültürlü bir öğrenci grubunuz varsa ve gerginlik veya hoşgörüsüzlük vakaları gözlemlenmişse, kesişimsellik ve güvenlik veya kapsayıcılık konularını gündeme getirirken hassas olun. Bu durumda, kesişimsellik ile ilgili soruları ikili gruplar halinde sormak yerine, tartışmayı kontrol edebileceğiniz ve tartışmayı daha hassas bir şekilde çerçeveleyebileceğiniz genel oturumda sormak daha akıllıca olabilir. **K4.1.1**'deki 8. ve 9. soruları, grubunuzun içinde bulunduğu koşullara neyin daha uygun veya uygulanabilir olacağına göre yeniden ifade etmeye (veya çıkarmaya) karar verebilirsiniz. Benzer şekilde, tartışmadaki benzer soruları da farklı bir şekilde ifade edebilir veya çıkarabilirsiniz.

Tartışma (20 dakika)

Öğrencilerin etkinlik üzerinde düşünmelerine yardımcı olmak için tüm sınıfla aşağıdaki soruları tartışın.

- Kız ve erkek çocuklar okul ortamında nasıl davranıyor? Alanı farklı mı kullanıyorlar? Nasıl kullanıyorlar? Her biri nerede takılıyor? Ne yapıyorlar?
- Okulda daha 'erkek' ya da daha 'kadın' olduğunu düşündüğünüz alanlar var mı? Neden? Bu alanlar neye benziyor?
- Okul ortamında kız ve erkek çocuklar için farklı beklentiler var mı?
- Okul ortamının bütününde hangi toplumsal cinsiyet kalıp yargıların ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin veya toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ortaya çıktığını düşünüyorsunuz? Eğitim seçeneklerinde ayırım, ders kitaplarında baskın erkek cinsiyeti, ders kitaplarında cinsiyetçi imgeler, kızların yeteneklerinin sorgulanması veya kızların bilim, teknoloji ve/veya sporda daha az görünür olması, farklı veya cinsiyetçi görevlerin dağıtılması, cinsiyetçi dil, cinsiyete dayalı şiddet, cinsel taciz gibi konuları da irdeleyin.
- Kimlikler hakkında daha kapsamlı düşündüğünüzde (toplumsal cinsiyetin etnik köken, kültür, din ve cinsellikle kesişen kimlikleri de dahil olmak üzere) sizce okul

- ortamında hangi kimlikler daha görünürdür? Hangileri daha baskındır? Sizce hangi kimlikler okul ortamında kendilerini daha güvende veya daha rahat hissediyor? Hangi kimlikler bu kadar rahat hissetmeyebilir? Neden?
- Okulda gözlemlediklerinizin toplumda olup bitenlerle nasıl bir ilişkisi var? Toplumda mevcut olan cinsiyet eşitsizlikleri nelerdir? Hangi cinsiyet daha fazla güce ve ayrıcalığa sahip?
 - Tespit ettiğiniz bu toplumsal cinsiyet kalıp yargıları veya eşitsizlikler gençlerin hayatlarını nasıl etkiliyor?

Tartışma için ipuçları

- > Okul ortamındaki toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, normalleştirildikleri için genellikle fark edilmemektedir. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin okul ortamında nasıl tezahür ettiğini ve bunun neden önemli olması gerektiğini anlamakta güçlük çekmeleri söz konusu olabilir.
- > Düşüncelerini sorgulayın ve eleştirel sorularla ve spesifik örneklerle irdeleyin, cinsiyetlendirilmiş alanların her zaman herkesi kucaklayan, herkes için güvenli veya eşit olmadığını ve savunmasız gruplardan kızların ve gençlerin eşit fırsatlardan, görünürlükten, kapsayıcılıktan ve güvenlikten faydalanamayacaklarını anlamalarına yardımcı olun.

K4.1.1 Sorular

- Erkeklerin okul ortamına dahil olduklarını hissetmeleri için nasıl davranmaları beklenir?
- Kızların okul ortamında nasıl davranmaları beklenir?
- Kızlara okulda hangi görevler veriliyor?
- Erkeklerle okulda hangi görevler veriliyor?
- Okul kitaplarında, metinlerde, hikayelerde, görsellerde ve ders örneklerinde hangi cinsiyet daha görünür veya baskın? Fark ettiklerinizle ilgili bazı örnekleri paylaşın.
- Kızlar ve erkekler okul alanını farklı mı kullanıyor? Nasıl? Okul içinde farklı alanlarda mı takılıyorlar?
- Okul ortamında erkeklerin ve kızların alanları olarak neleri düşünürsünüz? Bu alanlar neye benziyor? Onları bir erkeklerin/kızların alanı yapan nedir?
- Sizce herkes okulda eşit derecede rahat ve güvende hissediyor mu? Örneğin, erkekler ve kızlar eşit derecede rahat hissediyor mu? Farklı kimliklere sahip gençleri de düşünün. Onlar kendilerini rahat ve dahil edilmiş hissediyorlar mı?
- Kesişen kimliklere sahip gençler (örneğin, eşcinsel erkekler, etnik azınlıktan kızlar, engelli erkekler veya kızlar) okul ortamında nasıl vakit geçiriyor?
- Genel olarak, okul ortamında ne gibi toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri gözlemliyorsunuz?

Ders 1.2

Etkinlik 1: Cinsiyet eşitliğine dayalı ve eşitlikçi bir okul hayal etmek (15 dakika)

Malzemeler: Yazıların görülebilmesi için büyük, yapışkanlı not kağıtları (post-it)

Giriş

Öğrencilere, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini incelediğimiz bir önceki etkinliğin ardından, şimdi hayal güçlerini genişletebileceklerini ve toplumsal cinsiyet eşitliğine sahip, kapsayıcı ve tüm insanların eşit fırsatlara, eşit görünürlüğe ve eşit haklara sahip olduğu bir okul hayal edebileceklerini açıklayın. Bunu bir vizyon panosu oluşturarak (post-it notlar

üzerine yazılmış kelimelerle veya resimlerle) yapacaklar ve ardından okulun herkes için daha eşitlikçi bir alan haline gelmesinin farklı yollarını keşfedecekler.

Direktifler (15 dakika)

- Büyük bir tahtaya şu başlığı yazın: 'Okulumun ... eşitlik için bir alan olmasını istiyorum' (Örneğin; 'herkese eşit ve adil davranarak', 'korunduğumuzu ve cesaretlendirildiğimizi hissettirerek').
- Öğrencileri dörderli gruplara ayırın.
- Her grubu, tüm çeşitliliğe saygı duyulan, tüm cinsiyetlerin ve tüm grupların eşit görünürlüğe, eşit fırsatlara, eşit haklara sahip olduğu ve alanda eşit derecede güvende ve rahat hissettiği eşitlikçi bir okul hayal etmeye davet edin.
- Her gruba büyük post-it kağıtları verin ve üzerine 'Okulumun ... eşitlik için bir alan olmasını istiyorum' cümlesini tamamlayan kelimeler veya öneriler yazmalarını isteyin.
- Önerilerini düşünüp yazmaları için onlara 8-10 dakika verin.
- Bitirdiklerinde, her grubu önerilerini vizyon panosuna yapıştırmaya davet edin.
- Gençleri gelip vizyon panosunu okumaları için davet edin.
- Bu etkinliği, öğrencilerden kendilerini etkileyen veya önemli gördükleri önerileri aktarmalarını isteyerek kapatın.

Uygulama için ipuçları

- > Post-it notlar yerine, öğrencilerden Padlet, Jamboard, Microsoft Whiteboard veya benzeri bir dijital vizyon panosu oluşturmalarını isteyebilirsiniz. Onları cinsiyet eşitliği ve kapsayıcı bir okul hakkında alıntılar, resimler, videolar, emoji ve GIF'ler göndermeye davet edin. Gruplar telefonlarını kullanarak aynı dijital panoyu eş zamanlı olarak güncelleyebilirler. Bitirdiklerinde, tahtayı bir projektör aracılığıyla büyük ekranda gösterebilirsiniz.

Etkinlik 2: Eşitlik için harekete geçmek (30 dakika)

Malzemeler: Flipchart (pano) kâğıdı ve keçeli kalemler, koli bandı

Giriş

Gruba bir önceki derste oluşturdukları vizyonu hatırlatın ve birkaç fikir okuyun veya vizyon panosundaki bazı resimlere işaret edin. Şimdi okulun herkes için eşit bir alan haline gelebileceği bu vizyonu gerçeğe dönüştürmeye yardımcı olmak için farklı paydaşların neler yapabileceğini keşfedeceğinizi açıklayın.

Direktifler (25 dakika)

- Bu etkinlik için World Café metodolojisini kullanacağınızı açıklayın. Odada, odanın farklı köşelerinde görünen dört kâğıt parçasıyla temsil edilen dört istasyon vardır.
- Her istasyon farklı bir paydaşı temsil etmektedir: (1) gençlerin kendileri, (2) eğitimciler, (3) okul yönetimi (4) eğitim yetkilileri veya bakanlık.
- Öğrencileri dört gruba ayırın. Her grup farklı bir istasyona gider. Gruplar, okulun toplumsal cinsiyet açısından daha eşit ve kapsayıcı bir alan haline gelmesine yardımcı olmak için belirli bir paydaşın ne yapması gerektiğine ilişkin önerilerini yazarlar.

- Her grubun ilk istasyon üzerinde çalışmak için 8 dakikası vardır.
- 8 dakika dolduğunda ve gruplar kendi istasyonlarını bitirdiklerinde, bir sonraki istasyona geçerler. İkinci istasyonda, bir önceki grubun mevcut önerilerinden yola çıkarak kendi düşüncelerini yazarlar. Üçüncü ve dördüncü istasyona geçene kadar ikinci istasyonda 5 dakikaları vardır. Son iki istasyonun her birinde 5 dakikaları vardır ve önceki grupların önerilerini geliştirirler.
- Gruplar tüm istasyonlardan geçtikten sonra başladıkları istasyona geri dönerler.
- Daha sonra her grup kendi istasyonunda yazılı olan tüm önerileri sunar.

Uygulama için ipuçları

- > Grupların etrafında dolaşarak ve düşüncelerini teşvik edecek sorular sorarak her bir 'istasyon'da farklı öneriler üzerinde beyin fırtınası yapmalarına yardımcı olabilirsiniz. Örneğin, bakanlık politika düzeyinde ne yapmalıdır? Tüm okulların uyması gereken bir toplumsal cinsiyet eşitliği politikasına ihtiyacımız var mı? Müfredat nasıl değişebilir ve toplumsal cinsiyeti daha kapsayıcı hale gelebilir? Gençlerin kendileri bir sınıf içi taciz veya eşitlik politikası mı hazırlamalı? Bir sosyal medya kampanyası mı düzenlemek istiyorlar? Gençler toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıyla nasıl mücadele edebilir ve okuldaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine nasıl karşı durabilir? Birbirlerine nasıl toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun bir şekilde davranabilirler? Eğitimciler, tüm öğrencilerin güvenliğini sağlamak için okul ortamında görünür olmayan alanları denetlediklerinden emin olmalı mı? Ya da bir uzmanı atölye çalışması yapması ve bu konular hakkında konuşması için davet etmeli mi?

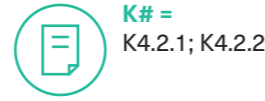
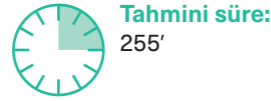
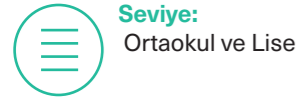
Kapanış ve geri bildirim (5 dakika)

Öğrencilerin okul ortamında mevcut olduğunu tespit ettikleri toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri üzerine düşünerek dersi kapatın. Okulların toplumun aynası olduğunu, stereotipleri, ayrıcalıkları, erkek egemenliğini ve sosyal eşitsizlikleri toplumun genelinde olduğu gibi yeniden ürettiğini açıklayın. Gençlerin cinsiyet eşitlikçi ve kapsayıcı bir okul hayalini onaylayın ve onlara hem bireysel hem de kolektif olarak değişimin araçları olma ve daha iyi ve daha eşitlikçi bir dünya için çaba gösterme güçlerini hatırlatın. Son olarak, onlara bu vizyonda yalnız olmadıklarını ve değişimin gerçekleşmesi için derste tanımlandığı gibi kendi paylarına düşeni yapmak zorunda olan farklı paydaşlar arasında bir sinerji oluşması gerektiğini hatırlatın.

K4.1.1 Sorular

1. Erkeklerin okul ortamına dahil olduklarını hissetmeleri için nasıl davranmaları beklenir?
2. Kızların okul ortamında nasıl davranmaları beklenir?
3. Kızlara okulda hangi görevler veriliyor?
4. Erkeklerle okulda hangi görevler veriliyor?
5. Okul kitaplarında, metinlerde, hikayelerde, görsellerde ve ders örneklerinde hangi cinsiyet daha görünür veya baskın? Fark ettiklerinizle ilgili bazı örnekleri paylaşın.
6. Kızlar ve erkekler okul alanını farklı mı kullanıyor? Nasıl? Okul içinde farklı alanlarda mı takılıyorlar?
7. Okul ortamında erkeklerin ve kızların alanları olarak neleri düşünürsünüz? Bu alanlar neye benziyor? Onları bir erkeklerin/kızların alanı yapan nedir?
8. Sizce herkes okulda eşit derecede rahat ve güvende hissediyor mu? Örneğin, erkekler ve kızlar eşit derecede rahat hissediyor mu? Farklı kimliklere sahip gençleri de düşünün. Onlar kendilerini rahat ve dahil edilmiş hissediyorlar mı?
9. Kesişen kimliklere sahip gençler (örneğin, eşcinsel erkekler, etnik azınlıktan kızlar, engelli erkekler veya kızlar) okul ortamında nasıl vakit geçiriyor?
10. Genel olarak, okul ortamında ne gibi toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri gözlemliyorsunuz?

Ders Planı 2: Yaşamak istediğimiz şehri tasarlamak

Konu bağlantıları:

Coğrafya: Mekân eleştirel olarak algılama ve yorumlama, Farklı ortamlarda farklı kültürel ve toplumsal cinsiyet değerlerinin, inançların ve politik sistemlerin etkisi, Cinsiyet eşitliği, sosyal uyum ve demokrasi, Çeşitliliğe ve çok kültürlülüğe saygı, Çeşitli konuları araştırmak için saha çalışması gibi farklı yöntemler uygulama

Çevre Çalışmaları: Sosyal adalet, özerklik, demokrasi, toplumsal cinsiyet eşitliği, sorumluluk, İnsanların sosyal değişim yaratma gücü, Demokratik vatandaşlık

Sosyal ve Politik Eğitim: Sosyal uyum, dayanışma ve kültürlerarası diyalogun güçlendirilmesi, Demokrasi, Eşitlik, Çok kültürlülük, Ekoloji-çevre, Sosyal adalet

Edebiyat: Toplumsal cinsiyet eşitliği, Çeşitliliğe saygı, Geleneksel kalıp yargıların ve önyargıların yıkılması, Özgürlük, eşitlik, adalet, demokrasi, dayanışma gibi temel insani değerler ve haklar

Sağlık Eğitimi: Toplum içinde olumlu tutum, ilişki ve davranışların oluşturulması, Kişilerarası ve sosyal becerilerin geliştirilmesi, Çeşitliliğin kabulü ve saygı gösterilmesi, Kişilerin, çok kültürlülüğün, cinsiyetin ve farklılığın eleştirel bir şekilde araştırılması, Çatışma çözümü, Etkili iletişim, İnsan haklarına saygı

Ders Planının Hedefleri:

- Yaşadıkları şehri, işlek caddeleri, şehir merkezini, mahalleyi, meydanı veya insanların bir araya geldiği yerleri toplumsal cinsiyet merceğinden gözlemlemek ve keşfetmek ve açık ve gizli toplumsal **cinsiyet önyargılarını** veya eşitsizliklerini tespit etmek
- Toplumsal cinsiyet farklılıklarının mekânda nasıl somutlaştığını (yani fiziksel olarak, belirli mekânlara sık giden insanların yapısında, sokak isimlerinde, mekânın kendisinin kullanımında, vb.) ve bunun görünürlüğü, mekândan keyif almayı ve kapsayıcılık ve güvenlik duygularını nasıl etkilediğini araştırmak
- Çeşitliliği ve toplumsal cinsiyetin kimliğinin diğer yönleriyle (yaş, cinsellik, ırk ve etnik köken, yetenek, sosyal sınıf) keşişiminin mekân kullanımındaki farklılıklarda nasıl ifade edildiğini keşfetmek
- (Erkek) hegemonyasının mekândaki etkisini tartışmak ve sosyal yapıların, ayrıcalıkların ve güç hiyerarşilerinin toplumsal cinsiyet ve sosyal eşitsizliklere nasıl yol açtığına dair bir anlayış geliştirmek
- 'Yaşamak istedikleri kenti' hayal etmek ve tasarlamak: herkes için kapsayıcı, erişilebilir, eğlenceli ve güvenli

olan ve tüm cinsiyetlerin ve tüm sosyal grupların kamusal alanlarda eşit haklara sahip olduğu bir kent

- Kentleri ve kamusal alanları tüm sosyal gruplar için toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun ve eşitlikçi hale getirmek için harekete geçmede gençlerin katılımını artırmak

Etkinlik 1: Saha Çalışması Öncesi (30 dakika)

Malzemeler:

- Kamusal alanları kullanan insanların resimleri (insanların ve kamusal alan kullanımının çeşitli temsilleri), sokak isimleri (sokak adreslerini belediyenin haritalarından ve postaneden bulabilirsiniz), seyahat programı (otobüs biletleri, haritalar), not almak için defter ve kalemler

Giriş

Sınıfı karşılayın ve yukarıda belirtildiği gibi öğrenme çıktılarını açıklayın. Saha çalışması, sonrasında düşünme ve tartışma ve deneyimledikleri alanı dönüştürme ve yeniden tasarlamaya yönelik yaratıcı etkinlik de dahil olmak üzere etkinliğin farklı aşamalarını açıklayın. Bu aktiviteyi uygulamadan önce lütfen **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Kamusal alanın toplumsal cinsiyet merceğiyle gözlemlenmesi ve başarılı çalışma ziyaretleri için genel yönergeler bölümlerini** okuyun.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Kamusal alanın toplumsal cinsiyet merceğiyle gözlemlenmesi

Bu, öncelikle öğrencilerin 'dedektif' olarak hareket etmeye ve okul ortamı dışındaki bir kamusal alanı eleştirel bir şekilde gözlemlemeye teşvik edildiği bir açık hava etkinliğidir. Saha çalışmaları ve çalışma ziyaretleri, öğrencilerin kamusal alanları eleştirel bir şekilde keşfetmeleri ve yorumlamaları için mükemmel bir yoldur, özellikle de bu alanlar öğrencilerin kendi yaşamları ve gerçeklikleri ile en alakalı olana göre kendileri tarafından seçildiyse. Bu etkinliğin temel amacı, öğrencileri (i) farklı cinsiyetlerin ve farklı sosyal grupların belirli yerlerdeki (örneğin kahvehaneler, mağazalar, parklar, oyun alanları) fiziksel varlığına veya yoğunluğuna, (ii) tarihi veya kültürel simge yapılarıdaki, anıtlardaki ve heykellerdeki görünürlüğü ve baskınlığa (özellikle erkeklerin), (iii) mekânın erkekler, kadınlar ve diğer gruplar tarafından farklı kullanımına ve (iv) mekândaki dahil olma ve güvenlik duygularına dikkat etmeye davet ederek cinsiyete dayalı ve kesişen mekân deneyimlerinin keşfedilmesidir. Sokak isimleri de son derece cinsiyetçidir ve ezici çoğunluğu tarihteki önemli erkek figürlerin başarılarını onurlandıran

erkek isimleridir. Lefkoşa'daki sokak isimlerinin analizi üzerine yapılan bir çalışma, Kıbrıs Rum toplumunda sokak isimlerinin sadece %12,5'inin¹ Kıbrıs Türk toplumunda ise %3'ünün² kadınlara ait olduğunu ortaya koymuştur. Kadınların temsili ve başarıları hem sokak isimlerinde hem de kamusal alanlardaki anıtlarda esasen görünmez kalmaktadır.

Özellikle, kamusal alanın keşfi, kullanım, erişim, hakimiyet, keyif, rahatlık ve güvenlik gibi konularda hem görünür hem de genellikle daha gizli cinsiyet farklılıklarının ve önyargılarının araştırılmasını içermeli ve bu açıdan mevcut olabilecek farklı cinsiyet eşitsizliklerini ve sosyal ayrımcılıkları aydınlatmalıdır. Etkinlik, öğrencilerin 'mimar' şapkalarını takmaları ve deneyimledikleri kamusal alanı (yeniden) hayal etmeleri, (yeniden) yaratmaları ve (yeniden) tasarlamaları, çeşitliliği daha kapsayıcı, cinsiyet eşitliği ve sosyal olarak adil hale getirmeleri ile sona erer.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Başarılı eğitsel geziler için genel kurallar

Bir saha çalışmasının başarılı olabilmesi için hazırlıkların sınıfta önerilen etkinlikler ve tartışmalarla başlaması önemlidir. Ebeveynler, diğer öğretmenler ve okul yönetimiyle gerekli düzenlemeleri yapmak ve saha çalışmasına katılan herkesi şu konularda bilgilendirmek de önemlidir: ulaşım araçları, sunulacak etkinlikler, gruba eşlik eden kişiler, gözetim düzenlemeleri, kıyafet (rahat kıyafetler ve yürüyüş ayakkabıları), araç gereç (kalemler, defterler, kameralar veya cep telefonları, ses kaydedici uygulamalar, ilk yardım kutusu), yiyecek, masrafların ayrıntıları (otobüs, yemek, vb.). Gezi sırasında tüm grupları denetleyen bir yetişkin olduğundan emin olun. Sınırlı sayıda eğitimci veya refakatçi varsa, grupların birbirine yakın durması ve çok fazla dağılmaması en iyisidir.

Kaynak: "Lefkoşa Sizi Çağırıyor" ve "Kıbrıs: Duvarsız Bir Sınıf", Tarihsel Diyalog ve Araştırma Derneği (AHDR) yayınları. Erişim adresi: <https://www.ahdr.info/our-work/supplementary-educational-materials>

- Bu sayıya mitolojik karakterler de dahil insan isimlerini yansıtan sokak isimlerini sayarak varılmıştır, ancak yer ve soyut kavramları veya idealleri içeren sokak isimleri sayıya dahil edilmemiştir. Kıbrıs Rum toplumunda, Lefkoşa'daki 982 sokaktan yalnızca 123'ü ismini bir kadın isminden almıştır.
- Bu sayı dişi veya erkek çağrışımlara sahip nötr isimleri (%45) kapsamaktadır. Sokak isimlerinin %52'sinin net erkek ismi olduğu belirtilmiştir.

Direktifler

- Kamusal alanları kullanan farklı insan gruplarının (yaş, cinsiyet, etnik köken, yetenek/engellilik vb. açısından) bazı resimlerini sunun ve bunları tartışmayı başlatmak için kullanın.
- Kamusal alanların farklı kullanımları hakkında kısa bir tartışma yapın.
- Öğrencileri kamusal alanlarda görünen (veya görünmeyen) farklı sosyal grupları ve her grubun kamusal alanları nasıl farklı kullanabileceğini düşünmeye davet edin. Bu noktada, öğrencilerin kendi sonuçlarını çıkarmalarına izin vermek için ziyaret edeceğiniz alana değinmeden tartışmayı genel bir düzeyde tutun.
- Kamusal alanlardaki sembolizm, özellikler veya unsurlar hakkında beyin fırtınası yapın (örneğin, posterler, reklamlar, anıtlar, kamusal sanat, sokak isimleri, kültürel binalar). Bu sembolizm nasıl cinsiyetlendirilmiştir? Bunlarda hangi cinsiyet daha baskın? Toplumsal cinsiyet ve kadınlar, erkekler ve diğer sosyal gruplar arasındaki farklılıklar hakkında hangi fikirleri teşvik ediyorlar?
- Yukarıdaki duruma pratik bir örnek olarak sokak isimlerini gösterebiliriz. Lefkoşa şehri üzerine yapılan bir araştırma, Kıbrıs Rum toplumunda sokak isimlerinin %88'inin erkek, Kıbrıs Türk toplumunda ise %52'sinin erkek olduğunu ortaya koymuştur. Sokak isimlerinden bazı örnekler sunun ve tartışmaya başka bir katman ekleyin: Bu isimlerde temsil edilen erkekler kimlerdir (krallar, politikacılar, yazarlar, avukatlar, belediye başkanları, kahramanlar, azizler, vb.) Bu isimlerde temsil edilen kadınlar kimlerdir (kraliçeler, prensesler, soyluların eşleri, aktrisler, kadın mitolojik figürler, vb.) Ne gibi farklılıklar göze çarpıyor? Bu farklılıklar neden var?
- Grup, toplumsal cinsiyetin kamusal alanla nasıl keşittiğine dair bir fikir edinmeye başladığında, öğrencilerin ziyaret edecekleri kamusal alanı keşfederken kendilerine sormaları gereken soruların genel çerçevesini açıklayın. Gözlem sürecinde, **K4.2.1**'de yer alan soru setine odaklanabilirler.
- Gözlem sorularının sadece onlara rehberlik etmek için olduğunu ve saha gezisi sırasında ortaya çıkabilecek diğer ilgili gözlemleri veya sorunları kaydetmekten çekinmemelerini ifade edin.
- Gözlemlerini not almaları için onları teşvik edin.
- Gözlem sırasında dörderli gruplar halinde çalışacaklarını açıklayın. Küçük gruplar oluşturun ve her gruptan saha

çalışması sırasında bir şey olması halinde bir refakatçi veya öğretmenle iletişime geçmekten sorumlu olacak bir lider seçmelerini isteyin. Mümkünse, küçük grupların her birine bir yetişkinin eşlik etmesini sağlayın. Son olarak, güvenlik protokollerini açıklayın (gruplarıyla birlikte kalma, uygun davranış ve tutum, vb.).

Saha çalışması (90 dakika)

Öğrenciler seçtikleri yere (kamusal alan, işlek cadde, şehir merkezi, meydan, vb.) gidecek ve bu süreç boyunca yönlendirici sorulara dikkat ederek küçük gruplar halinde gözlemlerini gerçekleştireceklerdir.

Evde öğrenme

Küçük gruplar daha sonra, mümkünse okul saatlerinden sonra birlikte çalışacak ve saha çalışmasını ve gözlemleri tartışacaktır. Eğer okul saatlerinden sonra bir araya gelemiyorlarsa, o zaman okul saatleri içinde zaman ayırmanız gerekir. Onları, yukarıda açıklandığı üzere, gözlemlerinin 'cinsiyetlendirilmiş' ve kesişimsel yönüne özellikle dikkat etmeye davet edin; yani, görünürlükleri, hakimiyetleri, mekândaki temsilleri, farklı mekân kullanımları, rahatlık ve güvenlik duyguları vs. açısından kadınların ve erkeklerin ve farklı sosyal grupların deneyimlerindeki farklılıkları vurgulamaya davet edin. Son olarak, onları gözlemlemiş olabilecekleri eşitsizlikleri not etmeye davet edin. Her grubun bulgularını 4-5 dakikalık sunumlarla sınıfta sunacakları konusunda onları bilgilendirin.

Etkinlik 2: Saha Çalışması Sonrası

Sunum ve tartışma (45 dakika)

Grupları bulgularını teker teker sunmaya davet edin. Sunumların toplam süresi 20 dakikayı aşmamalıdır. Ardından, öğrencilerin birlikte düşünmelerine ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine daha fazla dikkat etmelerine yardımcı olmak için aşağıdaki sorulara odaklanın.

Tartışma (25 dakika) Bu sorulardan neye odaklanmak istediğinize göre seçim yapabilirsiniz:

1. Farklı gruplardan farklı gözlemler dinledikten sonra, sizi etkileyen ne oldu?
2. Aşına olduğunuz bir kamusal alanı eleştirel bir şekilde keşfetmek nasıl bir duyguydu?
3. Bu kamusal alanla ilgili yeni farkındalıklar geliştirdiniz mi? Ne gibi?
4. Bu kamusal alan ne şekilde 'cinsiyetlendirilmiştir'?
 - Erkekler ve kadınlar bu yerle ilgili nasıl farklı deneyimler paylaştı?
 - Bulduğunuz yeri nasıl farklı kullandılar?
 - Hangi cinsiyet daha fazla görünürlüğe sahipti? (Sokak isimlerinde, anıtlarda, kamusal sanatta, alandaki diğer görsellerde?)
5. Peki farklı sosyal grupların mekân kullanımı, görünürlük, erişim ve temsil açısından mekândaki deneyimleri nasıl?
6. Sizce hangi gruplar kamusal alanda kendilerini daha rahat ve güvende hissediyor? Bu alandan en çok kimin faydalandığını, kimin daha görünür/baskın olduğunu, kimin daha fazla temsil edildiğini, kimin daha rahat hissettiğini düşünün.
7. Hangi gruplar kamusal alanda daha az hakka sahiptir?
8. Mekânın farklı kullanımı daha geniş toplumsal cinsiyet normları, sosyal yapılar ve ayrıcalıklarla nasıl ilişkilidir?

K4.2.1 Saha çalışması sırasında yönlendirici sorular

Ne

- Bu alanda neler oluyor?
- Kadınlar ve erkekler ne yapıyor?
- Farklı gruplar ne yapıyor? (Gençler, yaşlılar, etnik gruplar, diğer azınlıklar, vb.)?
- Mekânda hangi görseller mevcut (ne tür reklamlar gibi)? Bunlar ne anlatıyor? Bu görseller kadınlar ve erkekler hakkında farklı fikirler mi iletiyor?
- Anıtlar, heykeller, kamusal sanat eserleri gibi mekânda hangi tarihi ve diğer semboller mevcut? Bunlar neyi temsil ediyor?
- Hangi sesleri duyabilir, neyi koklayabilirsin?
- Sokak isimleri nelerdir? Bunların kaç kadın, kaç erkek ismidir?
- Metinler, anıtlar ve kamusal sanat da dahil olmak üzere kamusal alandan ne gibi dersler çıkarabiliriz?
- Bu sembollere, örneğin anıtlara, kamusal sanat eserlerine, görsellere veya sokak isimlerine karşı nasıl bir argüman geliştirilebilir?
- Bu kamusal alanda ne görmek istersiniz?

Kim

- Mekânda kimler bulunmaktadır? Hangi farklı sosyal gruplar mevcut?
- Kamusal alanda, anıtta, sanat eserinde, anlatıda gördüklerinize dayanarak kim ya da hangi cinsiyet daha fazla örnek teşkil ediyor?
- Hangi cinsiyet daha baskın, daha önemli, daha başarılı görünüyor?
- Kim ya da hangi gruplar mekânda daha görünür, hangi gruplar daha az görünür?
- Sizce kim ya da hangi gruplar bu alanda kendilerini daha güvende ve rahat hissediyor?
- Kim ya da hangi gruplar bu alandan çok fazla faydalanamıyor?

Nerede

- İnsanlar nerede toplanıyor, hangi sosyal gruplar nerede toplanıyor?
- Belirli gruplar nerede kendilerini daha rahat/güvende hissediyor?
- Belirli gruplar nerede kendilerini daha az güvende hissedebilir? Daha az dahil edildikleri?

Nasıl

- İnsanlar nasıl etkileşime giriyor? Hangi gruplar kimlerle etkileşime giriyor?
- Bu mekân nasıl 'cinsiyetlendirilmiş' - yani, kadınların ve erkeklerin mekânı nasıl kullandıklarına ilişkin ne gibi farklılıklar gözlemliyorsunuz?
- Kadınların ve erkeklerin mekânda nasıl temsil edildiği konusunda ne gibi farklılıklar gözlemliyorsunuz (etkinliklerde, görsellerde, anıtlarda, sokak isimlerinde, kamusal sanatta, reklamlarda?)

Neden

Mekândaki bu cinsiyete dayalı farklılıklar neden var? Örneğin etkileşimde, kullanımda, görünürlükte ve/veya temsilde?

Etkinlik 3: Saha Çalışması Sonrası

Yaşamak istediğimiz şehri tasarlamak (45 dakika)

Materyaller: Büyük yapışkanlı kağıtlar (post-it notlar), keçeli kalemler, büyük bir tahta (sınıf tahtası veya duyurular için kullanılanlara benzer bağımsız büyük bir pano)
Video: Kamusal alanları nasıl kullandığımızı yeniden tanımlamak | Candy Chang [İngilizce] <https://bit.ly/3yuZfVZ>
Neighborland nedir? [İngilizce] <https://bit.ly/3PkCpHA>

Giriş

Kamusal alanı eleştirel bir şekilde düşünme ve keşfetme konusundaki önceki tartışmaya dayanarak, şimdi kamusal alanları ve özellikle mahallemizi daha kapsayıcı, erişilebilir, daha keyifli, daha eğlenceli ve en önemlisi tüm insanlar için daha eşit bir alan haline getirecek şekilde hayal edebiliriz, böylece herkes bu alandaki haklarından eşit olarak yararlanabilir. Bazı fikirler için bize ilham vermesi amacıyla 'Neighborland' adlı bir girişimi inceleyeceğiz. Girişimin yaratıcılarının dediği gibi, "Toplumlarımızın nasıl tasarlanabileceğini yeniden hayal edelim ve bizim için önemli olan şeyleri yansıtan mekânlar yaratalım". Bakınız **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Neighborland**.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Neighborland

Bu etkinlik Candy Chang'ın Neighborland adlı girişimine dayanmaktadır. Candy Chang, katılımcı kamusal sanat enstalasyonları konusunda tutkulu bir enstalasyon sanatçısıdır. Projelerinden bazılarını buradan ulaşabilirsiniz: <https://bit.ly/3auKcnI>. Neighborland, insanları mahallelerinin, kentlerinin, topluluklarının geleceğini erişilebilir, kapsayıcı ve ilgi çekici bir şekilde şekillendirmeye katılmaya teşvik eden bir halk katılımı platformudur. İnsanlar Neighborland'ı mahalleleriyle ilgili ihtiyaçlarını, arzularını, umutlarını ve hayallerini savunmak ve gerçek bir değişim yaratmak için kullandılar. Üzerinde 'Mahallemden istiyorum' yazılı konuşma balonlarını temsil eden büyük çıkartmaların bulunduğu devasa panolar (Bkz. **K4.2.2 Konuşma balonu**) mahallelere yerleştirilerek mahalle sakinleri önerilerini yazmaya davet edilmiştir. Ayrıca bu önerileri doğrudan belediyelere, belediye meclislerine ve diğer karar alıcılara ulaştırarak insanların seslerinin duyulmasını sağlayacak dijital bir araç da oluşturulmuştur. Böylelikle kullanıcılar vizyonlarını paylaşan diğer kişilerle bağlantı kurup, yerel yönetimle iletişime geçip ve fikirleri için arkadaşlarından ve ailelerinden destek toplayabilmektedirler. Topluluklar için değişime ilham verme ve insanları çevrelerini şekillendirmeye aktif olarak katılmaya teşvik etme görevi görmektedir. Bu amaçla, bu etkinlik öğrencilere yeni bir mahalle veya şehir hayal etmeleri ve bunu ihtiyaçlarını, beklentilerini, isteklerini ve hayallerini yansıtacak şekilde tasarlamaları için ilham vermeyi amaçlamaktadır.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Gençlik katılımı

Bu etkinlik, öğrencileri **gençlik katılımı** faaliyetlerinde bulunmaya davet etmektedir. Gençlik katılımı, genç bireylerin (çocuklar ve ergenler dahil) hayatlarını etkileyen süreçlere, kurumlara ve kararlara aktif katılımını ifade eder. Gençlik katılımı, gençleri fikirlerini, görüşlerini ve ihtiyaçlarını desteklemek için aktif bir duruş sergilemeye ve kendilerini ilgilendiren konularda sosyal değişimi savunmaya teşvik eder. Gençlik katılımının bazı örnekleri arasında paydaşların gençlerle istişareleri, farkındalık yaratma kampanyaları, sosyal medya kampanyaları, karar vericiler ve siyasi liderlerle yapılandırılmış diyalog ve

savunuculuk, akranlar arası faaliyetler, gençlik etkinlikleri, çalıştaylar, toplantılar ve belirli konuları tartışma gündemine getiren seminerler vb. yer almaktadır.

Direktifler (40 dakika)

1. 'Kamusal alanları nasıl kullandığımızı yeniden tanımlamak' ve 'Neighborland nedir' videolarını gösterin. Neighborland girişimi hakkında daha fazla bilgiye buradan ulaşabilirsiniz: <https://bit.ly/3NXUERY>.
2. Ayrıca <https://neighborland.com/> adresindeki farklı projelere göz atabilir veya öğrencilere girişim hakkında daha fazla ilham vermek için farklı Neighborland girişimlerinin resimlerini gösterebilirsiniz.
3. Öğrencilere bu girişim hakkında ne düşündüklerini, neleri beğendiklerini ve ne gibi olumlu sonuçlar doğuracağını düşündüklerini sorun.
4. Şimdi aynı şeyi kendi mahalleleri için yapacaklarını açıklayın. Saha çalışmasındaki gözlemlerini takiben, toplumsal cinsiyet ayrımcılığıyla nasıl mücadele edebileceklerine ve mahallelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini nasıl sağlayabileceklerine odaklanarak tavsiyelerinde toplumsal cinsiyet merceği uygulamaya davet edin.
5. Bir pano hazırlayın (yaklaşık sınıf panosu büyüklüğünde) ve 'Mahallemin herkes için kapsayıcı, cinsiyet eşitliğine dayalı, güvenli ve mutlu bir alan olması için istiyorum.' başlığını yazın. (Neighborland'e benzer).
6. Öğrencilerden beş kişilik gruplar oluşturmalarını isteyin ve onlara büyük post-it notları verin. Onları, mahallelerinin nasıl tüm cinsiyetlerin ve tüm sosyal grupların kendilerini dahil, kabul edilmiş, güvende ve mekâna ait hissedebilecekleri bir yer haline gelebileceğini hayal etmeye davet edin. Daha sonra fikirlerini, hayallerini, ihtiyaçlarını, önerilerini her bir post-it için bir fikir olmak üzere post-it notlarına kaydedebilirler. Beyin fırtınasına 15-20 dakika ayırın.
7. Gruplar görevlerini tamamladıktan sonra, notlarını tahtaya yapıştırmalarını isteyin.
8. Öğrencileri gelip tahtadaki önerileri okumaya davet edin.

Uygulama için ipuçları

> Bu etkinliği daha da eğlenceli hale getirmek için, öğrencilerden herkes için kapsayıcı, mutlu, cinsiyet eşitliği olan veya herkesi kucaklayan bir alanı temsil eden resimler (örneğin, dergilerden veya internette basılı resimler) bulmalarını isteyebilirsiniz. Daha sonra bu görüntüleri kullanarak bir kolaj yapabilirler. Alternatif olarak, öğrenciler Padlet, Jamboard veya Microsoft Whiteboard gibi dijital araçları kullanarak bu vizyon panosunu çevrimiçi olarak oluşturabilirler. Dijital panoda, görsellerin yanı sıra videolar, GIF'ler, ünlü alıntılar da paylaşılabilir ve kendi önerilerini metin olarak yazabilirler.

Kapanış ve geri bildirim

Öğrencilerden en çok beğendikleri fikirleri, önerileri, hayalleri, istekleri belirlemelerini isteyerek etkinliği kapatın. Ayrıca tahtada görünen farklı fikirleri gözden geçirin ve bunların hızlı bir özeti yapın (tek tek okumaya gerek yok). Etkinliği, kamusal alanların cinsiyet ve geçmişten bağımsız olarak tüm insanlar için eşit, güvenli, mutlu, erişilebilir, eğlenceli ve kapsayıcı olmasının önemine işaret ederek kapatın. Ayrıca, çevremizi değiştirmek için harekete geçmenin önemine ve çevremizde bizim için gerçekten önemli olan şeyleri savunmanın ne kadar güçlendirici olduğuna dikkat çekin.

Etkinlik 4: Gençleri harekete geçmeye teşvik etmek (45 dakika)

Hedefler: Gençlerin katılımını teşvik etmek ve hayal ettikleri mahalleye yönelik önerilerini daha da geliştirmek için yapabilecekleri farklı eylemleri keşfetmeleri konusunda öğrencileri desteklemek

Malzemeler: Flipchart kâğıdı, keçeli kalemler, koli bandı

Giriş

Öğrenci grubuna, Neighborland girişimine benzer şekilde, şimdi de daha eşitlikçi ve toplumsal cinsiyet açısından daha eşit kamusal alanlar yaratma konusundaki fikirlerini daha fazla teşvik edebilecek yolları araştıracağınızı söyleyin. Bunu yapmanın bir yolu, gençlerin katılımı, yani gençlerin kendilerini doğrudan ilgilendiren konulara aktif katılımıdır. Bu etkinlikte, gençlerin mahallelerinde veya kentlerinde sosyal değişim yaratma konusunda daha aktif rol alabilecekleri olası yollar hakkında beyin fırtınası yapacağınızı açıklayın. Vizyon panosunda (bir önceki derste) yer alan fikirleri karar alıcılara ve diğer paydaşlara (belediye başkanı, belediye meclisi, yerel politikacılar, STK'lar, gençlik örgütleri gibi) nasıl daha fazla tanıtabileceklerini ve değişimi nasıl teşvik edebileceklerini araştıracaksınız. Bkz. yukarıda, **EĞİTİMCİ BİLGİLERİ Gençlik katılımı.**

Direktifler (20 dakika)

1. Öğrenci grubunu beşer kişilik küçük gruplara ayırın.
2. Her grubu, toplumsal cinsiyet açısından daha eşit kamusal alanlara ilişkin önerilerini nasıl daha fazla tanıtabilecekleri ve bu sürece daha fazla genci nasıl dahil edebilecekleri konusunda beyin fırtınası yapmaya davet edin.
3. Her grubun beyin fırtınası yapmak ve fikirlerini pano (flipchart) kâğıdına yazmak için 15 dakikası vardır.
4. Gruplar daha sonra fikirlerini tüm sınıfa sorarlar (her grup için birkaç dakika).

Tartışma ve kapanış (10 dakika)

Gruplar tarafından sunulan farklı fikirleri özetleyin. Eğer belirtilmemişse, gençlerin şu fikirleri de düşünmelerini sağlayabilirsiniz: vizyon panolarını tanıtmak için sosyal medya kampanyaları; sosyal medyada vizyon panosuyla selfie paylaşmak; diğer öğrencilerin de fikirlerini almak için okul ortamında merkezi bir alana bir pano asmak; okullarındaki diğer öğrencilerle saha çalışmasındaki deneyimleri hakkında konuşmak ve diğer öğrencilerin mahallelerini nasıl iyileştirebileceklerine dair fikirlerini almak için atölye çalışmaları yapmak; gençlik örgütleriyle buluşmak ve vizyon panolarının sonuçlarını paylaşmak; karar vericilerle bir tartışma veya diyalog düzenlemek ve fikirlerini ortaya koymak.

K4.2.1 Saha çalışması sırasında yönlendirici sorular

Ne

- Bu alanda neler oluyor?
- Kadınlar ve erkekler ne yapıyor?
- Farklı gruplar ne yapıyor? (Gençler, yaşlılar, etnik gruplar, diğer azınlıklar, vb.)?
- Mekânda hangi görseller mevcut (ne tür reklamlar gibi)? Bunlar ne anlatıyor? Bu görseller kadınlar ve erkekler hakkında farklı fikirler mi iletiyor?
- Anıtlar, heykeller, kamusal sanat eserleri gibi mekânda hangi tarihi ve diğer semboller mevcut? Bunlar neyi temsil ediyor?
- Hangi sesleri duyabilir, neyi koklayabilirsin?
- Sokak isimleri nelerdir? Bunların kaç kadın, kaç erkek ismidir?
- Metinler, anıtlar ve kamusal sanat da dahil olmak üzere kamusal alandan ne gibi dersler çıkarabiliriz?
- Bu sembollere, örneğin anıtlara, kamusal sanat eserlerine, görsellere veya sokak isimlerine karşı nasıl bir argüman geliştirilebilir?
- Bu kamusal alanda ne görmek istersiniz?

Kim

- Mekânda kimler bulunmaktadır? Hangi farklı sosyal gruplar mevcut?
- Kamusal alanda, anıtta, sanat eserinde, anlatıda gördüklerinize dayanarak kim ya da hangi cinsiyet daha fazla örnek teşkil ediyor?
- Hangi cinsiyet daha baskın, daha önemli, daha başarılı görünüyor?
- Kim ya da hangi gruplar mekânda daha görünür, hangi gruplar daha az görünür?
- Sizce kim ya da hangi gruplar bu alanda kendilerini daha güvende ve rahat hissediyor?
- Kim ya da hangi gruplar bu alandan çok fazla faydalanamıyor?

Nerede

- İnsanlar nerede toplanıyor, hangi sosyal gruplar nerede toplanıyor?
- Belirli gruplar nerede kendilerini daha rahat/güvende hissediyor?
- Belirli gruplar nerede kendilerini daha az güvende hissedebilir? Daha az dahil edildikleri?

Nasıl

- İnsanlar nasıl etkileşime giriyor? Hangi gruplar kimlerle etkileşime giriyor?
- Bu mekân nasıl 'cinsiyetlendirilmiş' - yani, kadınların ve erkeklerin mekânı nasıl kullandıklarına ilişkin ne gibi farklılıklar gözlemliyorsunuz?
- Kadınların ve erkeklerin mekânda nasıl temsil edildiği konusunda ne gibi farklılıklar gözlemliyorsunuz (etkinliklerde, görsellerde, anıtlarda, sokak isimlerinde, kamusal sanatta, reklamlarda?)

Neden

Mekândaki bu cinsiyete dayalı farklılıklar neden var? Örneğin etkileşimde, kullanımda, görünürlükte ve/veya temsilde?

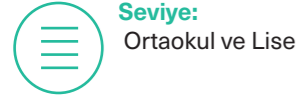
K4.2.2 Konuşma balonları

Mahalleimde

istiyorum.

Ders Planı 3: Kendini başkalarının yerine koymak

Konu bağlantıları:

Coğrafya: Mekân eleştirel olarak algılama ve yorumlama, Farklı ortamlarda farklı kültürel ve toplumsal cinsiyet değerlerinin, inançların ve siyasi sistemlerin etkisi, Cinsiyet eşitliği, sosyal uyum ve demokrasi, Çeşitliliğe ve çok kültürlülüğe saygı, Çeşitli konuları araştırmak için saha çalışması gibi farklı yöntemler uygulama

Çevre Çalışmaları: Sosyal adalet, özerklik, demokrasi, toplumsal cinsiyet eşitliği, sorumluluk, İnsanların sosyal değişim yaratma gücü, Demokratik vatandaşlık

Sosyal ve Politik Eğitim: Sosyal uyum, dayanışma ve kültürlerarası diyalogun güçlendirilmesi, Demokrasi, Eşitlik, Çok kültürlülük, Ekoloji-çevre, Sosyal adalet

Edebiyat: Toplumsal cinsiyet eşitliği, Çeşitliliğe saygı, Geleneksel kalıp yargıların ve önyargıların yıkılması, Özgürlük, eşitlik, adalet, demokrasi, dayanışma gibi temel insani değerler ve haklar

Sağlık Eğitimi: Toplum içinde olumlu tutum, ilişki ve davranışların oluşturulması, Kişilerarası ve sosyal becerilerin geliştirilmesi, Çeşitliliğin kabulü ve saygı gösterilmesi, Klişelerin, çok kültürlülüğün, cinsiyetin ve farklılığın eleştirel bir şekilde araştırılması, Çatışma çözümü, Etkili iletişim, İnsan haklarına saygı

Ders Planının Hedefleri:

- Kamusal alanda fiziksel hakimiyet konusunda farkındalık yaratmak (daha fazla veya daha az yer kaplamak)
- Kentsel mekânı farklı perspektiflerden (örneğin, kadınların, erkeklerin, farklı yaş gruplarının veya etnik kökenlerin, vb. perspektiflerinden) anlamak ve keşfetmek ve farklı topluluklardan farklı anlatıları ve farklı hikayeleri keşfetmek
- Toplumsal cinsiyetin normatif boyutlarını keşfetmek: kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıklar ve bunların mekâna nasıl yansıdığı
- 'Öteki' için empati, anlayış, kabul ve saygı geliştirmek
- Mekândaki (erkek) hegemonyayı tanımlamak (öncelikle hâkimiyet ve görünürlük yoluyla)
- Kamusal alanda ayrımcılığı ele alabilecek olası çözümleri araştırmak

Ders 3.1

Etkinlik 1: Vücut Duruşu

(Kaç kaynak kullanmayı planladığınıza bağlı olarak 25 ila 40 dakika)

Aktivite Hedefleri:

- Vücudumuzun ve vücut duruşumuzun alanla nasıl etkileşime girdiğini anlamak (yani, belirli vücut duruşlarının nasıl daha fazla veya daha az yer kapladığı)
- Belirli beden duruşlarının güç, güçlendirme ve öz güven hislerine nasıl katkıda bulunduğunu keşfetmek

Giriş

Sınıfa bu etkinlikte beden duruşumuzu ve beden duruşumuzun bizi nasıl hissettirdiğini keşfedeceğinizi açıklayın. Özellikle, vücut duruşumuz bizim hakkımızda sözsüz mesajlar da iletir. Diğer insanlar vücut duruşumuzun ilettiği bu dolaylı mesajlardan etkilenecek hakkımızda varsayımlarda ve çıkarımlarda bulunabilir. Benzer şekilde, biz de başkaları hakkında duruşlarına bakarak varsayımlarda bulunabiliriz.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Arka plan bilgileri

Bu ders planı, mekândaki (fiziksel) hakimiyet ve çeşitliliğin her iki yönünü de keşfederek insanların kamusal alanla nasıl etkileşime girdiğine dair farkındalık yaratmaktadır. Dahası, günlük mekânlardaki farklılıkları keşfetmek ve başkalarına saygı duymak sürdürülebilir barış için çok önemlidir. Bu ders planı temel olarak öğrencilerin 'ötekini' (kendilerinden farklı olan insanları) anlamalarına, kamusal alanlardaki farklılıkları fark etmelerine ve ayrımcılığı ortadan kaldıracak çözümleri keşfetmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

İlk aktivite, beden duruşuyla çalışmak ve beden duruşuna farkındalık getirmek, öğrencileri farklı insanların kendilerini 'bir mekânda nasıl taşıdıklarını' keşfetmeye teşvik eder: nasıl, ne zaman, kim daha az yer kaplamak için genellikle kendi içine kapanır ve nasıl, ne zaman, kim daha fazla yer kaplamak için yayılır. Vücut duruşunu kapsamlı bir şekilde inceleyen sosyal psikolog Amy Cuddy, vücut duruşunun güç, hakimiyet ve önyargı hakkında temel mesajlar ilettiğini öne sürmektedir. Bu etkinlik, öğrencileri Amy Cuddy'nin güç pozları önermelerini kullanmaya (fikirler için bkz. **R4.3.1**) ve farklı vücut duruşlarının onları nasıl gösterdiğini ve hissettirdiğini keşfetmeye teşvik eder.

Direktifler (10 dakika)

- K4.3.1 Resim 1**'deki yüksek güçlü pozları gösterin
- Öğrencilerden aşağıdaki soruları kullanarak gördükleri kişileri tanımlamalarını isteyin:
 - Bu çizimlerdeki insanlar vücut duruşlarıyla ne anlatıyorlar?
 - Sizce bu çizimlerde betimlenen insanlar ne hissediyor?
 - Sizce neden bazı insanlar bu vücut duruşunu benimsiyor?
 - Sence diğer insanlar onlar hakkında ne düşünüyor?
- Bu pozların 'yüksek güçlü pozları' olarak adlandırıldığından bahsedin. Güç, atılganlık, güven ve hakimiyet mesajları verirler.
- Benzer şekilde, aynı kaynak sayfasının düşük güçlü pozlarını gösterin ve öğrenci grubundan gördükleri insanları tanımlamalarını isteyin. Yukarıdaki soruları sorun.
- Beden duruşumuz 'kapalı' olduğunda daha az yer kapladığımızı ve korku, yalnızlık, güvensizlik, üzüntü, geri çekilme ve güven eksikliği mesajları verdiğimizizi açıklayın.
- Kadın ve erkek çizimlerinin yüksek güçlü pozlarını gösterin (**K4.3.1 Resim 2, 3, 4 ve 5**). Öğrencileri resimlerdeki insanların nasıl görüldüğünü açıklamaya teşvik edin.
- Öğrencileri ayağa kalkmaya ve pozları denemeye teşvik edin. Şöyle deyin: 'Ellerimi çırpıtımda, sizi içinize çekilip olabildiğince küçülerek mümkün olduğunca az yer kaplamaya davet ediyorum. Örneğin, kambur durmayı, omuzlarınızı mümkün olduğunca içeri çekmeyi, bacaklarınızı bükmeyi ve çaprazlamayı, ayak bileklerinizi sarmayı deneyebilirsiniz. Bu duruşu birkaç saniye koruyun ve nasıl hissettiğinize dikkat edin. "Şimdi, ellerimi çırpıtımda, sizi süper kahraman güç pozunu benimsemeye davet ediyorum. Dik durun, çeneniz hafifçe yukarıda olsun, göğsünüz dışarıda olsun, bacaklarınız yerde bir kalça hizasında açık dursun ve elleriniz kalçalarınızın üzerinde olsun. Bu duruşu birkaç saniye boyunca koruyun. Nasıl hissettiğinize dikkat edin. "Ellerimi tekrar çırpıtımda, sizi kazanan duruşu benimsemeye davet ediyorum, elleriniz başınızın üzerinde V şeklinde kaldırılmış olsun. Bu duruşu birkaç saniye koruyun ve nasıl hissettiğinize dikkat edin.

Tartışma ve kapanış (10 dakika)

- Bu etkinlik hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Düşük güçlü pozlarında kendinizi nasıl hissettiniz?
- Yüksek güçlü pozlarda kendinizi nasıl hissettiniz?
- Sizce insanlar vücut duruşlarına bakarak başkaları hakkında varsayımlarda bulunuyorlar mı? Peki ya siz?
- Sizce günlük hayatımızda hangi pozları benimsememiz gerekiyor?
- Sizce insanlar bazen beden duruşlarıyla ilettikleri gücü kötüye kullanıyor ya da suistimal ediyor mu? Nasıl?
- Öğrenciler cevaplarını verdikten sonra **K4.3.1 Resim 6**'yı gösterin.
- Buradaki güç pozunu hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu gücün kötüye kullanımını mı temsil ediyor?
- Gücümüzü doğru şekilde kullandığımızdan nasıl emin olabiliriz? (Örneğin, başkalarına saygı ve diğer insanların duygularına ve haklarına saygı.)

Uygulama için ipuçları

- Vaktiniz varsa, Amy Cuddy'nin beden duruşu, güç ve hakimiyet üzerine teorisini açıkladığı videolarından birini izleyerek (<https://bit.ly/3yPIIdTG>) tartışmayı kapatabilirsiniz.
- Zamanınız varsa, öğrenciler kendi yüksek güç pozlarını denedikten hemen sonra, 8 Güç Pozu: Beden Dili ve Öz Güven videosunu (<https://bit.ly/3PDDH0p>) oynatabilir ve öğrencilerden Parmita Katkar pozları gösterirken onu kopyalamalarını isteyebilirsiniz.

Referanslar

İpuçları ve Araçlar: Güç Pozisyonları [İngilizce] <https://bit.ly/3o8YahP>
Beden diliniz kim olduğunuzu şekillendirebilir [İngilizce]: <https://bit.ly/3ofPA0B>

Etkinlik 2: Aynalar (20 dakika)

Giriş

Başkalarını daha iyi anlamamıza yardımcı olacak bir oyun oynayacağımızı açıklayın. Başkalarını anlamak, kendimizi anlamamız ve barış içinde ve mutlu bir şekilde bir arada yaşamamızın yollarını keşfetmemiz için çok önemlidir.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Ayna Egzersizi

Ötekini anlamak, çocukların ve gençlerin kendilerini daha iyi keşfetmelerini sağlar. Öğrenciler oyun oynayarak ve rol yaparak 'ötekini' eğlenceli ve interaktif bir şekilde keşfederler. Bu etkinlikte, drama ve tiyatrodaki ısınma etkinliği olarak sıklıkla kullanılan 'yansıtma' tekniğini kullanıyoruz. Bu teknik hakkında daha fazla bilgiyi burada bulabilirsiniz: <https://bit.ly/3os4EbX>

Direktifler (10 dakika)

- Öğrencilerden ayağa kalkmalarını ve herkesin bir partneri olacak şekilde çiftlere ayrılmalarını isteyin. Tek sayıda öğrenciniz varsa, gruba katılabilir ya da bir öğrenci iki kez oynayabilir.
- Çiftler birbirlerine bakacak şekilde dururlar. İçlerinden biri lider, diğeri de ayna olacaktır.
- Müzik çalmaya başladığınızda, lider vücuduyla bazı basit hareketler yaparken, ayna görevi gören kişi de bu hareketleri aynen kopyalamaya çalışacaktır. Örneğin, lider sağ elini kaldırırsa, 'ayna' sol elini kaldırmalıdır, tıpkı gerçek bir aynadaki figürün yapacağı gibi.
- Çiftleri mekânda hareket etmeye başlamaya davet edin (hareket eden diğer çiftlere dikkat ederek). Göz teması kurmalarını (eşlerinin ellerine veya bacaklarına bakmak yerine) ve yumuşak ve sürekli hareketler yapmalarını teşvik edin, böylece 'danslarında' bir akış olacaktır. Bu akışı sağlamaya başarlarsa, dışarıdan birinin kimin lider kimin ayna olduğunu söylemesi zor olacaktır.
- Ellerinizi çırptığınızda (ya da müziği kıstığınızda) çiftler rolleri değiştirir: lider ayna olur ve ayna şimdi liderliği alır.
- Liderleri partnerlerini 'kandırmaya' çalışmamaları konusunda teşvik edin; aksine, liderler olarak 'aynanın' tam olarak takip edebileceği hareketleri yapmak onların sorumluluğundadır.
- Birkaç dakika sonra, çiftlerden sözlü iletişim kurmadan, istedikleri zaman aralarında organik olarak rol değiştirerek aktiviteye devam etmelerini isteyin. Böylece, rolleri değiştirmek için sizin işaretinizi beklemeden birbirlerini takip ederek organik olarak liderlik ve yansıtma yapacaklardır.

Tartışma (10 dakika)

- Bu etkinlik nasıldı?
- Bu etkinlikte neyi beğendiniz?
- Sizin için zor olan bir şey var mıydı? Lütfen açıklayın.
- Hangi rolü daha kolay ya da rahat buldunuz, liderlik mi yoksa aynalık mı? Neden?
- Sözlü iletişim kurmadan birbirinizi organik olarak yansıttığınız o noktaya ulaştınız mı? Sizce bu nasıl oldu?
- Bu deneyimden kendiniz hakkında bir şeyler öğrendiniz mi? Lütfen açıklayınız.
- Sizce bu etkinlik 'öteki' ile birlikte olmak hakkında ne öğretiyor? Başkalarıyla nasıl bir arada var olabiliriz? (**İpucu:** Öğrencileri diğer kişinin liderliğinden nasıl öğrendiklerini düşünmeye teşvik edin, örneğin, saygı ve açıklık göstermek ve diğer kişiye kendi olması, hareket

etmesi veya yaratması için 'alan' tanımak. Bu hususlardan bahsedilmemişse, gözlemci olarak bunlar üzerinde düşünebilirsiniz).

Ders 3.2: Saha Çalışması Öncesi Hazırlık

Etkinlik 1: Başkasının ayakxabılarıla bir yürüyüş

Etkinlik Hedefleri:

- Kentsel mekânı farklı perspektiflerden (örneğin, kadınların, erkeklerin, farklı yaş gruplarının veya etnik kökenlerin, vb. perspektiflerinden) keşfetmek ve farklı topluluklardan farklı anlatıları ve hikayeleri keşfetmek
- Toplumsal cinsiyetin normatif boyutlarını keşfetmek: kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıklar ve bunların mekâna nasıl yansıdığı
- 'Öteki' için empati, anlayış, kabul ve saygı geliştirmek
- Mekândaki erkek hegemonyasını öncelikle baskınlık ve görünürlük üzerinden tanımlamak ve etkisini araştırmak
- Kamusal alan kullanımını herkes için daha eşit hale getirebilecek farklı çözümler üzerine beyin fırtınası yapmak

Malzemeler: Seyahat programı (otobüs biletleri, haritalar), not almak için defterler ve kalemler

Giriş

Sınıfı, bu etkinlikte toplumumuzun çeşitliliğini ve **çoğulculuğunu** anlamaya çalışacakları konusunda bilgilendirin. Farklı insanların 'gözleri' ve 'ayakkabıları' aracılığıyla kamusal bir alanı keşfedecekleri bir saha çalışmasına çıkacaklar.

Direktifler (30 dakika)

- Aktiviteye çeşitli ayakkabı resimleri göstererek başlayın. **K4.3.2'**deki ayakkabı resimlerini kullanabilirsiniz.
- Öğrencilerden bu ayakkabıları hangi kişilerin giyiyor olabileceğini belirlemelerini isteyin. Bunlar kadın mı erkek mi? Yaşları nedir? Etnik kökenlerini çıkarabilirler mi? Bu insanlar yaşamak için ne yapıyor olabilirler?
- Farklı ayakkabı türlerinin çevremizde karşılaştığımız insan çeşitliliğini temsil ettiğini açıklayın.
- Saha çalışması sırasında farklı insan gruplarının kamusal alanlarda nasıl etkileşimde bulduklarını, bu kamusal alanları daha eleştirel bir şekilde gözlemleyerek keşfedeceklerini açıklayın. Amaç, farklı insanların mekânı nasıl kullandığını, farklı gruplar arasında mekânın kullanımında ne gibi farklılıklar olduğunu, ne gibi eşitsizliklerin belirgin olabileceğini ve farklı grupların mekândaki deneyimlerinin nasıl farklılaştığını anlamaktır.
- Bu amaçla, farklı kimlikleri, onların tepkilerini ve en önemlisi diğer insanların onlara karşı tepkilerini gözlemleyeceklerdir. Öğrencilerin gözlemleyebileceği olası kimlikler şunları içerebilir: (i) çocuk, (ii) ergen, (iii) genç, (iv) yaşlı, (v) baskın etnik gruptan bir kadın, (vi) baskın etnik gruptan bir erkek, (vii) etnik azınlıktan bir kadın, (viii) etnik azınlıktan bir erkek.
- Öğrencilerin gözlemlerinde farklı grupların alanda nasıl yürüdüklerine, hareket ettiklerine ve etkileşimde bulduklarına dikkat etmeleri gerektiğini açıklayın.
- Alanı kendilerinin dışında birçok farklı cinsiyet ve etnik kökenden keşfetmeleri önemlidir, böylece daha geniş bir yelpazede farklı deneyimleri belgeleyebilirler.

- Saha çalışması için R4.3.3 Gözlem sorularını** ve her sorunun amacını öğrencilerle tartışın, öğrencilerin sahip olabileceği endişeleri yanıtlayın, tartışmadan ortaya çıkabilecek ek sorular ekleyin ve mevcut olanları değiştirin. Öğrencileri bu sürece mümkün olduğunca dahil etmeye çalışın, böylece süreci sahiplenebilirler. Ayrıca, gözlem protokolünün sadece onlara rehberlik etmek için orada olduğunu ve yürüyüş sırasında ortaya çıkabilecek diğer ilgili gözlemleri not almakta özgür hissedebileceklerini açıklayın.
- Gözlemlerini yapmak için kamusal alana çıktıklarında güvenlik protokollerini tartışın. Örneğin, ikili veya üçlü gruplar halinde çalışmak, grupların çok fazla dağılmaması ve uygun tutum ve davranışlar.

Saha çalışması (90 dakika)

- Lütfen bu Ünitenin Ders Planı 2, 93. Sayfada özetlenen **Başarılı eğitsel geziler için genel kurallar EĞİTİMCİ BİLGİLERİ'ne** bakın.
- Öğrenciler seçilen bir yere gidecek ve küçük gruplar halinde gözlemlerini yapacak, bu süreç boyunca yönlendirici sorulara dikkat edeceklerdir.
- Öğrencileri kamusal alanda yürümeye ve iki veya üç farklı kimliği gözlemlemeye teşvik edin.
- Mekânda gözlemlerini yaparken, onları bir not defterine not almaları veya gözlemlerini telefonlarına sesli olarak kaydetmeleri için teşvik edin.

Ev ödevi

Küçük gruplar daha sonra okul saatlerinden sonra birlikte çalışacak ve saha çalışmalarını ve gözlemlerini tartışacaklardır. Eğer yüz yüze görüşme imkanları yoksa, çevrimiçi bir görüşme ayarlayabilirler. Kadınların, erkeklerin ve farklı sosyal grupların görünürlük, hakimiyet, mekândaki temsiliyet, mekânın farklı kullanımı, rahatlık, aidiyet ve güvenlik duyguları vb. ile ilgili deneyimlerindeki farklılıklara özellikle dikkat etmeye davet edin. Son olarak, onları gözlemlemiş olabilecekleri eşitsizlikleri not etmeye davet edin. Bulgularını her grup için 3-4 dakika olmak üzere sınıfta sunacaklarını bildirin.

Ders 3.3: Saha Çalışması Sonrası

Sunum ve tartışma (45 dakika)

Grupları bulgularını teker teker sunmaya davet edin. Sunumlar toplam 25 dakikayı aşmamalıdır. Birinci gruptan sonraki grupları sadece yeni gözlemler eklemeye davet edebilirsiniz, böylece diğer grupların söylediklerini tekrar etmemiş olurlar.

Tartışma (20 dakika)

- Hissettiğiniz veya gözlemlediğiniz en çarpıcı şey neydi?
- Bu egzersiz sırasında farklı gruplar hakkında bir şeyler öğrendiniz mi? Ne öğrendiniz?
- Kendiniz hakkında bir şey öğrendiniz mi? Ne öğrendin?
- Farklı kimlikler ne tür kamusal alanları tercih ediyor?
- Farklı insanların mekânda nasıl etkileşim kurduklarına dair deneyimlerinde ne gibi farklılıklar fark ettiniz?
- Vücut duruşlarında ne gibi farklılıklar gözlemlediniz?
- Kadınların ve erkeklerin deneyimleri nasıl farklılık gösterdi? Bu neden böyle oldu?
- Farklı sosyal ve kültürel grupların deneyimleri nasıl farklılık gösterdi? Bu neden böyle oldu?
- Ne gibi eşitsizlikler gözlemlediniz?
- Sizce hangi gruplar kendilerini bu alana daha dahil ve daha görünür hissediyor? Sizce hangi gruplar bu alana

'uyduklarını' hissediyor? Hangi gruplar kendilerini buraya ait hissetmiyor?

- Farklı kimliklerin bazı ihtiyaçlarının karşılanmadığını fark ettiniz mi? Hangi ihtiyaçlar?
- Sizce bu alanı kullanan farklı grupların kendilerini daha mutlu hissetmelerini, daha fazla dahil edilmelerini ve ihtiyaçlarının ve haklarının eşit şekilde dikkate alındığını hissetmelerini ne sağlayacaktır? (Örneğin, çeşitlilik, empati, kabul, var olma özgürlüğü, saygı ve insan haklarının korunması konularını anlama.)

Kapanış ve geri bildirim

Öğrencilerin kamusal alanda tespit ettikleri farklı deneyimler üzerine düşünerek ders planını kapatın. Sıradan yerlerdeki farklılıkları keşfetmenin, onları anlamamanın, empati geliştirmenin ve diğerlerine saygı duymanın bir arada yaşama ve sürdürülebilir barış için çok önemli olduğunu açıklayın. Kamusal alanların herkes için eşit olması, her bireyin görünür olduğunu, dahil edildiğini ve kendini güvende ve mutlu hissedebileceği yerler olması gerektiği yönündeki tespit edilen ihtiyacı hatırlatın. Bunu mümkün kılmak için hepimizin başkalarına ve onların deneyimlerine karşı anlayışlı davranarak, saygı ve kabul göstererek üzerimize düşeni yapmamız gerektiğini yineleyin.

EĞİTİMCİ BİLGİLERİ | Arka plan bilgileri

Bu etkinlik 'Shoes on the Danube Promenade' anıtından esinlenerek hazırlanmıştır (<https://bit.ly/3O9Gm0A>). Bu faaliyet Holokost'u tartışmayı amaçlamamakla birlikte, sembolik olarak farklı ayakkabılar giyen insanlara saygı göstermeyi ve çeşitlilik, kabul, çok kültürlülük ve kesişen kimlikleri tartışmayı amaçlamaktadır. Bu etkinlik öncelikle öğrencilerin kamusal bir alanı bir başkasının gözünden eleştirel bir şekilde gözlemlemeye ve deneyimlemeye teşvik edildiği bir açık hava etkinliğidir. Öncelikli amacı, gençlere sıkça kullandıkları alanları (yeniden) keşfetme ve farklı bir bakış açısıyla görme fırsatı sağlamaktır.

K4.3.1 Görüntüler
Philippos Vasiliadis tarafından illüstrasyon

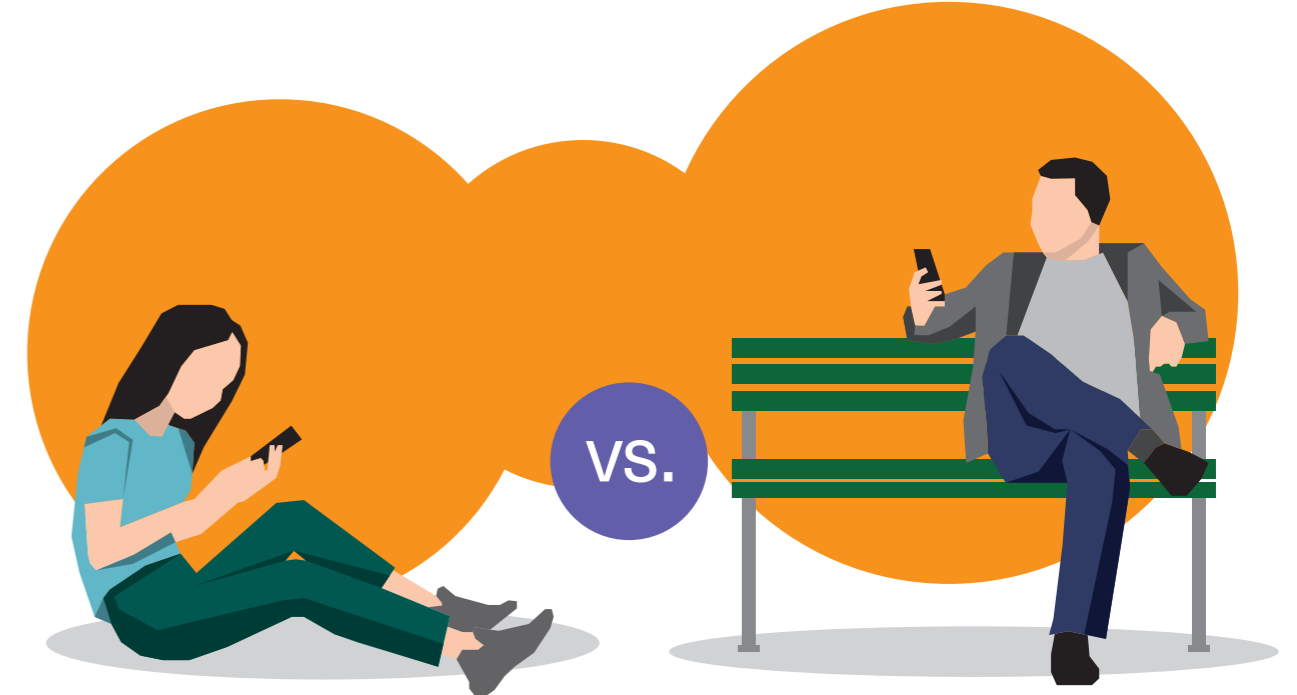
Resim 1: Yüksek Güçlü Pozlar

Resim 1: Düşük Güçlü Pozlar

Resim 2

Resim 3

Resim 4: Yüksek Güçlü Pozlar

Resim 5

K4.3.2 Ayakkabı resimleri

K4.3.3 Gözlem sorular saha çalışması için

Mekândaki insanları gözlemlerken bu soruları yanıtlamaya çalışın. Bazen cevabı bilemeyebilirsiniz, bu yüzden tahmin etmeye çalışın. Daha geniş bir deneyim yelpazesini kaydedebilmemiz için mekânı kendi cinsiyetiniz dışında farklı cinsiyet ve etnik kökenlerden de keşfetmeniz önemlidir.

1. Gözlemediğiniz kişinin cinsiyeti nedir? Yaşlarını tahmin edebilir misiniz? Etnik kökenlerini? Dinlerini?
2. Bu alanda ne yapıyorlar?
3. Neredeler? Biriyle mi takılıyorlar?
4. Diğer insanlar onlara karşı nasıl davranıyor?
5. Buraya nasıl geldiler? Yürüyerek mi, otobüsle mi, bisikletle mi, araba kullanarak mı, vs.
6. Kamusal alanda ziyaret edebilecekleri kültürel bir mekân veya belirli bir yer var mı (bir ibadet yeri, bir kafe veya restoran, kendi topluluklarından insanların toplandığı belirli bir yer, vb.)
7. Vücut duruşlarına dikkat edin.
8. Nasıl davrandıklarına, nasıl göründüklerine ve başkalarıyla nasıl etkileşimde bulduklarına dikkat edin.
9. Alanda en baskın olan gruplar hangileridir?
10. Mekânda dolaşırken, bu alanda nasıl hissediyor olabileceklerini tahmin etmeye çalışın. Kendilerini rahat veya güvende hissediyorlar mı? Siz kendinizi rahatsız veya huzursuz hissediyor musunuz?
11. Bu caddenin veya bu bölgenin gitmekten kaçınacakları bazı kısımları var mı? Hangileri? Neden?
12. Onları ne daha mutlu eder ve bu alana daha fazla dahil eder?

SÖZLÜK

Bu bölümde yer alan terimlerin açıklamaları ya orijinal kaynaklarda bulunduğu şekliyle doğrudan alıntıdır ya da orijinal kaynaklara dayanılarak yeniden ifade edilmiştir; bazı terimler ise yazarlar tarafından tanımlanmış ve dolayısıyla kaynak belirtilmemiştir. Yukarıdakilerin tümü ve bu bölümün genel içeriği, yazarların bu yayınlara ilgili anlayışlarını, amaçlarını ve bakış açılarını yansıtmaktadır.

Nasıl okunmalı? Sözlükteki terimler, bu yayındaki orijinal yerlerinde buldukları şekilde daha iyi anlaşılır.

Alegori, her karakterin veya olayın bir fikri veya hakikat, kötülük, ölüm vb. gibi bir niteliği temsil eden bir sembol olduğu bir hikâye, oyun, resim, vb.dir (Oxford University Press, t.y.).

Anıt (veya abide, *İngilizce*: Monument), tarih, sanat veya bilim açısından olağanüstü evrensel değere sahip mimari eserler, anıtsal, heykel ve resim eserleri, arkeolojik nitelikteki unsurlar veya yapılar, yazıtlar, antik mağara ve yeraltı yerleşimleri ve özelliklerin kombinasyonları olabilir (UNESCO, 1996).

Anıt (*İngilizce*: Memorial), genellikle kamuya açık bir yerde bulunan bir kişiyi veya olayı anmak için kullanılan bir nesne veya süreçtir. Bu bir mezar taşı, plaket, heykel, bina, anıt mezar, park, geçici enstalasyon, etkinlik veya performans şeklinde olabilir (İrlanda Modern Sanatlar Müzesi, t.y.).

Ataerkillik, toplum içinde erkeklerin kadınlara ve diğer gruplara hükmettiği, onlara baskı yaptığı ve onlardan faydalandığı bir sosyal yapılar ve uygulamalar sistemidir (UNICEF, 2017).

Ayrıcalık, bazı kişileri başkalarından ayrı ve üstün tutma, hak veya fayda sağlama durumu (Encyclopaedia Britannica, t.y.).

Bireysellik, kişinin kendisini diğerlerinden farklı kılan bireysel kimliğidir (The Free Dictionary, t.y.).

Cinsiyet, kişinin doğuştan sahip olduğu ve genital organlar, hormonlar ve kromozomlar tarafından belirlenen biyolojik özelliklerdir. Kişi kadın, erkek veya interseks (erkek ve kadınlara atfedilen anatomik özelliklerin bir karışımını taşıyan) olarak doğabilir (UNICEF, 2017).

Erkeklik/Kadınlık, toplumsal cinsiyet normlarıdır ve gerçekliği temsil etmeyebilen, ancak bir erkeği veya kadını "değerlendirmek" için baskın modeli oluşturan, toplumsal cinsiyetin ikili temsilini ve bir dizi toplumsal cinsiyet rolünü ve ilişkisini daha da yerleştiren ideal erkeklik ve kadınlık standardının geliştirilmesine yol açar (UNICEF, 2017; Gendered Innovations, t.y.; Fernandez & Nelson, 2021; Care, 2018).

Cinsiyetçilik, erkek cinsiyetinin kadınlardan ve esasen cinsiyetin diğer tüm dışavurumlarından doğuştan üstün olduğu inancıdır (European Institute for Gender Equality, t.y.; Encyclopaedia Britannica, t.y.).

Çeşitlilik, herhangi bir gruptaki her bireyin değerleri, tutumları, kültürel bakış açısı, inançları, etnik kökeni, cinsel yönelimi, cinsiyet kimliği, becerileri, bilgisi ve yaşam deneyimlerindeki farklılıklardır (European Institute for Gender Equality, 2016).

Çoğulculuk, farklı etnik, ırksal, dini ve sosyal grupların üyelerinin, bir ulusun birliği için gerekli olan karşılıklı bağımlılık için iş birliği içinde çalışırken, geleneklerine ve özel ilgilerine katılımlarını ve gelişmelerini sürdürdükleri bir toplum olarak tanımlanabilir (England, 1992).

Demokrasi Yunanca halk anlamına gelen "demos" ve iktidar anlamına gelen "kratos" kelimelerinden gelmektedir; dolayısıyla demokrasi "halkın iktidarı" olarak düşünülebilir: halkın iradesine dayanan bir yönetim biçimi (Avrupa Konseyi, t.y.). Demokrasi, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı gösteren ve insanların özgürce ifade ettikleri iradelerinin kullanıldığı bir ortam sağlar. İnsanlar kararlarda söz sahibidir ve karar vericilerden hesap sorabilirler. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir ve hiçbir insan ayrımcılığa maruz kalmaz (Birleşmiş Milletler, t.y.).

Dışavurumculuk, sanatçının nesnel gerçekliği değil, insanların, nesnelere ve olayların bir kişide uyandırdığı öznel duyguları ve tepkileri tasvir etmeye çalıştığı sanatsal bir tarzdır (Chilvers, 2015).

Duvar resmi, özellikle kamusal alanda, bir duvara veya tavana uygulanan büyük bir resimdir. (MoMA Learning, t.y.).

Egemen Anlatı, diğerlerinden daha güçlü, daha baskın olan hikayedir. Bu yayında, çoğu toplumun çoğu zaman eleştirmeden verili bir tarihsel gerçek olarak kabul ettiği ve resmi tarih ders kitaplarında, medyada, internette, gazetelerde vb. bulunan anlatıyı kastediyoruz (Morrison, 2019).

Erkek Ayrıcalığı, genellikle erkeklerin toplumdaki egemenliği için ataerkillik kavramında bir "kısaltma" olarak kullanılır. Baskın grubun üyeleri olarak erkekler, daha fazla özgürlük ve bağımsızlık, daha yüksek maaşlar, mesleki gelişim, daha güçlü pozisyonlar ve genellikle daha fazla prestij, hakimiyet ve kontrol gibi önemli ayrıcalıklara sahiptir (IGI Global, t.y.).

Estetik, bir sanat eserini sadece bir nesne değil de "sanat eseri" yapan şeyin doğasına ilişkin felsefi sorgulama; esere verdiğimiz tepki ve bunun sonucunda sanatla ilgili değerlerimizin incelenmesidir. Diğer estetik sorgulamalar arasında sanatçı kimdir ya da bir eser ne zaman veya hangi koşullar altında sanattır gibi sorular yer alır. Estetik, bağlam ve kültüre bağlı olarak zaman içinde değişebilir (New York Eyaleti Eğitim Departmanı, 2017).

Feminizm, kadınların cinsiyetlendirilmiş bedenleri, yani cinsiyetleri nedeniyle hüküm altına alındıkları tezine dayanan, kadınların siyasi konumunu değiştirmeye ve toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeye yönelik siyasi bir duruş ve taahhüttür (Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü, 2016).

Feminist Pedagoji, kuralcı bir yöntemden ziyade öğretme ve öğrenme hakkında bir düşünme biçimidir. Bu nedenle, disiplinler ve öğrenme alanları içinde ve arasında farklı şekillerde ve farklı amaçlar için kullanılır. Feminist pedagojinin tanımları çok çeşitlidir, ancak bu üç temel ilke üzerinde ortak bir anlaşma vardır (Gender and Education Association GEA, 2016):

- **Hiyerarşiye direnmek**: Öğrenme alanlarında, öğretmen figürü ve öğrenciler, öğretmen ve öğrenci arasında bir

otorite hiyerarşisi yaratılmasına karşı çalışır; öğrenciler aynı zamanda ‘içerik’ sunar ve sınıfın yapısını etkiler.

- Deneyimin Kaynak Olarak Kullanılması:** Akademik dergiler ve kitaplar gibi geleneksel bilgi kaynaklarını kullanmanın yanı sıra, öğrencilerin ve eğitimcilerin kendi deneyimleri de ‘öğretim materyalleri’ olarak kullanılır. Deneyimi kaynak olarak kullanmanın amacı iki yönlüdür: birincisi, akademik çalışmalarda belgelenmemiş deneyimler tartışmaya açılır ve ikincisi sınıf katılımcıları dönüştürücü öğrenme deneyimi yaşar.
- Dönüştürücü Öğrenme:** Feminist pedagoji, öğrenci ve eğitimcilerin sadece yeni bilgiler edinmesini değil, aynı zamanda düşüncelerinin yeni yönlere kaymasını amaçlar. Bu, deneyimin veya sosyal olguların kişisel yorumlarının yeni, eleştirel yollarla yeniden okunabileceğinin ve onaylanabileceğinin farkına varılmasını içerebilir.

Form, bir sanat eserinin fiziksel görünümüdür - malzemeleri, stili ve kompozisyonu veya “geometrik form” olarak tanımlanabilen herhangi bir şekil veya küttedir (ModernArts, t.y.).

Güç, karar verme kapasitesi olarak anlaşılır. Tüm ilişkiler güç kullanımından etkilenir. Güç, kişinin kendi hayatıyla ilgili karar almak için kullanıldığında, kendini kabul ve özsaygının bir teyidi haline gelir ve bu da başkalarına saygı duyulmasını ve eşit olarak kabul edilmelerini teşvik eder. Hükmetmek için kullanıldığında, güç başkalarına yükümlülükler yükler, onları kısıtlar, yasaklar ve başkalarının hayatları hakkında kararlar alır. Ataerkil toplum yapıları içerisinde Toplumsal Cinsiyet Tabakalaşması, Toplumsal Cinsiyet Rollerı ve Kalıpyargısı, Toplumsal Cinsiyet Normları, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Cinsiyet, Cinsiyetçilik, Kurumsallaşmış Cinsiyetçilik, Ataerkillikten kaynaklanan güç hiyerarşileri olabilir (IGI Global, t.y.).

Güç İlişkileri, insanların, grupların veya ülkelerin birbirlerine karşı davranış biçimlerini ve dolayısıyla gücün toplumun farklı düzeylerine dağıtılma şeklini ifade eder (IGI Global, t.y.).

Hegemonya, bir grubun, ulusun veya toplumun genellikle kültürel, ekonomik veya siyasi yollarla başka bir grup, ulus veya toplum üzerindeki otoritesi, hakimiyeti ve etkisidir. Bakınız: ‘Erkek Hegemonyası’ terimi (Bell, 2015).

Erkek Hegemonyası, bu yayında erkeklerin kadınlar ve toplum üzerindeki kontrolü ile gösterilen ataerkilliğin egemenliğine atfta bulunmaktadır.

Heteronormativite, geleneksel cinsiyet kimliklerinin veya cinsiyet rollerinin ve heteroseksüel ilişkilerin “norm” olduğu, “doğal” kabul edildiği ve bir toplumun herkesin insanlığını ölçtüğü bir referans noktası olarak hareket ettiği, dolayısıyla dışlanmanın diğer her türlü cinsiyet veya cinsel çeşitliliğin doğal sonucu olduğu inancıdır (European Institute for Gender Equality, 2016; The 519, 2020).

Hiyerarşi, bir bireyin veya grubun bir kültür, kuruluş veya toplum içinde yer aldığı bir sıralama ve eşit olmayan güç dağılımı sistemidir (Bell, 2013).

Sosyal Hiyerarşi, bu yayında bir toplumdaki insanların zenginlik, gelir, sosyal statü, eğitim, cinsiyet, ırk, etnik köken gibi sosyoekonomik faktörlere göre gruplara ayrıldığı güç dağılımı sistemini ifade etmektedir.

Kamusal Alan, bu yayında insanlar için açık ve erişilebilir olan, şehrin canlılığına ve yaşanabilirliğine ve sakinlerinin refahına katkıda bulunan her türlü alanı ifade etmektedir. Bununla birlikte, kamusal anıtlarda olduğu gibi, kamusal alanlar da kamusal veya özel kişi veya gruplara ait olabilir ve sivil vatandaşlar, siyasi liderler veya belediyeler gibi kamu kurumları tarafından finanse edilebilir (Friedmann, 1961; Collins & Stadler, 2020).

Kamusal Anıt, bu yayında serbestçe erişilebilen kamusal anıtları ifade etmektedir. Anıtlar, kamusal alanlara yerleştirilen ve açık erişime sahip sanat eserleri olabilir, ancak kamu veya özel şahıslar veya gruplar tarafından yaptırılır ve sivil vatandaşlar, siyasi liderler veya belediyeler gibi kamu kurumları tarafından finanse edilir.

Kamusal Etki Alanı, demokrasiye yönelik katılımcı yaklaşımların merkezinde yer alan bir kavramdır. Kamusal etki alanı, vatandaşların bir araya geldiği, kamusal meselelere ilişkin görüş alışverişinde bulunduğu, tartıştığı, müzakere ettiği ve nihayetinde kamuoyu oluşturduğu alandır. Alman filozof Habermas’a göre kamusal alan, kamuoyunun oluşturulabildiği toplumsal yaşam alanıdır (Habermas vd., 1974; The World Bank, t.y.).

Kamusal Sanat, mekâna özgü ve halkın erişimine açık bir sanat eseridir. Kamusal sanatı farklı kılan, nasıl yapıldığının, nerede olduğunun ve ne anlama geldiğinin benzersiz bir şekilde ilişkilendirilmesidir. Kamusal alanlara yerleştirilen kamusal sanat herkes içindir, kolektif bir topluluk ifadesi biçimidir. Bu nedenle kamusal sanat, dünyayı nasıl gördüğümüzün bir yansıması olarak hareket edebilir - bir sanatçının zamanımıza ve yerimize verdiği yanıt, kim olduğumuza dair kendi duygumuzla birleşir (Association for Public Art, t.y.).

Kapsam materyallerin yaratılması, alınması, saklanması ya da kullanılmasını çevreleyen organizasyonel, işlevsel ve operasyonel koşullar ve diğer materyallerle olan ilişkisidir. Bir kullanıcının bir belgeye getirebileceği ve o kullanıcının belgeyi anlamasını etkileyen koşullar olarak da anlaşılabilir (Society of American Archivists, t.y.).

Kahraman, cesur, yeni veya iyi bir şey yapmış olması nedeniyle birçok insan tarafından büyük hayranlık duyulan kişidir (Collins, t.y.).

Kesişimsellik, cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin diğer kişisel özellikler veya kimliklerle kesiştiği yolları ve bu kesişimlerin benzeri olmayan ayrımcılık deneyimlerine nasıl katkıda bulunduğunu incelemek, anlamak ve bunlara yanıt vermek için kullanılan analitik bir araçtır (Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü, 2016).

Kesişimsel Kimlikler, bu yayında bir bireyin kimliğinin kesişen faktörlerini ifade etmektedir. Kesişimsellik kavramı temelinde kimlik, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi, ırk, etnik köken, sınıf (geçmiş ve şimdiki), dini inançlar ve cinsel kimlikle sınırlı olmamak kaydıyla çoklu ve kesişen faktörlerden oluşur.

Kurumsallaşmış Cinsiyetçilik, bir toplumun kurumlarının cinsiyetçi bir şekilde işlemesi, ayrımcılıkla sonuçlanması ve herkese eşit fırsat ve hakların tanınmamasıdır.

Kültürel Sermaye, Pierre Bourdieu tarafından tanımlandığı şekliyle kişinin belirli bir sosyal sınıfın parçası olarak edindiği beceriler, zevkler, duruş, giyim, tavır, maddi eşyalar, kimlik bilgileri vb. gibi sembolik unsurların toplamını ifade eder. Benzer kültürel sermaye biçimlerini başkalarıyla paylaşmak - örneğin aynı film zevki veya bir Ivy League (Amerika’nın sekiz en iyi üniversitesinin oluşturduğu birlik) okulundan mezun olmak - bir kolektif kimlik ve grup konumu (“bizim gibi insanlar”) duygusu yaratır. Bourdieu ayrıca kültürel sermayenin toplumsal eşitsizliğin önemli bir kaynağı olduğuna işaret eder. Kültürel sermayenin belirli biçimleri diğerlerine göre daha değerlidir ve kişinin sosyal hareketliliğine gelir ya da zenginlik kadar yardımcı olabilir ya da engel olabilir (Routledge, 2016).

LGBTIQ+, Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks ve Queer/Sorgulayan Topluluktan bireyleri ifade etmek için kullanılan şemsiye bir terimdir.

Mekânın Somutlaştırılması, mekân üzerine feminist ve eleştirel teorilerden beslenir; ‘somutlaşma’ veya ‘bedenleşme’ terimi, bedenın mekânla olan ayrılmaz bağıını ve dolayısıyla toplumsal yaşamın mekânla olan ayrılmaz bağıını vurgular. Bedenin varsayılan olarak bir mekânda bulunması (ya da mekânın vücut bulması) bu bağlantıyı ifade eder. Böyle bir bakış açısı, mekânı ve sosyal yaşamı yukarıdan ‘gören’ ve dolayısıyla insanları da sadece içinde yer alan nesnelere olarak gören mantıksal-matematiksel sistemler tarafından yeniden üretilen, mekânın statik olduğuna dair hâkim bakış açısını yapısöküme uğratır. Bunun yerine, mekâna ilişkin feminist ve eleştirel bakış açıları, mekânın ve dolayısıyla toplumsal yaşamımızın dinamik olduğu görüşünü desteklemektedir (Lefebvre, 2014; Rendell, 2009).

Mikrotarih nispeten daha küçük ölçekli, daha az görünür ve daha kişiselleştirilmiş erkek açısından - kadın açısından tarihle (histories-herstories) ilgilidir. Bir metodoloji olarak mikrotarih, bir olayı, yeri veya kişiyi mikroskobik ayrıntılarıyla inceler (Magnússon & Szijártó, 2013) ve bireysel deneyimleri aydınlatır. Mikrotarih, gözlem ölçeğini küçültmemize olanak tanır, böylece her bir sosyal ortamdaki bireysel ilişkilerin karmaşık işlevi ortaya çıkarılabilir ve kadın hikayeleri (herstories) gibi genellikle yeterince temsil edilmeyen hikayeler aydınlatılabilir.

Miras, geçmişten bize miras kalan, günümüzde değer verdiğimiz, keyif aldığımız ve koruyup gelecek nesillere aktardığımız şeylerdir. Miras, tarihi alanlar, binalar, anıtlar, müzelerdeki objeler, eserler, arşivler, su yolları, peyzaj, ormanlık alanlar, bataklıklar, yaylalar, yerli yaban hayatı, böcekler, bitkiler, ağaçlar, hayvanlar, gelenekler, spor, müzik, dans, folklor, el sanatları, beceriler ve geleneklerden oluşur (The Heritage Council, t.y.).

Nötr Cinsiyet, cinsiyet bilgisi içermeyen, erkek veya kadın cinsiyetiyle ilişkilendirilmeyen herhangi bir şeyi - bir kavramı, bir varlığı, bir dil tarzını - ifade eder. Sistemik ve yerleşik ya da içselleştirilmiş önyargıların doğası gereği, ne yazık ki çoğu zaman cinsiyet nötr olarak algılanan şey aslında toplumsal cinsiyet körüdür (UNICEF, 2017).

Önyargı, (*İngilizce*: bias) birine karşı ya da bir şeye karşı eğilim veya meyildir. Bazı önyargılar olumlu ve faydalıdır; örneğin yalnızca sağlıklı olduğu düşünülen yiyecekleri yemeyi tercih etmek veya bilerek zarar veren birinden

uzak durmak gibi. Ancak önyargılar genellikle bir birey veya durum hakkındaki gerçek bilgiden ziyade basmakalıp yargılara dayanır. İster olumlu ister olumsuz olsun, bu tür bilişsel kısayollar acele kararlara veya ayrımcı uygulamalara yol açan peşin hükümlerle sonuçlanabilir (Psychology Today, 2009).

Önyargı, (*İngilizce*: prejudice) insanların diğer grupların üyeleri hakkında sahip oldukları, peşin hükümlü fikirlere dayanan ve cinsiyet, ırk, sınıf, kişisel özellikler veya diğer faktörler gibi unsurlardan etkilenen olumlu veya olumsuz, bilinçli veya bilinçsiz tutum ve duygulardır. (Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü, 2016).

Palimpsest, Andreas Huyssen tarafından, binaların ve şehirlerin zamanı ve hafızayı kaydetme biçimini tanımlamak için kullanılan bir terim olarak tanımlanmaktadır (Huyssen, 2003). Huyssen'e göre kentsel palimpsest, sürekli olarak kendini yazan ve yeniden yazan bir şehirdir. Palimpsest yazısının değeri, katmanlarının her birinin kusurlu olmasında, kaplamasının bitmemiş ve kırılğan doğasındadır (Márquez & Rozas-Krause, 2016, 67).

Sanat Felsefesi, felsefenin bir dalıdır. Sanat, insan yaşamının ve kültürünün önemli bir parçasıdır. Ancak bir şeyi ‘sanat’ yapan nedir ve ona neden değer vermeliyiz? Sanat felsefesi, bu sorulara sürekli ve tutarlı bir şekilde cevap verme girişimidir ve bu sorulara en çok dikkatini vermiş olan büyük filozofların düşüncelerinden yararlanır. (Graham, 1997).

Somutlaştırma ve Somutlaştırılmış Öğrenme, bir fikrin, niteliğin veya duygunun elle tutulur veya gözle görülür bir biçimini ya da bir şeyin elle tutulur veya gözle görülür bir biçimde temsilini veya ifadesini ifade eder. Somutlaştırılmış öğrenme, bedenın bir duyguyu/düşünceyi/fikri/kavramı nasıl deneyimlediğine özellikle dikkat ederek, bedenın doğrudan katılımı yoluyla bilgi inşa etmenin bir yolu olarak tanımlanır. Somutlaştırılmış öğrenme aynı zamanda kişinin dünyayı algılama, etkileşime girme ve onunla ilişki kurmada hem bedeni hem de zihniyle - tüm varlığıyla - yaşadığı deneyimin bağlılık ve karşılıklı bağımlılık duygusunu da içerir. Basitçe ifade etmek gerekirse, somutlaştırılmış öğrenme, bedene ve onun deneyimlerine dikkat etmeyi içeren öğrenme yoludur (Freiler, 2008).

Sosyal Değişim, normlar ve değerler de dahil olmak üzere davranış kalıplarında ve kültürde zaman içinde meydana gelen önemli bir değişikliktir (Moore, 1963).

Sosyal Dönüşüm, bu yayında bir toplumda - yerel, ulusal, küresel - paylaşılan inançların, bilincin, alışkanlıkların, normların, değerlerin vb. kolektif değişimleri yoluyla elde edilen sosyal yapılarıdaki küçük ve büyük ölçekli değişiklikleri ifade etmektedir.

Sosyal ve Siyasi Yaşam, yaşam biçimini etkileyen sosyal ve siyasi faktörlerin karşılıklı ilişkisini ifade eden sistemler ve günlük yaşam meseleleridir. Bu, yoksulluk gibi sosyal bir meselenin aynı zamanda siyasi bir mesele olduğu anlamına gelir, çünkü yoksullukla mücadele ya da etmeme kararları gibi siyasi faktörlerden etkilenir ve tanımlanır.

Toplumsal Yeniden Üretim, toplumsal yapıların ve sistemlerin varlıklarını sağlama ve zaman içinde kendi kendilerini idame ettirme ve sürdürme yolları ve süreçleridir. Toplumsal yeniden üretime katkıda bulunan süreçler biyolojik, ekonomik, kültürel, sosyal ve sembolik olabilir. Feminist perspektifler, cinselliğin düzenlenmesi, çocukların ve yaşlıların bakımı ve sosyalleşmesi gibi, genellikle görünmez kılınan daha birçok sürecin varlığını savunmaktadır (Zhurzhenko, 2001; Laslett & Brenner, 1989).

Tarih, özellikle belirli bir döneme, ülkeye veya konuya ait olaylar veya gelişmeler olmak üzere, birlikte ele alınan geçmiş olayların incelenmesi (Cambridge University Press, t.y.).

Tarihyazımı/ Tarih Yazarılığı, özellikle kaynakların eleştirel incelemesine, bu kaynaklardaki özgün materyallerden belirli ayrıntıların seçilmesine ve bu ayrıntıların eleştirel incelemeden geçebilen bir anlatıya sentezlenmesine dayanan tarih yazımıdır. 'Tarihyazımı' terimi aynı zamanda tarih yazımı teorisi ve tarihine de atıfta bulunur (Vann, 2023).

Genel ya da Total Tarih, tarih yazımının farklı yöntemlerini ifade eder. Genel Tarih, tarihsel olayları zaman çizelgesinde doğrusal bir şekilde yan yana koymanın basit bir yolu olarak tanımlanırken, Genel Tarih, tarihteki - küçük veya büyük - önemli anları meydana gelme ve birbirleriyle ilişki kurma biçimlerini ve farklı toplumlar için ilişkili anlamları ortaya çıkarmak için tarihsel olayların analiz edildiği bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Philo, 2000).

Tarih, Mikrotarih, bir olayı, yeri veya kişiyi mikroskobik ayrıntılarıyla inceleyen tarihe özel bir metodolojik yaklaşımdır (Magnússon, Szijártó, 2013). Mikro Tarihçiler "normatif sistemlerin çelişkilerine ve dolayısıyla tüm sistemleri akışkan ve açık kılan parçalanma, çelişki ve bakış açılarının çoğulluğuna" odaklanırlar (Levi, 1991, 107).

Kadın açısından tarih (herstory), bu yayında kadın deneyimlerine özel ilgi gösterilmesi veya tarihi olayların feminist bir bakış açısıyla sunulması ve analiz edilmesi anlamına gelmektedir.

Temsil, birinin veya bir şeyin görsel olarak tasvir edilmesidir. Gerçeklerin (görsel) bir tanımı veya ifadesidir (bir şeyin bir şekilde görüntüsü, benzerliği veya yeniden üretimi) (Kingsborough Community College, t.y.; Cleveland Institute of Art, t.y.).

Toksik Erkeklik, erkek olmanın ne anlama geldiğine dair egemen algıya atfedilen normların toplum, toplumsal cinsiyet ve kişisel ilişkiler ve erkeklerin kendileri için zararlı olabileceği gerçeğini ifade eder (Coppen, 2019).

Toplumsal cinsiyet, toplumun erkeklerin ve kadınların nasıl davranması, giyinmesi, davranması, görünmesi vb. gerektiğine dair beklentileri ve kuralları anlatan kavramdır. Toplumsal cinsiyet, belirli tarihsel, kültürel, sosyal ve siyasi bağlamlarda neyin kadınsı veya erkeksi olduğunu tanımlamak için sosyal olarak atanan bir dizi kültürel kimlik, ifade ve rolü içerir (Dünya Sağlık Örgütü, t.y.; UNICEF, 2017).

Toplumsal Cinsiyeti Dönüştürücü Yaklaşım, eğitimde güç ilişkilerine meydan okuyarak, toplumsal cinsiyet normlarını ve ikiliklerini yeniden düşünerek ve eşitsizliğin ve baskı sistemlerinin temel nedenleri hakkında eleştirel bir bilinç oluşturarak kalıp yargıları, tutumları, normları ve uygulamaları dönüştürmek için eğitim sisteminin tüm parçalarını kullanmayı amaçlamaktadır (UNICEF, 2021).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, kadınların ve erkeklerin, kız ve erkek çocuklarının tam potansiyellerini, insan haklarını ve onurlarını gerçekleştirmeleri ve ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi kalkınmaya katkıda bulunmaları (ve bundan yararlanmaları) için eşit koşullara, muameleye ve fırsatlara sahip olmaları kavramıdır. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve erkeklerin benzerliklerine, farklılıklarına ve oynadıkları rollere toplum tarafından eşit değer verilmesidir (UNICEF, 2017).

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, cinsiyetin ve/veya toplumsal cinsiyetin kadınlar ve erkekler için farklı haklar ve saygınlıklar belirlediği, haklara eşit olmayan erişim veya haklardan yararlanmanın yanı sıra kalıplaşmış sosyal ve kültürel rollerin üstlenilmesine de yansıyan yasal, sosyal ve kültürel bir durumdur (Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü, 2016).

Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargısı, insanlara cinsiyetlerine göre belirli nitelikler, özellikler ve roller atfedilmesidir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları olumsuz (örneğin kadınlar kötü şofördür, erkekler çocuk bezi değiştiremez) veya olumlu ifadeler (örneğin kadınlar daha iyi bakıcıdır, erkekler daha güçlüdür) olabilir (The Office of the High Commissioner for Human Rights, t.y.).

Toplumsal Cinsiyet Normları, belirli bir toplum veya topluluk için belirli bir zamanda erkek ve kadın cinsiyet kimliğinin kabul edilen nitelikleri ve özellikleridir. Bunlar, belirli bir zaman noktasında belirli bir toplumu, kültürü ve topluluğu tanımlayan bir aralıkta, cinsiyet kimliğinin genel olarak uyduğu standartlar ve beklentilerdir (UNICEF, 2017).

Toplumsal Cinsiyet Önyargısı, kadınların haklar ve saygınlık bakımından erkeklerle eşit olmadığı yönündeki cinsiyete dayalı algıdan gelen önyargılı eylemler veya düşüncelerdir (European Institute for Gender Equality, 2016).

Toplumsal Cinsiyet Tabakalaşması, farklı cinsiyetler arasında servet, güç ve ayrıcalıkların eşit olmayan dağılımıdır (Geist & Myers, 2016).

Toplumsal Kimlik, kişinin ait olmayı seçtiği sosyal gruplar tarafından tanımlanan benlik duygusudur (Ellemers, 2022).

Uzlaşma, bir tartışma veya anlaşmazlıktan sonra iki kişi veya grubun yeniden yakınlaşmasını sağlama eylemidir (Encyclopaedia Britannica, t.y.).

Yapısal ve Sosyal Eşitsizlikler, bir toplumun üyelerinin farklı miktarlarda servet, prestij veya güce sahip olduğu bir durumdur.

Yer veya Mekân, sosyal süreçlerin ve yaratıcılığın gerçekleşmediği mevcut fiziksel konumlardır, bu nedenle kendilerine atfedilen bir anlamları yoktur, oysa yerler fiziksel konumlardan daha fazlasıdır, insan deneyimleriyle ilişkili anlamları vardır. Bu anlamlar insan faaliyetleri ve yaratıcılığı, dolayısıyla insanlar ve fiziksel mekânlar arasındaki etkileşimler yoluyla üretilir (Lefebvre, 1974; Massey, 2005).

Yorumlama, gözlem ve analiz yoluyla toplanan görsel kanıtlara ve bağlamın incelenmesine dayalı olarak anlam, amaç ve/veya araştırma konusu hakkında çıkarımlarda bulunmak, bunları ayırt etmek veya tanımlamaktır (The New York State Education Department, 2017).

KAYNAKÇA

Bölüm 2'de atıfta bulunan referanslar

Adil, M. (2008). Thinking about monuments [Anıtlar hakkında düşünmek]. *EMAA Sanat Dergisi*, Mart 11: 129-145.

Agulhon M. (1981). *Marianne in battle: Republican imagery and symbolism in France, 1798-1880 [Marianne savaşta: Fransa'da cumhuriyetçi imgeler ve sembolizm, 1798-1880]*. Cambridge Üniversitesi Yayınları.

Amin, A (2006). *Inclusive cities. The challenges of urban diversity: Problems and assets [Kapsayıcı şehirler. Kenttsel çeşitliliğin zorlukları: Sorunlar ve varlıklar]*. Johns Hopkins Üniversitesi Yayınları.

Anderson, B. (1983). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism [Hayali cemaatler: Milliyetçiliğin kökeni ve yayılması üzerine düşünceler]*. Verso.

Apaydın, V. (2020). Heritage, memory and social justice: reclaiming space and identity [Miras, hafıza ve sosyal adalet: mekânı ve kimliği geri kazanmak]. Apaydın, V. (Der.), *Critical perspectives on cultural memory and heritage: Construction, transformation and destruction* içinde (ss. 84-97). UCL Press.

Association for Public Art. 'Homepage' ['Ana Sayfa']. Erişim tarihi 19 Temmuz 2022. <https://www.associationforpublicart.org/>.

Bakshi, A. (2013). Urban form and memory discourses: Spatial practices in contested cities [Kentsel biçim ve bellek söylemleri: Tartışmalı kentlerde mekânsal pratikler]. *Journal of Urban Design*, 19(2), 189-210. doi:10.1080/13574809.2013.854696

Bakshi, A. (2017). *Topographies of memories: A new poetics of commemoration [Hatıraların topografyaları: Yeni bir anma poetikası]*. Palgrave Macmillan.

BlackPast, B. (12 Ağustos 2012). (1982) Audre Lorde, "Learning from the 60s" [Audre Lorde, "60'lardan Öğrenmek"]. BlackPast.org. <https://www.blackpast.org/african-american-history/1982-audre-lorde-learning-60s/>

Bourdieu, P. (1993). *The field of cultural production [Kültürel üretim alanı]*. Polity Press.

Butler, C. (2009). Critical legal studies and the politics of space [Eleştirel hukuk çalışmaları ve mekân politikaları]. *Social & Legal Studies*, 18(3), 313-332. <https://doi.org/10.1177/0964663909339084>

Butler, J. (1993). *Bodies that matter: On the discursive limits of sex [Önemli olan bedenler: Cinsiyetin söylemsel sınırları üzerine]*. Routledge.

Collins, D. ve Stadler, S. (2020). Public spaces, urban [Kamusal alanlar, kentsel]. Kobayashi, A. (Der.), *International Encyclopaedia of human geography [İkinci Baskı]* içinde (ss. 103-111). <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-102295-5.10212-4>.

Cranny-Francis, A., Waring, W., Stavropoulos, P. ve Kirkby, J. (2002). *Gender studies: Terms and debates. [Toplumsal cinsiyet çalışmaları: Terimler ve tartışmalar]*. MacMillan Education UK.

De Beauvoir, S. (1949). *Le deuxieme sexe [İkinci Cinsiyet]*. Editions Gallimard.

Delanty, G. (2020). *Critical theory and social transformation: Crises of the present and future possibilities. [Eleştirel teori ve toplumsal dönüşüm: Günümüzün krizleri ve geleceğin olasılıkları]*. Routledge.

Faroldi, E. (2020). Public space and the contemporary city. A narrative of places, time, relationships [Kamusal alan ve çağdaş kent. Yerlerin, zamanın, ilişkilerin bir anlatısı]. *TECHNE - Journal of Technology for Architecture and Environment*, 19, 9-16. <https://doi.org/10.13128/techne-8852>

Forty, A. ve Kuchler, S. (1999). *The art of forgetting [Unutma sanatı]*. Berg.

Harvey, D. (2003). The right to the city. [Kent hakkı]. *International Journal of Urban and Regional Development* 27(4), 939-941.

Johnson, N. (1995). Cast in stone: Monuments, geography, and nationalism [Taş kalıp: Anıtlar, coğrafya ve milliyetçilik]. *Environment and Planning D: Society and Space*, 13(1), 51-65.

Jones, S. (2017). Wrestling with the social value of heritage: Problems, dilemmas and opportunities [Mirasın sosyal değeri ile güreşmek: Sorunlar, ikilemler ve fırsatlar]. *Journal of Community Archaeology & Heritage*, 4(1), 21-37. <https://doi.org/10.1080/20518196.2016.1193996>

Karaiskou, V. (2013). Commemorative sculpture and ceremonial behaviors in the public sphere: Cyprus as a case study [Kamusal alanda hatıra heykelleri ve törensel davranışlar: Bir vaka çalışması olarak Kıbrıs]. *Sociology Study*, 3(12), 920-932.

Karaiskou, V. (2014). Visual narrations in public spaces: Codifying memorials in Cyprus [Kamusal alanlarda görsel anlatılar: Kıbrıs'ta anıtların kodlanması]. *International Journal of Social, Political and Community Agendas in the Arts*, 8(2), 15-26.

Karaiskou, V., ve diğerleri (2023, 25 Ocak). "Cyprus: Land of memories, places of art" ["Kıbrıs: Anılar ülkesi, sanat mekanları"] <http://publicart.ouc.ac.cy>

Karayanni, S. S. (2018). Anamnesis and queer poe(/li)tics: Dissident sexualities and the erotics of transgression in Cyprus [Anamnez ve queer poe(/li)tikler: Kıbrıs'ta muhalif cinsellikler ve transgresyonun erotiği]. *Journal of Greek Media & Culture*, 4(2), 239-254. https://doi.org/10.1386/jgmc.4.2.239_1

Kwon, M. (2004). *One place after another [Bir yerden diğerine]*. MIT Press.

Lefebvre, H. (1991). *The production of space [Mekanın üretimi]*. Blackwell.

Leite, J. M. V. (2009). Cultural heritage and monument, a place in memory [Kültürel miras ve anıt, bellekte bir yer.] *City & Time*, 4(2): 3.

Levinson, S. (2018). *Written in stone: Public monuments in changing societies [Taşa yazılmış: Değişen toplumlarda kamusal anıtlar]*. Duke Üniversitesi Yayınları.

Márquez, F. ve Rozas-Krause, V. (2016). Occupying and reclaiming a national historical monument: The Casa Central of the Universidad de Chile [Ulusal tarihi bir anıtı işgal etmek ve geri almak: Casa Central, Şili Üniversitesi]. *Latin American Perspectives*, 43(6), 54-74. DOI: 10.1177/0094582X16666342

Merriam-Webster. (t.y.). Mnemosyne [Hafıza tanrıçası]. Merriam-Webster. com sözlük içinde. Ocak 25, 2023 tarihinde <https://www.merriam-webster.com/dictionary/Mnemosyne> adresinden erişildi.

Nash, C. (1993). Renaming and remapping: New cartographies of identity, gender and landscape in Ireland [Yeniden adlandırma ve yeniden haritalama: İrlanda'da kimlik, toplumsal cinsiyet ve peyzajın yeni kartografyaları]. *Feminist Review*, 44(1), 39-57.

Nietzsche, F. (1995). *Unfashionable writings from the period of unfashionable observations [Modası geçmeyen gözlemler döneminden modası geçmeyen yazılar]* (R. T. Tray, Çev.). Stanford Üniversitesi Yayınları.

Parpa, E. (2021). Tracing the local: Senses of place and identity in the Cypriot landscape [Yerelin izini sürmek: Kıbrıs peyzajında yer ve kimlik duyguları]. G. Koureas, E. Stylianou, ve E. Tselika (Der.) *Contemporary art in Cyprus: Politics, identity and culture across borders* içinde [Kıbrıs'ta çağdaş sanat: Sınırlar arasında siyaset, kimlik ve kültür] (ss. 139-154). Bloomsbury.

Pile, S. (2001). The un(known) city or, an urban geography of what lies buried under the surface [Bilin(e)meyen şehir ya da yüzeyin altında gömülü olanın kentsel coğrafyası]. I. Borden, J. Kerr, A. Pivaro, J. Rendell (Der.), *The unknown city* içinde (s. 262-279). MIT Press.

Platt, V. (2020, 3 Temmuz). "Why People Are Toppling Monuments to Racism" ["İnsanlar Neden Irkçılık Anıtlarını Yıkıyor"]. *Scientific American*. <https://www.scientificamerican.com/article/why-people-are-toppling-monuments-to-racism/>

Pop, D. ve Julean, D. (2015). The monument: Between place and fetishism. [Anıt: Mekan ve fetişizm arasında]. *Acta Technica Napocensis: Civil Engineering & Architecture*, 58(1), 5-15.

Riegl, A. (1982). The modern cult of monuments: Its character and its origin [Modern anıt kültü: Karakteri ve kökeni] (K.W. Forster ve D. Ghirardo, Çev.). *Oppositions* 25, 21-51.

Seidman, S. (2003). *The social construction of sexuality [Cinselliğin sosyal inşası]*. Norton.

Şonya, Z. (2005). Toplumun göstergeleri olarak sanat, anıtlar ve ideolojiler. *EMAA Sanat Dergisi*, 2004: 31-32.

Tselika, E. (2019). Conflict transformation art: Cultivating coexistence through the use of socially engaged artistic practices. [Çatışma dönüştürme sanatı: Sosyal içerikli sanatsal pratiklerin kullanımı yoluyla bir arada yaşamı geliştirmek]. 4. *PRIO Kıbrıs Merkezi Raporu*. PRIO Kıbrıs Merkezi.

Tselika, E. (2021). Thinking beyond the I [Ben'in ötesinde düşünmek]. E. Plümer Bardak (Der.) *Herkes İçin Sanat Yayınları* içinde. EMAA.

Wallach, S. J. (1988) *Gender and the politics of history [Toplumsal Cinsiyet ve Tarihe siyasi yaklaşım]*. Columbia Üniversitesi Yayınları.

Warner, M. (1985). *Monuments and maidens: The allegory of the female form [Anıtlar ve bakireler: Kadın formunun alegorisi]*. Picador.

White, E. (2007). Path-Portal-Place [Yol-Portal-Yer]. M. Carmona ve S. Tiesdell (Der.) *Urban Design Reader* içinde (ss. 185-198). Architectural Press.

Yucel B, D. ve Kasif, A. (2017) Kuzey Kıbrıs'ın Başkenti Lefkoşa'daki Anıtlara Genel Bir Bakış. *Kıbrıs Araştırmaları Dergisi*, 19(43), 67-81. DAÜ Yayınları.

Bölüm 3'te atıfta bulunan referanslar

Acker, J. (2004). Gender, capitalism and globalization [Toplumsal cinsiyet, kapitalizm ve küreselleşme]. *Critical Sociology*, 30(1), 17-41.

Apaydın, V. (2020). Heritage, memory and social justice: reclaiming space and identity [Miras, hafıza ve sosyal adalet: mekânı ve kimliği geri kazanmak]. Apaydın, V. (Der.), *Critical perspectives on cultural memory and heritage: Construction, transformation and destruction* içinde (ss. 84-97). UCL Press.

Bourdieu, P. (1993). *The field of cultural production [Kültürel üretim alanı]*. Polity Press.

Fisher, B. (1987). The heart has its reasons: Feeling, thinking, and community-building in feminist education. [Kalbin kendi nedenleri vardır: Feminist eğitimde hissetme, düşünme ve topluluk oluşturma]. *Women's Studies Quarterly*, 15(3/4), 47-58.

Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed [Ezilenlerin pedagojisi]*. Continuum Uluslararası Yayın Grubu.

Freire, P. (1985). *The politics of education: Culture, power and liberation [Eğitim Politikası: Kültür, iktidar ve özgürleşme]*. Bergin & Garvey.

Giroux, H. A. (1988). *Teachers as intellectuals: Toward a critical pedagogy of learning [Entelektüel olarak öğretmenler: Eleştirel Bir öğrenme pedagojisine doğru]*. Bergin & Garvey.

Giroux, H. (1997). *Pedagogy and the politics of hope: Theory, culture, and schooling [Pedagoji ve umut politikası: Teori, kültür ve öğretim]*. Westview.

Giroux, H. A. (27 Ekim 2010). "Lessons From Paulo Freire" ["Paulo Freire'den Dersler"]. *Chronicle of Higher Education*. <https://www.chronicle.com/article/lessons-from-paulo-freire/>

Gormley, A. (2016). Public art? [Kamusal sanat mı?] C. K. Knight ve H. F. Senie (Der.) *A companion to public art* içinde (ss. 30-33). Wiley Blackwell.

Giroux, H. A., ve McLaren, P. (1989). *Critical pedagogy, the state, and cultural struggle [Eleştirel pedagoji, devlet ve kültürel mücadele]*. SUNY Press.

Gur-Ziv, H. ve Mazali, R. (1998). Reflections on encounter groups of Jews and Palestinians from Israel [İsrail'deki Yahudi ve Filistinlilerin karşılaşma grupları üzerine düşünceler]. Ford Vakfı için bir rapor, yayınlanmamış.

Harmat, G. (2020). *Intersectional pedagogy: Creative education practices for gender and peace work [Kesişimsel pedagoji: Toplumsal cinsiyet ve barış çalışmaları için yaratıcı eğitim uygulamaları]*. Routledge.

Harvey, D. (2003). The right to the city [Kent hakkı]. *International Journal of Urban and Regional Development*, 27(4), 939-941. <https://doi.org/10.1111/j.0309-1317.2003.00492.x>

hooks, b. (2003). *Teaching community: A Pedagogy of Hope [Öğretme topluluğu: Bir umut pedagojisi]*. Routledge.

hooks, b. (1994). *Teaching to transgress: Education as the practice of freedom [Sınırları aşmayı öğretmek: Özgürlük pratiği olarak eğitim]*. Routledge.

Jackson, S. (1997). Crossing borders and changing pedagogies: From Giroux and Freire to feminist theories of education [Sınırları aşmak ve değişen pedagojiler: Giroux ve Freire'den feminist eğitim teorilerine]. *Gender and Education*, 9(4), 457-468. <https://doi.org/10.1080/09540259721196>

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development [Deneyimsel öğrenme: Öğrenme ve gelişimin kaynağı olarak deneyim] (Cilt 1)*. Prentice-Hall.

Levi, G. (1992). On microhistory [Mikrotarih üzerine]. P. Burke (Der.), *New Perspectives on Historical Writing* (2. baskı) içinde (ss. 97-119). Polity Press.

Magnússon, S. G., ve Szijártó, I.M. (2013). *What is microhistory?: Theory and practice [Mikrotarih Nedir? Teori ve Uygulama]* (1. baskı). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203500637>

Middlecamp, C. H. ve Subramaniam, B. (1999). What is feminist pedagogy? Useful ideas for teaching Chemistry [Feminist pedagoji Nedir? Kimya öğretimi için faydalı fikirler] *Journal of Chemical Education*, 76 (4), pp. 520-525.

Misztal, B. A. (2003). *Theories of Social Remembering [Sosyal Hatırlama Teorileri]*. Open University Press.

Novek, E. M. (1999). Service learning is a Feminist issue: Transforming communication pedagogy [Hizmet öğrenimi feminist bir meseledir: İletişim pedagojisini dönüştürmek]. *Women's Studies in Communication*, 22(2), 230-241.

Parry, S. C. (1996). Feminist pedagogy and techniques for the changing classroom [Değişen sınıflar için feminist pedagoji ve teknikler]. *Women's Study Quarterly*, 24(3/4), 45-54.

Patel, F. ve Lynch, H. (2013). Glocalization as an alternative to internationalization in higher education: Embedding positive glocal learning perspectives [Yükseköğretimde uluslararasılaşmaya alternatif olarak glocalizasyon: Pozitif glocal öğrenme perspektiflerinin yerleştirilmesi]. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 25(2), 223-230. <http://www.isetl.org/ijtlhe/past2.cfm?v=25&i=2>.

Philo, C. (2000). Foucault's Geography [Foucault'nun Coğrafyası]. M. Crang & N. Thrift (Der.) içinde. *Thinking space* (ss. 205-238). Routledge.

Phoenix, A. (1998). Dealing with difference: the recursive and the new [Farklılıkla başa çıkmak: özinelemeli ve yeni]. *Ethnic and Racial Studies*, 21(5), 859-880. <https://doi.org/10.1080/014198798329694>

Pullen, D. L., Gitsaki, C., ve Baguley, M. (Der.) (2010). Technoliteracy, discourse and social practice: Frameworks and applications in the digital age [Teknokuryazarlık, söylem ve sosyal uygulama: dijital çağda çerçeveler ve uygulamalar]. IGI Global.

Shackelford, J. (1992). Feminist pedagogy: A means for bringing critical thinking and creativity to the Economics classroom [Feminist pedagoji: Ekonomi sınıfına eleştirel düşünme ve yaratıcılık getirmek için bir araç]. *Alternative Pedagogies and Economic Education*, 82(2), 570-76.

Shor, I. (1980). *Critical teaching and everyday life [Eleştirel öğretim ve gündelik yaşam]*. The University of Chicago Press.

Shrewsbury, C. M. (1987). What Is feminist pedagogy? [Feminist pedagoji nedir?]. *Women's Studies Quarterly*, 15(3/4), 6-14.

Solórzano, D. G. ve Yosso, T. J. (2002). Critical race methodology: Counter-storytelling as an analytical framework for education research [Eleştirel ırk metodolojisi: Eğitim araştırmaları için analitik bir çerçeve olarak karşı anlatım]. *Qualitative Inquiry*, 8(1), 23-44. <https://doi.org/10.1177/107780040200800103>

Sterling, F. A., (1992). *Myths of gender, biological theories about women and men [Toplumsal cinsiyet mitleri, kadınlar ve erkekler hakkında biyolojik teoriler]*. Basic Books.

Sweet, S. (1998). Practising radical pedagogy: Balancing ideals with institutional constraints [Radikal pedagojinin uygulanması: İdealleri kurumsal kısıtlamalarla dengelemek]. *Teaching Sociology*, 26(2), 100-111.

Webb, L. M., Allen, M. W. ve Walker, K. L. (2002). Feminist pedagogy: Identifying basic principles [Feminist pedagoji: Temel ilkelerin belirlenmesi]. *Academic Exchange Quarterly*, 6(1), 67-72.

Weiler, K. (1991). Freire and a feminist pedagogy of difference [Freire ve feminist bir farklılık pedagojisi]. *Harvard Educational Review*, 61(4), 449-474.

Weiler, K. (1995). Revisioning feminist pedagogy: Review essay [Feminist pedagojinin gözden geçirilmesi: inceleme makalesi]. *NWSA Journal*, 7(2), 100-106.

Welch, P. (1994). Is a feminist pedagogy possible? [Feminist bir pedagoji mümkün mü?]. S. Davies, C. Lubelska ve J. Quinn (Der.), *Changing the subject: Women in higher education* içinde. Taylor & Francis.

Ünite 1 için Daha Fazla Okuma

Alford, R. D. (1988). *Naming and identity: A cross-cultural study of personal naming practices [Adlandırma ve kimlik: Kişisel adlandırma pratikleri üzerine kültürlerarası bir çalışma]*. HRAF Press.

Barry, H.B. ve Harper, A.S. (1994). Sex differences in linguistic origins of personal names [Kişi adlarının dilsel kökenlerinde cinsiyet farklılıkları]. Wallace McMullen E. (Der.) *Names new and old* (ss.281-300) içinde. Penny Press.

Bryant, R. (2002). The purity of spirit and the power of blood: A comparative perspective of nation, gender and kinship in Cyprus [Ruhun saflığı ve kanın gücü: Kıbrıs'ta ulus, toplumsal cinsiyet ve akrabalık ilişkilerine karşılaştırmalı bir bakış]. *The Journal of the Royal Anthropological Institute*, 8(3), 509-530.

Duffy, J. C. ve Ridinger, B. (1981). Stereotyped connotations of masculine and feminine names [Eril ve dişil isimlerin kalıplaşmış çağrışımları]. *Sex Roles*, 7(1), 25-33.

Hoak-Doering E. (2009). With a spray can in Lefkosa/Lefkoşa: Murals, graffiti, and identity [Lefkoşa/Lefkoşa'da bir spreysel kutusuyla: Duvar resimleri, grafiti ve kimlik]. *The Cyprus Review*, 21(1), 145-172.

Johnson, N. (1995). Cast in stone: monuments, geography, and nationalism [Taş kalıp: anıtlar, coğrafya ve milliyetçilik]. *Environment and Planning D: Society and Space*, 13, 51-65.

Photiou, M. (2020). Gendered narratives in Adamantios Diamantis' the world of Cyprus [Adamantios Diamantis'in Kıbrıs'ın dünyasında cinsiyetlendirilmiş anlatılar]. *The Cyprus Review*, 32(1), 279-295.

Smith, B.G. (1998). *The gender of history: Men, women and historical practice [Tarihin cinsiyeti: Erkekler, kadınlar ve tarihsel pratik]*. Harvard University Press.

Warner, M. (1985). *Monuments and maidens: The allegory of the female form [Anıtlar ve bakireler: Kadın formunun alegoris]*. Picador.

Ünite 2 için Daha Fazla Okuma

Caldwell, G. A., Foth, M. ve Guaralda, M. (2013). An urban informatics approach to smart city learning in architecture and urban design education [Mimarlık ve kentsel tasarım eğitiminde akıllı kent öğrenimi için bir kent bilişimi yaklaşımı]. *Interaction Design and Architecture(s)*, 17(Summer), 7-28.

Chao, R. F. (2017). Using transformative learning theory to explore the mechanisms of citizen participation for environmental education on the removal of invasive species: The case of Green Island, Taiwan [İstilaçı türlerin ortadan kaldırılmasına yönelik çevre eğitimine vatandaş katılımı mekanizmalarını keşfetmek için dönüştürücü öğrenme teorisinin kullanılması: Tayvan, Yeşil Ada örneği]. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 13(6), 2665-2682. <https://doi.org/10.12973/eurasia.2017.01246a>

Cheney, S. (1968). *Sculpture of the world: A history [Dünyanın heykeltıraşı: Tarih]*. Viking Press.

Pop, D., ve Julean, D. I. (2015). The monument: Between place and fetishism [Anıt: Mekân ve fetişizm arasında]. *Acta Technica Napocensis: Civil Engineering & Architecture*, 58(1), 5-15.

Hasol, D. (1975). *Mimarlık cep sözlüğü [Architecture Dictionary]*. Yapı-Endüstri Merkezi.

Hénaff, M. (2006). Toward the global city: Monument, machine, and network [Küresel şehre doğru: Anıt, makine ve ağ]. *Journal of the Institute for the Humanities*, 4, 22-33.

Hillier, B. (2007) *Space is the machine: A configurational theory of architecture [Mekân makinedir: Konfigürasyonel bir mimarlık teoris]*. Space Syntax, Elektronik Baskı.

Johnson, N. (1995). Cast in stone: Monuments, geography, and nationalism [Taş kalıp: Anıtlar, coğrafya ve milliyetçilik]. *Environment and Planning D: Society and Space*, 13, 51 -65

Kwon, M. (2004). *One place after another [Bir yerden diğerine]*, MIT Press.

Leite, J. M. V. (2009). Cultural heritage and monument, a place in memory [Kültürel miras ve anıt, bellekte bir yer]. *City & Time*, 4(2): 3.

Marchart, O. (2002). Art, space and the public sphere(s): Some basic observations on the difficult relation of public art, urbanism and political theory [Sanat, mekân ve kamusal alan(lar): Kamusal sanat, ehircilik ve siyaset teorisinin zorlu ilişkisi üzerine bazı temel gözlemler]. *Transversal*. <https://transversal.at/pdf/journal-text/1183/> adresinden alındı.

Márquez, F. ve Rozas-Krause, V. (Kasım 2016). Occupying and reclaiming a national historical monument: The Casa Central of the Universidad de Chile [Ulusal tarihi bir anıtı işgal etmek ve geri almak: Casa Central, Şili Üniversitesi]. *Latin American Perspectives*, 43(6), 54-74. <https://doi.org/10.1177/0094582X16666342>

Massey D. (1994). *Space, place, and gender [Mekân, yer ve toplumsal cinsiyet]*. University of Minnesota Press.

Pile, S. (2001). The un(known) city... or, an urban geography of what lies buried below the surface [Bilin(e)meyen şehir... ya da yüzeyin altında gömülü olanın kentsel coğrafyası]. I. Borden, J. Kerr, A. Pivaro, ve J. Rendell (Der.), *The unknown city* içinde (ss. 262 - 279). MIT Press.

Riegl, A. (1982). The modern cult of monuments: Its character and its origin [Modern anıt kültü: Karakteri ve kökeni] (K.W. Forster ve D. Ghirardo, Çev.). *Oppositions* 25, 21-51.

Salama, A. M. (2016). *Spatial design education: New directions for pedagogy in architecture and beyond [Mekânsal tasarım eğitimi: Mimarlık ve ötesinde pedagoji için yeni yönelimler]*. Routledge.

Sargın, G. A. ve Savaş, A. (2012). Dialectical urbanism: Tactical instruments in urban design education [Diyalektik şehircilik: Kentsel tasarım eğitiminde taktiksel araçlar]. *Cities*, 29(6), 358-368. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2011.11.003>

Sitte, C. (1986). *City planning according to artistic principles [Sanatsal ilkelere göre şehir planlama]*. Rizzoli.

Space Syntaxnet (2017). *Space Syntaxnet*. 6 Ekim 2017'de erişim sağlandı. <http://www.SpaceSyntax.net/>

Tilley, C. (1994). *A phenomenology of landscape, places, paths and monuments [Peyzaj, Yerler, Yollar ve Anıtların Fenomenolojisi]*. Berg Publishers.

Topcu, K. D., ve Topcu, M. (2012). Visual presentation of mental images in urban design education: cognitive maps [Kentsel tasarım eğitiminde zihinsel imgelerin görsel sunumu: bilişsel haritalar]. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 51(1), 573-582. DOI: 10.1016/j.sbspro.2012.08.208

Warner, M. (1985). *Monuments and maidens: The allegory of the female form [Anıtlar ve bakireler: Kadın formunun alegoris]*. Picador.

Ünite 3 için Daha Fazla Okuma

Robinson, H. ve Buszek, M. E. (Der.) (2019). *A companion to feminist art [Feminist Sanat İçin Bir Rehber]*. John Wiley & Sons.

Apaydın, V. (2020). Heritage, memory and social justice: reclaiming space and identity [Miras, hafıza ve sosyal adalet: mekânı ve kimliği geri kazanmak]. Apaydın, V. (Der.), *Critical perspectives on cultural memory and heritage: Construction, transformation and destruction* içinde (ss. 84-97). UCL Press.

Cartiere, C. ve Tan, L. (2020). *The Routledge Companion to art in the public realm [Kamusal alanda sanat için Routledge derlemesi]*. Routledge.

Knight, C. K. ve Senie, H.F. (Der.) (2020). *A companion to public art [Kamusal sanat için bir rehber]*. John Wiley and Sons.

Collins, D. ve Stadler, S. (2020). Public spaces, urban [Kamusal alanlar, kentsel]. Kobayashi, A. (Der.), *International Encyclopaedia of Human Geography (İkinci Baskı)* içinde (ss. 103-111). <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-102295-5.10212-4>

Lacy, S. (Der.) (1995). *Mapping the terrain: New genre public art [Araziyi haritalamak: Yeni tür kamusal sanat]*. Bay Press.

Lossau, J. ve Stevens, Q. (Der.) (2018). *The uses of art in public space [Kamusal alanda sanatın kullanım alanları]*. Routledge.

Sverker, S. (1998). Monument and memory: Landscape imagery and the articulation of territory [Anıt ve hafıza: Peyzaj imgeleri ve bölgenin eklemelenmesi]. *Worldviews: Environment, Culture, Religion*, 2(3), 269-279.

Warner, M. (1985). *Monuments and maidens: The allegory of the female form [Anıtlar ve bakireler: Kadın formunun alegoris]*. Picador.

Ünite 4 için Daha Fazla Okuma

Association for Historical Dialogue and Research (AHDR) (2012). *Nicosia is calling: Teacher's book with guidelines for successful study visits [Lefkoşa sizi çağırıyor: Başarılı çalışma ziyaretleri için yönergeler içeren öğretmen kitabı]*. <https://bit.ly/3O11sOC> adresinden erişilebilir.

Apaydın, V. (2020). Heritage, memory and social justice: reclaiming space and identity [Miras, hafıza ve sosyal adalet: mekânı ve kimliği geri kazanmak]. Apaydın, V. (Der.), *Critical perspectives on cultural memory and heritage: Construction, transformation and destruction* içinde (ss. 84-97) içinde. UCL Press.

Faroldi, E. (2020). Public space and the contemporary city: A narrative of places, time, relationships [Kamusal alan ve çağdaş kent: Yerlerin, zamanın, ilişkilerin bir anlatısı]. *TECHNE - Journal of Technology for Architecture and Environment*, 19, 9-16. <https://doi.org/10.13128/techne-8852>

Harmat, G. (2020). *Intersectional pedagogy: Creative education practices for gender and peace work [Kesişimsel pedagoji: Toplumsal cinsiyet ve barış çalışmaları için yaratıcı eğitim uygulamaları]*. Routledge.

Morton, J. (online). Why color matters [Renk neden önemlidir?]. *Colorcom*. Erişim tarihi: 26 Mayıs 2023, link:<https://www.colorcom.com/research/why-color-matters#:~:text=Color%20increases%20memory&text=It%20also%20boosts%20memory%20for,to%20remember%20them%20better%2C%20too>

Olsson, A., Peto, A. ve Waaldijk, B. (2009). *Teaching gender, diversity and urban space: An intersectional approach between gender studies and spatial disciplines [Toplumsal cinsiyet, çeşitlilik ve kentsel mekân öğretimi: Toplumsal cinsiyet çalışmaları ve mekânsal disiplinler arasında kesişimsel bir yaklaşım]*. ATHENA3 Advanced Thematic Network in Women's Studies in Europe, Utrecht University and the Centre for Gender Studies, Stockholm University. <https://bit.ly/3yUKGfJ> adresinden erişim sağlanabilir.

Sözlükte belirtilen referanslar

The 519 (2020, February). *The 519 glossary of terms [Terimler sözlüğü]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, link: <https://www.the519.org/education-training/glossary/>

Association for Public Art. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.associationforpublicart.org/>

Bell, K. (2013, December 9). Hierarchy [Hiyerarşi]. *Open education sociology dictionary* içinde. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, https://sociologydictionary.org/hierarchy/#definitions_of_hierarchy

Bell, K. (2015, May 12). Hegemony [Hegemoni]. *Open education sociology dictionary* içinde. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, link: <https://sociologydictionary.org/hegemony/>

CARE France. (2018). *Illustrated glossary of gender-related terms for the purposes of implementing CARE projects and programmes*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.carefrance.org/wp-content/uploads/import/pdf/94d078e-8678-Illustrated-Glossary-of-Gen.pdf>

Chilvers, I. (2015). *The Oxford dictionary of art and artists* (5. bs.). Oxford University Press.

Cleveland Institute of Art. (t.y.). *Glossary of art terms walk the walk, talk the talk*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.cia.edu/files/resources/14ciaglossaryofartterms.pdf>

Collins, D. ve Stadler, S. (2020). Public spaces, urban [Kamusal alanlar, kentsel]. Kobayashi, A. (Der.), *International encyclopaedia of human geography (İkinci Baskı)* içinde (ss. 103-111). <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-102295-5.10212-4>

Coppen, A. (t.y.). Toxic masculinity — Definition, origin, etymology, first usage. In *Devil's Lane*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, https://glossary.devilslane.com/entries/T/toxic_masculinity.html

Council of Europe (t.y.). Human rights themes: Democracy [İnsan hakları temaları: Demokras]. *Compass: Manual for human rights education with young people*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.coe.int/en/web/compass/democracy>

Ellemers, N. (2022). Social identity theory [Toplumsal kimlik teorisi]. *Encyclopaedia Britannica* içinde. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.britannica.com/topic/social-identity-theory>

Encyclopaedia Britannica (t.y.). *Privilege definition and meaning [Ayrıcalık tanımı ve anlamı]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.britannica.com/dictionary/privilege>

Encyclopaedia Britannica (t.y.). *Reconciliation definition and meaning [Uzlaşma tanımı ve anlamı]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, link: <https://www.britannica.com/dictionary/reconciliation>

Encyclopedia Britannica (t.y.). *Sexism [Cinsiyetçilik]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.britannica.com/topic/sexism>

England, J. T. (1992, Aralık). *Pluralism and education: Its meaning and method [Çoğulculuk ve eğitimi: Anlamı ve yöntemi]*. ERIC - Education Resources Information Center. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, link: <https://eric.ed.gov/?id=ED347494>

European Institute for Gender Equality (2016). *Gender bias [Toplumsal cinsiyet ön yargısı]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1155>

European Institute for Gender Equality (2016). *Feminism(s) [Feminizm(ler)]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1130>

European Institute for Gender Equality (2016). *Gender inequality [Toplumsal cinsiyet eşitsizliği]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1182>

European Institute for Gender Equality (2016). *Heteronormativity [Heteronormativite]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1237>

European Institute for Gender Equality (2016). *Intersectionality [Kesişimsellik]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1263>

European Institute for Gender Equality (2016). *Prejudices [Ön yargı]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1327>

European Institute for Gender Equality (2020, November 13). *Sexism at work: how can we stop it? Handbook for the EU institutions and agencies [İş yerinde cinsiyetçilik: nasıl durdurabiliriz? AB kurumları ve organları için el kitabı]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://eige.europa.eu/publications/sexism-at-work-handbook/part-1-understand/what-sexism>

European Institute for Gender Equality (2016). *Diversity [Çeşitlilik]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1085>

Freiler, T. J. (2008). Learning through the body [Beden yoluyla öğrenmek]. *New Directions for Adults and Continuing Education*, 2008(119), 37-47. <https://doi.org/10.1002/ace.304>

Friedmann, J. (1961). Cities in social transformation [Toplumsal dönüşümdeki şehirler]. *Comparative Studies in Society and History*, 4(1), 86-103. <https://www.jstor.org/stable/177943>

Geist, C., ve Myers, K. (2016, February 25). *Gender stratification [Toplumsal cinsiyet tabakalaşması]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780199756384/obo-9780199756384-0138.xml#:~:text=Gender%20stratification%20refers%20to%20the,the%20study%20of%20gender%20stratification>

Gender and Education Association GEA (2016, 17 Ağustos). *Feminist pedagogy [Feminist pedagoji]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.genderandeducation.com/issues/feminist-pedagogy/>

Gendered Innovations (t.y.). *Femininities and masculinities [Femeninlikler ve maskülenlikler]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://genderedinnovations.stanford.edu/terms/femininities.html>

Glossary (2021). N. T. Fernandez ve K. Nelson (Der.), *Gendered lives: Global issues* içinde. State University of New York Press.

Graham, G. (1997). *Philosophy of the arts: An introduction to aesthetics [Sanat felsefesi: Estetiğe giriş]*(3. bs.). Routledge. <https://ia.eferrit.com/ea/f4b5c438d6cb2068.pdf>

Habermas, J., Lennox, S., ve Lennox, F. (1974). The public sphere: An encyclopaedia article [Kamusal Alan: Bir ansiklopedi yazısı] (1964). *New German Critique*, (3), 49. <https://doi.org/10.2307/487737>

The Heritage Council (t.y.). *What is heritage? [Miras nedir?]* Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, link: <https://www.heritagecouncil.ie/what-is-heritage>

Huysen, A. (2003). *Present pasts: Urban palimpsests and the politics of memory [Güncel geçmişler: Kentsel palimpsestler ve hafıza politikaları]*. Stanford University Press.

IGI Global (t.y.). *What is male privilege [Erkek ayrıcalığı nedir]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.igi-global.com/dictionary/male-privilege/87356>

IGI Global (t.y.). *What is power relations [Güç ilişkileri nedir]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.igi-global.com/dictionary/what-did-i-gain-from-graduate-studies-abroad/66054>

IGI Global (t.y.). *What is power, power relations, power relationships [Güç, güç bağlantıları, gün ilişkileri nedir]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.igi-global.com/dictionary/power-power-relations-power-relationships/35050>

Irish Museum of Modern Arts (t.y.). *Glossary of art terms [Sanat terimleri sözlüğü]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://imma.ie/what-is-art/glossary-of-art-terms/>

Kingsborough Community College (t.y.). *Art Term Glossary [Sanat terimleri sözlüğü]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.kbcc.cuny.edu/academicdepartments/art/Documents/KBCCArtTermGloss.pdf#:~:text=KBCC%20Art%20Term%20Glossary%20Abstract%20art%20%E2%80%93%20Artwork,%28See%20also%3A%20non-representational%20art%2C%20non-obective%20art%2C%20Abstract%20expressionism%29>

Laslett, B., ve Brenner, J. (1989). Gender and social reproduction: Historical perspectives [Toplumsal cinsiyet ve toplumsal üretim]. *Annual Review of Sociology*, 15, 381-404. <https://doi.org/10.1146/annurev.so.15.080189.002121>. PMID: 12316382

Lefebvre, H. (1974). *The production of space [Mekânın üretimi]*. Wiley- Blackwell.

Levi, G. (1992). On microhistory [*Mikrotarih üzerine*]. P. Burke (Der.), *New perspectives on historical writing* içinde. Polity Press.

Magnússon, S. G., ve Szijártó, I. (2013). *What is microhistory?: Theory and practice [Mikrotarih nedir? Teori ve uygulama]*. Routledge.

Massey, D. (2005). *for space*. SAGE Publications. <https://urbanitasite.files.wordpress.com/2020/04/massey-for-space.pdf>

ModernArts (t.y.). *Art terminology - a glossary*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, link: <https://www.modernsculpture.com/art-terminology-a-glossary>

MoMA Learning (t.y.). *Glossary of art terms*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, link: https://www.moma.org/learn/moma_learning/glossary/

Márquez, F., ve Rozas-Krause, V. (2016). Occupying and reclaiming a national historical monument: the Casa Central of the Universidad de Chile [Ulusal tarihi bir anıtı işgal etmek ve geri almak: Casa Central, Şili Üniversitesi]. *Latin American Perspectives*, 43(6), 54-74. <https://doi.org/10.1177/0094582X16666342> Moore, W. E. (1963). *Social change [Sosyal değişim]*. Prentice-Hall.

Morrison, L. (2019, December 12). *Unpacking the conversations that matter: The essential power of challenging dominant narratives*. The Inclusion Solution. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.theinclusionsolution.me/unpacking-the-conversations-that-matter-the-essential-power-of-challenging-dominant-narratives/>

The New York State Education Department (2017). *New York State learning standards for the arts: Glossary of discipline-specific terms and concepts [New York eyaleti sanat için öğrenme standartları: Alan temelli terim ve kavramlar sözlüğü]*. <https://www.nysed.gov/common/nysed/files/programs/curriculum-instruction/nys-visual-arts-glossary-final-high-res.pdf>

The Office of the High Commissioner for Human Rights (t.y.). *Gender stereotyping [Toplumsal cinsiyet ön yargısı]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, link: <https://www.ohchr.org/en/women/gender-stereotyping#:~:text=Gender%20stereotyping%20refers%20to%20the,group%20of%20women%20or%20men>

Oxford University Press (t.y.). *Definition of allegory noun from the Oxford Advanced Learner's Dictionary [Oxford Advanced Learner's Dictionary'den alegori tanımı]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/allegory>

Philo, C. (2000). Foucault's Geography [Foucault'nun Coğrafyası]. M. Crang ve N. Thrift (Der.), *Thinking space* içinde (ss. 205-238). Routledge.

Psychology Today (2009, March 17). *Bias [Ön yargı]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.psychologytoday.com/us/basics/bias>

Rendell, J. (2009). *Art and architecture: A place between [Sanat ve mimari: Arada bir yer]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.janerendell.co.uk/wp-content/uploads/2009/03/Art-and-Architecture-prepublication.pdf>

Routledge (2016). *Cultural capital [Kültürel sermaye]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://routledgesoc.com/category/profile-tags/cultural-capital>

Society of American Archivists (t.y.). *Context [Bağlam]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://dictionary.archivists.org/entry/context.html>

UNESCO (1996, June). *Information document glossary of world heritage terms [Dünya mirası terimleri sözlüğü]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://whc.unesco.org/archive/gloss96.htm>

UNICEF (2017, November). *Gender equality: Glossary of terms and concepts [Toplumsal cinsiyet eşitliği: Terim ve kavramlar sözlüğü]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.unicef.org/rosa/media/1761/file/Gender>

UNICEF (2021, December). *Gender transformative education [Toplumsal cinsiyeti dönüştürücü eğitim yaklaşımı]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.unicef.org/reports/gender-transformative-education>

United Nations (t.y.). *Democracy [Demokrasî]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.un.org/en/global-issues/democracy#:~:text=Democracy%20provides%20an%20environment%20that,people%20are%20free%20from%20discrimination>

University of Cambridge Press (t.y.). *History [Tarih]*. *Cambridge dictionary* içinde. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/history>

Vann, R. T. (2023). *Historiography [Tarih yazımı]*. *Encyclopaedia Britannica* içinde. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.britannica.com/topic/historiography>

The Free Dictionary (t.y.). *Selfhood [Bireysellik]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://www.thefreedictionary.com/selfhood>

The World Bank (t.y.). *The Public sphere [Kamusal alan]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08b45e5274a27b2000a69/PubSphereweb.pdf>

World Health Organization (WHO) (t.y.). *Gender and health [Toplumsal cinsiyet ve sağlık]*. Erişim tarihi: 22 Şubat 2023, https://www.who.int/health-topics/gender#tab=tab_1

Zhurzhenko, T. I. (2001). Social reproduction as a problem in feminist theory. *Russian Studies in History*, 40(3), 70-90. <https://doi.org/10.2753/RSH1061-1983400370>

Tarihsel Diyalog ve Araştırma Derneği 2003 yılında Lefkoşa'da kurulmuş toplumlarası, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum örgütüdür. AHDR, herkes için çeşitli öğrenme fırsatlarına erişim sağlayarak öğretmenler, öğrenciler ve halk arasında diyalog, eleştirel düşünme ve kültürlerarası anlayışın gelişmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. AHDR Kıbrıs Tarihi'nin eleştirel ve kapsamlı bir şekilde incelenmesini ve araştırılmasını teşvik eder; Tarih ve Barış Kültürü/Irkçılık Karşıtı Eğitim ile ilgili olarak eğitimciler ve öğrenciler için sınıflarda ve sınıf dışında kullanılmak üzere ek eğitim materyalleri geliştirir; diyalog ve çoklu bakış açılarının önemi konusunda toplum bilincini artırır; yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde eğitim yoluyla Barış ve Şiddetsizlik Kültürünü teşvik eder. AHDR, 2011 yılında Lefkoşa'nın kalbinde, BM Ara Bölgesi'nde benzersiz bir eğitim, kültür ve toplum merkezi olan Dayanışma Evi'ni (H4C) açmıştır.

